วารสารไทย
THAI JOURNAL

ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒๙ มกราคม-มีนาคม ๒๕๓๑

การทำงานให้สำเร็จขึ้นอยู่กับความสามารถสองอย่างเป็นสำคัญคือ สามารถในการใช้วิชาความรู้อย่างหนึ่ง สามารถในการประสานสัมพันธ์กับผู้อื่นอีกอย่างหนึ่ง ทั้งสองประการนี้ต้องดำเนินคู่กันไป และจำเป็นต้องกระทำด้วยความสุจริตกาย สุจริตใจ ด้วยความคิดความเห็นที่เป็นอิสระปราศจากอคติ และด้วยความถูกต้องตามเหตุตามผลด้วย จึงจะช่วยให้งานบรรลุจุดหมาย และประโยชน์ที่พึงประสงค์โดยครบถ้วนแท้จริง

พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันที่ ๗ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๒๘

วารสารไทย
THAI JOURNAL

ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒๙ มกราคม - มีนาคม ๒๕๓๑
หมายเลขสากลประจำวารสาร ISSN 0125-572X

ปก : พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท
ในพระบรมมหาราชวัง

"วารสารไทย" เป็นวารสารเผยแพร่ข้อมูล ความรู้เชิงสารคดีที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนชาวไทย เพื่อสนับสนุนการปกครองระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ที่ปรึกษา นายเสฐียร พันธรังษี

บรรณาธิการ นางสุนีย์ สินธุเดชะ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ นางสาวชมภูกา หงษ์สุวรรณ

กองบรรณาธิการ
นายประพัฒน์ ตรีณรงค์ นายวิจิตร อาวะกุล
นายสุวิทย์ ยอดมณี นายชาคริต จุลกะเสวี
นางคณิตา เลขะกุล นายเย็นใจ เลาหวณิช
นายบำรุง สุขพรรณ์ นายเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์
นายบุญทัน ดอกไธสง นางกรรณิการ์ สัจกุล
นางศิริวัลย์ เหมะจันทร

จัดรูปเล่ม นางสาวชมภูกา หงษ์สุวรรณ

ฝ่ายจัดการ นางสาวสุรีพร พุทธสุวรรณ นางอัตถจินดา หงษ์พงษ์
นางสาวจีรบุณย์ ทัศนบรรจง

สำนักงานวารสารไทย สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
อาคาร ๖ ชั้น ตึกสำนักงบประมาณ (เก่า) ชั้น ๓
โทร. ๒๘๑๔๕๙๐, ๒๘๒๗๘๒๒

วารสารไทย เป็นเอกสารเผยแพร่เป็นอภินันทนาการแก่ประชาชนทั่วไป ทรรศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในวารสารนี้ เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน ซึ่งไม่จำเป็นต้องตรงกับความเห็นของบรรณาธิการ และคณะผู้จัดทำ

คณะอนุกรรมการจัดทำวารสารไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

นายเสฐียร พันธรังสี อนุกรรมการที่ปรึกษา
นายสุธี อากาศฤกษ์ ประธานอนุกรรมการ
นายวิจิตร อาวะกุล รองประธานอนุกรรมการ

นายประพัฒน์ ตรีณรงค์
นายสุวิทย์ ยอดมณี
นางคณิตา เลขะกุล
นายสถิตย์ เล็งไธสง
นายบำรุง สุขพรรณ์
นายบุญทัน ดอกไธสง
นางกรรณิการ์ สัจกุล
นางสาวอนงค์ ณ บางช้าง
นางสาวชมภูกา หงษ์สุวรรณ
นางสาวสุรีพร พุทธสุวรรณ
นางสาวจีรบุณย์ ทัศนบรรจง
นายชาคริต จุลกะเสวี
นางสุนีย์ สินธุเดชะ
นายเย็นใจ เลาหวณิช
นายเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์
นางกรรณิการ์ อัศวดรเดชา
นางศิริวัลย์ เหมะจันทร
นางดวงกมล พิทักษ์ดำรงกิจ
นายยศ สันตสมบัติ
นายธนวัฒน์ ศาสตร์ประเสริฐ
นางอัตถจินดา หงษ์พงษ์

พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล สามเจริญพานิช
๒๔๘/๔๗ ถนนจรัลสนิทวงศ์ บางอ้อ กรุงเทพฯ โทร. ๔๒๔๑๙๖๕, ๔๒๔๑๙๖๓
นายภควัต เอื้อจงประสิทธิ์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

เผยแพร่เพื่อเป็นอภินันทนาการ
จาก
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ห้ามจำหน่าย

จาก บรรณาธิการ

พุทธศักราช ๒๕๓๑ นับเป็นปีที่มีความหมายต่อประชาชนชาวไทยอย่างมากทีเดียว ความเป็นมหามงคลของปวงชนชาวไทยและเราทุกคนมิอาจลืมได้ คือ วันมหามงคลเฉลิมพระเกียรติครบ ๕ รอบ แห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ตลอดงานแห่งการเฉลิมฉลองมีแต่เสียงแซ่ซร้องของปวงชนชาวไทย อะไรไม่ปลื้มใจเท่าข้อเขียนเรียงความของหนูน้อยชั้นประถมปีที่ ๑ ความไร้เดียงสามีผลอย่างมากที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความซาบซึ้งว่าเป็นการเขียนที่ออกมาจากหัวใจของหนูน้อยเหล่านั้นอย่างบริสุทธิ์ ด้วยข้อความว่า *"พวกเราทุกคนรักในหลวงมาก ๆ เราได้ดูเขาจุดพลุสวยงามมาก เป็นพลุมาจากประเทศอื่น เขาเอามาจุดถวายในหลวงของเรา เราเลยไม่ต้องไปดูถึงประเทศของเขา เราได้ดูพลุเพราะในหลวง เราขอบใจเขา เพราะเขาก็รักในหลวงของเรา"* เด็กชายอีกคนหนึ่งเขียนสั้น ๆ ว่า *"ใครรักในหลวง เรารักคนนั้น"* ข้อเขียนอีกหลายคนล้วนแต่เป็นถ้อยคำที่แสดงออกถึงความรู้สึกที่แท้จริง

ต่อจากนี้ วันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๓๑ เป็นวันสำคัญยิ่งแห่งประวัติศาสตร์ชาติไทยอีกครั้งหนึ่ง คือ พระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก เราเชื่อว่าประชาชนชาวไทยทุกคนรอคอยวันสำคัญครั้งนี้ อีกทั้งถือว่าเป็นปีแห่งความเป็นมิ่งมงคล ถึงกับเกิดความเชื่อว่าเป็นปีมังกรทองการดำเนินกิจการต่าง ๆ ที่รวมเข้ากับความเชื่อถือ แม้แต่ผู้ที่มีบุตรในปีนี้ ล้วนต่างก็รับขวัญว่า ลูกที่เกิดปีนี้นำโชคลาภมาให้พ่อแม่เหนืออื่นใด ความร่มเย็นเป็นสุขของพสกนิกรนั้นก็ด้วยพระบารมีพระมหากรุณาธิคุณอันประจักษ์ยิ่งแล้วแก่ปวงชนชาวไทย

ในปีนี้ที่จะกล่าวเสียมิได้ ก็คือ เป็นปีที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ท.ท.ท.) ให้เป็น *"ปีส่งเสริมศิลปหัตถกรรมไทย"* ซึ่งนับว่ามีคุณค่าอย่างยิ่งทีเดียวที่จะทำให้การพัฒนาชนบทเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นั่นก็คือ การสร้างงานให้ชาวชนบทที่จะได้ใช้วัตถุดิบในถิ่นที่อยู่อาศัยของเขามาสร้างให้เกิดประโยชน์ใช้สอยและมีผลต่อรายได้ของเขาด้วย ในเรื่องของหัตถกรรมไทยนี้ ควรที่จะได้รับการส่งเสริมอย่างมากทีเดียว และควรที่จะได้ทำต่อเนื่องไปโดยตลอด มิใช่เพียงแต่ตื่นตัวกันเฉพาะปีที่มีการส่งเสริมเท่านั้น เพราะการผลิตหัตถกรรมนั้น ควรที่จะได้มีการพัฒนาให้ถึงขั้นที่หัตถอุตสาหกรรม คุณสุรภีร์ (โรจนวงศ์) สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ได้ตั้งชมรมธุรกิจหัตถกรรมแห่งประเทศไทย ได้ริเริ่มมาแต่ พ.ศ. ๒๕๑๘ จนถึงปัจจุบัน โดยมีเจตนามุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาการว่างงานด้วยการพัฒนาสินค้าหัตถกรรม และมุ่งมั่นที่จะให้เป็นสินค้าเพื่อการส่งออก ถ้าจะพิจารณาให้ลึกซึ้งแล้ว จะเห็นว่า สังคมไทยในชนบทนั้นมีหัตถกรรมในครัวเรือนมาจนถึงขั้นเป็นอุตสาหกรรมขนาดย่อม แต่หากการสนับสนุนที่จะทำให้ผลผลิตเหล่านั้นออกสู่ตลาด เขาเหล่านั้นต้องดิ้นรนช่วยตนเอง เริ่มตั้งแต่ควบคุมการผลิตและขายเอง ทั้งขายส่ง ขายปลีก เข้าทำนองทำกัน *"ตามมีตามเกิด"* ฉะนั้นในปีนี้ก็ควรที่จะได้มีการสนับสนุนหัตถกรรมไทยกันให้รุ่งเรืองและรุ่งโรจน์สมกับให้เป็นปีแห่ง *"ส่งเสริมศิลปหัตถกรรมไทย"* *"วารสารไทย"* ของสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์แห่งชาติ ขอสนับสนุนให้กิจการที่จะส่งเสริมศิลปหัตถกรรมไทยนี้ได้ดำเนินไปด้วยดี และควรที่ผู้บริหารกิจการบ้านเมืองทุกอย่างจะได้ร่วมมือกันอย่างจริงจัง และไม่มีถ้อยคำใดจะกล่าวได้ลึกซึ้งที่จะเป็นข้อคิดได้ดีเท่ากับ การอัญเชิญบทพระราชดำริเรื่อง *"ใช้ของไทย"* ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มาให้ท่านทั้งหลายได้อ่านและคิด ดังต่อไปนี้

".....ถึงของที่พวกเราทำได้นั้นจะยังสู้ของเขาไม่ได้ หรือแพงไปสักนิด ถ้าเราตั้งใจช่วยกันอุดหนุนแล้วก็เป็นทางที่จะให้ของ ๆ เราดีขึ้นพอหัดเทียมกับของเขาได้ ในเวลาปกติพวกเราย่อมแลเห็นได้ยากว่าเหตุไรจึงมีความจำเป็นที่จะต้องบำรุงวิชาหัตถกรรมและศิลปกรรมของเราเองให้พอเพียง ต่อเมื่อไรมีเหตุสำคัญซึ่งของใช้ของเราจะส่งมาจากต่างประเทศไม่ได้ เมื่อนั้นแหละจึงเป็นเวลาที่เราต้องรู้สึกตัวและเสียใจตัวเองว่า เราทั้งหลายได้รามือราตีนเสียหมดแล้ว ช่วยตัวเองก็ไม่ได้เสียแล้ว.....

ข้อนี้จำเราทั้งหลายจะต้องพูดกันให้เข้าใจดี บ้านเมืองที่เลี้ยงตัวเองไม่ได้นั้นเขาต้องมีความวิเศษในทางอื่นแทน คือ ต้องมีกำลังที่จะไปแย่งเอาความสมบูรณ์ของผู้อื่นได้ นี่เรามีกำลังพอแล้วหรือแต่ถึงแม้ว่ามีพอเราก็คงไม่ปรารถนาจะทำเช่นนั้น เพราะฉะนั้นความจำเป็นจึงมีอยู่ว่า เราจะต้องช่วยกันคิดอย่างไรให้บ้านเมืองเราเลี้ยงตัวเองได้ ถึงของในเมืองไทยจะยังทำไม่ได้ดีเหมือนเขาก็ให้พอใช้ได้ และมีเพียงพอแก่ความต้องการของเรา...ถ้าจะพูดกันตามตรงแล้วก็ต้องรับว่าเดี๋ยวนี้เรายังต้องอาศัยให้ชาวต่างประเทศเลี้ยงตัวเราอยู่ทุกคน เช่นนี้เราไม่อายเขาหรือ

เพราะฉะนั้นเราต้องช่วยกันบำรุงการศิลปหัตถกรรมแห่งบ้านเมืองเราให้เจริญขึ้น เราจะปล่อยให้ความบกพร่องมีอยู่เช่นนี้ไม่ได้ต่อไปเป็นอันขาด เราต้องนึกถึงว่าเงินทองที่เรามีพอจะจับจ่ายใช้สอยนั้นทำอย่างไรจึงจะได้ใช้ตั้งแต่สตางค์เดียวขึ้นไปให้เป็นประโยชน์แก่คนไทย....."

สุนีย์ สินธุเดชะ

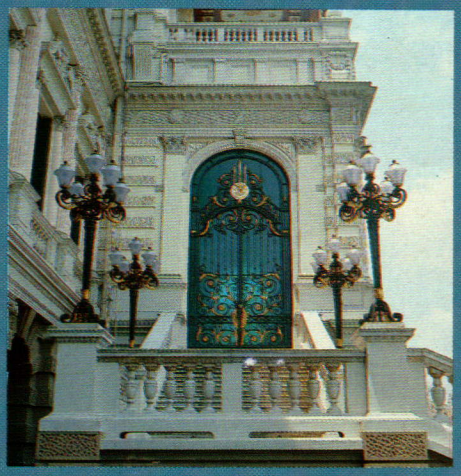

สารบัญ

พระบรมมหาราชวัง ๔

อันเนื่องมาแต่มหามงคลเฉลิม-
พระชนมพรรษา ๕ รอบ ๑๙

ส่วนหนึ่งในพระอัจฉริยะทางดนตรี
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้า-
อยู่หัว ๒๘

พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าพีรพงศ์-
ภาณุเดช "เจ้าดาราทอง" ๓๙

สัมภาษณ์พิเศษ พล.ต.ท.
วสิษฐ เดชกุญชร ๔๗

กรุงกบิลพัศดุ์ ๕๗

ภาษาไทยของเรา ๖๔

ไปดูวิทยาศาสตร์ที่ญี่ปุ่น ๖๗

มาเรียนแพทย์เกษตรกันเถอะ ๗๑

วัฒนธรรมท้องถิ่นกับการอนุรักษ์
กล้วยไม้ธรรมชาติ ๗๕

การสื่อสารเพื่อสันติภาพ ๘๓

สายตากับอาหาร ๙๐

กิจกรรมเสริมสร้างเอกลักษณ์-
ของชาติ ๙๒

ปฏิทินกิจกรรมของสำนักงาน
เสริมสร้างเอกลักษณ์
ของชาติ ๙๓

อนุสาวรีย์รูปหมู ๙๖

พระบรมมหาราชวัง

ศาสตราจารย์ ม.จ. สุภัทรดิศ ดิศกุล

ภายในบริเวณพระบรมมหาราชวัง ประกอบด้วยหมู่พระมหาปราสาท และพระราชมณเฑียรสถานต่าง ๆ

ภาพ : ชมภูกา หงษ์สุวรรณ
จีรบุณย์ ทัศนบรรจง

พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท

พระบรมมหาราชวังหรือวังหลวงนี้พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นพร้อมกับการสร้างกรุงเทพพระมหานครฯ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๕ เป็นการย้ายราชธานีจากฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยาคือ กรุงธนบุรี มายังฝั่งตะวันออก คงจะเป็นเพราะทรงมีพระราชประสงค์ที่จะให้แม่น้ำเจ้าพระยาเป็นคูเมืองของราชธานีใหม่ทางด้านทิศตะวันตก พระบรมมหาราชวังมีบริเวณคิดเป็นเนื้อที่ ๑๕๒ ไร่ ๒ งาน มีกำแพงใบเสมาก่ออิฐและป้อมปราการรายล้อมอยู่โดยรอบทั้งสี่ด้าน เนื่องจากในขณะนั้นพระมหากษัตริย์ทรงปกครองตามระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ หมายความว่าทรงดำรงตำแหน่งดังนายกรัฐมนตรีในปัจจุบันด้วย ด้วยเหตุนั้นพระบรมมหาราชวังจึงแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน คือ ส่วนนอกทางด้านทิศเหนือเป็นที่ตั้งสถานที่ราชการต่าง ๆ ทางทิศตะวันออกของส่วนนี้เป็นที่ตั้งวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ประดิษฐานพระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากรแก้วมรกต เลียนแบบวัดพระศรีสรรเพชญในพระราชวังเก่าที่พระนครศรีอยุธยา ส่วนกลางเป็นหมู่พระมหาปราสาท และพระราชมณเฑียรสถานสำหรับประกอบพระราชพิธีต่าง ๆ อันเป็นเขตที่อนุญาตให้บุรุษเข้ามาได้ ส่วนพื้นที่ตอนในเบื้องหลังพระมหาปราสาทราชมณเฑียรเป็นเขตฝ่ายใน ซึ่งแต่ก่อนเป็นที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระอัครมเหสี พระบรมวงศานุวงศ์ฝ่ายใน และข้าบาทบริจาริกา แต่เดิมพระบรมมหาราชวังหาได้มีความยาวจากเหนือไปใต้เท่าในปัจจุบันไม่ ในสมัยรัชกาลที่ ๒ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ต่อเขตพระบรมมหาราชวังลงไปทางด้านทิศใต้จนจดเขตวัดพระเชตุพนฯหรือวัดโพธิ์ดังในปัจจุบัน พระบรมมหาราชวังที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๑ นั้น ใช้เวลาสร้างอยู่ 3 ปี จึงแล้วเสร็จ

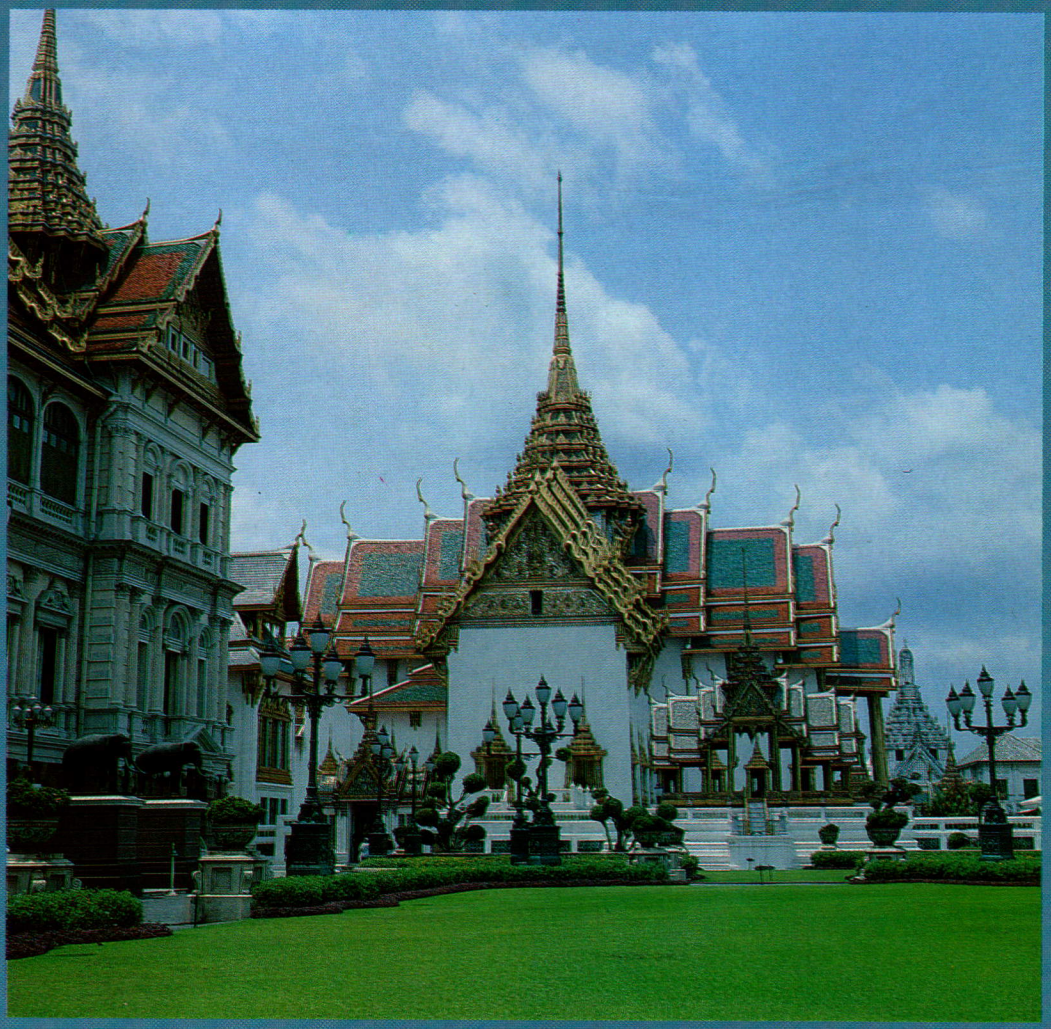

ประตูทางเข้าพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ด้านทิศตะวันออก

๑. หลังคาของพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท เป็นทรงมณฑปยอดแหลม

๒. รูปครุฑยุดนาค บนหลังคาพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท

๓. ด้านหน้าของพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท

๔. พระที่นั่งอาภรณ์ภิโมกข์ปราสาท ซึ่งอยู่ถัดจากพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท มาทางด้านทิศตะวันออก

๕. เขาไกรลาสจำลอง มีปรางค์อยู่บนยอด

ต่อไปนี้จะได้อธิบายถึงพระมหาปราสาท และพระราชมณเฑียรสถานตามลำดับตั้งแต่ทิศตะวันตกมายังทิศตะวันออกโดยสังเขป ดังต่อไปนี้ คือ

พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท แต่เดิมพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงสร้างด้วยเครื่องไม้เลียนแบบพระที่นั่งสรรเพชญปราสาทในพระราชวัง ณ พระนครศรีอยุธยา แต่ต่อมาถูกฟ้าผ่าไฟไหม้ จึงโปรดฯ ให้สร้างขึ้นใหม่ก่ออิฐถือปูน พระราชทานนามใหม่ว่า พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ได้ทรงกระทำพระราชพิธีบรมราชาภิเษกในพระที่นั่งองค์นี้ ในพระที่นั่งมีวัตถุสำคัญ คือ พระแท่นเศวตฉัตรประดับมุกและพระแท่นราชบรรจถรณ์ หรือ พระแท่นบรรทมประดับมุกของรัชกาลที่ ๑ เจ้าพระยามหาเสนา *(ต้นสกุลบุนนาค)* เป็นผู้สร้าง มุขทางด้านตะวันตกใช้สำหรับประดิษฐานพระบรมศพของสมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน พระอัครมเหสี และพระราชวงศ์ชั้นสูง ฝาผนังพระที่นั่งประดับลายเขียนด้วยมือ เป็นรูปเทพนมด้านหน้าเป็นมุขประดิษฐานพระที่นั่งบุษบกมาลาซึ่งเคยประทับให้ขุนนางและประชาชนเฝ้า แต่ในปัจจุบันไม่ได้ใช้แล้ว มุขด้านหลังทางทิศใต้มีพระที่นั่งบุษบกอีกองค์หนึ่ง ซึ่งรัชกาลที่ ๔ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสร้างเพื่อเสด็จออกให้ข้าราชการฝ่ายในได้เฝ้า หลังนั้นเป็นพระที่นั่งพิมานรัตยาสำหรับเป็นที่ประทับของพระมหากษัตริย์หรือเจ้านายฝ่ายในชั้นสูง

ที่รักแร้พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาททางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ มีรูปเขาไกรลาศจำลอง มีปรางค์อยู่บนยอด และมีรูปสัตว์ 4 ตัว คือ ช้าง ม้า โค สิงห์ สำหรับไขน้ำออกมาจากปากได้ ใช้สำหรับพิธีเกษากันต์ คือ โกนจุกในสมัยก่อน

พระที่นั่งอาภรณ์ภิโมกข์ปราสาท อยู่ถัดพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทมาทางทิศตะวันออก รัชกาลที่ ๔ ทรงสร้างสำหรับเสด็จลงประทับหรือขึ้นจากพระราชยาน หรือรับพระกรเจ้านายในพิธีโสกันต์ *(โกนจุก)* จัดเป็นสถาปัตยกรรมไทยที่งามที่สุดชิ้นหนึ่ง เมื่อมีงานมหกรรมนานาชาติ ณ กรุงบรัสเซลส์ประเทศเบลเยี่ยม เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๑ หลังมหาสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้จำลองไปตั้งแสดงที่นั่น ได้รับการนิยมอย่างกว้างขวาง

หลังนั้นเป็น**พระที่นั่งราชกรัณยสภา** รัชกาลที่ ๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสร้างเป็นที่

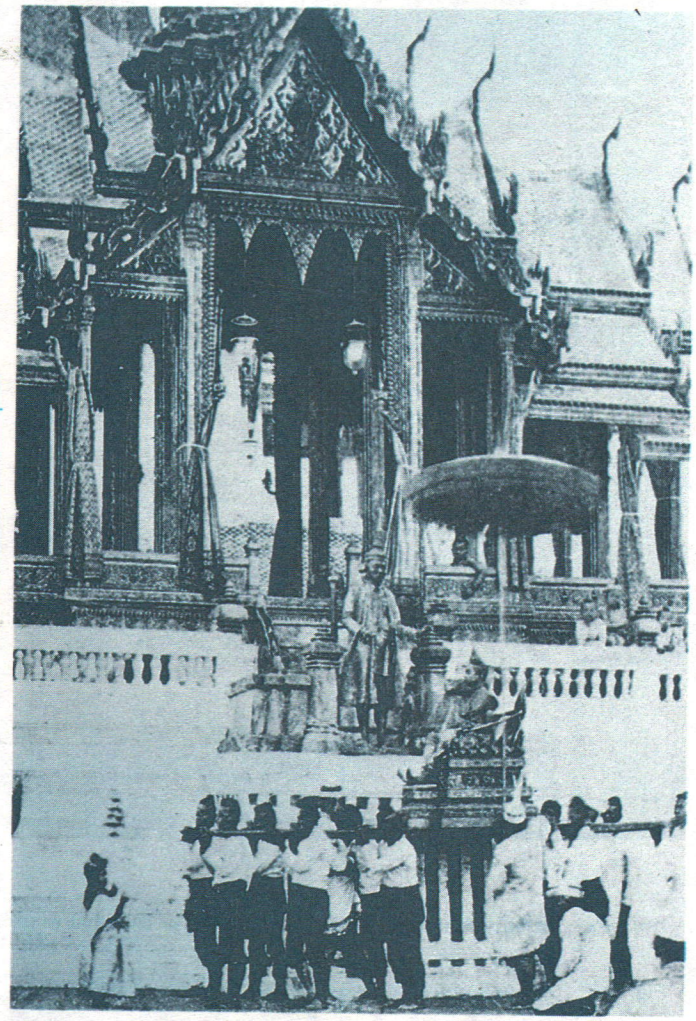

(บน) พระที่นั่งอาภรณ์ภิโมกข์ปราสาท ขณะพระราชพิธีโสกันต์เจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์ พ.ศ. ๒๔๐๘

(ล่าง) เขาไกรลาสสำหรับพระราชพิธีโสกันต์ของพระเจ้าลูกเธอ พระเจ้าลูกยาเธอ ที่เป็นชั้นเจ้าฟ้า และเจ้านาย ที่ได้ทรงมีพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ทรงโสกันต์โดยเสด็จ

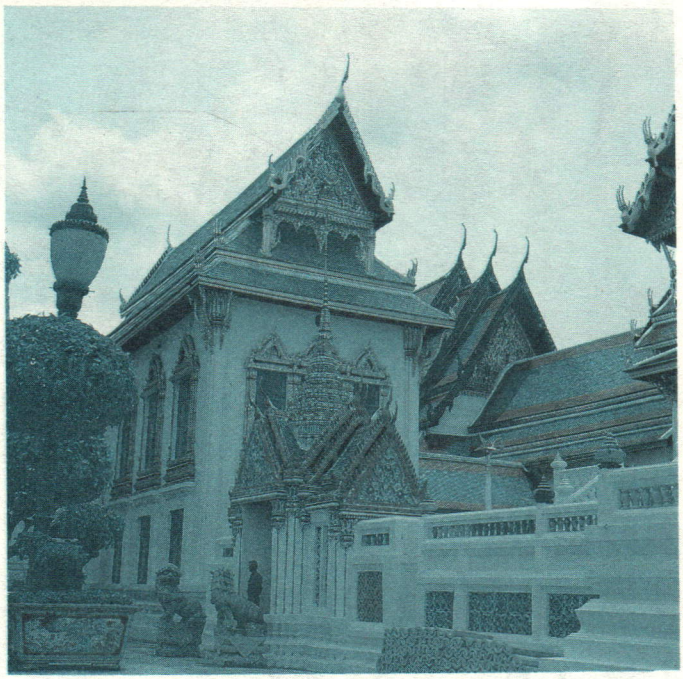

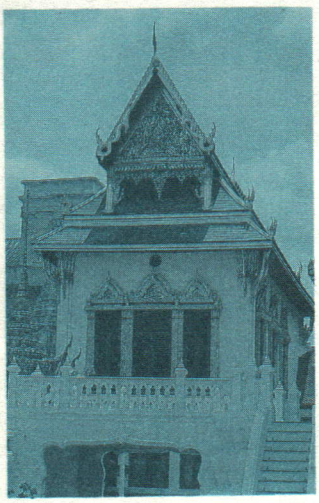

(บนและล่าง) พระที่นั่งราชกรัณยสภา รัชกาลที่ ๕ ทรงสร้างเป็นที่ประชุมเสนาบดีสภา ปัจจุบันไม่ได้ใช้แล้ว

ประชุมเสนาบดีสภา ปัจจุบันไม่ได้ใช้แล้ว

ถัดมาตรงกลางของชั้นที่ ๒ หรือชั้นกลางนี้มีพระที่นั่งสำคัญอีกองค์หนึ่ง **คือ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท** รัชกาลที่ ๕ ทรงสร้างใน พ.ศ. ๒๔๑๙ นายยอน คลูนิช สถาปนิกชาวอังกฤษ เป็นนายช่างในสมัยนั้น อิทธิพลทางทิศตะวันตกมีอยู่มาก ในชั้นเดิมกะจะสร้างเป็นศิลปะแบบตะวันตกทั้งองค์ แต่ก่อนที่จะสร้างสำเร็จ สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ *(ช่วง บุนนาค)* ผู้สำเร็จราชการในตอนต้นรัชกาลที่ ๕ กราบบังคมทูลขอให้เปลี่ยนยอดเป็นแบบไทย จึงเปลี่ยนเป็นยอดปราสาท ๓ ยอดดังที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน ช่างไทยบางท่าน เช่น สมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์จึงรับสั่งว่า *"พระที่นั่งจักรีมหาปราสาทนี้หน้าตาเหมือนฝรั่งสวมชฎา"*

พระที่นั่งจักรีมหาปราสาทแบ่งเป็น ๓ ชั้น ชั้นล่างตรงกลางเป็นที่สำหรับทหารรักษาการณ์ด้านข้าง ๒ ข้าง จัดเป็นพิพิธภัณฑ์แสดงอาวุธต่าง ๆ ทั้งแบบตะวันตกและตะวันออก ชั้นกลางเป็นที่ทูตต่างประเทศเข้าเฝ้าถวายพระราชสาส์น และเป็นที่ทรงเลี้ยงรับรองประมุขของต่างประเทศ ชั้นบนเป็นที่ประดิษฐานพระบรมอัฐิตั้งแต่รัชกาลที่ ๔ ถึงรัชกาลที่ ๘ พระอัครมเหสี และพระพุทธรูป เนื่องจากรัชกาลที่ ๕ ทรงเป็นผู้สร้าง ด้านหน้าจึงมีพระบรมรูปรัชกาลที่ ๕ ตราจักรีประจำพระราชวงศ์ปัจจุบัน และพระนามาภิไธยย่อของรัชกาลที่ ๕ ประดับอยู่โดยรอบ

ชั้นกลางมีมุขด้านหน้าหรือ ท้องพระโรงหน้า ตั้งเครื่องพระคชาธารภายใต้พระเศวตฉัตร ๗ ชั้น *(สำหรับพระยุพราช)* พระราชยานถมทอง งาช้าง และกูบที่ประทับของพระอัครมเหสี บนผนังเขวนพระบรมรูปรัชกาลที่ ๘ รัชกาลปัจจุบัน สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช พระอนุชาร่วมพระมารดาเดียวกับรัชกาลที่ ๕ ถัดนั้นเข้าไปเป็นท้องพระโรงกลางสำหรับทูตต่างประเทศเข้าเฝ้าถวายพระราชสาส์น ของสำคัญ คือ พระที่นั่งพุดตานถม สร้างครั้งรัชกาลที่ ๕ ตั้งอยู่ภายใต้พระมหาเศวตฉัตร ๙ ชั้น และมีพระเศวตฉัตร ๗ ชั้น ประดับอยู่ ๒ ข้าง พร้อมกับรูปเทวดาเชิญพระขรรค์และหีบพระราชลัญจกร มีต้นไม้ทองเงิน เครื่องราชบรรณาการตั้งอยู่ทั้งสองด้าน ๆ ละ ๑ คู่ ตามผนังโดยรอบท้องพระโรงมีชุมสาย *(ฉัตรสี ๓ ชั้นมีพู่ห้อยอยู่ข้างล่าง)* และบังสูริย์วางอยู่โดยรอบ เนื่องจากใช้เป็นสถานที่สำหรับราชทูตเข้าเฝ้าถวายพระราชสาส์นตราตั้งต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งจะทรงยืนอยู่หน้าพระที่นั่งพุดตานถม ด้วยเหตุนั้นภาพเขียนซึ่งประดับฝาผนังท้องพระโรงกลางจึงเกี่ยวกับการนี้ คือ บนผนังด้านทิศตะวันตกประดับภาพราชทูตไทยในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ คือ โกษาปาน เข้าเฝ้าถวายพระราชสาส์นต่อพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ แห่งประเทศฝรั่งเศส ที่พระราชวังแวร์ซาย ด้านทิศเหนือฝั่งตะวันตก ประดับภาพราชทูตไทยสมัยรัชกาลที่ ๔ เข้าเฝ้าถวายพระราชสาส์นต่อสมเด็จพระนางเจ้าวิคตอเรีย แห่งประเทศอังกฤษ ที่พระราชวังวินด์เซอร์ ฝั่งตะวันออกเป็นภาพราชทูตไทยสมัยรัชกาลที่ ๕ เช่นเดียวกันเข้าเฝ้าถวายพระราชสาส์นต่อพระเจ้านโปเลียนที่ ๓ และพระนางเจ้าอูเจนี แห่งประเทศฝรั่งเศส ที่พระราชวังฟองแตนโบล ส่วนผนังด้านทิศตะวันออกประดับภาพรัชกาลที่ ๔ เสด็จออกรับราชทูต

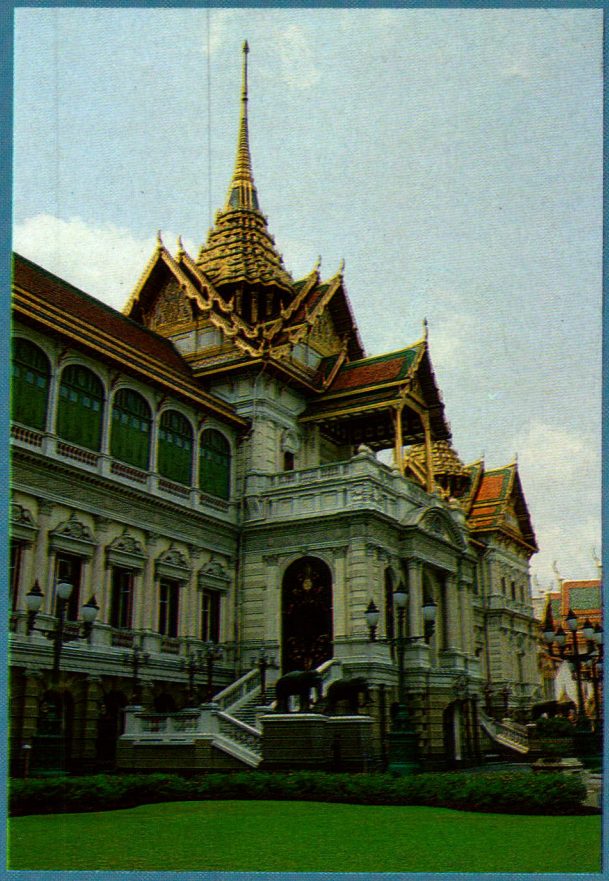

(บน) ด้านหน้าของพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ชั้นบน มีพระบรมรูปรัชกาลที่ ๕ ประดับอยู่

(ซ้าย) มุขด้านหน้า หรือท้องพระโรงหน้า ของพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

(ขวา) มุขกระสันด้านทิศตะวันออกถัดออกไป แลเห็นพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย และหมู่พระที่นั่งด้านทิศตะวันออก

ฝรั่งเศสก่อนสิ้นรัชกาลเพียงเล็กน้อย คือเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๐ ณ พระที่นั่งอนันตสมาคมองค์เดิม ในพระอภิเนาวนิเวศน์ที่พระองค์สร้างขึ้นใหม่เป็นที่ประทับ ในบริเวณสวนศิวาลัย แต่ปัจจุบันรื้อหมดแล้ว ท้องพระโรงกลางนั้น นอกจากจะใช้เป็นที่สำหรับราชทูตต่างประเทศเข้าเฝ้าถวายพระราชสาส์นตราตั้งแล้ว ยังใช้เป็นสถานที่สำหรับทรงเลี้ยงพระราชทานพระกระยาหารค่ำแก่ประมุขต่างประเทศ ที่มาเยี่ยมเยียนเป็นทางราชการด้วย ด้วยเหตุนั้นจึงมีพระที่นั่งอีก ๒ องค์ที่ใช้เกี่ยวกับการนี้ คือ **พระที่นั่งสมมติเทวราชอุปบัติ** เพราะสร้างตรงที่ ๆ รัชกาลที่ ๕ ทรงพระบรมราชสมภพ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของท้องพระโรงกลาง ปัจจุบันเวลามีการเลี้ยงประมุขต่างประเทศจะใช้เป็นที่เสวยกาแฟหลังพระกระยาหาร และ**พระที่นั่งมูลสถานบรมอาสน์** ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออก ใช้สำหรับพระราชทานเลี้ยงแด่ผู้ที่ได้รับเชิญมาในงานพระราชทานเลี้ยง แต่ไม่อาจนั่งในท้องพระโรงกลางได้ เพราะสถานที่ไม่พอ

ทางทิศตะวันออกของท้องพระโรงกลาง มีส่วนที่ต่อออกไป เรียกว่า **มุขกระสันด้านตะวันออก** ฝาผนังประดับพระ

ซุ้มประตูด้านหน้าของพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท มีพระนามาภิไธยย่อของรัชกาลที่ ๕ และตราจักรีประจำพระราชวงศ์ปัจจุบันประดับอยู่โดยรอบ

พระทวารทางขึ้นพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ทำด้วยเหล็กดัดเป็นลวดลายสีสันงดงาม

พระที่นั่งองค์กลาง มีมุขหน้ายื่นออกมาเป็นขานอัฒจันทร์ หน้าอัฒจันทร์มีรูปช้างคู่ประดับ

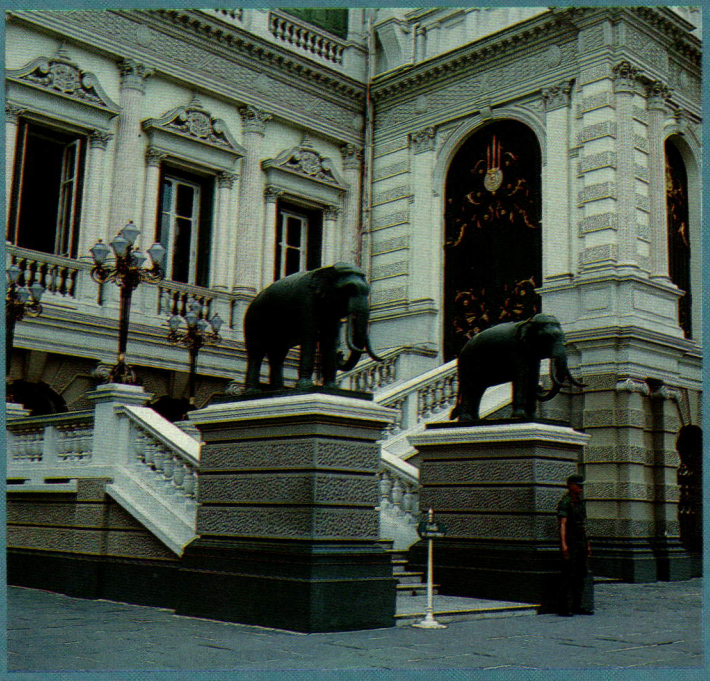

ลักษณะสถาปัตยกรรมภายนอกของพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท เป็นศิลปะแบบตะวันตก สถาปนิก คือ นายยอน คลูนิช ชาวอังกฤษ

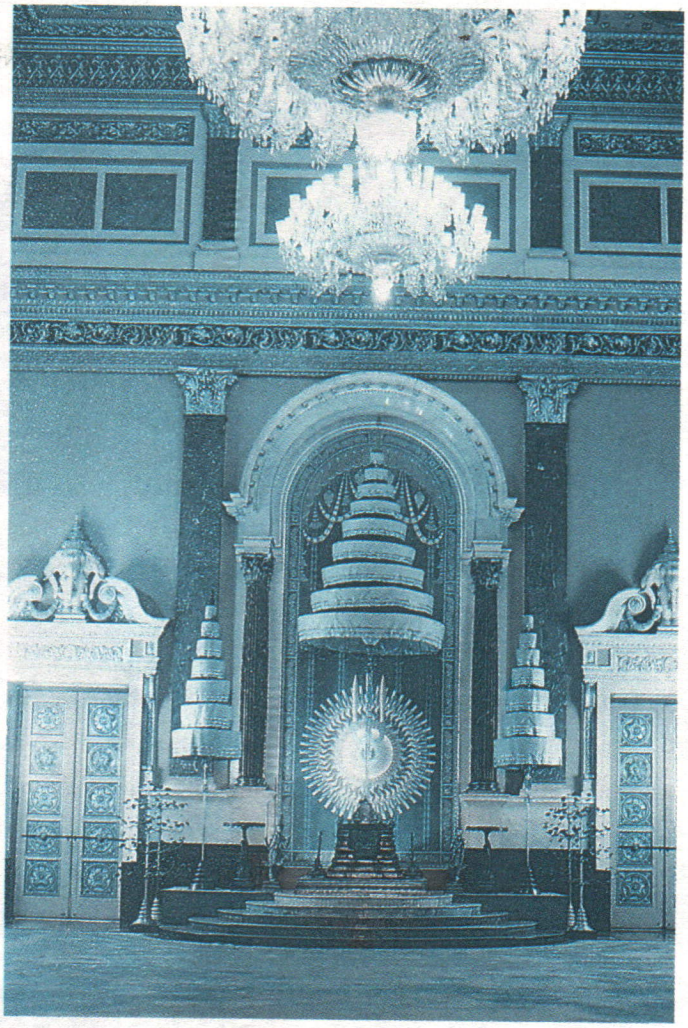

ภายในห้องพระโรงกลางพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ประดิษฐานพระแท่นพุดตานถม ภายใต้พระมหาปฏลมหาเศวตฉัตร เบื้องหลังมีพุ่มจรนำ เขียนตราจักรีกลางพุ่ม

บรมรูปของพระมหากษัตริย์ในพระราชวงศ์จักรี ตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ ถึง ๗ และพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นภาพเขียนสีน้ำมันฝีมือจิตรกรชาวต่างประเทศบ้างชาวไทยบ้างนอกจากนั้นยังมีประติมากรรมสำริดภาพเหมือน และศิลาอ่อนครึ่งองค์ของประมุขต่างประเทศในสมัยรัชกาลที่ ๔ และ ๕ ตั้งอยู่โดยรอบ วัตถุที่สำคัญในมุขกระสันด้านตะวันออกนี้ก็คือ หน้าพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เป็นที่ตั้งของพระที่นั่งพุดตานกาญจนสิงหาศน์ ซึ่งสร้างครั้งรัชกาลที่ ๑ ทำด้วยไม้หุ้มทองคำประดับเพชร ถัดนั้นเข้าไปมีห้องอีกห้องหนึ่ง ซึ่งใช้เป็นสถานที่รับแขกส่วนพระองค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฝาผนังด้านทิศใต้ประดับภาพเขียนซึ่งเขียนโดยนายช่างชาวอิตาเลียนที่เมืองฟลอเรนซ์ ประเทศอิตาลี เมื่อรัชกาลที่ ๕ เสด็จประพาสทวีปยุโรปครั้งแรก เป็นพระบรมรูปของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระราชโอรสที่ประสูติแต่สมเด็จพระศรีพัชรินฯ ๕ พระองค์ คือ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ สมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงนครราชสีมา สมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนเพชรบูรณ์อินทราชัย และพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อยังทรงพระเยาว์ นอกจากนี้ก็ยังมีพระบรมรูปของรัชกาลที่ ๕ อีก

ทางด้านทิศตะวันตกของพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท **มีมุขกระสันด้านตะวันตก**เช่นเดียวกันฝาผนังประดับรูปพระอัครมเหสี จากทิศตะวันออกไปยังทิศตะวันตกจะมีพระบรมรูปดังต่อไปนี้คือ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า สมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินี พระอัครมเหสีในรัชกาลที่ ๔ และพระราชมารดารัชกาลที่ ๕ และพระอัครมเหสีในรัชกาลที่ ๕ อีก ๓ พระองค์ คือ สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ สมเด็จพระปิตุจฉาเจ้าสุขุมาลมารศรี พระอัครราชเทวี และสมเด็จพระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน *(สมเด็จเรือล่ม)* ภายในมุขกระสันนี้ ยังมีพระราชยานสำหรับพระอัครมเหสีบัลลังก์ตามพระยศของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทำด้วยไม้ปิดทองประดับกระจกสี ตั้งอยู่ด้วย พร้อมทั้งประติมากรรมสัมริดภาพเหมือนครึ่งองค์ของประมุขประเทศต่าง ๆ ในสมัยรัชกาลที่ ๔ และ ๕ ตั้งอยู่เช่นเดียวกัน ถัดนั้นไปมีห้องเล็ก ๆ อีกห้องหนึ่งอยู่สุดทางด้านทิศตะวันตกของพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ใช้เป็นห้องรับรองแขกส่วนพระองค์ของสมเด็จพระบรมราชินีมีพระบรมรูปรัชกาลที่ ๗ และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ซึ่งช่างเขียนชาวอังกฤษวาดประดับอยู่ ปัจจุบันใช้เป็นที่แสดงเครื่องประดับต่าง ๆ ของพระราชวงศ์ และจะเปิดแสดงก็ต่อเมื่อมีการรับรองราชอาคันตุกะประมุขต่างประเทศเท่านั้น

ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ได้เสด็จประทับอยู่ภายในพระที่นั่งต่าง ๆ หลายองค์หลังพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท แต่ในปัจจุบันได้ชำรุดทรุดโทรมลงมาก จึงได้รื้อลงหมดแล้ว ยกเว้นพระที่นั่งมูลสถานบรมอาสน์ และพระที่นั่งสมมติเทวราชอุปบัติ ซึ่งได้ทรงพระกรุณา

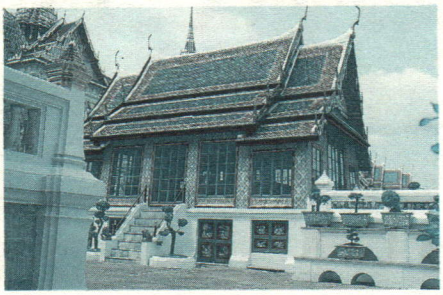

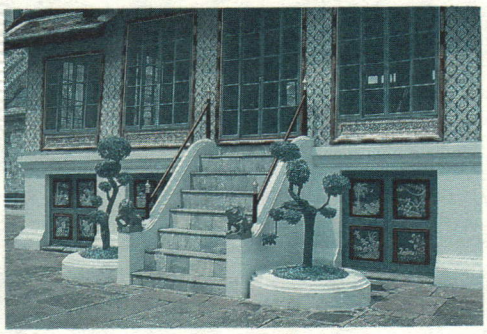

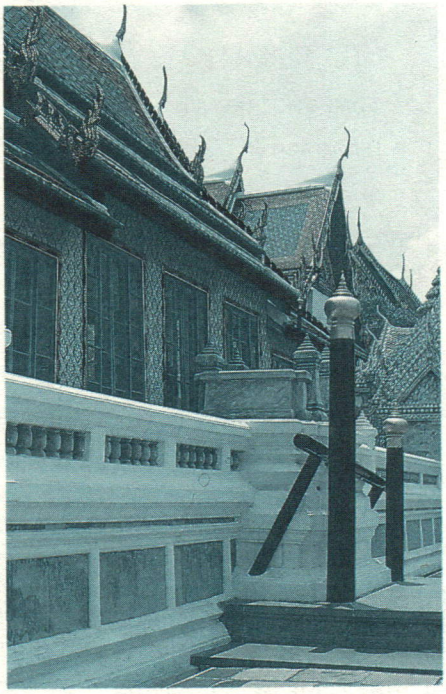

พระที่นั่งดุสิดาภิรมย์ ตั้งอยู่มุมทิศตะวันตกเฉียงเหนือด้านข้างที่ติดกำแพงแก้วด้านนอก มีเกยประทับพระราชยานและเกยประทับพระคชาธาร

หน้าเกยประทับข้างข้างพระที่นั่ง คือ เสาเบญพาด สำหรับผูกพระยาช้างต้น

โปรดเกล้าฯ ให้ซ่อมขึ้นใหม่

ต่อไปนี้จะพรรณนาถึงหมู่พระมหามณเฑียรซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกต่อไป ถัดจากพระที่นั่งจักรีมหาปราสาทมาทางทิศตะวันออก จะแลเห็นประตูสำหรับเข้าไปยังพระราชฐานชั้นใน ต่อจากนั้นจึงถึงกำแพงที่ล้อมรอบหมู่พระมหามณเฑียร ในชั้นต้นจะแลเห็น**พระที่นั่งดุสิดาภิรมย์**ซึ่งตั้งอยู่ที่มุมทิศตะวันตกเฉียงเหนือ เป็นพลับพลาเปลื้องเครื่อง ในโอกาสที่เสด็จพระราชดำเนินขึ้นทรงพระคชาธารหรือทรงพระราชยานเสด็จฯ โดยกระบวนพยุหยาตรา รัชกาลที่ ๑ ทรงสร้าง เดิมเป็นพระที่นั่งโถง แต่รัชกาลที่ ๓ โปรดฯ ให้แก้เป็นผนังทึบ มีแท่นประดับพระคชาธารในงานพิธีที่สำคัญอยู่นอกกำแพงแก้วด้านทิศตะวันตกติดกับพระที่นั่งองค์นี้

ภายในกำแพงแก้วทางด้านใต้ **มีพระที่นั่งสนามจันทร์** เป็นพระที่นั่งไม้องค์เล็กอย่างงดงามรัชกาลที่ ๒ ทรงออกแบบให้สร้าง พื้นปูด้วยไม้สักแผ่นเดียวขนาด ๑.๕๐ × ๒ เมตร ใช้เป็นที่ประทับทรงพระราชสำราญ ทางทิศใต้ของพระที่นั่งองค์นี้**มีสีหบัญชร** ซึ่งเป็นหน้าต่างหรือพระบัญชรบานหนึ่งของ**พระที่นั่งไพศาลทักษิณ** เป็นพระบัญชรที่สำคัญมีลายวงกลมอยู่ภายใต้ เป็นที่เสด็จออกให้เฝ้าฯ แทนการเสด็จออกในท้องพระโรง ส่วนมากเป็นการเสด็จออกให้เฝ้าฯ เป็นการฉุกเฉินในเวลาวิกาล รัชกาลที่ ๑ เมื่อทรงพระชราแล้ว ก็เสด็จออกว่าราชการทางสีหบัญชรนี้ สุดสีหบัญชรไปทางทิศตะวันตกคือ หอพระธาตุมณเฑียร เป็นที่ประดิษฐานพระอัฐิของสมเด็จพระปฐมบรมมหาชนกคือ พระราชบิดาของรัชกาลที่ ๑ พระบรมอัฐิของรัชกาลที่ ๑ ถึง ๓ พร้อมกับพระอัครมเหสี และพระอัฐิสมเด็จพระราชบิดาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน

ถัดนั้นมาถึง**พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย**ซึ่งเป็นท้องพระโรงที่สำคัญในหมู่พระมหามณเฑียร สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๑ อยู่ทางด้านหน้าคือ ทิศเหนือของพระมหามณเฑียร เดิมเป็นท้องพระโรงโถง แต่มาแก้เติมผนังในสมัยรัชกาลที่ ๓ วัตถุสำคัญในพระที่นั่งองค์นี้ก็คือ พระที่นั่งบุษบกมาลามหาพิมาน เป็นบุษบกแบบมีเกรินประกอบหัวท้าย จึงมีรูปร่างคล้ายเรือ สันนิษฐานว่า เดิมคงมีองค์เดียว แต่ในสมัยรัชกาลที่ ๓ โปรดให้ถอยร่นลงไปทางด้านหลัง คือ ทิศใต้ แล้วทรงสร้างฐานปูนปั้นรองรับให้สูงขึ้น โปรดฯ ให้นำพระแท่นมหาเศวตฉัตรซึ่งสร้างในสมัยรัชกาลที่ ๑ มาประดิษฐานไว้ทางด้านหน้า ปัจจุบันพระแท่นมหาเศวตฉัตรนี้ตั้งอยู่ภายใต้พระนพปฎลมหาเศวตฉัตร และเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จขึ้นประทับจะเชิญพระที่นั่งพุดตานกาญจนสิงหาศน์ขึ้นทอดเหนือพระแท่นเศวตฉัตรนี้อีกชั้นหนึ่ง พระแท่นมหาเศวตฉัตรนี้ ที่ฐานประดับด้วยรูปเทพนมและครุฑยุดนาคต่อแนวกันลงไป เป็นความหมายว่าเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จขึ้นประทับเหนือพระแท่นเศวตฉัตรนี้แล้ว ก็เปรียบเสมือนว่าพระองค์ทรงเป็นเทพเจ้าสถิตอยู่เหนือเขาพระสุเมรุท่ามกลางจักรวาล ตามคติในพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์ ในเวลาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกในงานพระราชพิธีในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยนี้ พระบรมวงศานุวงศ์จะเฝ้าอยู่ภายในพระที่นั่งทางด้านทิศตะวันตก ข้าราชการทางด้านเหนือ และทหารรักษาพระองค์ทางด้านทิศตะวันออก

หลังพระที่นั่งบุษบกมาลาฯ ทางด้านทิศใต้ มีบันไดขึ้นไปยังพระทวารเทวราชมเหศวร ซึ่งเสด็จผ่านได้เฉพาะ

พระที่นั่งดุสิดาภิรมย์

พระที่นั่งสนามจันทร์ อยู่ภายในกำแพงแก้วทางด้านทิศใต้

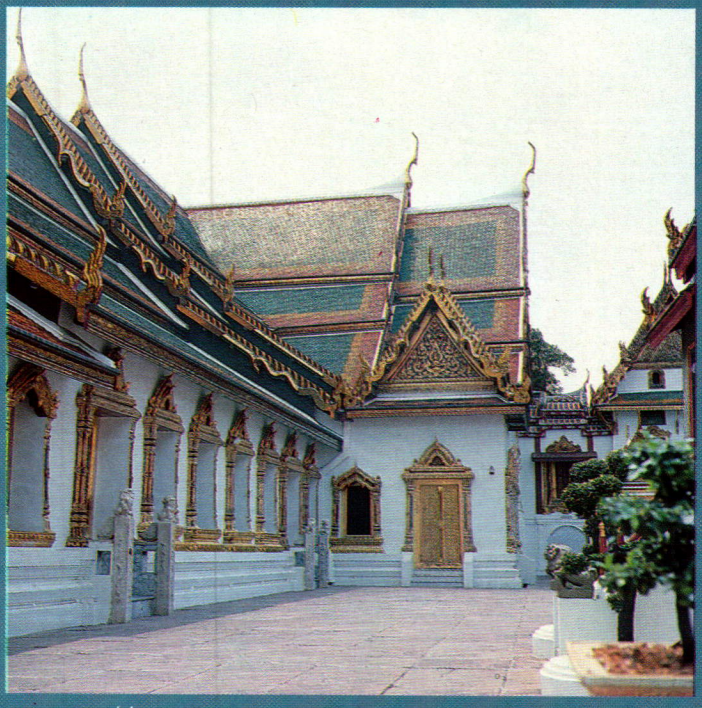

พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย (ซ้าย) และพระที่นั่งไพศาลทักษิณ (กลาง) แลเห็นสีหบัญชร และหอพระธาตุมณเฑียร อยู่ทางด้านขวาสุด

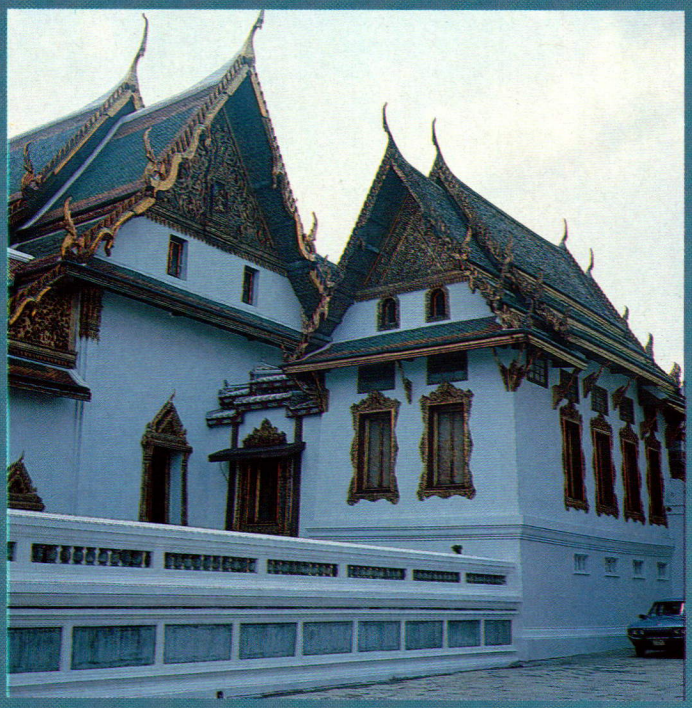

พระที่นั่งไพศาลทักษิณ (ซ้าย) มีสีหบัญชร ซึ่งเป็นหน้าต่างหรือพระบัญชรบานหนึ่งของพระที่นั่งไพศาลทักษิณ เป็นที่เสด็จออกให้ฝ่าฯ เป็นการฉุกเฉินในเวลาวิกาล และถัดออกมา (ด้านขวา) เป็นหอพระธาตุมณเฑียร

(ซ้าย) กระถางบอนไซ ประดับเรียงรายริมกำแพงแก้วด้านหน้าของพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย

(ขวา) หน้าพระทวารทางเข้าพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย มีตุ๊กตาหินสลักประดับอยู่

พระแท่นมหาเศวตฉัตร และพระที่นั่งบุษบกมาลามหาจักรพรรดิพิมาน ภายในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยมไหสูรยพิมาน

พระที่นั่งอัฐทิศอุทุมพระราชอาสน์ เป็นพระแท่นแปดเหลี่ยม กางกั้นเศวตฉัตร ๙ ชั้น ซึ่งมีชื่อว่า พระบวรเศวตฉัตร หรือพระสัปต-ปฎลเศวตฉัตร ประดิษฐาน ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ

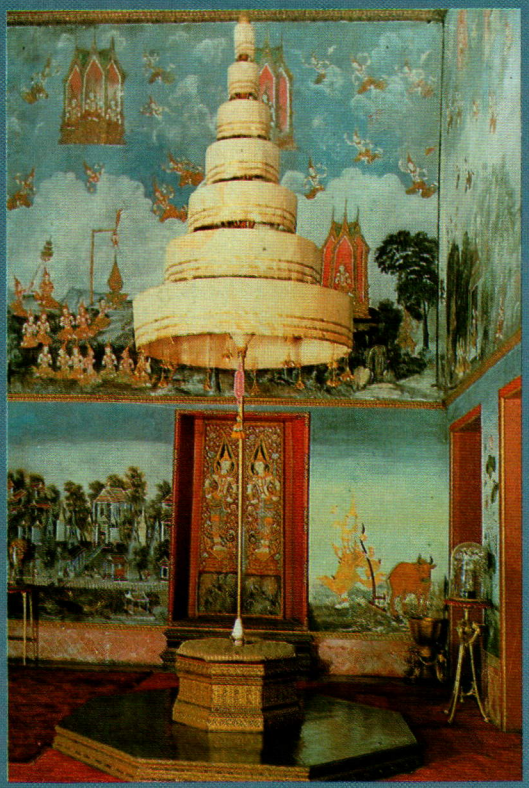

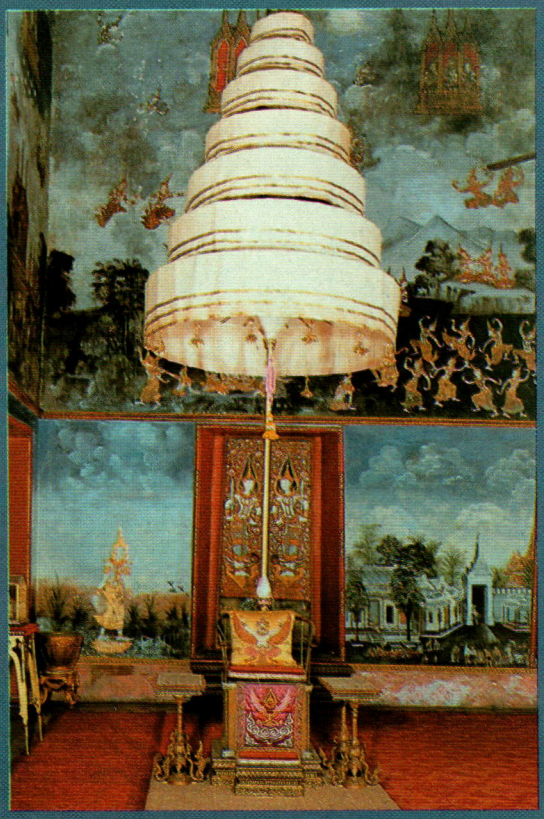

ผ้าปักรูปครุฑพ่าห์ หน้าพระที่นั่งภัทรบิฐ ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ

พระที่นั่งภัทรบิฐ เป็นพระที่นั่งฉมตะทอง ประดิษฐาน ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ เป็นที่สำหรับสมเด็จพระมหากษัตริยาธิราชเจ้าประทับรับการถวายสิริราชสมบัติ และเครื่องสิริราชกกุธภัณฑ์ ในการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระอัครมเหสี และเจ้านายชั้นสูงเท่านั้น หลังนั้นเป็นท้องพระโรงยาวจากทิศตะวันออกไปยังทิศตะวันตกคือ **พระที่นั่งไพศาลทักษิณ** วัตถุสำคัญในท้องพระโรงหลังนี้ คือ พระวิมานพระสยามเทวาธิราช ตั้งอยู่หลังพระทวารเทวราชมเหศวร ประดิษฐานพระสยามเทวาธิราช ซึ่งราชกาลที่ ๔ โปรดฯ ให้หล่อเป็นเทวรูปขนาดเล็กยืนถือพระขรรค์ เป็นเทวดาที่ทรงปกป้องประเทศสยามหรือประเทศไทย นอกจากนี้ก็มีพระแท่นอัฐทิศ เป็นพระแท่น ๘ เหลี่ยม ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกภายใต้พระเศวตฉัตร ๗ ชั้น เป็นที่ซึ่งพระมหากษัตริย์เสด็จมาประทับหลังพิธีมูรธาภิเษก เพื่อทรงรับเป็นพระเจ้าแผ่นดินจากผู้ที่มากราบทูลเชิญแต่ละทิศทั้งแปดทิศ พระที่นั่งภัทรบิฐตั้งอยู่ทางทิศตะวันตก หันไปทางทิศตะวันออกภายใต้พระมหาเศวตฉัตร ๙ ชั้น เพื่อทรงรับเครื่องราชกกุธภัณฑ์จากพระมหาราชครูพราหมณ์ จากนั้นจึงจะเสด็จลงให้ข้าราชการเฝ้าในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย

หลังพระที่นั่งไพศาลทักษิณไปทางทิศใต้เป็น**พระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน** ซึ่งเป็นที่ประทับของพระมหากษัตริย์ เป็นอาคาร ๓ หลังแฝดจากทิศเหนือไปทางทิศใต้ ที่บรรทมอยู่ทางทิศตะวันออก แบ่งเป็น ๒ ห้อง ห้องหนึ่งเป็นที่บรรทม และอีกห้องหนึ่งเป็นที่แต่งพระองค์ มีพระมหาเศวตฉัตร ๙ ชั้น แขวนอยู่บนเพดานทั้งสองห้อง ทั้งนี้เพราะเป็นราชประเพณีว่าพระมหากษัตริย์องค์ใหม่ จะไม่บรรทมห้องเดียวกับพระมหากษัตริย์องค์ก่อน จะต้องทรงย้ายห้องบรรทมสลับกันทุกรัชกาล รัชกาลที่ ๑, ๒, ๓ ประทับอยู่ที่พระที่นั่งจักรพรรดิพิมานนี้ ตั้งแต่รัชกาลที่ ๔ ลงมาจึงเสด็จไปประทับที่อื่น ถึงกระนั้นก็ยังถือเป็นราชประเพณีอยู่ว่าในคืนแรกที่เสด็จขึ้นเสวยราชสมบัติ พระมหากษัตริย์ในพระราชวงศ์จักรีจะต้องเสด็จมาบรรทมที่พระที่นั่งองค์นี้อย่างน้อย ๑ คืน สำหรับพระที่นั่งจักรพรรดิพิมานองค์กลาง และองค์ทิศตะวันตกเป็นที่ประทับสำราญพระราชหฤทัย องค์ตะวันตกปัจจุบันใช้เป็นสถานที่สำหรับเก็บเครื่องราชกกุธภัณฑ์เช่น พระมหามงกุฎ ฯลฯ

ทางด้านทิศตะวันออกนอกพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย แต่ยังอยู่ภายในกำแพงแก้วเป็นที่ตั้งของ **หอศาสตราคม** ซึ่งรัชกาลที่ ๔ ทรงสร้างขึ้นเพื่อให้พระสงฆ์ฝ่ายรามัญนิกาย

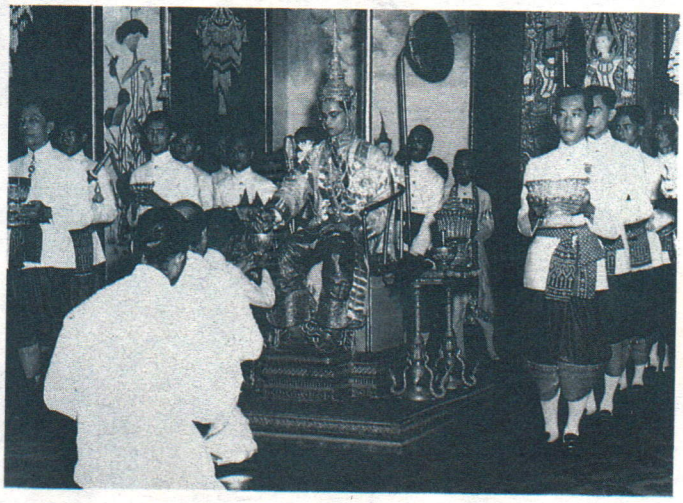

(บน) พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สถิตเหนือพระที่นั่งพุดตานกาญจนสิงหาศน์ บนพระที่แท่นมหาเศวตฉัตร ภายในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยฯ

(กลาง) พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สถิตเหนือพระที่นั่งภัทรบิฐ ทรงหลั่งพระเต้าหักษิโณทก ตั้งพระราชสัตยาธิษฐาน จะทรงปกครองพระราชอาณาจักรโดยทศพิธราชธรรม ในการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ๕ พฤษภาคม ๒๔๖๓

(ล่าง) พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สถิตเหนือพระที่นั่งอัฐทิศอุทุมพระราชอาสน์ พราหมณ์ทูลเกล้าฯ ถวายน้ำเทพมนต์ ในการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ๕ พฤษภาคม ๒๔๖๓

สวดทำพิธีทำน้ำพระพุทธมนต์สำหรับสรงพระพักตร์ และสรงตลอดจนทำการประพรมรอบพระมหามณเฑียรด้วย ถัดลงไปทางทิศใต้เป็นพระที่นั่งโถงมีนามว่า**พระที่นั่งราชฤดี** มีฐานหินอ่อนด้านตะวันตกเป็นที่ตั้งพระแท่นสรงพระมูรธาภิเษกสนาน และชานหินอ่อนทางด้านเหนือสำหรับทรงกระทำพิธีสังเวยเทพยดา ถัดลงไปทางทิศใต้สุดคือหอพระสุราลัยพิมาน ประดิษฐานพระพุทธรูปและปูชนียวัตถุที่สำคัญ

สำหรับพระที่นั่งที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกสุดของพระบรมมหาราชวังก็คือ **พระที่นั่งบรมพิมาน**ตั้งอยู่ทางด้านเหนือของสวนศิวาลัย รัชกาลที่ ๕ โปรดฯ ให้สร้างเป็นสถาปัตยกรรมแบบยุโรป เพื่อเป็นที่ประทับของรัชกาลที่ ๖ ขณะดำรงพระยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ปัจจุบันจัดเป็นที่พักรับรองพระราชอาคันตุกะชั้นประมุขของประเทศและพระราชวงศ์ชั้นสูง ด้านหลังพระที่นั่งบรมพิมาน **มีพระที่นั่งสีตลาภิรมย์** ซึ่งเป็นพลับพลาโถงองค์เล็ก รัชกาลที่ ๖ ทรงสร้าง และยังมี**พระพุทธรัตนสถาน** รัชกาลที่ ๔ ทรงสร้างกลางสวนศิวาลัย สำหรับประดิษฐานพระพุทธรูป เช่น พระพุทธบุษยรัตน หรือพระแก้วขาวมาแต่ก่อน

(ล่าง) หน้าพระอุโบสถพระพุทธรัตนสถาน มีศาลาคู่ และเสาศิลาแขวนประทีปโคมไฟอยู่สองข้าง ตรงกลางเป็นหอระฆัง ยอดมณฑปประดับกระเบื้องถ้วย

(บน) พระที่นั่งศิวาลัยมหาปราสาท ด้านทิศตะวันตก

สำหรับพระมหาปราสาทางด้านใต้ของพระที่นั่งบรมพิมานใกล้กับสวนศิวาลัย ยังมีอีก ๓ องค์ คือ **พระที่นั่งมหิศรปราสาท** รัชกาลที่ ๔ ทรงสร้างอุทิศถวายแด่รัชกาลที่ ๒ ใช้สำหรับเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปต่าง ๆ **พระที่นั่งศิวาลัยมหาปราสาท** เป็นปราสาท ๕ ยอด รัชกาลที่ ๕ ทรงสร้างเดิมใช้ประดิษฐานพระบรมรูปรัชกาลที่ ๑-๔ จนกระทั่งได้ย้ายพระบรมรูปหล่อเหล่านั้นไปยังปราสาทพระเทพบิดรในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในสมัยรัชกาลที่๖ ปัจจุบันสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้โปรดฯ ให้ทำการซ่อมสำเร็จแล้ว พระมหาปราสาทอีกองค์หนึ่งคือ **พระที่นั่งสุทไธสวรรย์ปราสาท** สร้างอยู่บนกำแพงพระบรมมหาราชวังทางด้านทิศตะวันออกติดกับถนนสนามชัย เดิมรัชกาลที่ ๑ ทรงสร้างเป็นพลับพลาโถงจตุรมุข หลังคาไม่มียอด เรียกกันว่าพระที่นั่งพลับพลาสูง สำหรับประทับทอดพระเนตรกระบวนแห่ในการพระราชพิธีสระสนานใหญ่ คือ การสวนสนามของจตุรงคเสนา ได้แก่ พลเดินเท้า ช้าง

๑. พระทวารทางเข้าสู่ห้องพระโรงหน้าพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย

๒. ภาพจำหลักเหนือพระทวาร

๓. หอศาสตราคม

๔. หอสุราลัยพิมาน มองจากพระที่นั่งราชฤดี

๕. บันไดทางขึ้นหอสุราลัยพิมาน

๖. พระที่นั่งราชฤดี

(บน) พระที่นั่งบรมพิมาน
(กลาง) สำนักพระราชวัง
(ล่าง) ประตูพิมานไชยศรี ซึ่งเป็นประตูทางเข้าออกของพระบรมมหาราชวัง

ม้า และรถ และทอดพระเนตรการฝึกช้าง ในสมัยรัชกาลที่ ๓ ได้โปรดให้แก้ยอดเป็นปราสาท

เป็นอันจบเรื่อง **"พระบรมมหาราชวัง"** แต่เพียงเท่านี้ แม้ว่าจะไม่ครบถ้วนบริบูรณ์ก็ตาม แต่ก็คิดว่าท่านผู้อ่านคงจะได้ความรู้เกี่ยวกับพระบรมมหาราชวังในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์บ้างไม่มากก็น้อย

ชาติใดก็ตามจะคงเป็นชาติยั่งยืนอยู่ได้ ย่อมต้องมีวัฒนธรรมของตนเองทั้งทางด้านนามธรรมและรูปธรรม พระบรมมหาราชวังเท่าที่ได้กล่าวมานี้ แสดงให้เห็นว่าชาติไทยเราได้มีวัฒนธรรมสูง มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สามารถสร้างอาคารที่มีลักษณะของตนเองได้อย่างงดงาม แม้จะได้รับอิทธิพลมาจากที่อื่นบ้าง แต่ก็สามารถปรับปรุงผสมผสานให้เป็นของตนเองได้อย่างรวดเร็ว เป็นที่ชื่นชมของนานาประเทศ ดังจะเห็นได้ว่าในวันหนึ่ง ๆ จะมีนักทัศนาจรเข้ามาชมเป็นจำนวนมากทุกวัน สมควรที่คนไทยทั้งหลายจะชื่นชมและรักษาไว้เพื่ออนุชนรุ่นหลังต่อไปเป็นอย่างยิ่ง

หนังสืออ้างอิง *พระมหาปราสาทและพระราชมณเฑียรสถานในพระบรมมหาราชวัง ม.ร.ว. แสงสูรย์ ลดาวัลย์ เรียบเรียง คณะกรรมการเผยแพร่ศิลป และวัฒนธรรม สำนักพระราชวัง จัดพิมพ์ (พ.ศ. ๒๕๒๑)*

อันเนื่องมาแต่มหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ

ม.ร.ว.แสงสูรย์ ลดาวัลย์

พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาครบ ๕ รอบ ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหิตลาธิเบศร รามาธิบดีจักรีนฤบดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร มหาราช ได้ผ่านพ้นมาแล้วด้วยความโอพารึก เป็นประวัติการณ์สำหรับสยามประเทศ รายละเอียดและขั้นตอนแห่งการพระราชพิธีมีประการใดบ้าง ผู้ที่ไม่มีโอกาสได้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทในมณฑลราชพิธี ทั้งไม่มีโอกาสได้ชมการถ่ายทอดงานพระราชพิธีทางโทรทัศน์ ก็อาจจะได้ทราบรายละเอียดจากจดหมายเหตุ ซึ่งกองจดหมายเหตุแห่งชาติบันทึกไว้ และจะได้พิมพ์เผยแพร่ในอนาคตอันใกล้นี้

สำหรับข้อเขียนนี้ ไม่ใช่จดหมายเหตุ ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์เพียงจะเล่าประวัติของการพระราชพิธีบำเพ็ญพระราชกุศลในวันพระบรมราชสมภพของสมเด็จพระมหากษัตริยาธิราชเจ้า ที่มาเรียกกันภายหลังพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษานั้น ว่ามีความเป็นมาอย่างไร และที่สืบเนื่องมาจนเป็นพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษานั้น อนุโลมตามพระราชพิธีอันมีมาแต่โบราณในตอนไหนอย่างไรบ้าง ทั้งนี้เพื่อที่จะให้เป็นเกร็ดความรู้เสริมความเข้าใจในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาครบ ๕ รอบได้ดียิ่งขึ้นเท่านั้น

ในกฎมณเฑียรบาลฉบับที่สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ *(อู่ทอง)* ผู้สร้างกรุงศรีอยุธยาได้ทรงบัญญัติขึ้นไว้นั้น ยังไม่ปรากฏว่ามีพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษารวมอยู่ในชื่อพระราชพิธีสำคัญของบ้านเมือง แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าครั้งกระโน้น จะไม่ถือว่าวันพระราชสมภพแห่งสมเด็จพระมหากษัตริยาธิราชเจ้าเป็นวันสำคัญ แต่เพราะคนสมัยโบราณย่อมปิดบังวันเดือนปีเกิดของตน ด้วยยังมีความเข้าใจกันว่าอาจมีผู้ไม่หวังดีเอาวันเดือนปีเกิดไปประกอบเวทย์มนต์ทำอันตรายแก่เจ้าของวันเกิดได้ จึงปิดบัง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์ ในพระราชพิธีเสด็จออกมหาสมาคม ณ พระที่นั่งไชยมังคลาภิเษก บริเวณท้องสนามหลวง เนื่องในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๓๐

กันหนักหนา จะบำเพ็ญกุศลอย่างไรก็ไม่ยอมระบุว่าเป็นการทำบุญวันเกิด แต่เนื่องจากในพระราชพิธี ๑๒ เดือน ที่กฎมณเฑียรบาลกำหนดให้ปฏิบัติเป็นพิธีสำคัญของบ้านเมืองนั้น มีพระราชพิธีอยู่พิธีหนึ่งเรียกว่า *"พระราชพิธีตุลาภาร"* กำหนดไว้ให้ทำในเดือน ๙ พิธีดังกล่าวเป็นการบำเพ็ญกุศลอย่างหนึ่ง คือ พระมหากษัตริย์จะโปรดให้เอาพระราชทรัพย์ เช่น เงินตราขึ้นชั่งให้ได้น้ำหนักเท่าองค์ แล้วโปรดให้เอาเงินตราเท่าน้ำหนักของพระองค์นั้นพระราชทานแก่พราหมณ์ เป็นการแสดงถึงการบำเพ็ญพระราชกุศลในลักษณะทานมัยโดยตรง แต่ไม่ระบุว่าบำเพ็ญพระราชกุศลเนื่องในการใด พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นการบำเพ็ญพระราชกุศลวันพระราชสมภพของพระเจ้าแผ่นดิน สมเด็จพระเจ้าอยู่ทองอาจเสด็จพระราชสมภพเดือน ๙ จึงตรากฎมณเฑียรบาลให้ทำพิธีตุลาภารในเดือน ๙ ต่อมาในปลายสมัยกรุงศรีอยุธยามีหลักฐานว่า ได้เลื่อนมาทำพิธีตุลาภารในเดือน ๗ ซึ่งอาจเป็นเดือนเกิดของพระเจ้าแผ่นดินที่สั่งเลื่อน

ครั้นถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ในช่วงรัชกาลที่ ๑ และ ๒ ลางทีจะยังถือคติโบราณที่จะไม่เปิดเผยวันเดือนปีเกิดของพระเจ้าแผ่นดินให้แพร่หลาย จึงยังมิได้เริ่มมีการพระราชพิธีบำเพ็ญพระราชกุศลในวันพระราชสมภพ แต่จะยังมีพระราชพิธีตุลาภารอยู่หรือไม่ยังไม่พบหลักฐานพอที่จะนำมายืนยันได้ ส่วนในรัชกาลที่ ๓ นั้น ท่านทรงบำเพ็ญพระราชกุศลโดยการหล่อพระพุทธรูปขึ้นปีละองค์ เรียกพระพุทธรูปดังกล่าวว่า พระพุทธปฏิมากรประจำพระชนมพรรษา หล่อแล้วก็ทำบุญฉลองพระ ดูก็คล้ายกับการทำบุญเนื่องในวันพระราชสมภพ แต่ไม่ระบุชัดแจ้งว่าทำบุญวันพระราชสมภพ

การพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ที่กระทำตรงกับวันเดือนพระราชสมภพโดยนับวันทางสุริยคติอย่างที่เป็นธรรมเนียมปฏิบัติกันต่อ ๆ มาจนถึงทุกวันนี้ เริ่มมีขึ้นในรัชกาลที่ ๔ แต่ครั้งยังทรงดำรงสมณเพศ คือ ได้ทรงบำเพ็ญพระราชกุศลวันพระราชสมภพ ณ วัดที่เสด็จจำพรรษาเป็นการภายในอย่างเงียบ ๆ ทุกปีมา รายการย่อแห่งพระราชกุศลที่ทรงบำเพ็ญมีดังนี้ คือ เจริญพระพุทธมนต์และเลี้ยงพระจำนวน ๑๐ รูป ครั้นเมื่อเสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติแล้วก็ยังทรงบำเพ็ญพระราชกุศลเงียบ ๆ เป็นการภายในเหมือนครั้งเมื่อยังทรงพระผนวชอยู่ ประชาชนทั่วไปจึงไม่ค่อยจะได้ทราบว่าทรงบำเพ็ญพระราชกุศลเนื่องในวันพระบรมราชสมภพ แต่สำหรับปวงพสกนิกรที่มีฐานะดีจะทำบุญวันเกิดอย่างใหญ่โตตามแบบจีนกันแพร่หลาย มีการเลี้ยงมีการมหรสพกันหลายวันหลายคืน ตามอำนาจวาสนาและตามฐานะแห่งบุคคล

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๐๗ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงจำเริญพระชนมพรรษาครบ ๖๐ พรรษา จึงโปรดให้ตั้งการพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ซึ่งมีรายการแห่งพระราชพิธีโดยสังเขป คือ หล่อเทียนสำคัญสำหรับจุดเพื่อความเป็นสิริมงคลขึ้น ๒ ต้น ต้นหนึ่งเรียกว่า เทียนเท่าพระองค์ คือ ส่วนสูงของเทียนเท่าความสูงของพระวรกาย มีไส้จำนวนเท่าพระชนมายุ อีกต้นหนึ่งเรียกว่า เทียนมหามงคล คือ มีส่วนสูงเท่าความยาวที่วัดได้จากรอบพระเจ้า *(ศีรษะ)* และนิมนต์พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์และรับพระราชทานฉันในการพระราชพิธี ๖๐ รูป ทั้งยังมีพิธีตามลัทธิพราหมณ์ คือ มีการสังเวยเทพยดาแล้วสรงพระมูรธาภิเษก นอกจากนั้นยังได้เสด็จออกมหาสมาคม ให้พระบรมวงศานุวงศ์และข้าทูลละอองธุลีพระบาทเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล รวมทั้งจุดประทีปโคมไฟในพระบรมมหาราชวังอีกด้วย

แนวทางปฏิบัติในการพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาในรัชกาลต่อมา ได้ยึดถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกับครั้งพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาครบ ๖๐ พรรษาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน จำนวนพระสงฆ์ที่นิมนต์มาเจริญพระพุทธมนต์และรับพระราชทานฉันคงจำนวน ๖๐ รูปไม่เปลี่ยนแปลง แม้ว่าจะเปลี่ยนรัชกาลแล้วและพระมหากษัตริย์พระองค์ใหม่ที่เสด็จขึ้นทรงราชย์สนองพระองค์ต่อมายังมีพระชนมพรรษาน้อยกว่า ก็ยังคงนิมนต์พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์และรับพระราชทานฉัน ๖๐ รูป ไม่ลดลงไปตามจำนวนปีพระราชสมภพ เรื่องนี้มีเกร็ดเล่ากันมาว่า เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติ สืบพระราชสันตติวงศ์สมเด็จพระบรมชนกนาถนั้น พระชนมพรรษาเพียง ๑๕ พรรษาเศษ เจ้าพนักงานจะนิมนต์พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์เฉลิมพระชนมพรรษาเพียงเท่าพระชนมพรรษาก็ไม่โปรด มีกระแสพระราชดำรัสว่า พระภิกษุสงฆ์ท่านเคยเข้ามาเจริญพระพุทธมนต์ในแผ่นดินสมเด็จพระบรมชนกนาถ ๖๐ รูป ถ้าเปลี่ยนแผ่นดินแล้วการพระราชกุศลลดลงมาเช่นนั้นพระภิกษุสงฆ์ท่านไม่ได้รับนิมนต์กันเป็นส่วนมากก็จะทำให้ท่านเสียน้ำใจ จึงโปรดให้คงนิมนต์ ๖๐ รูป เสมอด้วยแผ่นดินสมเด็จพระบรมชนกนาถ จึงได้กลายเป็นประเพณีสืบต่อมาทุกรัชกาลว่าพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ต้องนิมนต์พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ ๖๐ รูป เป็นอัตรา

สำหรับขั้นตอนการพระราชพิธีอาจมีการสับเปลี่ยน เช่น ยกการเสด็จออกมหาสมาคม รับการถวายชัยมงคลขึ้นไว้ก่อน ในตอนเช้าของวันพระราชสมภพ แล้วเจริญพระพุทธมนต์ในตอนบ่าย ส่วนการเลี้ยงพระและทรงสดับพระธรรมเทศนามงคลวิเศษ ยก

สมเด็จเจ้าพระยามหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ผู้สำเร็จราชการแผ่นดินในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ไปมีตอนเช้าในวันรุ่งขึ้น และการสรงพระมูรธาภิเษก ก็กระทำในวันเลี้ยงพระระหว่างพระสงฆ์รับพระราชทานฉันต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๖ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระชนมพรรษาครบ ๒๐ พรรษา นับว่าทรงบรรลุพระราชนิติภาวะ มีพระราชสิทธิที่จะบริหารราชการแผ่นดินด้วยพระองค์เอง เจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ *(ช่วง บุนนาค)* ผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน ระหว่างพระเจ้าแผ่นดินยังไม่ทรงบรรลุพระราชนิติภาวะ จึงถวายพระราชอำนาจคืน ขณะนั้นบรรดาพระราชวงศ์และข้าราชการหนุ่ม ๆ ที่ผ่านการศึกษาหรือรู้ธรรมเนียมนานาประเทศมีมากขึ้น ได้ทราบว่าวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระเจ้าแผ่นดินในนานาประเทศที่เจริญแล้ว ประชาชนของเขายินดีปรีดาแสดงความสวามิภักดิ์ต่อพระเจ้าแผ่นดิน โดยการแต่งประทีปโคมไฟตามบ้านเรือนแห่งตนเป็นการถวายชัยมงคล จึงชักชวนกันแต่งวังและบ้านช่องของแต่ละคนขึ้นเป็นตัวอย่างราษฎรที่จงรักภักดีมีฐานะพอจะตกแต่งบ้านเรือนได้ ต่างก็พากันประดับธงทิวและตามประทีปโคมไฟ จนกลายเป็นประเพณีสืบมา

สมเด็จพระมหากษัตริยาธิราชเจ้าแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน พระชนมพรรษาเกิน ๖๐ นั้นมีอยู่ ๔ พระองค์ คือ

๑. พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช *(รัชกาลที่ ๑)* พระชนมพรรษา ๗๓ พรรษา

๒. พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว *(รัชกาลที่ ๓)* พระชนมพรรษา ๖๔ พรรษา

๓. พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว *(รัชกาลที่ ๔)* พระชนมพรรษา ๖๕ พรรษา

๔. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช *(รัชกาลที่ ๙)* ปัจจุบันพระชนมพรรษา ๖๐ พรรษา และจะเสด็จดำรงรัฐสีมาอาณาจักรยืนนานสืบไปโดยจำเนียรกาล

ในรัชกาลที่ ๑ และ ๓ ยังเป็นยุคที่ไม่นิยมการเปิดเผยวันเดือนปีเกิดให้คนรู้ ดังนั้นการพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาครบ ๖๐ พรรษาจึงยังไม่มี มาเริ่มมีขึ้นในรัชกาลที่ ๔ เป็นปฐม จากนั้นกาลได้ผ่านมาถึง ๑๒๓ ปี กรุงรัตนโกสินทร์จึงมีสมเด็จพระมหากษัตริยาธิราชทรงมีพระชนมพรรษาเกิน ๖๐ พรรษาอีกพระองค์หนึ่ง ซึ่งเป็นที่ปลื้มปิติของปวงชนชาวไทยยิ่งนัก ด้วยมีความเห็นพ้องต้องกันว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ทรงมีพระบรมราชูปการ แก่ประเทศและปวงชนชาวไทยอย่างยิ่งใหญ่ไพศาลนัก ไม่มีถ้อยคำอันใดที่จะกล่าวถึงพระเดชพระคุณให้ครบถ้วนได้ ทรงเป็นพระมหาธรรมมิกราชของมหาชนชาวไทย อันจะหาพระมหากษัตริยาธิราชเจ้าพระองค์ใดเสมอเหมือนไม่ได้แล้ว ดังนั้นรัฐบาลด้วยความร่วมมือร่วมใจของมหาชน จึงได้พร้อมใจกันจัดงานเฉลิมฉลองพระชนมพรรษาปีนี้ขึ้นเป็นงานมโหฬาร ได้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตกำหนดขั้นตอนของการพระราชพิธี ให้ยิ่งใหญ่ไพศาลขึ้น โดยกำหนดชื่อพระราชพิธีขึ้นใหม่ว่า *พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ* แต่ก็หาได้ละทิ้งราชประเพณีอันมีมาแต่กาลก่อนลงไปแม้แต่ส่วนใดส่วนหนึ่งไม่ มีแต่เพิ่มเติมเสริมขึ้นให้คู่ควรแก่พระเกียรติยศแห่งพระบรมมหาธรรมมิกราช อันเป็นดวงใจของทวยไทย

เบื้องหน้าแต่นี้ไป จะได้พรรณาให้ท่านผู้อ่านได้ทราบว่า พระราชพิธีตอนใด สืบเนื่องพระราชพิธีโบราณประการใด เพราะเพียงแต่ดูพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบนั้น ที่ผ่านมาเมื่อวันที่ ๔-๕-๖-๗ ธันวาคม ๒๕๓๐ นี้ อาจเพียงแต่ทราบแต่ไม่เข้าใจความหมายของพิธีในตอนนั้นอย่างเพียงพอ

พระราชพิธีฉลองพระพุทธปฏิมากรประจำพระชนมวารและพระชนมพรรษา

การหล่อพระพุทธปฏิมาประจำพระชนมวาร และพระพุทธปฏิมาประจำพระชนมพรรษานั้นเป็นประเพณีสืบเนื่องมาแต่รัชกาลที่ ๓ คือเมื่อสมเด็จพระมหากษัตริยาธิราชเจ้าได้เสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติ นอกจากจะทรงหล่อพระชัยวัฒนประจำรัชกาลแล้ว จะต้องทรงหล่อพระพุทธรูปปางประจำวันพระราชสมภพไว้สักการะบูชาเพื่อความเป็นพระราชสิริสวัสดิ์ตามคตินิยมแห่งพุทธศาสนิกชนชาวไทยทั้งปวงด้วย คือ ถ้าจะพูดให้เข้าใจง่ายก็คือ เกิดวันใดก็หล่อพระปางประจำวันเกิดไว้สักการะบูชา สำหรับเป็นเครื่องเพิ่มพูนสรรพสิริสวัสดิ์แห่งผู้เป็นเจ้าของวันเกิดนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทุกพระองค์ได้ทรงสร้างพระประจำวันพระราชสมภพไว้ทุกรัชกาล เว้นรัชกาลที่ ๘ เท่านั้นที่มิได้ทรงสร้าง เพราะประทับอยู่นอกราชอาณาจักรเสียเป็นส่วนใหญ่ แต่เมื่อเสด็จสวรรคตแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันก็ทรงสร้างอุทิศถวาย ได้เชิญประดิษฐานไว้ภายใต้พระมหาเศวตฉัตรตลอดระยะเวลาที่ประดิษฐานพระบรมศพไว้ในพระมหาปราสาท ในรัชกาลปัจจุบันแม้จะได้ทรงสร้างพระพุทธรูปเพื่อความเป็นมงคลแก่บ้านเมืองและพสกนิกรไว้มาก แต่ก็ยังมิได้ทรงสร้างพระพุทธรูปประจำพระชนมวาร คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติในมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ จึงขอพระราชทานให้ทรงสร้างในมหามงคลวโรกาสที่จะทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๖๐ พรรษานี้ด้วย เพื่อเป็นพระราชสิริในพระองค์โดยครบถ้วน

ส่วนพระพุทธปฏิมากรประจำพระชนมพรรษานั้นเป็นพระพุทธรูปซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงสร้างขึ้นทุกปี ปีละ ๑ องค์ ทรงเจริญพระชนมพรรษาเท่าใด ก็จะมีจำนวนพระพุทธรูปที่ทรงสร้างเท่าจำนวนปีแห่งพระชนมพรรษาสร้างเสร็จก็จะตั้งพิธีฉลองในวันบำเพ็ญพระราชกุศลเฉลิมพระชนมพรรษาทุกปีไป *ดังนั้นพระราชพิธีบำเพ็ญพระราชกุศลวันพระราชสมภพแต่ก่อนบางรัชกาลท่านจึงเรียกว่า พระราชพิธีเฉลิมฉลองพระชนมพรรษา หมายความว่าเป็นทั้งวันเฉลิมวันพระราชสมภพและฉลองพระประจำพระชนมพรรษาด้วย* แต่ต่อมาได้โปรดเกล้าฯ ให้เรียกพระราชพิธีบำเพ็ญพระราชกุศลเนื่องในวันพระราชสมภพและพิธีฉลองพระประจำพระชนมพรรษารวมกันว่า *"พระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา"* ทั้งนี้เพื่อให้เป็นชื่อที่กระชับไม่เยิ่นเย้อ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันไม่เคยทรงหล่อพระพุทธปฏิมากรประจำพระชนมพรรษาเลย กรรมการอำนวยการจัดงานฯ จึงขอพระราชทานให้ทรงสร้างขึ้นเพื่อฉลองในมหามงคลวโรกาสเดียวกันด้วย เรื่องนี้ทรงพระราชดำริว่าถ้าสร้างเท่าจำนวนปีแห่งพระชนมพรรษา ก็จะต้องสร้างเป็นพระพุทธรูปองค์เล็กถึง ๖๐ องค์ น่าจะมากเกินควร จึงทรงพระราชดำริให้สร้างขึ้นเป็นพระพุทธรูปองค์ใหญ่แต่องค์เดียว แล้วถวายนามพระว่า พระพุทธปฏิมากรประจำพระชนมพรรษาครบ ๕ รอบแทน

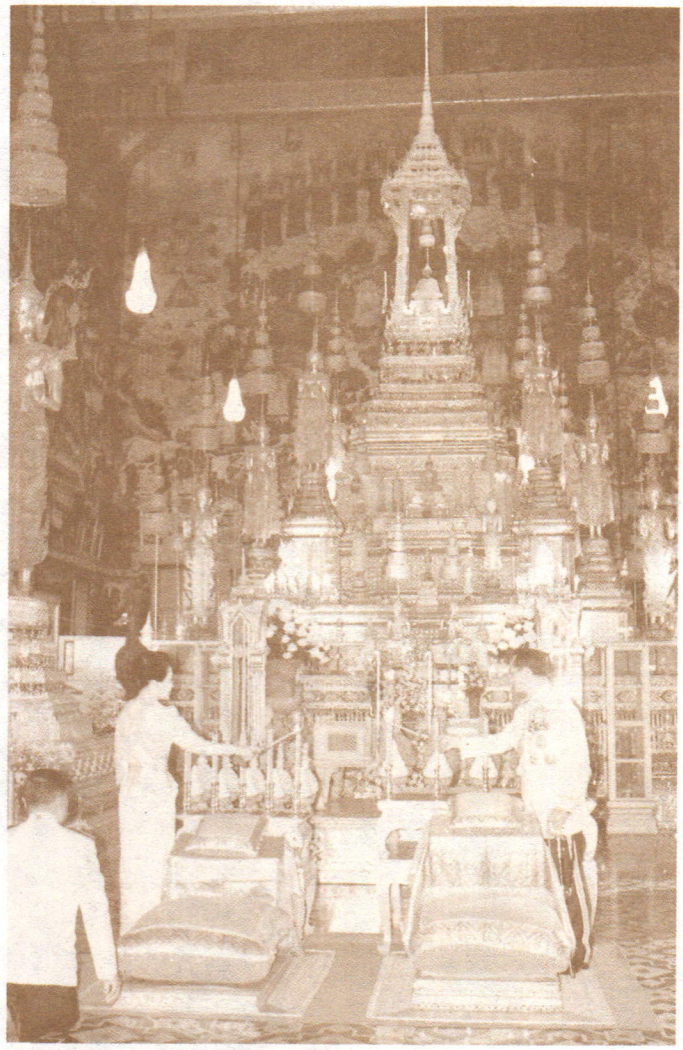

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงจุดธูปเทียนบูชาพระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากร เนื่องในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม

ทั้งพระพุทธปฏิมากรประจำพระชนมวาร *(พระประจำวัน)* และพระพุทธปฏิมากรประจำพระชนมพรรษา *(พระประจำอายุ)* ได้ทำพิธีเททองหล่อ เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๐ ที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม และทำพิธีฉลองในวันเริ่มแรกแห่งพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ คือเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๐ ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

พระราชพิธีเสด็จออกมหาสมาคม

การเสด็จออกมหาสมาคมในการพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา เริ่มเป็นพระราชประเพณีในรัชกาลที่ ๔ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๗ และต่อ ๆ มาก็เป็นพิธีตอนหนึ่งในพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาของทุกรัชกาลในทุก ๆ ปี สถานที่เสด็จออกคือ ภายในพระที่นั่งซึ่งเป็นท้องพระโรงถาวร เช่น พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย เป็นต้น แต่ในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบนี้ คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติขอพระราชทานให้เสด็จออก ณ ท้องสนามหลวง เพื่อที่จะให้พระบรมวงศานุวงศ์ ราชนิกุล ข้าราชการทุกฝ่าย สมาชิกรัฐสภา คณะทูตานุทูต และอาณาประชาราษฎร ได้เฝ้าฯ ถวายชัยมงคล สำแดงความจงรักภักดีต่อเบื้องพระยุคลบาทโดยพร้อมเพรียงกัน ถ้าเสด็จออกในพระที่นั่งสถานที่ไม่เพียงพอแก่จำนวนผู้สวามิภักดิ์ที่ประสงค์จะได้เฝ้าฯ ถวายชัยมงคลในโอกาสสำคัญนี้ เมื่อได้นำความเรียนพระราชปฏิบัติ ไม่ทรงขัดข้องแล้ว คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติฯ ที่รัฐบาลแต่งตั้ง จึงได้มอบให้กรมศิลปากรดำเนินการจัดสร้างพระที่นั่งชั่วคราวในรูปลักษณะของปราสาทจตุรมุขสำหรับเสด็จออกให้เฝ้าฯ และได้เห็นพ้องต้องกันขนานนามว่า *"พระที่นั่งไชยมังคลาภิเษก"*

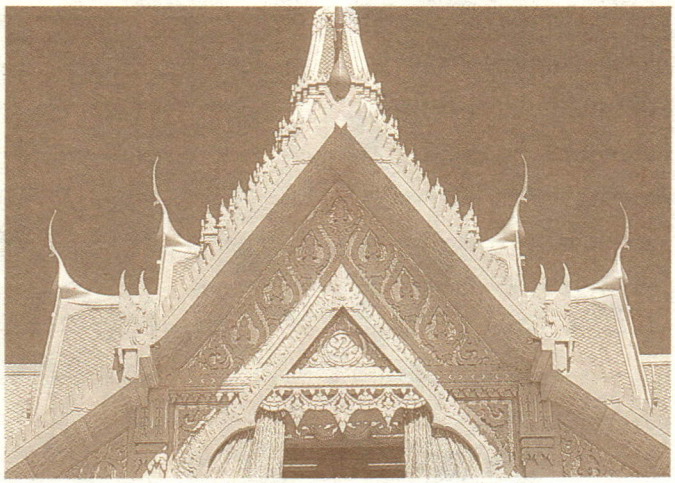

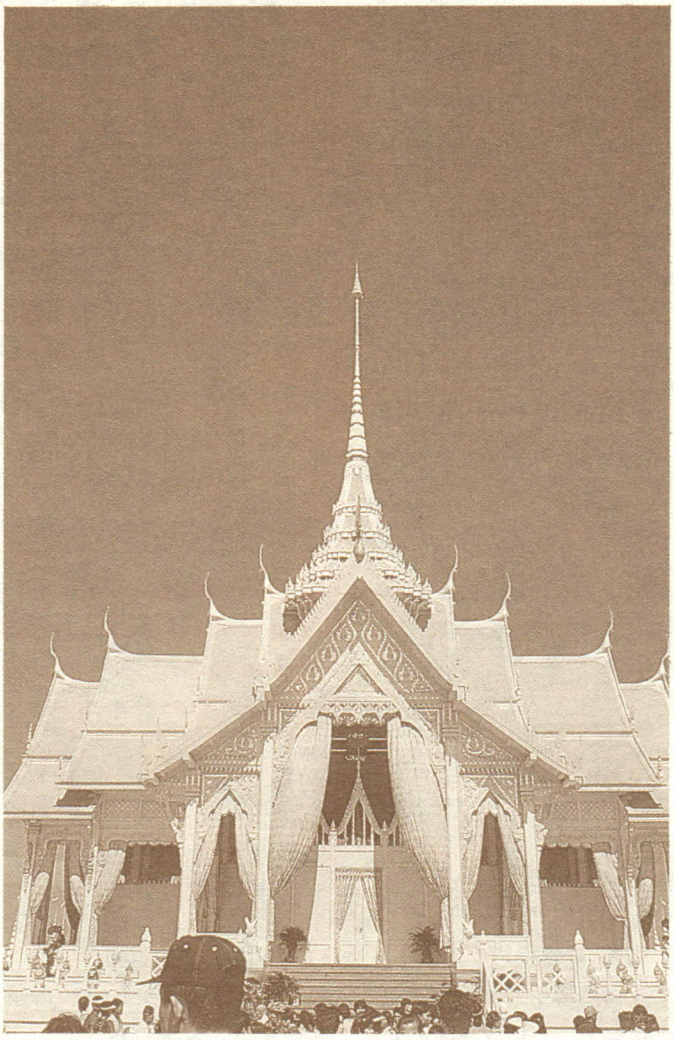

พระที่นั่งไชยมังคลาภิเษก ณ ท้องสนามหลวง

ขอกล่าวถึงความหมายของนามพระที่นั่งแทรกไว้เสียตรงนี้ว่า ในพระราชพิธีตุลาการ ซึ่งได้กล่าวมาข้างต้นแล้วว่า พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นพระราชพิธีบำเพ็ญพระราชกุศลวันพระบรมราชสมภพของกษัตริย์นั้น ในหนังสือคำให้การชาวกรุงเก่าก็เขียนไว้ดังนี้ *"พระราชพิธีตุลาภาร พระเจ้ากรุงศรีอยุธยาเสด็จประทับเหนือสุวรรณราชบัลลังก์ ทรงสะเดาะพระเคราะห์แล้วทำพระราชพิธีมังคลาภิเษก แล้วเอาเงินบาทชั่งให้หนักเท่าพระองค์พระราชทานแก่พราหมณ์"* ดังนี้ จึงไม่ต้องสงสัยแต่ประการใดว่าพระราชพิธีตุลาภารจะมิใช่การบำเพ็ญพระราชกุศลวันพระบรมราชสมภพ และยังได้ทราบต่อไปอีกด้วยว่า ในสมัยกรุงศรีอยุธยานั้น ท่านยังเรียกพระราชพิธีบำเพ็ญพระราชกุศลวันพระบรมราชสมภพอีกชื่อหนึ่งว่า *"พระราชพิธีมังคลาภิเษก"* ถ้าจะแปลชื่อพระราชพิธีนี้ ก็จะได้ความว่าพิธีรดน้ำเพื่อการนำมาซึ่งความเจริญรุ่งเรือง

ในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบนั้น เนื้อหาแห่งพิธีที่กระทำที่พระที่นั่ง *"ไชยมังคลาภิเษก"* ไม่ใช่แต่เพียงเสด็จออกมหาสมาคมเพื่อรับการถวายชัยมงคลเพียงสถานเดียว เพราะในโอกาสเดียวกันนั้น นายกรัฐมนตรี พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ในนามแห่งคณะรัฐมนตรี ข้าราชการฝ่ายทหาร ตำรวจ พลเรือน และอาณาประชาราษฎรทุกหมู่เหล่า ประธานรัฐสภา นายอุกฤษ มงคลนาวิน ในนามวุฒิสภา และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประธานศาลฎีกา นายจำรัส เขมะจารุ ในนามข้าราชการฝ่ายตุลาการ จะได้ขึ้นเฝ้าฯ ถวายน้ำพระพุทธมนต์ศักดิ์สิทธิ์

โดยรินหลั่งจากพระเต้าปทุมนิมิต ทอง, นาก, เงิน ตามลำดับลงในพระครอบมูรธาภิเษก ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงถือรองรับน้ำที่ประมุขแห่งผู้ใช้อำนาจอธิปไตยทั้ง ๓ หลั่งถวาย

น้ำพระพุทธมนต์ศักดิ์สิทธิ์ที่ทรงรับไว้ด้วยพระครอบมูรธาภิเษกนี้ จะได้นำไปเจือในน้ำสำหรับสรงต่อไป การทำพิธีดังกล่าว หมายถึง การสรงพระมูรธาภิเษกอย่างย่อ การสรงมูรธาภิเษกอย่างใหญ่นั้น ตามประเพณีท่านสร้างพระมณฑปโถงขึ้น เรียกว่า *พระมณฑปกระยาสนาน* บนเพดานมณฑปมีที่กักเก็บน้ำเอาน้ำที่ทำพิธีตักจากแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์และเสกทำเป็นน้ำพระพุทธมนต์แล้ว ขึ้นใส่ไว้ในที่เก็บน้ำบนเพดานพระมณฑป เวลาสรงพระมหากษัตริย์ทรงเศวตพัสตร์ประทับบนพระแท่นอุทุมพรกลางพระมณฑป เจ้าพนักงานชักสายสูตรเปิดน้ำจากฝักบัวของที่เก็บน้ำบนเพดานให้โปรยลงมาต้องตั้งแต่พระเจ้า *(ศีรษะ)* ตลอดลงไปจนเปียกโชกทั้งพระองค์ นอกจากน้ำพระพุทธมนต์ที่โปรยจากเพดานพระมณฑป สมเด็จพระสังฆราช พระราชวงศ์ชั้นผู้ใหญ่ พระมหาราชครูพราหมณ์ ยังถวายน้ำพุทธมนต์ - เทพมนต์ด้วย พระครอบและพระมหาสังข์อีก พระมหากษัตริย์ก็จะทรงรับไปรดพระองค์จนกว่าจะสิ้นกระบวน การสรงพระมูรธาภิเษกอย่างใหญ่ดังบรรยายมาโดยสังเขปนี้ ถ้าพิธีนั้นทำในฤดูกาลที่อากาศไม่หนาวเย็นมากก็คงไม่สู้กระไรนัก แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันเสด็จพระราชสมภพเดือนธันวาคม อันประจวบฤดูหนาว เท่าที่ได้เคยถวายสรงเมื่อคราวเฉลิมพระชนมพรรษาครบ ๓ รอบ ตรัสว่าหนาวเข้าไปถึงขั้วหัวใจทีเดียว ดังนั้น ในคราวเฉลิม ๕ รอบนี้ กรรมการฯ จึงจัดเป็นพิธีถวายน้ำพระพุทธมนต์ศักดิ์สิทธิ์สำหรับทรงรับไปเจือน้ำสรงเวลาสรงในห้องสรง ซึ่งถือว่าเป็นพิธีสรงพระมูรธาภิเษกอย่างย่อแทน เพราะถ้าถวายอย่างใหญ่เต็มตามตำรา ความหนาวเย็นอาจเป็นเหตุให้ทรงพระประชวรทางพระปับผาสะได้

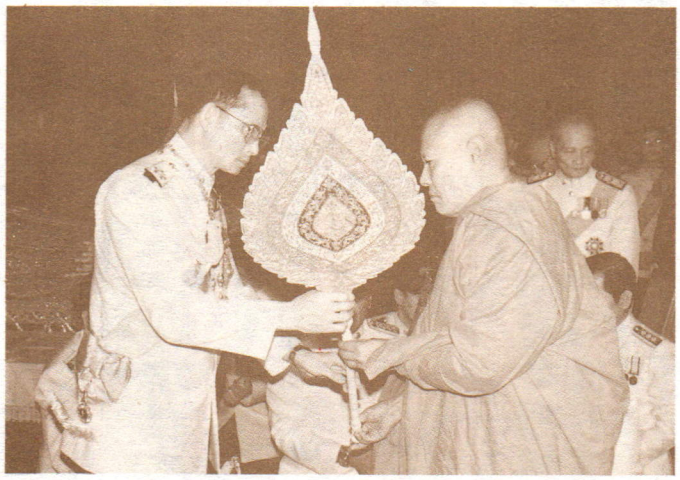

หลายคนได้ตั้งปัญหาถามว่า เหตุใดพระที่นั่งไชยมังคลาภิเษกจึงเป็นสีขาวกับสีเหลือง ทำไมจึงไม่ใช้สีอันเป็นมงคลอย่างแท้จริง เช่น สีแดง เหลือง จึงขอถือโอกาสนี้แจ้งไว้ให้เป็นที่ทราบทั่วกันว่า ตามราชประเพณีอันมีมาแต่โบราณนั้น ถือว่าสีขาวเป็นสีอันบริสุทธิ์ของสูง เช่น พระมหาเศวตฉัตรก็เป็นสีขาวขลิบทอง พระมณฑปกระยาสนานตามโบราณราชประเพณีก็เป็นสีขาวลายทอง พระที่นั่งไชยมังคลาภิเษก ความหมายสำคัญคือ เป็นสถานที่เสด็จออกรับน้ำพระพุทธมนต์ศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งมีความหมายถึงการสรงพระมูรธาภิเษกอย่างย่อ ที่องค์พระที่นั่งเป็นสีขาว หน้าบัน เครื่องบนเครื่องยอดประกอบด้วยลายทอง จึงจัดว่าถูกต้องตามโบราณราชประเพณีที่สุด ต้องขอชมเชย นายประเวศ ลิมปรังษี ผู้อำนวยการกองหัตถศิลป กรมศิลปากร ผู้ออกแบบและอำนวยการก่อสร้างไว้ ณ ที่นี้ ว่านอกจากจะเป็นพระที่นั่งที่ทรวดทรงงดงามอย่างยิ่งแล้ว ยังถูกต้องตามแบบแผนแห่งราชประเพณีอันมีมาแต่โบราณโดยสมบูรณ์ด้วย

ถ้าท่านผู้อ่านจะใช้ความสังเกตสักนิดว่า ในข้อเขียนนี้ผู้เขียนเขียนชื่อพระที่นั่งผิดไปจากเอกสารที่เกี่ยวกับพิธีนี้ของทางราชการ ตรงคำว่า *"ไชย"* ไม่ใช้ *"ชัย"* อย่างที่ใช้กันเป็นส่วนมาก ทั้งนี้โดยเหตุผลที่ว่า ในการตั้งชื่อนั้น เราเอาคำว่า *"มังคลาภิเษก"* ตามชื่อพระราชพิธีเฉลิมแต่โบราณ ซึ่งมีความหมายว่า *"การรดน้ำเพื่อความเจริญรุ่งเรือง"* เติม *"ไชย"* ลงไป ให้มีความหมายว่า *"เป็นสถานที่สำหรับรดน้ำเพื่อความเจริญรุ่งเรืองยิ่ง"* แต่ถ้าใช้ *"ชัย"* อย่างที่ทางราชการใช้ มีความหมายถึงความชนะ จึงกลายเป็นการรดน้ำเพื่อ*ความชนะ* ข้อนี้เป็นการผิดพลาดในการใช้ถ้อยคำที่ไม่ระมัดระวังความหมาย แต่ก็ไม่เป็นไร เพราะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น ท่านชนะใจพสกนิกรแทบทุกรูปทุกนามอยู่แล้ว ถ้า

จะถือว่าถวายน้ำสรงในฐานะทรงเป็นผู้ชนะใจมวลชนก็ย่อมได้

ในพระราชพิธีมังคลาภิเษกแต่โบราณ ท่านมีการบำเพ็ญพระราชกุศลทานมัย คือ เอาเงินตราชั่งให้ได้น้ำหนักเท่าพระองค์ แล้วพระราชทานแก่พราหมณ์ แม้ว่าการเปลี่ยนพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลวันเสด็จพระราชสมภพตั้งแต่รัชกาลที่ ๔ เป็นต้นมา จะไม่ปรากฏว่ามีการชั่งเงินตราเท่าพระองค์ เพื่อพระราชทานแก่พราหมณ์ แต่ก็ทรงแทรกการสถาปนาสมณศักดิ์ ซึ่งเป็นการบำเหน็จด้วยเกียรติยศมีค่ากว่าการบำเหน็จด้วยทรัพย์สินลงไปแทน ในการพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันได้เพิ่มการพระราชกุศลทานมัยโดยวิธีพระราชทานฐานันดรศักดิ์แก่พราหมณ์ด้วย และการพระราชทานสถาปนาสมณศักดิ์แก่สงฆ์ก็ยังคงมีอยู่ จึงนับว่าทรงปฏิบัติทั้งตามเยี่ยงอย่างทั้งโบราณราชประเพณี และราชประเพณีอันได้มีขึ้นครั้งรัชกาลที่ ๔ โดยครบถ้วน

น้ำพระพุทธมนต์ศักดิ์สิทธิ์

เรื่องของน้ำพระพุทธมนต์ศักดิ์สิทธิ์นั้น มีที่มาจากการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระราชพิธีที่กล่าวนี้มีหลักฐานปรากฏว่า ทั้งในสมัยกรุงศรีอยุธยา และกรุงรัตนโกสินทร์นั้นมีประเพณีการปฏิบัติ และมีขั้นตอนพระราชพิธีทำนองเดียวกันตลอดมา คือ มีการสรงพระมูรธาภิเษกอย่างใหญ่ *(สรงที่พระมณฑปกระยาสนานโดยวิธีไขน้ำไหลจากฝักบัวรดทั่วทั้งพระองค์อย่างอาบน้ำจริง ๆ)* กับเสด็จออกรับน้ำอภิเษก ณ พระแท่นอัฐทิศอุทุมพรราชอาสน์ *(ซึ่งมีความหมายถึงการสรงอย่างย่อ)* น้ำพระพุทธมนต์ศักดิ์สิทธิ์ที่เอามาใช้ทั้งในการสรงอย่างใหญ่กับอย่างย่อ เป็นน้ำที่ทำพิธีตักมาจากแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ ที่เรียกว่าน้ำจากแม่น้ำปัญจมหานที ในชมภูทวีป ประเภท ๑ น้ำจากเบญจสุทธิคงคา อันได้จากแม่น้ำสำคัญ ๕ สายในประเทศ ประเภท ๑ และน้ำจากแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ทั่วราชอาณาจักร รวม ๑๗ แห่ง อีกประเภท ๑ ตักแล้วก็ตั้งน้ำทำพิธีเสกเป็นน้ำพระพุทธมนต์ ณ มหาเจดีย์สถานสำคัญ และวัดสำคัญในมณฑลที่กำเนิดแหล่งน้ำนั้น ๆ เป็นแห่ง ๆ ไป เสกแล้วส่งเข้ามารวมไว้ แล้วตั้งพิธีเสกทำน้ำสำหรับอภิเษกนั้นอีกครั้งหนึ่งที่วัดสำคัญในกรุงเทพ ซึ่งโดยมากจะเป็นพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบนี้ ทั้งฝ่ายกรรมการอำนวยการจัดงานและทางราชการเห็นพ้องกันว่าเพื่อให้ทุกจังหวัดทั่วราชอาณาจักร ได้สำแดงออกซึ่งความสวามิภักดิ์ต่อเบื้องพระยุคลบาทโดยทั่วถึงกัน จึงกำหนดให้ทุกจังหวัดตักน้ำจากแหล่งศักดิ์สิทธิ์ของแต่ละจังหวัด เสกทำเป็นน้ำพระพุทธมนต์ ในจังหวัดเสียชั้นหนึ่งก่อนทุกจังหวัด ไม่เลือกเพียง ๑๗ มณฑล แล้วเชิญส่งน้ำพระพุทธมนต์ที่ทุกจังหวัดเสกทำน้ำพระพุทธมนต์ไว้ชั้นหนึ่งแล้วนั้นมาเข้าพิธีเสกอีกครั้งหนึ่ง ณ วัดสุทัศน์เทพวราราม กรุงเทพมหานคร พิธีเสกน้ำได้ทำขึ้นเป็นรัฐพิธี เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๓๐ แล้วจึงบรรจุลงในพระเต้าปทุมนิมิตทอง - นาก - เงิน ในตอนเช้าวันที่ ๕ ธันวาคม ได้อัญเชิญประดิษฐานบนราชรถตั้งกระบวนแห่เชิญไปยังมณฑลพระราชพิธีท้องสนามหลวง สำหรับที่หัวหน้าฝ่ายใช้อำนาจอธิปไตยทั้ง ๓ แห่งราชอาณาจักรจะได้เชิญหลั่งลงในพระครอบมูรธาภิเษกถวายในวันพระราชพิธีเสด็จออกมหาสมาคมต่อไป นับได้ว่าเป็นการถวายน้ำอภิเษกจากแหล่งศักดิ์สิทธิ์ทั่วราชอาณาจักรเป็นครั้งแรก

วัดสุทัศน์เทพวราราม เป็นวัดที่กระทำพิธีเสกน้ำพระพุทธมนต์ศักดิ์สิทธิ์เนื่องในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ

การเชิญน้ำพระพุทธมนต์ศักดิ์สิทธิ์

การเชิญน้ำพระพุทธมนต์ศักดิ์สิทธิ์จากวัดสุทัศน์เทพวราราม ไปยังพระราชพิธีมณฑลท้องสนามหลวงนั้น จัดเป็นกระบวนอันมโหฬาร ประกอบทั้งกระบวนอิสริยยศตามราชประเพณีและกระบวนเชิญพุ่มดอกไม้ถวายราชสักการะของผู้แทนปวงชนแต่ละจังหวัดทั้ง ๗๓ จังหวัด

กระบวนเชิญพุ่มดอกไม้ถวายราชสักการะของแต่ละจังหวัด ประกอบด้วยธงสัญลักษณ์ของจังหวัด ติดตามด้วยผู้เชิญพุ่มดอกไม้ถวายราชสักการะจังหวัดละ ๒ พุ่ม เป็นพุ่มเงิน ๑ พุ่มทอง ๑ ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งกายเครื่องแบบข้าราชการพลเรือนเต็มยศเดินตามพุ่มดอกไม้ นำไปเบื้องหน้ากระบวนผู้แทนปวงชนซึ่งแต่งกายพื้นเมืองตามประเพณีนิยมในแต่ละจังหวัด กระบวนผู้แทนปวงชนแต่ละจังหวัดดังกล่าวมีผู้ร่วมกระบวนจังหวัดละ ๒๔ คน กระบวนผู้แทนปวงชนแต่ละ

จังหวัดนี้ จัดเป็น ๒ ตอน คือ นำไปข้างหน้ากระบวนอิสริยยศ ๒๑ จังหวัด ตามกระบวนอิสริยยศ ๕๒ จังหวัด

ส่วนกระบวนอิสริยยศนั้น ประกอบด้วยราชรถน้อยประดิษฐานพระเต้าปทุมนิมิตทอง - นาก - เงิน ซึ่งบรรจุน้ำพระพุทธมนต์ศักดิ์สิทธิ์ และแวดล้อมด้วยกระบวนเครื่องสูง กลองชนะและผู้ฉุดชักราชรถทั้งหมดแต่งกายตามระบอบโบราณราชประเพณี

กระบวนเชิญน้ำพระพุทธมนต์ศักดิ์สิทธิเป็นกระบวนที่ยาวมาก ยาตรากระบวนไปตามถนนบำรุงเมือง เลี้ยวซ้ายถนนมหาชัยเลียบกำแพงเมือง เลี้ยวซ้ายออกถนนราชดำเนินกลาง เลี้ยวขวาถนนตัดกลางท้องสนามหลวง แล้วจึงเลี้ยวเข้าสู่ปริมณฑลพระราชพิธี ต้นกระบวนถึงจุดหมายปลายทางแล้ว ท้ายกระบวนยังเพิ่งออกจากหน้าศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร เป็นเครื่องแสดงชัดว่ามีผู้สวามิภักดิ์ต่อเบื้องพระยุคลบาทได้เข้ามาร่วมกระบวนเชิญน้ำพระพุทธมนต์ศักดิ์สิทธิ์อย่างล้นหลาม

การพระราชพิธีในขั้นตอนอื่น ๆ

สำหรับพระราชพิธีขั้นตอนอื่นที่กำหนดเป็นแบบแผนประเพณีแห่งการพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาที่นอกเหนือจากการเสด็จออกมหาสมาคมรับการถวายชัยมงคลและรับน้ำพระพุทธมนต์ศักดิ์สิทธิ์ดังได้กล่าวมาแล้ว ก็ได้จัดให้มีพิธีขึ้นตามขั้นตอนของการพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาโดยครบถ้วน เช่น การตั้งสมณศักดิ์บรรพชิตจีนและญวน บรรชิตจีนและญวนถวายชัยมงคล พระสงฆ์สวดนวัคคหายุสมธัมม์ และทรงจุดเทียนบัตรเทวดานพเคราะห์ ตลอดจนพระราชทานสังคหวัตถุแก่ข้าทูลละอองธุลีพระบาทที่สูงอายุ ซึ่งเคยทำที่พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดารามมาแต่ก่อน ก็ตั้งการพิธีถวายให้ทรงปฏิบัติเช่นเดิม ส่วนการจุดเทียนพระมหามงคลเทียนเท่าพระองค์ ธูปเทียนบูชาพระพุทธรูปเทวรูปนพเคราะห์ ตลอดการเจริญพระพุทธมนต์เฉลิมพระชนมพรรษา ก็กระทำ ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ในวันอันตรงกับวันพระราชสมภพ รุ่งขึ้นถัดจากวันที่ตรงกับวันพระราชสมภพ มีเลี้ยงพระ และทรงสดับพระธรรมเทศนามงคลวิเศษ ทั้งสิ้นนี้ทำที่พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยเช่นที่เคยกระทำเป็นประจำอยู่ทุกปี สรุปรวมความว่า พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖๐ พรรษา ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ได้บรรจุขั้นตอนแห่งการพระราชพิธีเพียบพร้อมทั้งในแบบโบราณโพ้น และในแบบแห่งราชประเพณีที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเคยทรงกระทำมา

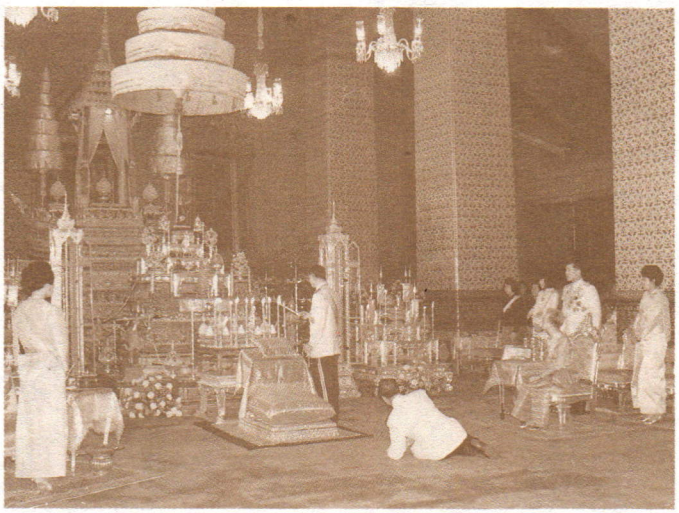

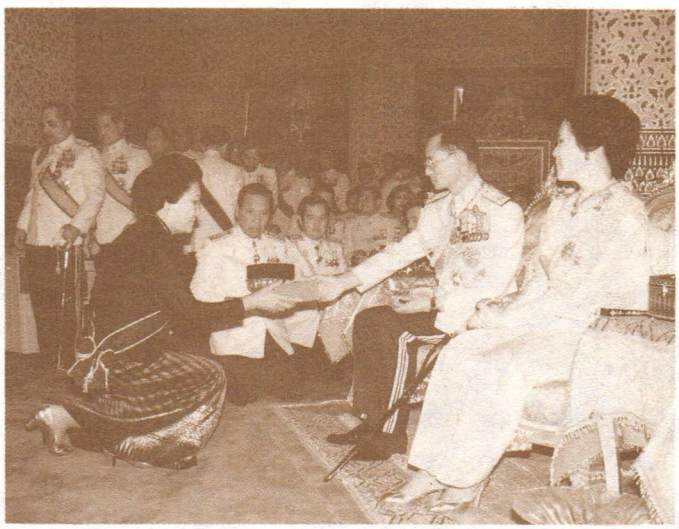

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจุดธูปเทียนพระมหามงคล และบูชาพระพุทธรูป เทวรูปนพเคราะห์ หลังจากนั้นพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า แด่ข้าราชการ ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย

ส่วนหนึ่งในพระอัจฉริยะทางดนตรีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ชาคริต จุลกะเสวี

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลปัจจุบัน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาศิลปศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ทางดนตรี เมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๓๐

เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อประมวลประกอบการจัดทำคำกราบบังคมทูลถวายราชสดุดีในพิธีนี้ ในฐานะผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายประชาสัมพันธ์ ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ข้าพเจ้าจึงต้องจัดหาข้อมูลจากแหล่งบรรดาผู้ใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาท และเมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๓๐ เวลา ๙ น.เศษ ก็ได้เข้าเฝ้าขอประทานสัมภาษณ์โดยตรง ที่สำนักราชเลขาธิการในพระบรมมหาราชวัง จาก ม.จ.จักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ ผู้ทรงเป็นองคมนตรี และอดีตนายกสภามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งเป็นผู้หนึ่งที่ได้รับพระราชทานโอกาสพิเศษโปรดเกล้าฯ ให้เข้าเฝ้า และประสานงานเรื่องดนตรี ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นนั้นเป็นพิเศษด้วยโดยตรง จึงได้ข้อมูลพระราชประวัติ และส่วนหนึ่งในพระอัจฉริยะทาง

ดนตรีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลมหาราชไว้มากพอสมควร

เพื่อเผยแพร่ให้พี่น้องประชาชนทั่วไปที่สนใจได้มีโอกาสทราบด้วย ทาง *"วารสารไทย"* จึงขอให้สรุปนำมาเล่าสู่กันฟัง เพื่อร่วมกันชื่นชมในพระอัจฉริยะทางดนตรี ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงเป็นที่เคารพสักการะเทิดทูนไว้เหนือเกล้า ของปวงประชาชาวไทยทั้งชาติด้วย

ตามพระราชประวัติของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน ที่ทรงเกี่ยวข้องกับเรื่องดนตรีต่าง ๆ นั้น เริ่มตั้งแต่สมัยที่ยังทรงเป็นสมเด็จพระอนุชาธิราชในรัชกาลที่ ๘ และทรงศึกษาอยู่ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ โดยทรงฝึกเครื่องดนตรีที่โปรดมากที่สุด ได้แก่เครื่องเป่าต่าง ๆ เช่น คลาริเน็ต (Clarinet) แซกโซโฟน (Saxophone) ทั้งนี้ทรงได้รับการฝึกตามแบบฉบับการศึกษาวิชาดนตรีอย่างแท้จริง โดยทรงฝึกตามโน้ตและการบรรเลงแบบคลาสสิค ทั้ง ๆ ที่ทรงมีพระราชหฤทัยโปรดที่จะทรงดนตรีแบบแจ๊ส (Jazz) แต่ก็ยังต้องทรงฝึกทางคลาสสิคด้วย พระอาจารย์ได้ถวายคำแนะนำให้ทรงฝึกอย่างเข้มงวดนานกว่า ๒ ปี

เมื่อได้ทรงฝึกดนตรีขั้นพื้นฐานนานพอสมควรแล้ว จึงเริ่มทรงดนตรีไปในทางแจ๊ส หลังจากนั้นจึงทรงสมทบกับวงดนตรีโดยทรงเครื่องเป่าอย่างเสรี สอดแทรกกับแผ่นเสียงของวงดนตรีที่มีชื่อเสียง เช่น ของซิดนี่ บาร์เช่ (Sydney Bachet) ซึ่งเป็นนักเป่า โซปราโน แซกโซโฟน (Soprano Saxophone) ที่มีชื่อเสียงของโลกด้วย

ดังนั้นจึงไม่เป็นที่น่าแปลกใจเลยว่า เพราะเหตุใดพระองค์ท่านจึงทรงมีพระปรีชาสามารถทางเป่าโซปราโน แซกโซโฟน ได้ดีที่สุดในประเทศไทย ไม่มีใครสามารถเทียบได้เลย นอกจากนี้ยังทรงเครื่องเป่าต่าง ๆ อื่น ๆ อีก เช่น อัลโต แซกโซโฟน (Alto Saxophone) เทนเนอร์ แซกโซโฟน (Tenor Sexophone) แคริเน็ต (Clarinet) บาริโทน แซกโซโฟน (Baritone Saxophone) และบางครั้งแม้แต่ทรัมเป็ต (Trumpet) ก็ยังทรงได้เป็นอย่างดี

ภายหลังเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จขึ้นครองราชสมบัติแล้ว จึงได้ทรงเปียโนเพิ่มขึ้นด้วย เพื่อทรงใช้ประกอบการพระราชนิพนธ์เพลง และทรงเปียโนเพื่อร่วมกับวงดนตรีเป็นการส่วนพระองค์อีกด้วย

ในสมัยที่ทรงดนตรีร่วมกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลอยู่นั้น ปรากฏว่าทรงมีเค้าที่จะทรงพระราชนิพนธ์เพลงขึ้นเป็นท่อนเป็นตอนแล้ว แต่ยังไม่ทันครบเพลงก็ทรงหยุดไป เมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนินตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล เสด็จนิวัติพระนครในปี พ.ศ. ๒๔๘๘ นั้นก็ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เชิญนักดนตรีสมัครเล่นผลัดกันเข้าไปร่วมบรรเลงด้วย เช่น ม.ล. อุดม สนิทวงศ์ และคณะ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช และคณะ และนายวิลาส บุนนาค เป็นต้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลปัจจุบัน ทรงสนพระทัยการพระราชนิพนธ์เพลง และทรงทราบว่า ม.จ.จักรพันธ์-เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ ทรงเป็นนักแต่งเพลงสมัครเล่นด้วยผู้หนึ่ง จึงมีพระราชดำรัสสั่งให้เข้าเฝ้า และให้นำเพลงที่ทรงแต่งไปถวายเป็นตัวอย่างด้วย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ทรงมีพระราชดำรัสถามถึงการแต่งเพลงว่ามีปัญหาอะไรบ้าง ซึ่ง ม.จ.จักรพันธ์ฯ ได้กราบบังคมทูลว่า ยังไม่สามารถแต่งเพลงบลูส์ได้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล จึงทรงสาธิตด้วยเปียโน แล้วโปรดเกล้าฯ ให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบันนี้ทรงเป็นผู้บรรยาย ม.จ.จักรพันธ์ฯ จึงถวายข้อคิดเห็นว่า โดยที่ทรงมีพื้นฐานทางดนตรีมาอย่างดี น่าจะทรงพระราชนิพนธ์เพลงด้วยพระองค์เอง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ทรงมีพระราชดำรัสว่า พระองค์ท่านเองจะไม่ทรงพระราชนิพนธ์ แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ควรจะทรงพระราชนิพนธ์ต่อ เพราะทรงได้ดีมาแล้วเป็นท่อนเป็นตอน แต่ยังไม่ทันครบเพลงเท่านั้นเอง

ดังนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ จึงทรงสรุป พระราชทานให้ ม.จ.จักรพันธ์ฯ ไปทรงแต่งเพลงบลูส์ตามที่ได้พระราชทานข้อแนะนำไป โดยพระองค์เองก็จะทรงพระราชนิพนธ์ด้วย ภายหลังประมาณต้นปี พ.ศ. ๒๔๘๙ ซึ่งขณะนั้นพระองค์ท่านยังทรงเป็นสมเด็จพระอนุชาธิราชอยู่ เมื่อได้ทรงพระราชนิพนธ์เสร็จแล้ว จึงได้ทรงนัดหมายให้ ม.จ.จักรพันธ์ฯ เข้าเฝ้า และให้ทรงช่วยแต่งคำร้องด้วย

ซึ่ง ม.จ.จักรพันธ์ฯ ก็ได้ทรงรับสั่งเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระปรีชาสามารถทั้งในการทรงดนตรี และในการพระราชนิพนธ์ด้วยเป็นพิเศษ แต่บางเพลงซึ่งมีเวลาอยู่จำกัดมาก อย่างเช่น เพลง *"ความฝันอันสูงสุด"* และเพลง *"เราสู้"* พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ได้ทรงพระราชทานโอกาสให้ ม.จ.จักรพันธ์ฯ และนักดนตรี อ.ส. ได้เข้ามามีบทบาทกับเพลงเหล่านั้นด้วย ซึ่งพระ-

องค์ท่านทรงรับสั่งว่า เป็นการแต่งเพลงอย่างสหกรณ์ ซึ่งคงจะหมายถึง ให้ช่วย ๆ กันแต่งและกล่อมเกลาแก้ไขด้วย นับว่าทรงมีพระมหากรุณาธิคุณและพระราชทานความไว้วางใจแก่นักดนตรี อ.ส.เป็นอย่างมาก ซึ่งรวมทั้งศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ ณ นคร อดีตอธิการบดี และปัจจุบันเป็นนายกสภามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คุณแมนรัตน์ ศรีกรานนท์ และครูเอื้อ สุนทรสนาน ด้วย เหล่านี้เป็นต้น ล้วนแต่ได้รับความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณเป็นอย่างสูงมาแล้วทั้งสิ้น

เพลงที่ทรงพระราชนิพนธ์เพลงแรก คือเพลง *"แสงเทียน"* เป็นเพลงบลูส์ แต่เนื่องจากมีพระราชประสงค์ที่จะทรงแก้ไขให้ดีขึ้น จึงยังไม่โปรดเกล้าฯ พระราชทานออกมา แต่ได้โปรดเกล้าฯ พระราชทานเพลง *"ยามเย็น"* และเพลง *"สายฝน"* ออกมาก่อน ซึ่งเป็นที่ซาบซึ้งและประทับใจของพสกนิกรอย่างมาก

ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาจึงทรงมีการพระราชนิพนธ์เพลงต่าง ๆ เพิ่มขึ้น และได้โปรดเกล้าฯ พระราชทานไปยังวงดนตรีต่าง ๆ ในสมัยนั้น เช่น วงดนตรีสุนทราภรณ์ วงดนตรีดุริยโยธิน รวมทั้งวงดนตรีประจำมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในโอกาสต่อมาด้วย

ต่อมาทางมหาวิทยาลัยต่าง ๆ จึงได้ขอพระราชทานเพลงประจำมหาวิทยาลัย เริ่มจากทางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ขอพระราชทานก่อน เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์ทำนอง และโปรดเกล้าฯ พระราชทานให้แล้ว ทางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ขอพระราชทานคำร้องอีก ซึ่งได้โปรดเกล้าฯ ให้ทางจุฬาฯ จัดแต่งคำร้องเอง และส่งมาถวายในภายหลัง จากนั้นมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และอื่น ๆ จึงได้ขอพระราชทานเพลงประจำมหาวิทยาลัยมา ซึ่งพระองค์ท่านก็ได้พระราชทานให้ด้วยพระเมตตาทุกแห่งที่ขอพระราชทานไป

ในวันส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๙๔-๒๔๙๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชประสงค์จะพระราชทานพรให้แก่พสกนิกร โดยใช้บทเพลงแทนการพระราชทานพร จึงโปรดเกล้าฯ ให้ผู้ใกล้ชิดร่วมแต่งเพลง *"พรปีใหม่"* ขึ้น และได้โปรดเกล้าฯ ให้ ม.จ.จักรพันธ์-เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ ทรงเป่าแซกโซโฟนในช่วงแรก และช่วงที่สาม โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงเป่าต่อในช่วงที่สองและสี่ สลับกันไปจนครบทำนองเป็นเพลง แล้วแต่งคำอวยพรลงในบทเพลงตอนนั้นเลย ซึ่งเสร็จภายในครึ่งชั่วโมงเท่านั้นเอง

เนื่องจากในคืนวันนั้นมีเวลาจำกัดมาก จึงโปรดเกล้าฯ พระราชทานให้แก่วงดนตรีได้เพียง ๒ วงเท่านั้นเอง คือ วงดนตรีของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และวงดนตรีสุนทราภรณ์ ซึ่งกำลังแสดงอยู่ที่โรงหนังเฉลิมไทย เพลง *"พรปีใหม่"* นี้ยังคงบรรเลงกันเรื่อยมาทุก ๆ ปีจนปัจจุบันนี้

เพลงพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทุกเพลง เป็นที่ซาบซึ้งประทับใจของพสกนิกรเป็นอันมาก เพราะนอกจากจะมีความไพเราะอย่างวิเศษแล้ว ยังเป็นเพลงที่มีคติประโยชน์นานับประการ จึงได้มีผู้ขอพระราชทานเพลงจากพระองค์ท่านกันมากขึ้น โดยทหารเหล่าต่าง ๆ ก็ได้เริ่มขอพระราชทานบ้าง เพลงพระราชนิพนธ์ที่โปรดเกล้าฯ พระราชทานให้แก่เหล่าทหารหาญเป็นลำดับมา คือ *เพลงมาร์ชราชวัลลภธงชัยเฉลิมพล* และ *มาร์ชราชนาวิกโยธิน* เป็นต้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของไทยเรานี้ นอกจากจะทรงมีพระปรีชาสามารถในศิลปการดนตรีแล้ว ยังทรงมีพระปรีชาสามารถในงานศิลปการละครด้วย โดยได้ทรงพระราชนิพนธ์เพลงชุด *"แสงเดือน"* ขึ้น เป็นเพลงพระราชนิพนธ์ที่ใช้ประกอบลีลาการแสดงระบำปลายเท้า ซึ่งได้เปิดการแสดง ณ เวทีลีลาศสวนอัมพร ก็ปรากฏว่าเป็นที่นิยมของประชาชนโดยทั่วกัน และอยู่ในความทรงจำของประชาชนมาจนปัจจุบันนี้

หลังจากเพลงพระราชนิพนธ์ชุด *"แสงเดือน"* แล้ว ได้ทรงพระราชนิพนธ์เพลงประกอบการแสดงอีกคือ ชุด *"มโนห์รา" (Kinari Suite)* โดยทรงแยกและเรียบเรียงเสียงประสาน แล้วโปรดเกล้าฯ พระราชทานให้วงดนตรีนำไปบรรเลง และได้มีการบรรเลงประกอบการแสดงด้วย ปรากฏว่าเป็นที่ตื่นตาตื่นใจอย่างยิ่ง นับได้ว่าเพลงพระราชนิพนธ์ชุดดังกล่าวเป็นเครื่องพิสูจน์ได้ชัดว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของพวกเราชาวไทยทรงมีพระปรีชาสามารถในการพระราชนิพนธ์เพลงประเภทป๊อปปิวล่ามิวสิค, ไลท์มิวสิค และคลาสสิค ได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

ต่อมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงแสดงความมีพระปรีชาสามารถ ใน

การพระราชนิพนธ์เพลงคำร้องภาษาอังกฤษให้ปรากฏอีกด้วย เพลงพระราชนิพนธ์ที่ทรงใส่คำภาษาอังกฤษ ได้แก่เพลง สติล ออน มาย ไมนด์ *(Still on My Mind)* โอลด์ แฟชั่นเมโลดี้ *(Old Fashioned Melody)* โนมูน *(No Moon)* และ ดรีม ไอร์แลนด์ *(Dream Island)*

ในปัจจุบัน เมื่อภาวะบ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไป พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวซึ่งทรงมีน้ำพระทัยเต็มเปี่ยมไปด้วยความห่วงใย และทรงมีความเสียสละเพื่อพสกนิกรเป็นอย่างยิ่ง ดังเราจะเห็นว่าได้เริ่มทรงพระราชนิพนธ์เพลงปลุกใจ เพื่อเป็นกำลังใจให้แก่ประชาชนในการแสดงออกซึ่งความรักชาติเสียสละเพื่อส่วนรวม และเพื่อให้พสกนิกรร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาชาติบ้านเมืองด้วย เพลงที่ทรงพระราชนิพนธ์คือ *"ความฝันอันสูงสุด"* และเพลง *"เราสู้"* เหล่านี้เป็นต้น

นอกจากจะทรงเป็นอัจฉริยะในเรื่องการพระราชนิพนธ์เพลงแล้ว พระองค์ท่านยังทรงพระปรีชาสามารถอย่างยิ่งในการทรงดนตรีอีกด้วย ซึ่ง ม.จ.จักรพันธ์ฯ ได้ทรงเล่าว่า ระหว่างที่ทรงพระประชวรอยู่ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ และระยะที่ทรงพักฟื้นอยู่นั้น คณะแพทย์ผู้ถวายการรักษาได้ห้ามมิให้ทรงเครื่องเป่าทุกชนิด

ในวันหนึ่งได้โปรดเกล้าฯ ให้ ม.จ.จักรพันธ์ฯ ทรงเป่าแซกโซโฟนเฉพาะเพียงให้ออกเสียงถวาย โดยที่ ม.จ.จักรพันธ์ฯ ประทับกับพื้นและพระองค์ทรงเอื้อมพระหัตถ์ไปคร่อม แล้วทรงใช้นิ้วพระหัตถ์ดีดบรรเลงเป็นเพลงขึ้น ปรากฏเป็นเสียงแซกโซโฟนที่ไพเราะมาก ทำให้สมเด็จพระราชชนนีซึ่งประทับอยู่อีกห้อง ตกพระทัยรีบเสด็จเข้าไปทอดพระเนตร พร้อมด้วยข้าราชบริพารและคณะแพทย์ ซึ่งพากันตกใจวิ่งเข้าไปเฝ้ากันเป็นการใหญ่ จึงกลายเป็นเรื่องน่าแปลกใจอย่างยิ่งที่ว่า ม.จ.จักรพันธ์ฯ ทรงเป็นผู้เป่าเฉพาะให้ออกเสียงถวาย แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้นิ้วพระหัตถ์ดีดบรรเลงก็ได้ด้วย

พระปรีชาสามารถในด้านการดนตรีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไม่เพียงแต่จะสร้างความประทับใจให้แก่พสกนิกรชาวไทยเท่านั้น แต่ยังได้มีบทบาทสำคัญและเป็นที่ชื่นชมของชาวเมืองเวียนนานครแห่งดนตรีอีกด้วย โดยวงดนตรีนีเดอร์ เออสดอร์ไรช์ โทนคือสเล่อร์ ออเคสตร้า (N.Q. Tonkunstler Orchestra) ซึ่งควบคุมโดย ไฮน์ วัลลเบอร์ก ได้อัญเชิญเพลงพระราชนิพนธ์ชุด *"มโนห์รา"* *"สายฝน"* *"ยามเย็น"* *"มาร์ชราชนาวิกโยธิน"* และ *"มาร์ชราชวัลลภ"* ไปบรรเลง ณ คอนเสิร์ท ฮอลล์ กรุงเวียนนา เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๗ พร้อมกันนี้สถานีวิทยุกระจายเสียงของรัฐบาลออสเตรียได้ส่งกระจายเสียงเพลงและเสนอข่าวนี้ไปทั่วประเทศ

นับเป็นครั้งแรกที่พระมหากษัตริย์แห่งทวีปเอเชียได้ทรงเข้าไปมีบทบาทอันสำคัญยิ่งในนครแห่งดนตรีนี้ด้วย หลังจากนั้นอีก ๒ วัน คือวันที่ ๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๗ รัฐบาลออสเตรียก็ได้ขอถวายสมาชิกภาพกิตติมศักดิ์ หมายเลขที่ ๒๓ แด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ณ สถาบันการดนตรีและศิลปะแห่งกรุงเวียนนา ดังที่ปรากฏพระนามอยู่บนแผ่นหินสลักของสถาบัน และทรงเป็นชาวเอเชียแต่เพียงพระองค์เดียวที่ทรงได้รับการถวายพระเกียรติในการดำรงสมาชิกภาพกิตติมศักดิ์นี้ พระองค์ท่านทรงได้รับการยกย่องเชิดชูในวงการดนตรีในระดับนานาชาติ ทั้งในด้านการเป็นนักดนตรีและนักแต่งเพลง อันนำมาซึ่งความชื่นชมโสมนัสและภาคภูมิใจ แก่ปวงชนชาวไทยอย่างหาที่เปรียบมิได้

นอกเหนือจากพระปรีชาสามารถอย่างยิ่ง ในด้านการดนตรีดังกล่าวแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังทรงสนับสนุนการดนตรีสากลในทุกระดับที่มีโอกาส แม้กระทั่งวงดนตรีของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ และมหาวิทยาลัยบางแห่งที่กำลังพัฒนาวงดนตรีอยู่ ก็เคยได้รับพระราชทานโอกาสสนับสนุนให้เข้าแสดงความสามารถทางสถานีวิทยุกระจายเสียง อ.ส. พระราชวังดุสิตได้ยิ่งกว่านั้นในบางครั้งยังได้โปรดเกล้าฯ เสด็จมาทรงดนตรีร่วมกับวงดนตรีเหล่านั้นด้วย จึงนับว่ามีพระมหากรุณาธิคุณแก่การพัฒนาดนตรีของไทยเป็นล้นพ้น

คุณแมนรัตน์ ศรีกรานนท์ นักดนตรีคนสำคัญผู้หนึ่งซึ่งมีโอกาสได้ใกล้ชิดสนองพระมหากรุณาธิคุณทางด้านวงดนตรี อ.ส. ก็ได้เปิดเผยให้ฟังกันด้วยว่า นอกจากวงดนตรี อ.ส. แล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังได้ทรงตั้ง *"วงสหายพัฒนา"* ขึ้นด้วย

คือในช่วงต้น ๆ ปี พ.ศ. ๒๕๒๙ พระองค์ท่านทรงพระประชวรมากที่เชียงใหม่ พอทรงหายประชวรก็ทรงเห็นว่ามีหมอหลายคนที่เข้ามาเฝ้าฯ พระอาการ มาถวายการดูแลแล้วก็ต้องให้ทรงออกกำลังกาย

คือ *"จ๊อกกิ้ง"* เพื่อจะได้ให้พระกระแสโลหิตหรือพระหทัยทำหน้าที่อย่างดี นอกจากนี้ยังมีองครักษ์เข้ามาทำหน้าที่ตามเวร จึงทรงเห็นว่าเขาเหล่านั้นเมื่อออกเวรแล้วบางคนก็ยังเฝ้าฯ ตามเสด็จอยู่เป็นประจำ น่าจะได้เล่นดนตรีกัน โดยที่พระองค์ท่านทรงสอนให้ แล้วก็ให้เขาไปซื้อเครื่องดนตรีกันมาคนละชิ้น ก็ตั้งวงขึ้นชื่อว่า *"วงสหายพัฒนา"*

วงสหายพัฒนาเป็นดนตรีเครื่องเป่าแบบแตรวง *(Brass Band)* ทรงสอนด้วยพระองค์เอง ทรงเขียนโน้ตให้เขาอ่าน แล้วเขาก็เป็นขึ้นมาทุกคน พอหมอคนไหนเข้าไปเฝ้าฯ ก็ต้องนำเครื่องดนตรีเข้ามา พอ ๕-๖ โมงเย็นเสร็จแล้วก็ทรงเก็บเครื่องดนตรี แล้วทรงวิ่งออกพระกำลังรอบพระตำหนัก ทรงวิ่งเสร็จหมอก็ทำหน้าที่จับพระศีพจรวัดความดันพระโลหิต แล้วก็ทูลความเปลี่ยนแปลงทุกวัน พอเสร็จจากนั้นก็จะประทับพักผ่อน แล้วก็เสด็จฯ ขึ้นไปทรงงานต่อ ถ้าเป็นวันศุกร์หรือวันอาทิตย์พอสัก ๒-๓ ทุ่มก็เสด็จฯ มาทรงดนตรีที่ อ.ส. เป็นประจำ

สมัยก่อนนี้พระองค์ท่านมีพระราชภารกิจมาก ยังไม่มีวงสหายพัฒนา เช่น เมื่อเสด็จฯ ไปที่ไหน ๆ พอเสด็จฯ กลับมาไม่ว่าจะเป็นกี่โมง ถ้าเป็นวันศุกร์หรือวันอาทิตย์พวกเราก็รอ พระองค์ท่านก็ไม่เสด็จฯ ขึ้นพระตำหนัก ทรงดนตรีทั้งที่ยังไม่ทรงเปลี่ยนฉลองพระองค์ก็เคย ขอให้ได้มาทรงดนตรีสักพักหนึ่งถึงได้เสด็จฯ ขึ้น

แล้วอย่างกับวันเฉลิมฯ หรือวันพระราชสมภพของแต่ละพระองค์ ถ้ามีงานก็วงดนตรี อ.ส.ฯ ยืนประจำเล่น แต่วงดนตรี อ.ส.ฯ มักจะเล่นให้ฟังหรือให้เต้นรำ ใครใคร่เต้นก็ออกเต้นได้เลย โดยเฉพาะ ๒๘ เมษายน ซึ่งเป็นวันครบรอบวันอภิเษกสมรส ส่วนใหญ่วงดนตรี อ.ส.ฯ ก็จะไปเล่นที่หัวหิน แต่ปีหลังนี้ไม่ได้เสด็จฯ ครั้งเสด็จเมื่อก่อนวงดนตรีจะเล่นตลอดคืน คนเต้นรำก็เต้นคนเต้นแพ้ วงดนตรีไม่แพ้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงดนตรีด้วยตลอดเวลาทั้งคืน พอพระอาทิตย์ขึ้นก็ทรงเลิก แต่เดี๋ยวนี้ไม่ดึกแล้ว ประมาณตี ๒ ตี ๓ ก็เสด็จฯ ขึ้น

ยังมีเกร็ดอีกหลาย ๆ ตอน เช่น ตอนเสด็จฯ ที่แก่งกระจาน คณะดนตรีเราก็ไปเล่นดนตรีกันในน้ำ ว่ายน้ำลงไป เสด็จฯ พัทยาเราเคยไปเล่นดนตรีในทะเล คุณแมนรัตน์ นำเปียนโนไปไม่ได้ แต่ก็นำเปียโนแอคคอเดียนไปแทน มันต้องดึงชักพอลงน้ำชักสนุก แล้วพระองค์ท่านก็ทรงเป่าคลาริเน็ตบ้าง ทรงเป่าทรัมเป็ตบ้างก็ในน้ำนั่นแหละ เครื่องดนตรีก็ลงน้ำหมด

แต่เดี๋ยวนี้ถ้าเสด็จฯ หัวหิน คณะดนตรีก็ไปวันเสาร์ แล้ววันอาทิตย์ก็กลับ ที่เชียงใหม่ คณะดนตรี อ.ส.ฯ ก็เคยตามเสด็จฯ ไปบ้างเป็นครั้งคราว แต่ส่วนใหญ่จะตามไปบรรเลงตอนวันที่ ๓๑ ปีใหม่ เมื่อก่อนตามเสด็จฯ ไปพักกันคนละหลาย ๆ วันเพื่อร่วมทรงดนตรี เดินขึ้นเขาลงเขาเล่นกัน ตอนหลังนี้นักดนตรีต่าง ๆ ชักจะอายุมาก ก็เลยไปเฉพาะวันปีใหม่วันเดียว

เมื่อก่อนวงดนตรี อ.ส.ฯ ไปเล่นดนตรีกันทุก ๆ ปีที่จุฬาฯ ธรรมศาสตร์ เกษตรศาสตร์ ประสานมิตร ๓-๔ มหาวิทยาลัย นี่คณะดนตรีก็ตามเสด็จไปประจำ ตอนหลังก็เลิกไปอาจจะเป็นเพราะทรงมีพระราชภารกิจมาก อีกประการหนึ่งพระชนมายุก็สูง จึงต้องของดการไปเล่นดนตรีตามสถาบันต่าง ๆ แต่เราก็ยังเล่นดนตรี อ.ส.ฯ วันศุกร์จนทุกวันนี้ และซ้อมวันอาทิตย์ก็ยังซ้อมกันอยู่เป็นประจำ

นอกจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเรา จะทรงพระปรีชาสามารถในการทรงดนตรีแล้ว ยังทรงพระปรีชาสามารถในการพระราชนิพนธ์เพลงอีกด้วย เพลงที่พระราชนิพนธ์ปัจจุบันมีถึง ๔๓ เพลง

ม.จ.จักรพันธุ์เพ็ญศิริจักรพันธุ์ ก็ได้ทรงรับสั่งว่าในด้านความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี เมื่อเริ่มแรกพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงสนับสนุนให้ผู้ที่เล่นดนตรี ได้รวมผู้สมัครใจโดยไม่แบ่งแยกระดับความสามารถ รวบรวมกันตั้งเป็นวงดนตรีที่เรียกว่า *"วงลายคราม"* ในสมัยแรก ๆ ซึ่งนับเป็นการส่งเสริมกำลังใจแก่นักดนตรีทั้งหลาย ให้ขยายผลงานแพร่หลายต่อไปด้วย และต่อมาก็ได้ทรงรวบรวมนักดนตรีจัดตั้ง *"วง อ.ส.ฯ"* ขึ้นมาแล้วนั้น วงนี้ก็ได้แสดงดนตรีเป็นประจำทางสถานีวิทยุ อ.ส.ฯ ต่อมาเป็นเวลายาวนาน

ต่อมาในระยะหลังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท่านได้ทรงตั้ง *"วงแตรวงสหายพัฒนา"* โดยรวมเอาผู้ที่ปฏิบัติราชการใกล้ชิดกับพระองค์ท่าน ที่ได้ร่วมโดยเสด็จในการไปพัฒนาชนบทในภูมิภาคต่าง ๆ เป็นประจำ เช่น คณะแพทย์ บรรดาราชองครักษ์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่หน่วยรักษาความปลอดภัย นักเกษตรในพระราชสำนัก และข้าราชบริพารในพระองค์ ซึ่งส่วนใหญ่ไม่เคยเล่นดนตรีมาก่อนเลย

แต่ด้วยพระปรีชาสามารถพิเศษ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงใช้ความเป็น *"ครู"* ที่มีอัจฉริยะสร้างสรรค์ในทางดนตรีเป็นพิเศษ พระราชทานชื่อว่า *"วงแตรวงสหายพัฒนา"* สามารถบรรเลงเพลงที่ไพเราะ มีประโยชน์ในการช่วยเสริมงานพัฒนาชนบทได้เป็นอย่างดียิ่ง ดังที่ได้กล่าวแล้วนั้นด้วย

บทเพลงพระราชนิพนธ์ต่อจากนี้ไปเป็นเครื่องพิสูจน์ได้อย่างแน่ชัดว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเรา นอกจากจะทรงพระปรีชาสามารถพร้อมมูลในทุก ๆ ด้านแล้ว พระองค์ท่านยังทรงเป็นนักดนตรี นักประพันธ์เพลง นักแยกและเรียบเรียงเสียงประสาน ที่ทรงพระปรีชาสามารถอย่างสูงยิ่ง เพราะเพลงพระราชนิพนธ์ทุกเพลงไม่เพียงแต่จะสร้างความซาบซึ้งประทับใจผู้ฟังเท่านั้น ยังสามารถใช้เป็นสื่อสร้างความดีงาม และความคิดสร้างสรรค์ให้กับผู้ฟังได้อย่างเต็มเปี่ยมด้วย

ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร นายกสภามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งก็เป็นอีกผู้หนึ่งซึ่งได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้ร่วมประพันธ์เนื้อร้องบางเพลง ก็ได้เล่าเกร็ดเสริมให้ฟังด้วยว่า ตัวท่านรู้สึกเป็นบุญวาสนาอย่างสูง ที่ได้มีโอกาสรับใช้เบื้องพระยุคลบาท ร่วมประพันธ์เนื้อร้องบางเพลงด้วย

เพลงแรกที่ได้ประพันธ์เนื้อ คือ เพลง *"ใกล้รุ่ง"* เตรียมไว้สำหรับบรรเลงถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล และสมเด็จพระอนุชาธิราช ในงานของสมาคมส่งเสริมการเลี้ยงไก่ เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๘ แต่วันนั้นพอคุณเอื้อ สุนทรสนานจะให้สัญญาณจะบรรเลงเพลงพระราชนิพนธ์นี้ ทั้งสองพระองค์ก็เสด็จพระราชดำเนินกลับพอดี และอีก ๕ วันต่อมาก็มีการเปลี่ยนแผ่นดิน

เนื่องจาก ศ.ดร.ประเสริฐ ณ นคร มีความประทับใจเนื้อเพลงไทย เช่น *"พระทรงฟังวังเวงด้วยเพลงขับ ร้องรับดีดดิ้นด้วยพิณสี เสนาะล้ำดังทิพย์..."* และเพลงอกหะเล *"แสงทองส่องงามอร่ามแรง"* กับเรื่องนกกระจาบในชาดก ซึ่งเป็นเรื่องนกกระจาบผู้พ่อไปหาอาหารแต่ถูกดอกบัวหุบไว้ กลับมาไม่ได้

ดังนั้น ข้อความนั้นจึงได้นำมาปรากฏในเพลงใกล้รุ่งนี้ว่า *"ฟังเสียงบรรเลงขับเพลงประสาน จากทิพย์วิมานประทานกล่อมใจ"* และ *"ใกล้ยามเมื่อแสงทองส่อง"* อนึ่ง ขณะนั้นคุณหลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ อดีตอธิการบดีคนสำคัญยิ่งของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ท่านกำลังส่งเสริมการเลี้ยงไก่เป็นอาชีพ โดยตั้งโรงแรมไก่ให้แม่ไก่เคลื่อนไหวแต่น้อยจะได้ไข่มาก ๆ พอเช้าขึ้นไก่ขันรับทอดกันทั่วมหาวิทยาลัย จึงมี *"เพลิดเพลินฤทัยฟังไก่ประสานเสียงกัน"* เป็นคำร้องอยู่ในเพลงใกล้รุ่ง ที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณให้ประพันธุ์คำร้องเพลงนี้เสริมขึ้นด้วย

เนื้อร้องเพลงพระราชนิพนธ์ทำนองพระราชทานเพลงแรก ที่ ศ.ดร.ประเสริฐฯ ได้ร่วมเขียนคำร้องถวายด้วย คือ *"ใกล้รุ่ง"* ใช้เวลาแต่งเพียงชั่วโมงเดียวเท่านั้นเอง

แต่เนื้อเพลงสุดท้ายคือ *"เกษตรศาสตร์"* ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระราชทานทำนองมาให้ใส่คำร้องนั้น แม้เวลาได้ผ่านไปเกือบปีหนึ่งก็ยังไม่สามารถขึ้นต้นได้ ทั้งนี้เพราะ

(๑) เป็นเพลงพระราชนิพนธ์

(๒) เป็นเพลงประจำมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(๓) เนื้อเพลง *"มหาจุฬาลงกรณ์"* ที่ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ก่อนนั้นดีเยี่ยม จนทำให้ ศ.ดร.ประเสริฐฯ ท่านแหยง ว่าไม่มีทางจะประพันธ์เนื้อร้องให้ไพเราะใกล้เคียงกับเพลงนั้นได้

ต่อมาจนมีพระราชดำรัสถามถึง ทำให้ ศ.ดร.ประเสริฐฯ ต้องรีบประพันธ์ขึ้นมาจนได้ ซึ่งท่านผู้ประพันธ์เนื้อเพลงนี้อยากจะชี้แจงเรื่องสัมผัสในเพลงนี้ไว้ให้ทราบด้วย คือ บทความที่ว่า

"แม้เหนื่อยกายใจสำราญ
เสร็จกิจการงานเกษตรเกษม
ล้วนปรีดิ์เปรมนำวิชาสร้างชาติ
สร้างคน (รวมแรงรวมใจ)
จะจงรักจอมจักริน
อีกแดนแผ่นดินทำกินเก็บผล
พระคุณเกษตรล้น
รักเปี่ยมห้นดวงจิตเอย"

คำในวงเล็บนั้น ศ.ดร.ประเสริฐฯ ไม่ได้ประพันธ์เอง ต้องการจะละไว้ให้ดนตรีบรรเลงกระหึ่มไปแล้วมาร้องเน้นตรง *"จะจงรักจอมจักริน"* แต่ผู้บรรเลงคงจะเข้าใจกันว่าผู้เขียนท่านลืมใส่เนื้อไปสี่พยางค์ เลยเติม *"รวมแรงรวมใจ"* เข้าไป คำสร้างตนซึ่งส่งสัมผัสไปสู่เก็บผล จึงไม่เห็นชัด

ส่วนเพลง *"ชะตาชีวิต"* นั้นค่อยยังชั่วหน่อย เพราะได้นำคำปรารภของเพื่อนผู้หนึ่งมาเป็นใจความสำคัญ เขาว่า twilight แล้วก็ darkness ฉันเกลียดที่สุด บัดนี้ หน้าที่ในฐานะตัวละครของฉันก็สิ้นสุดลงแล้ว ยังรอแต่เวลาที่จะชักม่านปิดลง

เท่านั้น เพลงนี้จึงแต่งขึ้นตามทำนองพระราชนิพนธ์ในขณะนั้น ซึ่งมีทำนองล้วนจังหวะตามท่วงทีของแซกโซโฟนดังนี้

"ห้องฟ้าสายัณห์ตะวันเลือน แสงลับนับวันจะเตือนให้เทียบเปรียบชีวิต หากเย็นลงฟ้าคงยิ่งมืดยิ่งมัวมิด ชีวิตฉันรอเวลา"

แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงอธิบายให้หม่อมเจ้าจักรพันธ์ฯ มาว่า เพลงบูลส์ (blues) ของนิโกรนั้น แม้จะพร่ำเพ้อถึงความทุกข์ทรมาน แต่ลงท้ายจะต้องมีปรัชญาชีวิตที่จะคงต่อสู้ต่อไป ดังนั้นตอนท้ายของเพลงนี้จึงมีอยู่ว่า

"จวบแจ่มจันทร์เจิดฟ้านวลผ่อง เฝ้าแต่มองให้ชุบวิญญาหากอยู่รอเวลาชะตาคงดี"

ท่านผู้อ่าน *"วารสารไทย"* คงจะพอเข้าใจได้ดีขึ้นแล้วว่า เว้นแต่บางเพลงจึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้บางท่านมีส่วนช่วยเสริมคำร้องให้ แต่พระองค์ก็จะทรงตรวจแก้ไขด้วยพระองค์เองให้ถูกต้องเหมาะสมด้วยเสมอ จึงทำให้เพลงพระราชนิพนธ์ทุกเพลงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงทำนองและเนื้อร้องเองเป็นส่วนใหญ่ นอกจากจะมีความไพเราะในท่วงทำนองและมีเนื้อร้องที่เปี่ยมด้วยความหมายเป็นที่ซาบซึ้งตรึงใจของปวงพสกนิกรอย่างยิ่งแล้ว ส่วนใหญ่ยังเป็นเพลงที่มีคติสอนใจให้ได้รับประโยชน์นานับประการพร้อมกันไปด้วย

นอกจากนี้ ในโอกาสที่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระมหากรุณาธิคุณเสด็จพระราชดำเนินไปทรงดนตรีตามสถาบันต่าง ๆ สมัยก่อนที่พระองค์ท่านยังพอจะทรงปลีกเวลาโปรดเกล้าฯ เสด็จให้ได้บ้างนั้น ทุกครั้งพระองค์ท่านก็ได้ทรงมีพระบรมราโชวาท พระราชทานให้เป็นมิ่งมงคลที่แฝงด้วยพระอารมณ์ขันเป็นที่ประทับใจของผู้ฟังได้อย่างวิเศษยิ่ง

อย่างเช่นที่ได้พระราชทานแก่คณะนิสิตและคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๔ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนราชสุดาฯ และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ด้วยนั้น ข้าพเจ้าใคร่ขออัญเชิญพระบรมราโชวาท ซึ่งเรียบเรียงจากเทปที่บันทึกพระสุรเสียงไว้ มีความที่ประทับใจเป็นอย่างยิ่งนั้น มาเผยแพร่ให้ท่านผู้อ่านได้ชื่นชมโดยทั่วกันด้วย ซึ่งมีความดังต่อไปนี้ คือ

"ขอประกาศเสียก่อนว่าไม่ใช่โอวาท แล้วก็ขอเชิญให้ท่านทั้งหลายนั่ง ที่ให้นั่งก็เพราะเกรงว่า ถ้าให้ยืนอยู่เดี๋ยวมีกระป๋องหล่นมา *(เสียงฮา)*

วันนี้ที่มาก็มามือเปล่า ไม่ได้มีกระดาษ ไม่ได้มีแฟ้ม ไม่ได้มีอะไรมาด้วยเลย แม้ราชเลขาก็ไม่มีอะไรอยู่ในแฟ้ม ไม่ทราบว่าราชเลขามาหรือเปล่า เพราะว่าเป็นกำหนดการไม่ใช่เป็นทางการ มาเยี่ยมต้นนนทรีตามเคย แต่ว่าต้นนนทรีคงน้อยใจมาก เพราะปี ๒๕๑๓ ไม่ได้มาเยี่ยมสักครั้งเดียว เพิ่งมาเยี่ยมใน ๒๕๑๔ นี้ เป็นเวลา ๑ ปี ๒ เดือน ๗ วัน ที่ไม่ได้พบกัน *(เสียงฮา)*

เมื่อมาพบแล้วก็เห็นว่าต้นนนทรีแข็งแรงดี อ้วนท้วน มีกำลังแข็งแรงอย่างมหาศาล ไม่ทราบว่าใช้ยาอะไร ก็ต้องถามท่านทั้งหลายว่าใช้ยาอะไร ความจริงไม่ต้องการคำตอบ เพราะว่าท่านได้รักษาดูแลดี และที่สำคัญที่สุดก็คือ ท่านได้ดูแลรักษาให้เป็นปกติสุขอย่างดีที่สุดแล้ว ก็ขอขอบใจ ต้นนนทรีนี้ก็เหมือนลูกที่มาปล่อยไว้ในท่ามกลางคนหมู่ใหญ่ เคราะห์ดีที่เมตตาต้นไม้อย่างดี

มาคราวนี้ก็ได้ฟังจากท่านอธิการฯ จากนายกองค์การนิสิตว่า ตลอดทั้งปีได้มีกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ทั้งนั้น กิจกรรมนั้นเป็นประโยชน์ต่อตัวเอง เป็นแนวทางที่สมควรแก่นักศึกษาที่จะหาความรู้ เพื่อประดับความรู้ของตัวเอง และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมด้วย ถ้าปฏิบัติตามที่ได้พูด เห็นว่าไม่ต้องให้โอวาทใด เพราะเราได้รายงานกิจกรรม และได้ให้โอวาทแก่ตัวเองแล้วว่าจะทำตามรายงานนั้น

ที่ได้ทำก็ทำมาดีแล้ว และจะทำต่อไป จึงไม่ต้องแสดง

โอวาทใด ๆ เพียงแต่มีความหวังว่าทุกคนจะได้ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอต่อไป และที่มาในวันนี้จึงไม่ต้องเตรียมอะไรมา ไม่ต้องถือแฟ้มหรือถือกระดาษที่จะมาบรรยาย หรือจะอ่านหัวข้อต่าง ๆ สำหรับที่จะมาตักเตือน

มีอีกอย่างหนึ่ง คือเวลาที่จะมาที่มหาวิทยาลัยเกษตรนี้ ทำให้นึกทุกครั้งถึงเพลงที่ว่า *"เกษตรนี่หล่อจริง" (เสียงฮา)*

ก็ไม่ทราบว่าหล่อที่ไหน แต่ว่าเขาบอกในเพลงว่าหล่อแล้วก็กินผักฟรี ๆ ด้วย *(เสียงฮา)*

เรื่องกินผักฟรี ๆ นี้น่ะ ถ้าดูเผิน ๆ ก็สนุกดีเหมือนกัน แต่ว่าถ้ามีแต่ผักไม่มีอย่างอื่นก็อาจลำบากความจริงที่เกษตรนี้ก็มีอย่างอื่นด้วย ปลูกข้าวแล้วก็เลี้ยงสัตว์ ก็นับว่าครบถ้วน เอร็ดอร่อยดี และอิ่ม แต่การที่บอกว่ากินผักฟรี ๆ แล้วก็มีอาหารซึ่งเป็นผลผลิตของการกสิกรรมทั้งนั้น อาจทำให้บางคนว่า มหาวิทยาลัยเกษตรนี้เป็นผู้ที่ทำแต่กสิกรรม

ความจริงในระยะโดยเฉพาะ ๑ ปีที่ผ่านมา ที่ไม่ได้พบกัน ก็ได้ไปเห็นเรื่องจริงที่ทำให้ยืนยันความรู้สึกได้ว่าเกี่ยวข้องกับเรื่องของบ้านเมืองหรือเรื่องของชีวิตคน การเกษตรนี่มีความสำคัญจริงถ้าไม่มีการเกษตรก็เกือบจะพูดได้ว่าเราจะต้องตายกันหมด เพราะจะไปอาศัยอาหารวิทยาศาสตร์ก็รู้สึกว่าลำบากอยู่และกินไม่อิ่ม

แต่ว่าทำไมคนถึงนึกว่าการเกษตรนี่เป็นสิ่งที่ต่ำต้อย

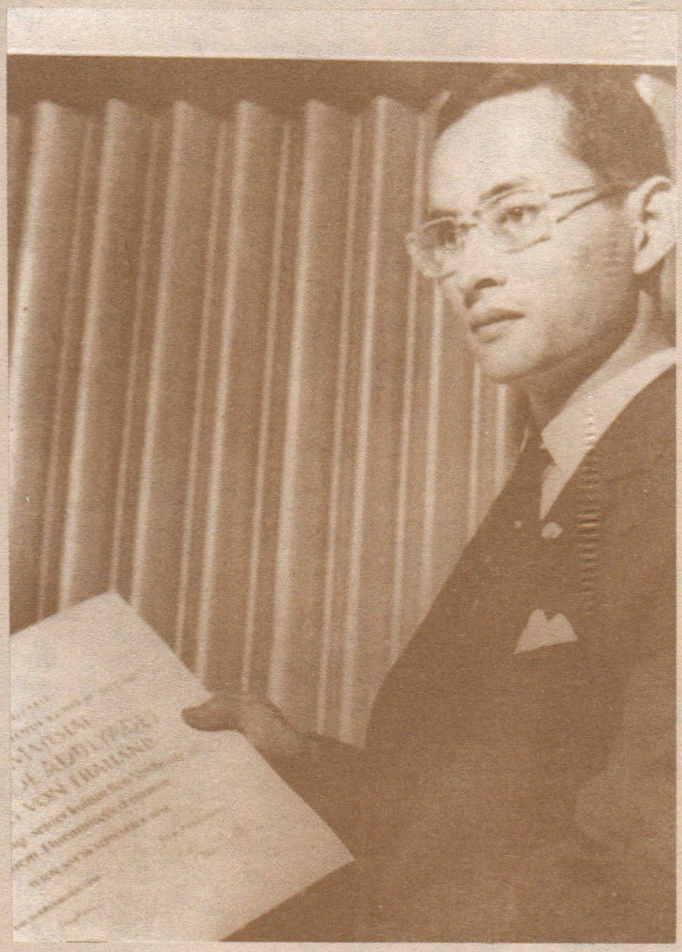

ที่ไม่สำคัญ ทั้ง ๆ ที่ความจริงเราต้องอาศัยการเกษตรเพื่อชีวิตของเรา ไม่ใช่เฉพาะสำหรับอาหารเท่านั้น สำหรับสิ่งอื่นทั้งหลายด้วยที่เราต้องอาศัยการเกษตร อันนี้เป็นสิ่งหนึ่งที่น่าประหลาด

ยังมีอีกสิ่งหนึ่งที่น่าประหลาดเหมือนกัน คือได้พบว่าการเกษตรนั้นน่ะไม่ใช่เฉพาะการเอาเมล็ดผักไปหยอดในร่อง แล้วมันจะขึ้นมาเป็นผลผลิตที่เหมาะสมได้ หากแต่ต้องอาศัยวิชาการอย่างอื่นทุกด้าน ตั้งแต่การหยอดเมล็ดพันธุ์ลงไปในร่องจนกระทั่งให้ผักหรือสิ่งนั้นงอกขึ้นมาเป็นประโยชน์ได้ ต้องอาศัยทุกอย่างในชีวิตของคน คือ ทุกสาขาของความรู้ที่ต้องผ่านมา

เช่นเวลาเราหยอดเมล็ดพันธุ์ลงไปแล้ว เราก็ต้องทราบว่าดินนั้นเป็นอย่างไร ต้องอาศัยวิชาทางเคมี ทางการวิเคราะห์ วิเคราะห์ดูว่าดินนั้นจะต้องมีธาตุอะไรบ้าง จึงจะสมควรแก่การเติบโตของพืช นอกจากนั้นก็ต้องรดน้ำ ทุกคนก็ทราบดีว่าต้องรดน้ำ การรดน้ำในโรงเรียนนั้นอยู่ในบ่อ เราไปตักน้ำมารด หรือเราไปไขที่ก๊อกก็ได้น้ำมา

การปลูกจริง ๆ ก็จะต้องรดน้ำ แต่ว่าที่ที่จะไปเอาน้ำไปตักน้ำมาแล้วมารดนั้นมันไปไม่ไหว จึงต้องมีการชลประทาน การชลประทานนี่ก็เป็นงานที่ไม่ใช่ง่าย ต้องอาศัยความรู้ในด้านวิศกรรมในด้านการคำนวณ และการชลประทานนี้ถ้าไปถือว่าเป็นวิชาในตัวเอง เราเรียนชลประทานมาสำหรับทำชลประทานเท่านั้น ไม่ได้นึกถึงว่าประโยชน์ปลายทางคืออะไร ก็ไม่ได้มีประโยชน์อะไรเลย จะต้องดูว่าการชลประทานหรือการสร้างอะไรมา เราทำเพื่อประโยชน์ในทางกสิกรรม

อันนี้ก็ทำให้เกิดความคิดว่าในชีวิตคนเรา เราต้องประกอบ เราต้องใช้ เราต้องมีความต้องการวิชาการทุกอย่าง เมื่อได้ปลูก ได้น้ำแล้ว เติบโตขึ้นมาแล้ว ก็จะต้องเอาไปจำหน่ายให้ไปถึงผู้ที่จะบริโภค ก็ต้องเกี่ยวข้องกับทางการค้า ทางเศรษฐศาสตร์ และเมื่อขายได้แล้วนำเงินมาก็จะต้องมาทำประโยชน์ต่อไป เพื่อที่จะทำให้ผู้ที่ปลูกนั้นสามารถที่จะปลูกมากขึ้น จะต้องจัดให้ผู้ปลูกสามารถที่จะมีทรัพย์และรวมกลุ่มกัน เพื่อที่จะหาเครื่องทุ่นแรง หาวิธีที่จะปลูกให้ดีขึ้น กลับมาเป็นการใช้วิชาสหกรณ์และวิชาเศรษฐศาสตร์

ก็หมายความว่ามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์นี้ จำต้องสอนทุกอย่างเพื่อให้ครบถ้วน เพื่อให้ครบตามชื่อว่ามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางคนนึกว่าการเกษตรเป็นเฉพาะการปลูก หารู้ไม่ว่าการเกษตรก็คือ การเรียนทั้งหมด ตั้งแต่การปลูกจนกระทั่งส่งเสริมและจำหน่าย และนำเงินมาส่ง

เสริมต่อไป

การเกษตรจึงเป็นกิจการที่กว้างขวางและมีเกียรติ มีความรู้ ต้องนำความรู้ทั้งหลายมาใช้ปฏิบัติ ฉะนั้นเมื่อได้ยินนายกองค์การนิสิตบอกว่าจะทำกิจกรรมต่อไปตามที่ได้ทำมา และท่านอธิการบดีบอกว่าจะสามัคคีอย่างแน่นแฟ้น ก็ดีใจ เพราะว่าเห็นว่าทุกคนที่อยู่ในที่นี้ ซึ่งล้วนเป็นนักศึกษาในแขนงต่าง ๆ ของการเกษตร จะมีสามัคคีและจะมีการร่วมมือกันเพื่อให้การเกษตรก้าวหน้าทั่วไป เพื่อให้บ้านเมืองมีความมั่นคง นี้พูดอย่างเป็นทางทฤษฎีมาก

ทีนี้จะพูดถึงเรื่องที่ได้ไปเห็นในภาคเหนือเมื่อต้นปี คือ เมื่อเดือนมกราคม ได้เห็นทางบนภูเขาที่เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน เชียงราย ว่าการที่จะทำให้คนมีความก้าวหน้า จะต้องไปชักจูงให้เข้าใจถึงวิธีการต่าง ๆ ของการเกษตร และผู้ที่จะชักจูงนั้นจะต้องเป็นคนที่มีความรู้ แต่ว่าจะต้องเป็นคนที่มีความรู้ที่ต้องรู้จักเอาความรู้มาประสมประเสกันหลาย ๆ อย่าง เพราะว่าถ้าเอาตำราไปกาง แล้วไปบอกกับชาวเขาว่า สัตว์เลี้ยงนี่น่ะจะต้องฉีดยา จะต้องให้อาหารอย่างนั้น ๆ ต้องให้ยาไวตามินแล้วก็แร่ธาตุอะไรต่าง ๆ ชาวเขาเขาก็คงจะมองหน้าเราอย่างประหลาดใจ เพราะเขาไม่เข้าใจ ถึงแม้จะเข้าใจก็ไม่ทราบว่าจะเอาสิ่งเหล่านั้นมาจากไหน เราจึงต้องเอาเท่าที่จะมีอยู่

เช่นที่หมู่บ้านแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ ได้ไปเมื่อปีก่อนโน้น ได้เอาหมูตัวหนึ่งไปให้ ก็บอกให้เขาเลี้ยงหมูตัวนั้นให้เขาเลี้ยงดี ๆ เขาบอก *"ครับ ๆ"* แล้วก็ผู้เชี่ยวชาญทางปศุสัตว์ก็บอกว่า สุกรตัว

นี้จะต้องให้มันกินนั่นกินนี่ เขาก็มองหน้าก็เหมือนเพลงน่ะแหล่ะ ต้องบอกกับหัวหน้าชาวเขาคนนั้น บอกว่าสุกรก็คือหมู ไม่ได้บอกว่าหมาน้อยธรรมดา *(เสียงฮา)*

ถ้าบอกหมาน้อยธรรมดาเขาก็ไม่เข้าใจเหมือนกัน จึงต้องบอกว่าเป็นหมู หมูที่อย่างที่เราเลี้ยงน่ะ เขาบอก *"อ้อ ใช่ ๆ เข้าใจเข้าใจครับ" (เสียงฮา)*

บอกเขาว่าจะต้องทำอย่างไร ตามธรรมดาหมูของเขา เขาปล่อย คือปล่อยให้วิ่งไปในป่า มันก็ไปหากินเอง ผู้เชี่ยวชาญทางปศุสัตว์ไปบอกว่า *"ต้องทำคอกนะ ทำคอกแล้วก็เอาอาหารให้มันกิน"* ชาวเขาเขาก็บอก *"อ้อ"* ถามว่าเข้าใจไหม? เขาก็ว่า *"เข้าใจเข้าใจ"* แต่ว่าลงท้ายเขาก็ถามว่า *"ทำคอกสำหรับอะไร" (เสียงฮา)*

รวมความแล้วท่านผู้เชี่ยวชาญไปสอนแล้วคอตกกลับมา เพราะว่าสอนตามหลักวิชาการลำบากพวกชาวเขา เขาเคยปล่อยหมูออกไปให้หากินอยู่ในป่า การเพาะปลูกก็ต้องไปทำไกลแสนไกล ไม่เช่นนั้นหมูมันไปกิน ฉะนั้นในบ้านหรือที่ไหนจะทำก็จะต้องล้อมคอก ไม่ใช่ล้อมคอกหมู แต่ล้อมคอกผักไม่ให้หมูเข้าไปกิน *(เสียงหัวเราะ)*

ตอนนี้มาสั่งสอนให้เขาล้อมคอกหมูแล้วก็ปล่อยผัก ไม่ต้องล้อมคอก ก็ประหลาด เพราะเขาเคยชินอย่างนั้น ซึ่งก็มีเหตุผล ทีนี้เมื่อสอนให้ล้อมคอกหมูแล้ว

ต่อไปก็เป็นเรื่องอาหาร เพราะว่าเมื่อเราล้อมคอกหมูไว้ มันก็ไปหากินไม่ได้ ท่านอาจารย์ก็สอนว่า ต้องเอาอาหารมาให้หมู เราก็เอาข้าวฟ่างมันสำปะหลัง แล้วก็ข้าวโพดไปแจก รวมทั้งถั่วบางชนิดด้วย ก็ไปสอนให้เขาปลูก

เสร็จแล้วบอกว่าปลูกแล้วเอามาให้เป็นอาหารแก่หมู คนก็กินดีหมูก็กินดี เขาก็เข้าใจ แต่ว่าระหว่างนั้นเราก็เอาอาหารหมูฝากเอาไว้ และระหว่างที่พืชนั้นยังไม่ขึ้นก็ไปดูแล ผู้ที่เชี่ยวชาญก็ไปดูแล ไปฉีดยาอะไรให้บ้างเหมือนกัน ต่อมา ๑ ปี คือ เมื่อปีที่แล้วที่ไปพบชาวบ้าน ชาวเขา ก็ไปเจอหมู ตัวมันก็ยาวแต่มันผอม *(เสียงหัวเราะ)*

มันก็ต้องเติบโตตามเรื่องของมัน แต่ว่าผอมโกโรไม่ได้เรื่อง ถามผู้ใหญ่บ้านว่าทำไมผอม ก็มันไม่ได้กินอาหาร มันก็ผอม จำไม่ได้ว่าเขาใช้คำว่าอะไร เขาบอกว่า *"มันไม่กินนี่"*

ก็เลยถามว่ามีข้าวฟ่างไหม เขาบอกว่ามี ก็ถามว่าข้าวฟ่างนั่นน่ะทำไมไม่ให้หมูกิน เขาบอกว่า *"หมูมันไม่กินนี่ ข้าวฟ่างน่ะ แล้วข้าวฟ่างนี่ไม่ได้ความ ขายก็ไม่ได้ มันแกร็น หมูก็ไม่กิน ก็เลยถามว่าเคยให้หรือเปล่า เขาบอก "ไม่เคย" (เสียงฮา)*

อย่างนี้เราก็ต้องหาทาง ก็บอกผู้ใหญ่ว่า *"เอ้ามีข้าวฟ่างไหม ขอมาชักหน่อย"* เขาก็วิ่งเข้าไปในบ้าน ไปเอาข้าวฟ่างมาแล้วก็หยิบข้าวฟ่างให้หมูกิน หมูมันก็เอร็ดอร่อย ก็หมายความว่าหมูมันกินข้าวฟ่างได้ ก็หันมาบอกผู้ใหญ่ บอกว่า *"ผู้ใหญ่หมูมันกินนี่"* เขาบอก *"ครับ ๆ จริง ๆ มันกิน"* แล้วก็เสร็จ แต่ว่ายังสงสัย *"นี่ก็เพราะว่าท่านมาสอนให้มันกินมันก็กิน" (เสียงหัวเราะ)*

ก็เลยบอกว่า *"งั้นผู้ใหญ่เอาข้าวฟ่างนี่ให้หมูกิน ผู้ใหญ่ให้หมูหมูมันก็กินเหมือนกัน มัน*

หิวนี่" ผู้ใหญ่บ้านก็เลยกระโดดโลดเต้นดีใจไปมา ว่าหมูยอมรับข้าวฟ่างจากตัวเอง

เรื่องนี้มีต่อ มาปีนี้ก็ไปเยี่ยมอีกที ไปเยี่ยมแล้วก็ไปถามเรื่องหมู เขาบอก *"ครับมันโต มันอ้วนดี"* แล้วก็พาไปให้ดู มันก็อ้วนดีจริง ๆ แล้วผู้ใหญ่บ้านก็หัวร่อ บอกว่า *"เพราะท่านจึงทำให้อ้วนอย่างนี้ เพราะท่านมาสอนให้มันกินข้าวฟ่าง" (เสียงหัวเราะ)*

นี่ก็เลยกลายเป็นผู้เชี่ยวชาญ *(เสียงฮา)* เป็นหมอหมู *(เสียงฮา)* เป็นผู้เชี่ยวชาญที่จะมาสอนเป็นอาจารย์ศาสตราจารย์สำหรับหมู *(เสียงฮา)* มาสอนให้หมูมันสามารถที่จะอ้วนขึ้น เพราะว่าหมูบางตัวมันก็ไม่อ้วนเหมือนกัน อย่างนี้เป็นเรื่องที่ผู้ที่ไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญก็ต้องไปพูดชักชวน แล้วก็ต้องอธิบายแก่ชาวบ้านให้เข้าใจถึงวิธีการต่าง ๆ ของการเกษตร การกสิกรรม

ยังมีอีกหลายอย่าง แต่ว่าก็เป็นทำนองเดียวกันที่ว่าจะต้องไปสอน ไม่ใช่สอนทีเดียว ไปชี้แจงอิงความรู้ในหลักวิชาให้เห็นว่า สิ่งที่เป็นจริงในตำรานั้นเป็นจริง ในความจริง ในธรรมชาติ เช่น เราเรียนว่าถ้าไม่มีป่าไม้จะทำให้บ้านเมืองแย่ เพราะว่าจะมีน้ำท่วมบ้างน้ำแล้งบ้าง เรื่องนี้เราเรียนมาในห้องเรียน พวกชาวบ้านหรือพวกชาวเขาเขาไม่ได้เรียน แต่เขาก็รู้เหมือนกัน เดี๋ยวนี้ชาวเขาชักรู้ว่าเมื่อตัดต้นไม้หมดก็ทำให้น้ำน้อยแต่ว่าไม่มีใครไปชี้ให้ดู

ในคราวนี้มีโอกาสได้ชี้แจง ให้เห็นสิ่งที่เป็นข้อพิสูจน์ว่าเป็นความจริง ถือได้เดินไปที่หมู่บ้านแห่งหนึ่งซึ่งเขากำลังเดือดร้อนในเรื่องหาที่สำหรับทำการเพาะปลูก ก็ต้องเดินไป

ดูแหล่งน้ำว่าที่ไหนจะทำการชลประทานได้แบบย่อย ๆ และจะนำน้ำที่มีอยู่มาใช้ได้พอดีเดินขึ้นไปผ่านที่ส่วนหนึ่งที่เขาตัดต้นไม้ออกหมดแล้ว อีกส่วนหนึ่งที่ไม่ได้ตัดต้นไม้เห็นได้ชัดว่า ส่วนที่เขาตัดต้นไม้หมด ดินเป็นฝุ่นและก็ไม่มีความชื้นเลย ตรงไหนที่ไม่ได้ตัดต้นไม้มีความชื้นมาก ทั้งที่ไม่ใช่เป็นเวลาที่ฝนตก ก็ได้ชี้แจงต่อชาวเขาผู้เป็นฝ่ายหัวหน้าในหมู่บ้าน ให้เขาเห็นว่า *"นี่ตัดต้นไม้แล้วดินก็แห้ง เมื่อมีต้นไม้มากดินก็ชุ่มชื้นและทำให้มีน้ำ"* เขาก็บอกว่า *"จริงๆ"* คือว่า ถ้าไม่ได้ชี้แจงในภูมิประเทศก็อาจไม่เชื่อ และแม้จะมีผู้มีความรู้บางคนมาพูด ถ้าไม่ได้ดูในภูมิประเทศก็คงไม่เชื่อ การที่ได้ไปเห็นในภูมิประเทศแล้วได้เดินไปดู รู้สึกว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

จึงได้ว่า ว่าดีใจที่ทางมหาวิทยาลัยนี้ ก็ได้จัดให้มีการออกไปตามภูมิประเทศและไปดูสิ่งที่เราจะช่วยได้แก่ผู้ที่ควรจะได้รับการช่วยเหลือในทางวิชาการ การที่จะช่วยเหลือในทางวิชาการก็ต้องคำนึงถึงสภาพของท้องที่และของคน นี่ทั้งหมดนี้ก็ได้จากไปเดินสำรวจ คือ เหาะบ้างเดินบ้างทางภาคเหนือ

ไปพบอีกสิ่งหนึ่งที่มหัศจรรย์มาก อันนี้ไม่ใช่เรื่องการเกษตร เป็นเรื่องของการจะเรียกว่าอะไรดี *"สรรพสามิต"* คือว่า ได้ไปเจอผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่ง เขาอายุ ๗๘ เขาบอกว่าเขาแข็งแรงดี แล้วก็มาชมเชยว่า *"ท่านก็แข็งแรงดี" (เสียงฮา)* ชักจะใจไม่ค่อยดี เพราะว่าผู้ใหญ่บ้านชวนไปเยี่ยมบ้านเขา เราก็รู้สึกสังหรณ์ว่าจะน่าดูเหมือนกัน

เวลานั้นได้ดูเรื่องเกี่ยวข้องกับการแพทย์ การศึกษา การเกษตร อะไรอื่น ๆ เรียบร้อยแล้วก็เลยรับเชิญไปเยี่ยมบ้านของท่านผู้ใหญ่ ก็ถามว่า *"นานซักเท่าไหร่ ไกลเท่าไหร่?* เขาบอก *"ซัก ๑๐ นาที"* เราก็ตอบ *"๓๕ นาที"* เดินขึ้นไปก็มีตำรวจรองผู้กำกับนำหน้าไป แล้วก็ท่านผู้ใหญ่ก็นำไปอีกทอดหนึ่ง พักเดียวท่านผู้ใหญ่บ้านหายไปไหนไม่ทราบแล้ว เราก็เดิน ๆ ไป รองผู้กำกับก็เดินไป แล้วก็หยุดกลางทางเช็ดเหงื่อแล้วก็คำนับ ไม่เข้าใจว่าทำไมต้องหยุดแล้วก็คำนับ แต่จริง ๆ เวลาเข้าไปใกล้ ๆ ท่านรองผู้กำกับ ท่านรองผู้กำกับหอบแฮก ๆ แล้วก็ยืนไม่ไหว

เป็นอันว่าท่านผู้ใหญ่บ้านเดินลิ่วไป ท่านผู้ใหญ่บ้านนี่อายุ ๗๘ แล้ว ก็เลยไม่เข้าใจว่าทำไมเดินตัวปลิวอย่างนั้น เวลาไปถึงบ้านเราหอบ ท่านผู้ใหญ่เตรียมการไว้แล้ว ปูเสื่อปูผ้าให้เรียบร้อย เอากระสอบข้าวสารมาให้สำหรับเป็นหมอน *(เสียงฮา)* เสร็จแล้วก็เอาขวดออกมา แล้วก็เขย่า ๆ เขย่าขวดนั้นน่ะแล้วก็เท แล้วก็ชิม ปรากฏว่าเป็นเหล้าเถื่อน *(เสียงฮา)*

แต่เหล้าเถื่อนตำราพิเศษทีเดียวเอามาให้ดื่มและอธิบายสรรพคุณว่า *"นี่ ทุกวัน ๆ ได้ดื่มเจ้า นี่อายุ ๗๘ แล้วแต่ยังแข็งแรง" (เสียงฮา)* ปรากฏว่ามีตำราอยู่ด้วย คือ มีกระดูกเสือ กระดูกเสือไม่ใช่ซี่โครงเสือต้องเป็นกระดูกตรงขาของเสือ จึงจะทำให้เดินได้ดี แล้วก็ต้องมีเขากวางอ่อน มีพริกไทย ๓ เม็ด และมีดอกจันทน์ เอามาเคี้ยว ๆ ก็หมายความว่าตำให้ละเอียด เสร็จแล้วก็กรอกเข้าไปในขวด แล้วเอาเหล้าใส่เข้าไป ทำ

อย่างนี้ได้สำหรับ ๓ ขวด

ท่านผู้ใหญ่บ้านก็เอามาเลี้ยงเรา ถึงเวลากลับลงไปก็ลงไป ลงแล้วขึ้นมาอีกข้างหนึ่งเพื่อไปขึ้นเครื่องเฮลิคอปเตอร์ ก็รู้สึกแข็งแรงขึ้น *(เสียงฮา)* ได้ผลดี ก่อนที่จะกลับ ท่านผู้ใหญ่บ้านเลี้ยงอีก เลี้ยงผลไม้แล้วก็เอาเขากวางอ่อนเป็นชิ้น ๆ ห่อปลาสติกมาให้ ยื่นมาให้ ให้เอาไป ไปทำตำราเดียวกัน *(เสียงฮา)*

ก็เลยดีใจว่าจะแข็งแรงกลับมาที่ภูพิงค์ก็จัดการเลย จัดการเอาเขากวางนี่มาปิ้งก่อนตามตำราแล้วมาเคี้ยวมาตำ ตำให้ละเอียด แล้วเอาพริกไทย ๓ เม็ด และดอกจันทน์แต่กระดูกเสือนั้นไปหาที่ร้านมีแต่ซี่โครงเสือก็ไม่เข้าเรื่องนัก แต่ว่าก็ตำ ๆ แล้วก็มาใส่ในขวด ทีนี้เราเป็นพลเมืองดี เราไม่มีเหล้าเถื่อน ไม่ทราบจะไปต้มเหล้าเถื่อนที่ไหนเดี๋ยวตำรวจจับ *(เสียงฮา)* ก็เลยหาเหล้าที่ไม่ใช่เหล้าเถื่อน ก็ได้เหล้าวอดก้าจากรัสเซียน่ะ เรามีสัมพันธไมตรีกับรัสเซียนะ *(เสียงฮา)*

เอาเครื่องยาที่เราตำน่ะกรอกลงไป แล้วก็เขย่า ๆ เหล้าวอดก้านี่มันใส แต่ว่าเวลาใส่เครื่องยาแล้วข้น ๆ หน่อยและสีออกจะขุ่น ก็มาลองดูรู้สึกว่าแข็งแรงดีเหมือนกัน ไม่ทราบว่าสรรพคุณของเขากวางหรือของเหล้ารัสเซีย ก็มีหวังว่าถ้าใช้ตำรานี้ต่อไปอายุ ๗๘ ปี คงไปปีนเขาได้ แล้วท่านทั้งหลายก็คงแก่แล้วเหมือนกัน ป่านนั้น ลองเปรียบเทียบดูว่า

อาจารย์นี้ กับอาจารย์ที่สำเร็จจากเกษตร ที่จะไปช่วยกันปีนเขาไปพัฒนาบนภูเขา ใครจะเดินเก่งกว่ากัน *(เสียงฮา)*

ตอนนี้พูดเลยเถิดเละเทะไป เพราะว่าไม่มีกระดาษ ไม่มีการเตรียม ไม่มีแฟ้ม ไม่มีอะไรเลย เคราะห์ดีมีคนจดอยู่ที่นี่ว่าพูดอะไร ไม่อย่างนั้นก็ลืมว่าพูดอะไร แต่ว่าถ้าจะผิดก็ลืมว่าได้พูดอะไร อาจเป็นการพูดคนละเรื่องไปเลยก็ได้ จึงได้ว่าถ้าอยากทราบว่าวันนี้ได้พูดอะไร ขอให้ดูหนังสือพิมพ์พรุ่งนี้ *(เสียงฮา)* เขาลงอะไรเขาก็ต้องถูก เพราะว่าผู้พูดเองพูดไปแล้วก็ลืม ไม่ทราบว่าพูดไปอย่างไรแน่

โดยมากเวลาพูดที่ไหนโดยที่ไม่ได้จด ไม่ได้เตรียมอะไร วันรุ่งขึ้นจึงต้องอ่านหนังสือพิมพ์ทุกฉบับ จะได้ทราบว่าพูดอะไรเมื่อวานนี้ แต่บางครั้งอ่านแล้วก็งงเหมือนกันเพราะว่าเวลาพูดมาก ๆ บางอย่างอาจขัดกัน ไม่ทราบว่าเพราะลิ้นพันกันหรือเพราะปากกาฟัน *(เสียงฮา...เสียงปรบมือ)* เครื่องพิมพ์อาจเก่าก็ได้ *(เสียงฮา)*

มาที่นี่ท่านอธิการบดีก็บอกแล้วว่าเชิญมาเล่นดนตรี ถ้าพูดมากก็จะไม่ได้เล่นดนตรี ดนตรีนี้ได้ซ้อมมาอย่างดี นี่แปลก แปลกมาก เพราะว่าวงนี้โดยมากเขาไม่ซ้อมแต่เขาบอกว่าซ้อม ซ้อมอย่างดี แบบที่ว่าวันที่ซ้อมก็มีคนชุดหนึ่ง แล้ววันที่เล่นจริงมาอีกชุดหนึ่ง *(เสียงฮา)* ก็ไม่ทราบว่าเพลงจะเป็นอย่างไรเพราะไม่ทราบว่าเขาซ้อมอะไรไว้ แล้วก็อีกชุดหนึ่งเขาไม่ทราบกัน เวลาซ้อมเขาอัดเสียงไว้ แล้วก็เอากลับไปฟังที่บ้าน โดยมากเป็นอย่างนั้น

โดยเฉพาะนักร้อง นักร้องนั้นเวลาซ้อมเขาต้องอัดเสียงเอาไว้ พอเสร็จแล้วกลับไปบ้านไปเปิดจะได้ซ้อมต่อไปได้ แล้วก็ไม่ทราบว่าเขาทำอย่างไรกลับมาอีกครั้งตกรางทุกที อาจเป็นว่าเครื่องที่อัดเสียงกับเครื่องที่เล่นเทปนั้นเป็นคนละชนิดคนละยี่ห้อ ทำให้เสียงเพี้ยนไปหรือไม่ก็ความเร็วไม่เท่ากัน ถ้าพูดมาก ๆ เรื่องนักร้องอย่างนี้เดี๋ยวนักร้องเขาร้องไห้ *(เสียงฮา)*

ก็ต้องขอให้เขาเริ่มเล่นดนตรี เริ่มรายการสำหรับให้ได้ฟังว่าเสียงดนตรีนี้เป็นอย่างไร แต่ว่าขอบอกอีกอย่างว่าเมื่อไปบนภูเขา ไม่ได้ซ้อมเลย เพราะว่าถ้าจะแบกเครื่องดนตรีขึ้นไปบนยอดเขาคงไม่ไหว และถึงอย่างไรคงไม่ได้ซ้อมอยู่ดี จึงไม่ได้เอาขึ้นไป คราวนี้ก็ขอให้ทำใจสบาย ๆ แล้วก็เชิญชมและรับฟังได้ *(เสียงฮา...ปรบมือ)*"

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีพระบรมราโชวาทอย่างทรงเป็นกันเองนี้จบลงแล้ว ก็เริ่มทรงดนตรีให้บรรดาคณาจารย์และนิสิตทั้งหลาย ได้รับฟังกันเต็มอิ่ม คือทั้งอิ่มอกอิ่มใจในพระบรมราโชวาทที่ได้ทรงพระราชทานข้อคิดแฝงไว้สอนใจนักเกษตรทั้งหลาย และชื่นใจที่ได้ชมและได้ฟังเสียงเพลงอันไพเราะที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเรา ได้ทรงเครื่องดนตรีหลายชนิดด้วยความชำนาญยิ่ง จึงเป็นภาพที่ประทับใจและซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่านอยู่มิรู้ลืม

นี่เป็นเพียงส่วนหนึ่งในพระอัจฉริยะทางดนตรี ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระภูมิพลมหาราชเจ้าของพวกเราชาวไทยทั้งหลาย ผู้ทรงมีความใกล้ชิดผูกพันกับปวงพสกนิกรทั้งหลายอย่างแนบแน่น ยากที่จักหาผู้ใดมาเปรียบเทียบได้ในโลกปัจจุบันนี้

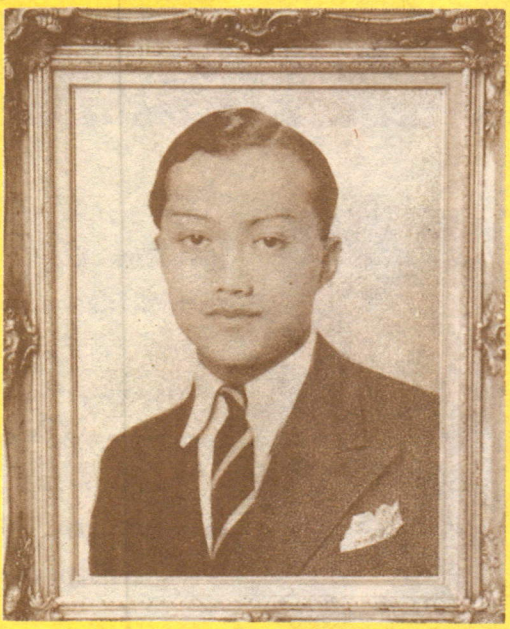

พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดช "เจ้าดาราทอง"

ประพัฒน์ ตรีณรงค์

พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดช
พ. พีระ
เจ้าดาราทอง

เป็นพระนามเต็ม พระนามย่อ และพระสมญานามที่ชาวโลกยกย่องตั้งให้ ของเจ้านายไทยพระองค์หนึ่งที่ทรงเป็นนักแข่งรถระดับโลกสมัยสมัยครึ่งศตวรรษที่ผ่านมา ซึ่งจะขอนำพระประวัติและพระอัจฉริยะของพระองค์ท่านมาเสนอท่านผู้อ่าน ในฐานะที่ทรงเป็นบุคคลสำคัญของไทยและของโลกท่านหนึ่งในวงการกีฬาแข่งรถยนต์ และเคยทำให้ธงไตรรงค์โบกสะบัดพัดพริ้วอยู่เหนือธงชาติของประเทศมหาอำนาจแถบยุโรปมาแล้ว คือ พระวรวงศ์เธอ พระองค์

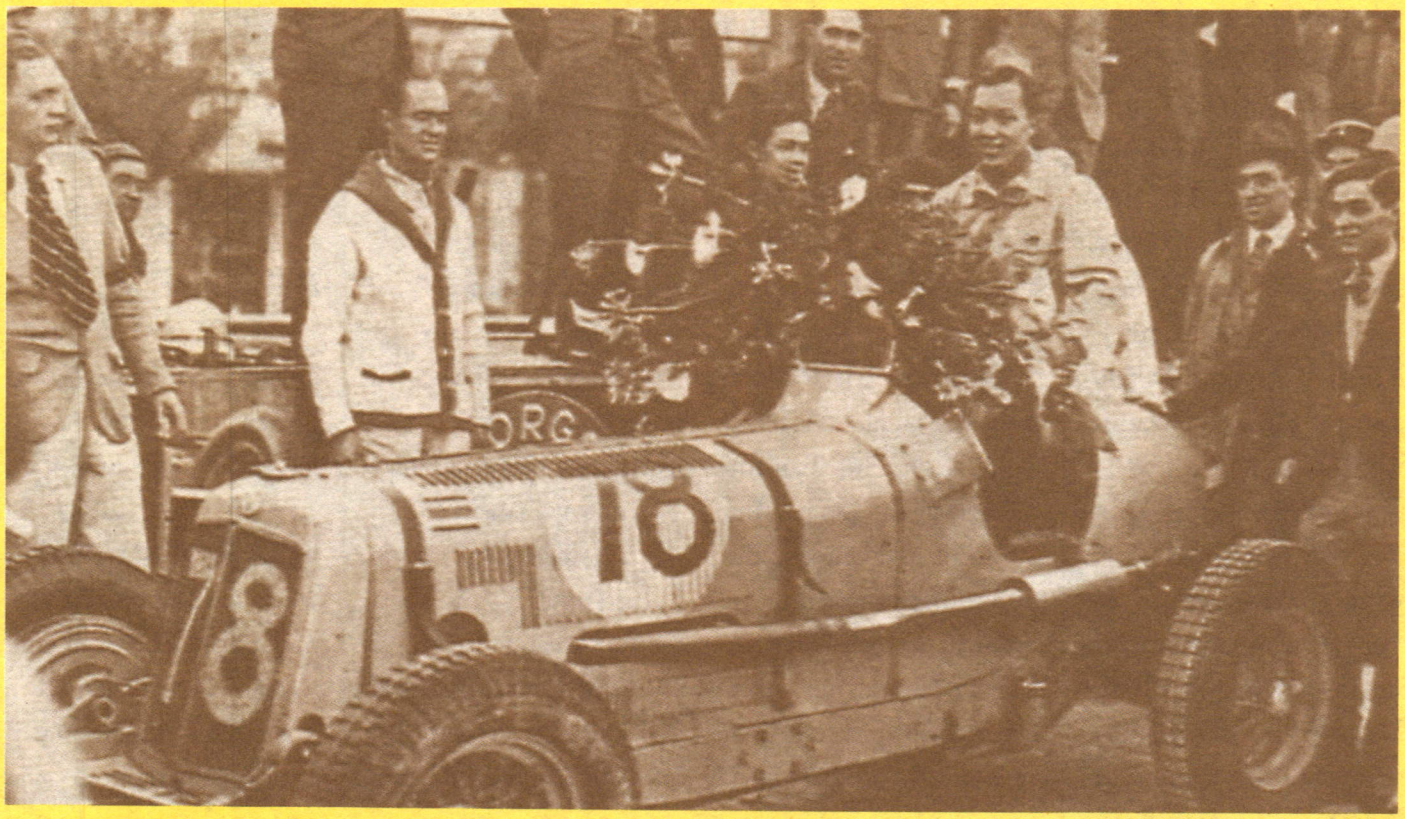

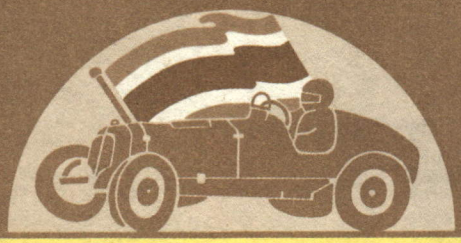

เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดช

พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดช มีพระนามเดิมว่า **หม่อมเจ้าพีรพงศ์ภาณุเดช** เป็นพระโอรสของ **สมเด็จพระราชปิตุลาบรมพงศาภิมุข เจ้าฟ้าฯ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช** ประสูติจาก**หม่อมเล็ก** เมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๗ ทรงสถาปนาเป็นพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดช ในรัชกาลที่ ๗ เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๐ ทรงกำพร้ามารดามาตั้งแต่พระชันษาได้ ๔ ปี เพราะหม่อมเล็กถึงแก่กรรม มีผู้ที่ทำหน้าที่เลี้ยงดูพระองค์ท่านต่อมาได้แก่**นางสิน ยงใจยุทธ์** ภรรยาคนหนึ่งของบิดาหม่อมเล็ก คือ นายกองนา ทองดำ ยงใจยุทธ์

เมื่อพระองค์ท่านมีพระชันษาควรแก่การศึกษาแล้ว ทรงเข้าศึกษาที่โรงเรียนวัดเทพศิรินทร์ และได้รับพระบรมราชานุญาตจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ให้แต่งเครื่องแบบนักเรียนเสือป่าพรานหลวง เพราะพระบิดาทรงรับยศเป็นนายกองพิเศษในกองเสือป่าพรานหลวงรักษาพระองค์ ถึงรัชกาลที่ ๗ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้แต่งเครื่องแบบนักเรียนนายร้อย แต่ยังคงให้เรียนอยู่ในโรงเรียนวัดเทพศิรินทร์ตามเดิม และต่อมาทรงรับเข้าไปอยู่ในพระบรมมหาราชวัง ด้วยทรงพระเมตตาเอ็นดูมาก พร้อมกันนั้นก็ตรัสเรียกพระนามแบบธรรมดาของพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดช ว่า **เอ็ดวิน** เพราะโปรดตัวเอกในหนังสืออ่านเล่นภาษาอังกฤษที่ บี.จี.วูดเฮ้าส์ แต่ง ตัวเอกในหนังสือเล่มนี้ชื่อ **เอ็ดวิน** เป็นเด็กซุกซน แต่น่าเอ็นดูและเป็นลูกเสือ แม้จะทรงทราบว่าพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดช มีพระนามธรรมดาที่เรียกกันในวังของพระบิดาว่า **น้อย** หรือ **ท่านน้อย** แล้วก็ตาม แต่ก็โปรดเรียก **เอ็ดวิน** ตามที่ได้ทรงตั้งขึ้นใหม่มากกว่า

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์

ถึง พ.ศ. ๒๔๗๐ พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดช มีพระชันษาได้ ๑๓ ปี พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงรับเป็นพระราชภาระส่วนพระองค์ในการส่งออกไปศึกษา ณ ประเทศอังกฤษ โดยกำหนดให้เข้าศึกษาที่โรงเรียน**อีตัน** แล้วศึกษาต่อในโรงเรียนนายร้อยที่ **วิลิช** เพื่อออกมารับราชการเป็นนายทหารตามแนวทางที่พระองค์ได้ทรงศึกษามาโดยลำดับ การเสด็จไปทรงศึกษา ณ ประเทศอังกฤษ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสิงหวิกรมเกรียงไกร นำเสด็จ เมื่อถึงประเทศฝรั่งเศส พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาภัสรวงศ์ ซึ่งเป็นพระเชษฐากับพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ผู้ซึ่งเสด็จมาทรงศึกษาอยู่ก่อนแล้วมารับไปอังกฤษ

การที่ได้ทรงพบกับพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ครั้งนี้ นับว่าเป็นการเริ่มต้นสนิทสนมกันเป็นอย่างดี และมีความผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้นในเวลาต่อมา จนกระทั่งพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ได้ทรงรับอุปการะและส่งเสริมให้พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดชในด้านการแข่งรถ จนถึงขั้นได้ครองตำแหน่งเจ้าดาราทองในวงการกีฬาแข่งรถยนต์ระดับโลก ซึ่งจะกล่าวถึงในตอนนั้น

พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดช ก่อนที่ทรงเข้าศึกษาในโรงเรียนอีตัน ได้ถูกส่งไปเรียนภาษาอังกฤษอยู่กับพระอังกฤษในชนบท แล้วไปเข้าโรงเรียนเตรียม จนกระทั่งถึง พ.ศ. ๒๔๓๒ จึงสอบเข้าศึกษาในโรงเรียนอีตัน นอกจากนี้ยังทรงมีความสามารถในทางกีฬาทั้งคริกเกต ฟุตบอล วิ่งแข่ง และกระโดดไกลอีกด้วย ผลการศึกษาที่โรงเรียนอีตัน ปรากฏว่า ทรงศึกษาอยู่ในระดับที่เรียกว่า

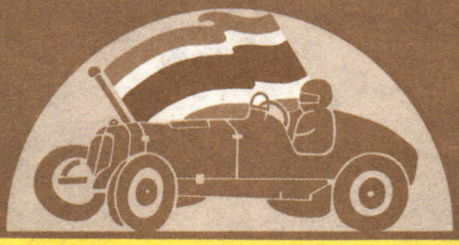

พอใช้ได้ แต่ทางกีฬาได้ผลดียิ่ง ทรงเข้าทีมกีฬาต่าง ๆ ทั้งทีมของบ้านและของโรงเรียน ส่วนความสนิทสนมกับพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ก็เพิ่มมากขึ้น บางครั้งเสด็จออกจากสถานทูตอันเป็นที่ประทับประจำเช่นเดียวกับนักเรียนไทยคนอื่น ๆ ในสมัยนั้นมาประทับอยู่กับพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ที่ทรงมีที่ประทับส่วนพระองค์ทั้งในกรุงปารีสและกรุงลอนดอน เพราะขณะนั้นพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ทรงศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยเคมบริจด์ และมีที่ประทับที่เคมบริดจ์ด้วย และที่เคมบริดจ์นี่เอง พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดชได้ทรงเริ่มฝึกหัดขับรถยนต์ **ยี่ห้อ วัวแชง** รถส่วนพระองค์พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ โดยพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าอาภัสสรวงศ์ พระเชษฐา เป็นผู้ฝึกให้ ปรากฏว่าทรงขับรถได้ดีและรวดเร็วยิ่ง เมื่อพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ทรงซื้อรถยนต์ **วัวแชง** อีกคันหนึ่งใน พ.ศ. ๒๔๗๕ พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดชก็ยิ่งขับรถได้ดียิ่งขึ้น เพราะทรงฝึกด้วยรถยนต์คันใหม่ จนได้รับอนุญาตให้ขับรถได้ตามกฎหมายของอังกฤษขณะที่มีพระชันษาเพียง ๑๘ ปี และ

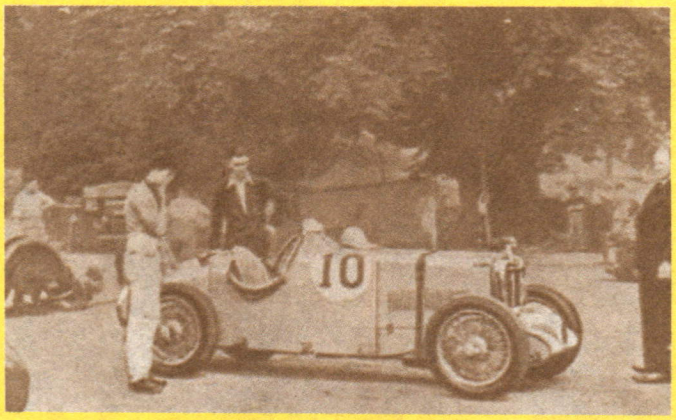

ทรงขับรถได้เร็วถึงชั่วโมงละ ๑๓๐ กิโลเมตร ส่วนผลของการศึกษาที่โรงเรียนอีตันต้องยุติลง เพราะเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองในประเทศไทย พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงยกเลิกการทะนุบำรุงนักเรียนนอกหลายคนรวมทั้งพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดชด้วย เพราะรายได้ของพระองค์ลดน้อยลง พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์จึงขอรับมาเป็นนักเรียนของพระองค์ท่าน แต่ครั้นถึง พ.ศ. ๒๔๗๖ ก็ทรงแนะนำให้พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดชยุติการศึกษาที่โรงเรียนอีตัน เพราะชันษา ๑๙ ปี เกินกำหนดที่ทรงศึกษาในสถานศึกษาแห่งนี้ แล้วลงนามเข้าศึกษาในวิทยาลัยตรีนิติแห่งมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ อีกอย่างหนึ่งก็คือ เสด็จมาประทับอยู่กับพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ณ ที่ประทับในกรุงลอนดอนเพื่อความเหมาะสม ดังนั้นในวันหยุดเรียนเช่นวันเสาร์ และวันอาทิตย์ จึงมีโอกาสประทับรถยนต์ไปเที่ยวในที่ไกล โดยพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดชเป็นผู้ขับรถ ทรงได้รับการชมเชยว่า *"เวลาขับรถดูพีระมีสมองปลอดโปร่งดียิ่งกว่าธรรมดาเสียอีก อันอาจเป็นเหตุจะทำให้ขับรถได้อย่างเร็วยิ่งจริง ๆ ต่อมาภายหลัง"*

พ.ศ. ๒๔๗๗ พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดช ทรงสอบเข้ามหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ได้ แต่ก็ไม่โปรดวิชาที่ทรงศึกษา เลยเปลี่ยนมาทรงศึกษาศิลปะโดยเฉพาะ คือ **วิชาช่างปั้นช่างสลัก** ทรงศึกษากับ **มร.ชาลส์ วีเลอร์** และวิชาวาดเขียนด้วยดินสอกับ **มร.แบร์ราคลัฟ**เป็นการส่วนตัว ต่อมาทรงเข้าศึกษาในโรงเรียนศิลปะชื่อ **บายแอม ชอว์** และสิ่งที่ทรงพึงพอพระทัยมากอีกอย่างหนึ่งก็คือ ชอบทอดพระเนตรการแข่งรถ และเสด็จไปทอดพระเนตรการแข่งรถบ่อยครั้งขึ้น ครั้นพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ซื้อ**รถเอ็ม. จี. ขนาดเล็กตอนเดียวสีน้ำเงิน**ประทานให้เป็นส่วนพระองค์ ก็ทรงแสดงความเห็นว่า**อยากจะเข้าแข่งรถอย่างนักแข่งรถทั่วไปที่ได้เสด็จทอดพระเนตรมา** ครั้งแรกทรงได้รับการทัดทาน แต่แล้วในที่สุดก็ทรงได้อนุญาตให้เข้าแข่งได้ เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ ที่เมืองบลุคแลนด์ ซึ่งเป็นการแข่งในระยะสั้น โดยใช้**รถไรลีย์สีน้ำเงิน** ที่พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ทรงซื้อประทานให้พร้อมทั้งเงินอุดหนุนในการแข่ง และสีน้ำเงินซึ่งเป็นสีรถทุกคันที่ทรงนำเข้าแข่งได้กลายเป็น**สีพีระ**ไป

พ.พีระ พระนามย่อนี้เป็นพระนามที่พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดชทรงใช้ เมื่อทรงเริ่มสมัครเข้าแข่งรถและทรงใช้ในการลงแข่งระยะต่อ ๆ มาทุกครั้ง แต่อย่างไรก็ตาม ส่วนใหญ่ในวงการแข่งรถและผู้นิยมชมชอบในกีฬาประเภทนี้ มักจะเรียกพระองค์ท่านว่า **พีระ** ทั้งในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และออกจะเป็นพระนามที่แพร่หลายรู้จักกันมากกว่าพระนามจริงเสียอีก

จากนี้ เรื่องของพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงศ์-

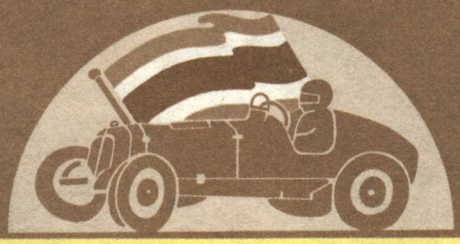

ภาณุเดช ก็จะเป็นเรื่องความอัจฉริยะในการแข่งรถซึ่งลงแข่งในนามว่า **พ.พีระ** หรือ **พีระ** จนกระทั่งทรงได้รับพระสมญานามว่า **เจ้าดาราทอง** โดยลำดับ

เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๘ ทรงสมัครเข้าแข่งรถในสนามรถแห่งใหม่ของอังกฤษที่จัดขึ้น ณ สวนดอนิงตัน และทรงใช้รถไรลีย์คันเดิมลงแข่งอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งผลของการแข่งก็คือ ทรงพ่ายแพ้อีกครั้งด้วยเหตุผลที่ว่า รถไรลีย์เป็นรถธรรมดา ไม่ใช่รถแข่งอย่างนักแข่งรถคนอื่น ๆ แต่ถึงอย่างนั้น ก็ยังได้รับความชมเชยจากบรรดาหนังสือพิมพ์หลายฉบับว่า **มีความสามารถในการขับตามหัวเลี้ยวของถนนซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากมายได้อย่างยอดเยี่ยม** และนับเป็นครั้งแรกอีกเหมือนกันที่ทรงได้รับคำชมเชย

ด้วยเหตุผลที่ว่า เพราะรถที่ **พ.พีระ** นำเข้าแข่งไม่ใช่รถแข่งจึงประสบกับความพ่ายแพ้ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ จึงตัดสินพระทัยซื้อรถ **เอ็ม.จี.ชนิดแมกเน็ต** ให้ แต่ก็คงไม่ประสบความสำเร็จอีก ดังเหตุผลที่พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ซึ่งเป็นผู้จัดการและผู้ซื้อรถประทานทรงชี้แจงว่า *"เป็นรถคันสุดท้ายประเภทนั้น (เอ็ม.จี.แมกเน็ต) ที่บริษัทเขาทำมา*

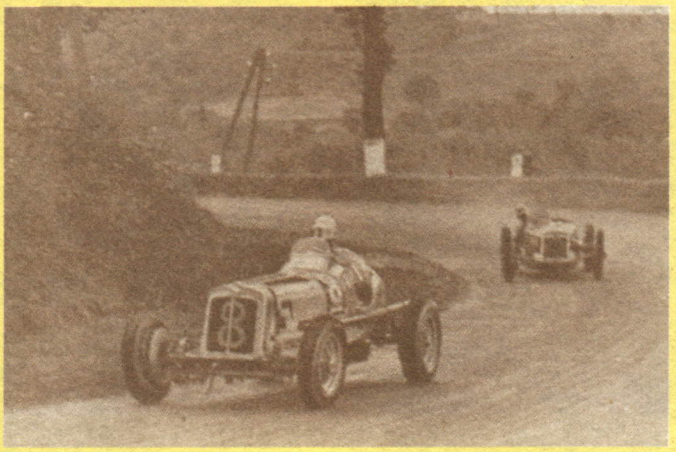

การซื้อรถคันนั้นผิด เพราะผลสำเร็จของรถชนิด เอ็ม.จี.แมกเน็ต ซึ่งมีชัยชนะมามาก กำลังจบลงอยู่แล้ว เราได้นำรถคันนั้นเข้าแข่งสองสามหน แต่ก็ไม่ได้ผลดีอะไร ไม่เคยได้ตำแหน่งสูงกว่าที่ ๕ ต้องนับได้ว่าเป็นเพียงบทเรียนตอนต้นสำหรับพีระในการแข่งรถ"

เพราะบทเรียนตอนต้นเป็นดังที่กล่าวมา พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ จึงตัดสินพระทัยอีกครั้ง โดยทรงซื้อรถแข่งระดับโลกในขณะนั้นประทานเป็นของขวัญวันประสูติของ **พ.พีระ** ซึ่งมีพระชันษาครบ ๒๑ ปี ในวันที่ ๑๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๘ และวันที่คนเรามีอายุครบ ๒๑ ปีนี้อังกฤษถือว่าเป็นวันเกิดสำคัญที่สุดเพราะบรรลุนิติภาวะ แต่ในขณะที่รอรถแข่งคันใหม่ **พ.พีระ** ยังคงใช้รถเอ็ม.จี.แมกเน็ต ลงแข่งอีก ๒ ครั้ง ซึ่งก็คงไม่ได้รับผลดีอะไรตามเคย ถึงอย่างนั้น**ก็ยังได้รับผลดีที่ทรงได้รับเชิญให้เข้าเป็นสมาชิกของสโมสรขับแข่งของอังกฤษ** เรื่องนี้มีความสำคัญไม่น้อย เพราะผู้ที่ได้รับเชิญให้เข้าเป็นสมาชิกนั้นจะได้รับผลอย่างอื่นตามมาอย่างแน่นอน อย่างน้อยก็แสดงให้เห็นว่า ผู้รับเชิญเป็นคนเก่งและมีฝีมือมากทีเดียว

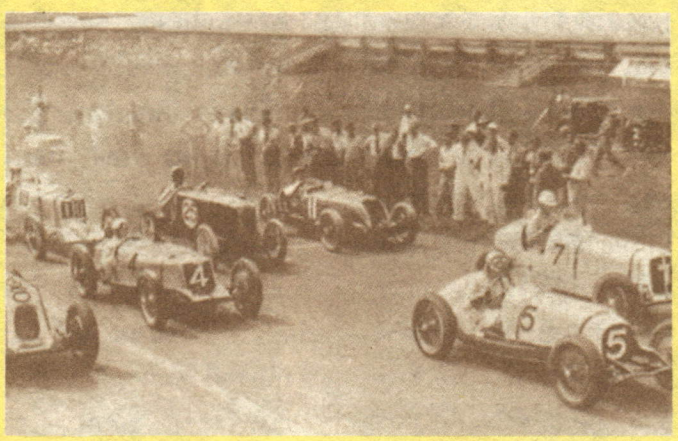

๒๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๘ **พ.พีระ** ลงแข่งด้วย **รถอี.อาร์.เอ.** ที่สนามแข่งนอกเมือง**ดิเอปป์ ประเทศฝรั่งเศส** เป็นการแข่งรถในระยะไกลถึง ๓๒๐ กิโลเมตร โดยที่สนามแข่งมีความยาวเพียง ๘ กิโลเมตร ดังนั้น จึงต้องแข่งกัน ๔๐ รอบ การแข่งครั้งนี้นับว่าเป็นครั้งแรกของ **พ.พีระ** ที่ออกไปแข่งนอกประเทศอังกฤษ และแข่งในประเทศฝรั่งเศสเป็นครั้งแรก ด้วยรถ อี.อาร์.เอ. ครั้งแรก การแข่งได้ต่อสู้กันอย่างทรหด ผลก็คือ **พ.พีระ ได้ที่ ๒** และแม้จะได้ที่ ๒ **ก็ทรงได้รับคำชมเชยมากมายนักหนังสือพิมพ์ชาวฝรั่งเศสชื่อ ชาลร์ ปารูซ์ ที่วงการแข่งรถนับถือว่าเป็นผู้มีความรู้มากที่สุดในกีฬาประเภทนี้ ได้ส่งเหรียญบรอนซ์มาให้เป็นของขวัญ และสลักเป็นข้อความว่า "แด่พีระ แชมเปี้ยนในอนาคต"**

๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๘ มีการแข่งรถเที่ยวย่อยที่สนามบรู๊คแลนด์ ประเทศอังกฤษอีก และมี **"ถ้วยสยาม"** เป็นรางวัลสำหรับผู้ชนะที่ ๑ ถ้วยใบนี้พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงสั่งทำจากประเทศไทยเป็นถ้วยถม เพื่อ

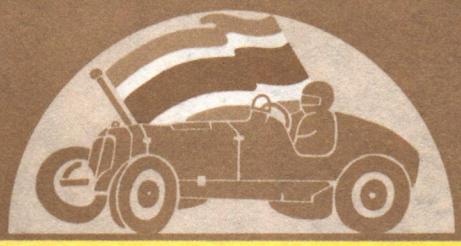

อวดฝีมือเครื่องถมไทย **พ.พีระ** ลงแข่งและได้ที่สาม และผลของการแข่งครั้งนี้เริ่มทำให้คนอังกฤษแปลกใจที่เจ้านายไทยลงแข่งรถ และเก่งจนพากันชื่นชมว่าเป็นดาราดวงน้อย ๆ ที่กำลังเปล่งรัศมีขึ้นมาอีกดวงหนึ่งในวงการกีฬารถแข่ง

๒๕ สิงหาคม ๒๔๗๘ **พ.พีระ** ลงแข่งด้วยรถ อี.อาร์.เอ.อีก ที่กรุงเบอริน ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ทรงมาเป็นที่ ๒ การแข่งครั้งนี้ **สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี และสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา** เสด็จทอดพระเนตรด้วยความสนพระทัย และครั้งนี้ต้องนับว่า **เป็นครั้งแรกที่ทางผู้จัดการแข่งให้ชักธงชาติไทย** ซึ่งต่อมาในภายหลังที่มีการแข่งรถ และ **พ.พีระ** ทรงลงแข่งด้วยแล้ว จะมีการชักธงไตรรงค์ของไทยขึ้นโบกสะบัดเคียงข้างธงชาติอื่นในยุโรปด้วย

ต่อจากนี้ มีการแข่งรถที่เมืองเบลฟาสต์ ประเทศไอแลนด์เหนือ ครั้งนี้ **พ.พีระ** คงลงแข่ง แต่รถเสียจึงไม่ได้ผล แต่ถึงปลายปี พ.ศ. ๒๔๗๘ มีการแข่งรถระยะทางไกลที่สวนดอนิงตัน **พ.พีระ** ทรงนำรถ อี.อาร์.เอ.เข้าแข่ง ทรงได้เป็นที่ ๕ เพราะการแข่งครั้งนี้เป็นการแข่งรถใหญ่ แต่รถอี.อาร์.เอ. ของ พ.พีระเป็นรถเล็ก ระยะทางแข่ง ๕๐๐ กิโลเมตร ได้ที่ ๕ และเป็นรถเล็กของ พ.พีระคันเดียวเท่านั้นที่ได้รางวัล ปีการแข่งรถ พ.ศ. ๒๔๗๘ ถือกันว่าเป็นปีของ**พีระ** โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์เรื่องรถยนต์ฉบับหนึ่งของอังกฤษถึงกับแถลงว่า *"ปี ค.ศ. ๑๙๓๕ (พ.ศ. ๒๔๗๘) นี้ จะเป็นปีที่ต่อไปเราจะจำได้โดยสำคัญว่า เป็นปีแรกที่พีระเริ่มทำการแข่งรถ"* คำแถลงนี้เป็นเสมือนเตือนสตินักแข่งรถว่าระวัง **พ.พีระ** ให้ดีในปีต่อ ๆ ไป

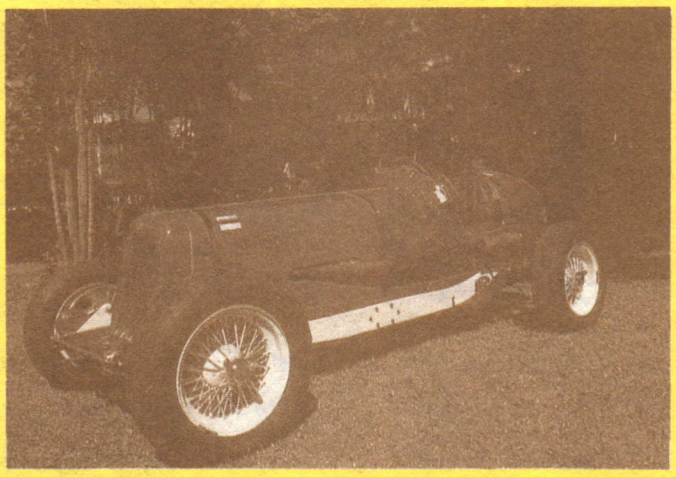

รถ อี.อาร์.เอ. รอมิวลุส

การแข่งรถของ **พ.พีระ** ในปี พ.ศ. ๒๔๗๙ อันเป็นปีที่ ๒ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงตั้งเป็นคณะแข่งรถขึ้น โดยใช้ชื่อว่า **หนูขาว** คำว่า **"หนู"** เป็นพระนามธรรมดาที่เรียกกันในหมู่พระญาติว่า **"หนู"** คณะหนูขาวสร้างความตื่นเต้นให้ชาวยุโรปพอสมควร **พ.พีระ** ทรงเขียนรูปหนูขาวที่ติดไว้ที่รถแข่งสีน้ำเงินเป็นประจำและซื้อรถ อี.อาร์.เอ เพิ่มขึ้นอีก ๑ คัน เมื่อมีรถ อี.อาร์.เอ สองคัน **พ.พีระ** จึงทรงขอตั้งชื่อคันแรกว่า **รอมิวรุส** และคันที่สองชื่อ **รีมุส** ซึ่งเป็นชื่อของลูกแฝดตามนิยายที่ว่าเป็นผู้สร้างกรุงโรม ประเทศอิตาลี

ส่วนการแข่งรถทั้งสองคันนี้ มีดังนี้

รถ อี.อาร์.เอ ที่มีชื่อว่า **รีมุส** เข้าแข่งเป็นครั้งแรก แต่เป็นปลายเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๘ แต่เป็นการแข่งแบบที่ต้องต่อให้รถคันอื่น ๆ การแข่งจัดขึ้นที่สนามเมืองบลู๊ค-แลนด์ เป็นการแข่งระยะสั้น ดังนั้น **พ.พีระ** ซึ่งอยู่ในฐานะผู้แข่งรถผู้มีชื่อเสียงโด่งดัง จึงต้องต่อให้คนอื่นมาก ผลของการแข่งจึงไม่มีโอกาสได้ชัยชนะที่ ๑ เลย

ปี พ.ศ. ๒๔๗๙ ถือกันว่าเป็นปีของการต่อสู้กันอย่างรุนแรงในวงการนักแข่งรถขนาดเล็ก **พ.พีระ** ทรงนำรถ อี.อาร์.เอ คันใหม่ที่ชื่อ **รีมุส** เข้าแข่งในสนามสวนดอนิงตันอีกครั้ง ครั้งนี้จัดแข่งกันเป็นระยะยาวถึง ๓๒๐ กิโลเมตร ซึ่งจะต้องแข่งกันรวม ๖๐ รอบ **พ.พีระ** นำมาได้ ๒๗ รอบ และมีหวังได้ที่ ๑ ก็ประสบอุบัติเหตุ มีก้อนกรวดกระเด็นขึ้นมาถูกแว่นตาแตก เศษแก้วชิ้นเล็ก ๆ เข้านัยน์ตาทำให้มองไม่เห็นทาง จึงต้องพยายามหยุดรถ โดยไม่รับอันตรายมากไปกว่านั้น แต่ก็ต้องเข้าโรงพยาบาล จากนั้นอีก ๑ สัปดาห์ ก็ออกเดินทางไปแข่งที่เมืองมอนติ-คาโล เมืองชายทะเลของประเทศโมนาโค ตามคำเชิญเป็นกรณีพิเศษ **พ.พีระ** ได้รับอนุญาตจากหมอให้ลงแข่งได้

สนามแข่งแห่งนี้เป็นถนนในตัวเมืองซึ่งทั้งแคบและคดเคี้ยว และยังต้องขึ้นเขาลงเขาสลับกันอยู่ตลอดเวลา และในที่สุดรอมิวรุส ของ **พ.พีระ** ก็ได้ที่ ๑ **นับเป็นครั้งแรกธงไตรรงค์ของไทยโดดเด่นปลิวสะบัดอย่างสง่า และทำให้ชาวโลกได้รู้จักประเทศไทยมากขึ้นอย่างน่าภาคภูมิใจ**

๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๙ **พ.พีระ** นำรถ**รอมิวรุส** ลงแข่งอีกครั้งที่สนามเมืองบรู๊คแลนด์ เป็นการแข่งชิง

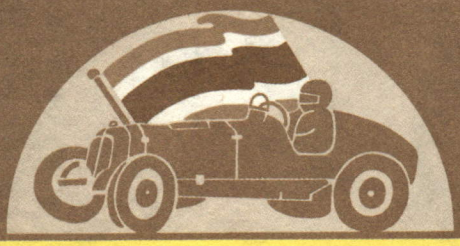

รางวัลนานาชาติ ซึ่งมีผู้นำรถเข้าแข่งถึง ๔๒ คัน ระยะทางแข่งยาวถึง ๔๑๖ กิโลเมตร การแข่งต่อสู้กันอย่างดุเดือดชิงไหวชิงพริบกันสุดกำลัง และมีนักแข่งรถคนสำคัญลงแข่งมากด้วยกัน แต่ในที่สุด **รอมิวรุส** ของ **พ.พีระ**ก็ได้ที่ ๑ และชนะคู่แข่งคือ เมย์ เพียง ๑ วินาที ซึ่งเป็นวินาทีที่แสนจะระทึกใจเป็นที่สุด

รอมิวรุส และ **พ.พีระ** ได้ชัยชนะเป็นที่ ๑ เป็นครั้งที่ ๒ ธงไตรรงค์ของไทยโบกสะบัดพริ้ว แต่ไม่มีเสียงเพลงชาติ ไม่มีเพลงสรรเสริญพระบารมี เพราะทางผู้จัดการแข่งไม่ได้เตรียมไว้ด้วย ไม่คิดว่านักแข่งรถไทยจะชนะ

แต่อย่างไรก็ตาม หลังจากนั้น **พ.พีระ** นำรถ**รีมุส** เข้าแข่งอีก ๒ ครั้งที่เกาะไอร์แลนด์ และเมืองคอร์ด แต่ไม่ได้รับความสำเร็จทั้งสองครั้ง เพราะรถเสีย และได้ที่ ๒ ในการแข่งที่เมืองดักลาส เมืองหลวงของเกาะแห่งแมน ซึ่งอยู่ระหว่างอิงค์แลนด์ สก็อตแลนด์ และไอร์แลนด์ และต่อมาในเดือนมิถุนายน **พ.พีระ** ก็เข้าแข่งในประเทศเยอรมันเป็นครั้งแรกที่สนามไอเฟล เมืองอะเอเนา โดยใช้รถรอมิวรุส และได้เป็นที่ ๓

แต่ในวันที่ ๒๑ มิถุนายน มีการแข่งครั้งสำคัญอีกครั้งที่สนามแข่งใกล้เมืองเปรอนน์

ในภาคเหนือของประเทศฝรั่งเศส ซึ่งในการแข่งครั้งนี้มีทั้งรถสำคัญและนักแข่งคนสำคัญเข้าแข่งทั้งสิ้น รวมทั้ง พ.พีระ ด้วย การแข่งเป็นไปอย่างดื่นเต้นจนถึงรอบสุดท้ายเหลือ **พ.พีระ** ขับรถรอมิวรุส กับ**แฟร์ฟิลด์** ขับรถ อี.อาร์.เอ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ทรงบรรยายไว้ว่า *"คนดูเห็นใกล้เข้าไปทุก ๆ รอบ ก็ตื่นเต้นกันใหญ่...เห็นคนดูที่นั่งอยู่บนอัฒจันทร์พากันลุกขึ้นยืนโบกมือโห่ร้องทุก ๆ คราวที่รถสองคันนั้นผ่านไป ในที่สุดเมื่อถึงรอบสุดท้ายพีระก็ผ่านแฟร์ฟิลด์ได้ แฟร์ฟิลด์พยายามจนสุดกำลังที่จะขึ้นหน้าอีกครั้งหนึ่ง แต่โลดโผนเกินไป เลี้ยวรถเกินไปจนบังคับรถไว้ไม่อยู่ เข้าไปชนกำแพงดิน พีระเลยได้ชัยชนะอย่างสบายเป็นที่ชื่นชมยินดีแก่ข้าพเจ้าอย่างใหญ่หลวง เพราะได้ชัยชนะถึงสามครั้งแล้ว"*

นี่คือชัยชนะครั้งที่ ๓ ธงไตรรงค์โบกสะบัดเสียงเพลงชาติไทยดังกระหึ่ม

เดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๙ ก็มีการแข่งรถเล็กที่สวนดอนิงตันอีก รถรอมิวรุสต้องหยุดพัก เพราะแข่งมาหลายเที่ยวแล้ว รถรีมุส อยู่ระหว่างการปรับปรุงเพื่อนำเข้าแข่งที่เมืองอาลบี ประเทศฝรั่งเศส ดังนั้น การแข่งครั้งนี้ **พ.พีระ** ต้องใช้รถ**ออสติน** โดยพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงยืมจากลอร์ด ออสติน เจ้าของบริษัท และยอมให้ทาสีน้ำเงินอันเป็นสี**พีระ** ผลการแข่งครั้งนี้ได้รับชัยชนะเป็นที่ ๕ แต่ขณะแข่งท่อไอเสียหักไอร้อนลวกแขนจนพอง แต่พอถึงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๙ **พ.พีระ** ก็นำรถรีมุสเข้าแข่งที่สนามอาลบี ประเทศฝรั่งเศส และได้ชัยชนะเป็นที่ ๑ ชื่อเสียงของ พ.พีระโด่งดังไปทั่วโลก กรรมการสโมสรนักแข่งรถอังกฤษ จึงยินยอมรับให้ **พ.พีระ** รับแต้มเพื่อชิงตำแหน่งแชมเปี้ยนของสโมสร ซึ่งจะได้รับรางวัลเป็น **ดาราทอง**

กฎของการแข่งรถที่ผู้แข่งจะได้รับรางวัลดาราทองนั้น เขาพิจารณาให้เป็นคะแนนดังนี้ ผู้ใดชนะที่ ๑ คราวใดก็จะได้ ๑๐ แต้ม ที่ ๒ ได้ ๘ ที่ ๓ ได้ ๖ ที่ ๔ ได้ ๔ และที่ ๕ ได้ ๓ ต่อจากนั้น ถ้าแข่งไปได้จนถึงระยะสุดท้ายหรือสุดระยะทางแข่ง ก็จะได้ ๒ แต้ม ทั้งนี้เพราะเขานับว่า การแข่งรถเป็นกีฬาอันลำบากยากเย็น แม้เพียงไปได้สุดระยะทางเท่านั้น ก็ควรจะได้รับแต้ม

เจ้าดาราทอง การแข่งรถของ **พ.พีระ** ในตอนต่อไปนี้ นอกจากจะแข่งเพื่อให้ได้ชัยชนะเป็นที่ ๑ ตามปกติวิสัยของนักแข่งรถทุกระดับในแต่ละครั้งแล้ว **พ.พีระ** ยังมีสิทธิที่จะรับรางวัลดาราทองของสโมสรนักแข่งรถอังกฤษอีกด้วย และในการแข่งในรอบปีแต่ละครั้ง

แต่ละเที่ยว จะมีการนับคะแนนหรือนับแต้มสะสมเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนสิ้นปีแล้วรวมคะแนนหรือแต้มที่ได้ ถ้ามากกว่าคนอื่นก็ได้รางวัลดาราทอง

เหตุที่ **พ.พีระ** ได้ชื่อหรือได้**สมญานาม**ว่า เจ้า**ดาราทอง** นั้น **นิตยสารกรังด์ปรีซ์** ฉบับเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๐ ลงไว้ในเรื่อง **"กรุงเทพ กรังด์ปรีซ์ ๒๕๓๑"** ว่า *"พระองค์เจ้าพีระฯ ทรงขับ รถมิวลุส ไล่ล่าคว้าตำแหน่งชัยชนะทั้งอันดับ ๑-๒-๓ มาครอบครอง และมีคะแนนสูงสุดเป็นอันดับหนึ่งถึง ๓ ปีติดต่อกันในปี ๒๔๗๙-๒๔๘๐-๒๔๘๑ นั่นก็ย่อมหมายถึงว่าพระองค์เจ้าพีระฯ ทรงได้รับรางวัลดาราทอง ๓ ปี ติดต่อกัน ซึ่งเป็นสิ่งมหัศจรรย์ที่ไม่เคยมีใครทำได้มาก่อนหรือหลังจากนั้น"*

การแข่งรถของ **พ.พีระ** เจ้า**ดาราทอง** นั้น หากจะนำเอารายละเอียดมาลงไว้ก็จะทำให้บทความนี้ยาวมากเกินไป และบทบาทของการแข่งขันก็ **พ.พีระ** ก็ได้สร้างผลสำเร็จให้แก่พระองค์ท่านเอง และประเทศชาติอย่างยิ่งใหญ่ไพศาล ซึ่งได้ว่าทรงเป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่งของไทย ดังนั้น จึงขอนำข้อความตอนหนึ่งของ **"มุสิกะจักร์"** *(พระนามแฝงของพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์)* ซึ่งกล่าวไว้ในหนังสือ **"จดหมายจากเมืองอังกฤษ"** สรุปผลการแข่งรถของ **พ.พีระ** ทั้งหมดว่า *"เมื่อก่อนสงคราม (สงครามโลกครั้งที่ ๒) **พีระ** ได้ขับแข่งอยู่ ๕ ปี ได้เข้าแข่ง ๖๘ เที่ยว ได้ที่ ๑ ถึง ๒๐ ครั้ง คิดเฉลี่ยว่าได้ที่ ๑ ต่อทุก ๆ ๓.๗๕ เที่ยว ได้ที่ ๒ รวม ๑๔ ครั้ง และที่ ๓ นั้น ๕ ครั้ง*

นับตั้งแต่สงครามจบลงแล้ว พีระ ก็ได้เข้าขับแข่งอีกเป็นเวลานับได้เกือบสามปี รวมหมดจึงได้ขับแข่งมา ๘ ปี รวมจำนวนแข่งมาจนบัดนี้นับได้ ๕๕ เที่ยว ได้ชนะที่ ๑ รวม ๒๖ ครั้ง คิดเฉลี่ยได้ดีขึ้นอีก คือ ชนะที่ ๑ ต่อทุก ๆ ๓.๖๕ เที่ยว ได้ที่ ๒ รวมหมด ๑๖ ครั้ง และที่ ๓ ยังคงได้รวม ๕ ครั้ง ทั้งนี้เป็นสถิติที่ดีเลิศ และมีนักขับแข่งน้อยคนที่เคยได้รับผลดีถึงเพียงนั้น รวมหมดด้วยกันประเทศต่าง ๆ ที่พีระเคยได้ชัยชนะก็มีอังกฤษ ฝรั่งเศส สวิส เบลเยี่ยม ฮอลันดา กับไอร์แลนด์ เชื่อว่าคนไทยทั้งหลายคงจะมีใจดีเอาใจช่วยนักกีฬาชั้นสากลของเราต่อไปที่ยังคงมีอยู่คนเดียวบัดนี้"

ส่วนรถแข่งของ **พ.พีระ - เจ้าดาราทอง** นอกจากรถที่กล่าวมาแล้วนั้น ยังมีรถแข่งอื่นอีก เช่น อี.อาร์.เอ คันนี้เป็นคันที่ ๓ มีชื่อในภาษาไทยว่า **หนุมาน** พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ซื้อให้ และขับชนะได้ที่ ๑ ถึง ๖ ครั้ง รถมาเซราดี ๘ ซี ขับชนะที่ ๑

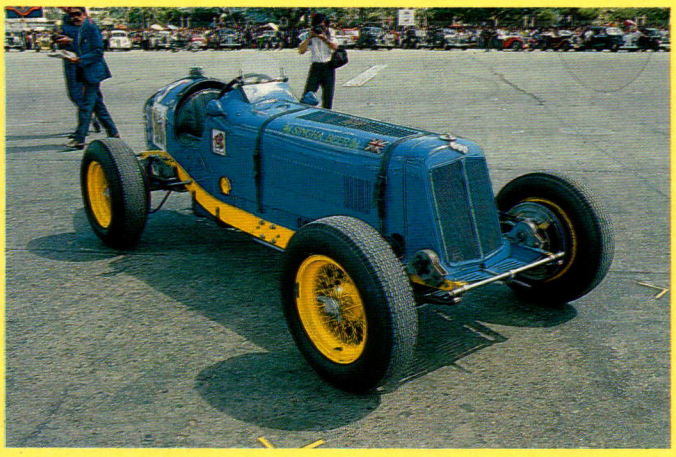

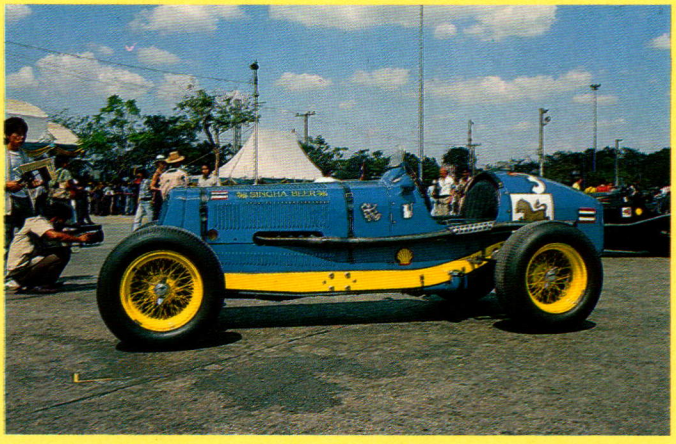

รถ อี.อาร์.เอ. "หนุมาน" ได้ถูกนำมาแสดงในงานการแข่งขันรถยนต์ประวัติศาสตร์ โครงการเทิดพระเกียรติเจ้าดาราทอง ณ สนามพระบรมรูปทรงม้า เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๓๑

เมื่อปี ๒๔๘๑ พระองค์จุลฯ ได้ซื้อรถคันนี้ให้พระองค์พีระฯ และในปีนี้เองถึงต้นปี ๒๔๘๒ "หนุมาน" ก็ชนะที่ ๑ ถึง ๕ ครั้ง หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ปี ๒๔๘๕ ก็ได้รางวัลที่ ๑ อีกครั้ง ปี ๒๔๘๒ พระองค์จุลฯ ก็ได้ขายรถคันนี้ไป รถคันนี้เปลี่ยนเจ้าของต่อมาอีก ๔-๕ คน ปัจจุบันเจ้าของคือ นายบิลล์ มอริส

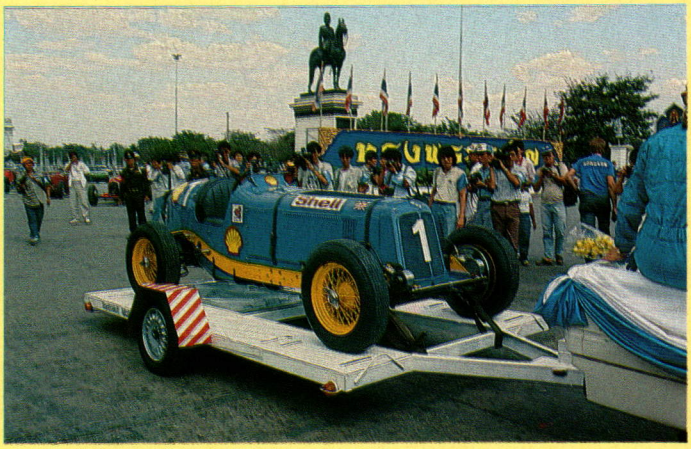

ถึง ๒ ครั้ง ชนะที่ ๒ อีก ๘ ครั้ง เป็นต้น

ความสำเร็จของพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดช มิใช่เพียงการแข่งรถเท่านั้น แม้งานศิลปะที่ทรงศึกษาก็ได้รับความสำเร็จ เช่น **รูปปั้นสำหรับน้ำพุหล่อเป็นบรอนซ์** ได้รับเลือกจากราชศิลปสภา ซึ่งมีผู้ส่งเข้าประกวดเป็นหมื่นชิ้น และเลือกไว้ไม่ถึงสองพันชิ้น เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๙ รูปปั้นรูปนี้ นางสาวเดรซี ฟิลดส์ ดาราละครและภาพยนตร์อังกฤษซื้อไป **รูปปั้นศิรษะ ชิริล** พระชายาของ พ.พีระ ส่งเข้าประกวดที่ราชศิลปสภา **มุสิกะจักร์** ได้กล่าวถึงผลงานด้านศิลปะไว้ในหนังสือเรื่อง **จดหมายจากเมืองอังกฤษ** ว่าทรงได้รับรางวัลในการประกวดอีกหลายชิ้นที่กรุงลอนดอน แต่ยังหาหลักฐานไม่ได้

พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดช หรือ **พีระ** นักแข่งรถยนต์คนสำคัญ

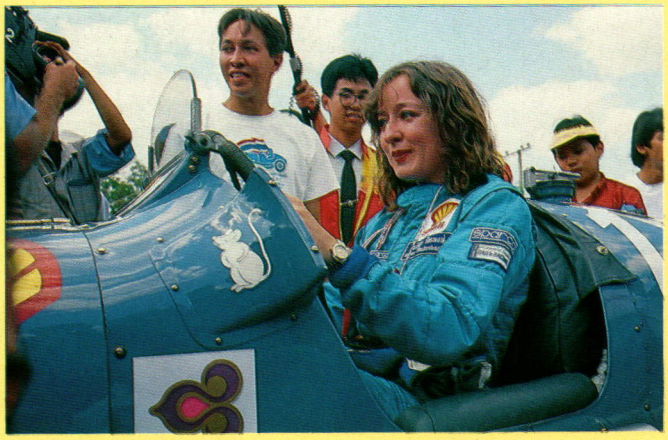

ม.ร.ว.นริศรา จักรพงษ์ พระธิดาของพระองค์เจ้าจุลฯ ได้นำรถ "รอมิวลุส" มาให้คนไทยได้ชื่นชมกันอีกครั้ง ในการแข่งขันรถยนต์ประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งที่จัดขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ และวาระมหามงคลรัชมังคลาภิเษก ณ สนามพระบรมรูปทรงม้า เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๓๑

"พีระ - เจ้าคาราทอง" ได้เคยนำรถรอมิวลุสมาขับให้ประชาชนชาวไทยได้ชื่นชมตามถนนราชดำเนิน เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๔๘๐

ระดับโลก เป็นนักขับรถคนไทยคนเดียวที่ได้รับเกียรติอันยิ่งใหญ่ที่จารึกอยู่ในประวัติศาสตร์ของไทย และประวัติการแข่งขันรถยนต์ระดับโลกในขณะนี้ แต่ในบั้นปลายแห่งพระชนมชีพ พระองค์ท่านจะอำลาจากสนามแข่งรถไปทรงประกอบธุรกิจส่วนพระองค์อยู่ ณ กรุงลอนดอนประเทศอังกฤษ และสิ้นพระชนม์ด้วยพระหทัยวายระหว่างเสด็จไปในรถไฟใต้ดินและทรงล้มฟาดลง ตำรวจอังกฤษนำพระองค์ท่านส่งโรงพยาบาลแชริงคอส แต่ก็ทรงหมดลมอัสสาสะปัสสาสะสิ้นพระชนม์ด้วยพระอาการอันสงบ เมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๘ และขณะนี้มีสนามแข่งรถของไทยที่พัทยาซึ่งเดิมชื่อว่า พัทยา เซอร์กิต ได้เปลี่ยนนามสนามใหม่ว่า **พีระอินเตอร์เนชั่นแนล เซอร์กิต** เพื่อเป็นอนุสรณ์แด่พระอัจฉริยะของพระองค์ท่าน

สัมภาษณ์พิเศษ
พบกับ
พล.ต.ท.วสิษฐ เดชกุญชร

"ภิชา"

วารสารไทยฉบับนี้ ขอนำท่านผู้อ่านไปพบกับ พล.ต.ท.วสิษฐ เดชกุญชร รองอธิบดีตำรวจคนปัจจุบัน ซึ่งแนวทางในการปฏิบัติงาน ตลอดจนข้อคิดแง่มุมต่าง ๆ ของท่านผู้นี้จากการที่ท่านได้กรุณาให้สัมภาษณ์เมื่อต้นเดือนมีนาคมศกนี้นั้น มีสาระที่เป็นคุณประโยชน์ต่อท่านผู้อ่านในการยึดถือเป็นตัวอย่างได้ชั่วลูกชั่วหลานทีเดียว

วารสารไทย : ท่านมีนโยบายหลักในการปฏิบัติงานโดยทั่ว ๆ ไปอย่างไรคะ?

พล.ต.ท.วสิษฐฯ : ในการทำงานนั้น ผมมีนโยบายหลักที่ยึดถืออยู่อย่างเดียวครับ คือว่าเมื่อเป็นตำรวจจะต้องคำนึงถึงประชาชนเป็นสำคัญ หมายความว่า เมื่อกำหนดว่าหน้าที่ของตำรวจ คือ การป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ผมก็ถือหลักว่า เราต้องยึดเอาหน้าที่อันนั้นเป็นนโยบายที่สำคัญที่สุดของตำรวจ และก็ยึดถืออย่างนี้เรื่อยมา ไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งอะไรก็ตาม เมื่อครั้งที่ยังเป็นตำรวจสันติบาลอยู่อาจจะรับใช้ประชาชนได้ไม่ค่อยชัดเจนนัก เพราะว่างานของตำรวจสันติบาลเป็นงานที่ค่อนข้างจะลี้ลับ สภาพของงานนั้นเปิดเผยไม่ค่อยจะได้ แต่ต่อมาเมื่อได้เป็นตำรวจตระเวนชายแดน ได้รับใช้ชาวบ้านใกล้ชิดเข้าไป พอขึ้นมาเป็นรองอธิบดีตำรวจ ก็รู้สึกว่าได้ปฏิบัติตามนโยบายอันนี้ได้กว้างขวางมากขึ้น เพราะเหตุว่ามีหน้าที่ที่จะต้องดูแลผู้อื่นเขา ผมจึงยึดหลักรับใช้

ประวัติย่อ

เกิดที่ อ.เมือง จ.อุดรธานี เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๒

การศึกษา

- เรียนชั้นประถมที่ขอนแก่น ชั้นมัธยมที่ขอนแก่น และยะลา เรียนเตรียมอุดมที่โรงเรียนวัฒนศิลป์วิทยาลัย
- รัฐศาสตร์บัณฑิต *(เกียรตินิยมอันดับ ๒)* จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- รัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต นิวยอร์คยูนิเวอร์ซิตี้ สหรัฐอเมริกา
- ประกาศนียบัตร โรงเรียนตำรวจนครบาลนิวยอร์ค และประกาศนียบัตร โรงเรียนนายตำรวจแห่งชาติ *(เอฟ.บี.ไอ)*
- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๒๓

ตำแหน่งหน้าที่ในอดีต *(โดยเริ่มรับราชการตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๙)*

- ผู้กำกับการประจำกองตำรวจสันติบาล
- ผู้บังคับการประจำกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน
- ผู้บังคับการฝึกพิเศษ ตำรวจตระเวนชายแดน
- ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน
- นายตำรวจราชสำนักประจำ
- หัวหน้านายตำรวจราชสำนักประจำ
- ผู้บัญชาการประจำกรมตำรวจ
- จเรตำรวจ
- ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ

ตำแหน่งงานปัจจุบัน รองอธิบดีกรมตำรวจ

หน้าที่พิเศษ – ประธานคณะที่ปรึกษากรมตำรวจ
– ที่ปรึกษากระทรวงมหาดไทย

ชาวบ้านเป็นหลักสำคัญ

วารสารไทย : ภาพพจน์ของตำรวจไทยในปัจจุบันนี้ ท่านมีความเห็นอย่างไรคะ?

พล.ต.ท.วสิษฐฯ : ภาพพจน์นั้น เราหมายถึงรูปที่คนอื่นเขาดูเราในสายตาของเขา ผมคิดว่าในสายตาของคนทั่ว ๆ ไป ภาพพจน์ของตำรวจในปัจจุบันออกจะแย่ ๆ เพราะว่าความรู้สึกของคนเรานั้นถูกหล่อหลอมด้วยอะไรหลาย ๆ อย่าง อย่างหนึ่งที่หนีไม่พ้นคือสื่อมวลชน สื่อมวลชนบ้านเรานั้นมักจะเผยแพร่คุณงามความดีน้อยไปหน่อย

ในความรู้สึกของผม ตำรวจดีมีมากกว่าตำรวจเลว แต่คนดีก็มักประพฤติอย่างคนดี คือไม่เอะอะโวยวายลุกขึ้นร้องว่าตนเองดีอย่างโน้นดีอย่างนี้ จึงไม่ค่อยมีใครรู้ ผมมีเหตุผลง่าย ๆ ไม่ได้มีตัวเลขอะไร คือผมคิดว่าตำรวจดีมีมากกว่าตำรวจเลว ถ้าตำรวจเลวมีมากกว่าตำรวจดี ป่านนี้เมืองไทยคงล่มจมไปแล้ว ผมยังเชื่อว่ายังมีตำรวจที่ทำหน้าที่ของตัวเองอย่างเต็มภาคภูมิอยู่อีกมาก โดยที่ไม่คิดจะโฆษณาตัวเองเหมือนคนอื่น ในกรมตำรวจนี้ผมว่ามีคนปิดทองหลังพระอีกเยอะ ถ้ามีใครไปดูหลังพระก็อาจจะเห็นทองเต็มไปหมดก็ได้

วารสารไทย : จากการที่ท่านได้เคยปฏิบัติงานรับใช้ใกล้เบื้องพระยุคลบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ท่านมีสิ่งใดที่จะเล่าให้ท่านผู้อ่านวารสารไทยได้ทราบบ้างว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมราชวงศ์ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณ หรือพระเมตตาบารมีต่อปวงชนชาวไทยอย่างไรบ้างคะ?

พล.ต.ท.วสิษฐฯ : การทำงานใกล้ชิดพระยุคลบาททำให้ได้ความรู้ที่ผมเห็นว่าเป็นความรู้ที่มีค่าที่สุดครั้งหนึ่งในชีวิตของผม คือความรู้ที่ว่าพระเจ้าอยู่หัวทรงอุทิศพระวรกาย และพระราชหฤทัยให้แก่ปวงชนชาวไทยมากแค่ไหน แม้เพียงจะยังไม่พ้นตำแหน่งออกมา ผมก็รู้และแน่ใจเสียแล้วว่าพระมหากษัตริย์พระองค์นี้ทรงมีพระชนม์ชีพอยู่โดยไม่ได้มีพระราชประสงค์อื่นใด นอกจากทรงอุทิศพระวรกายและพระราชหฤทัยให้แก่คนไทย**โดยไม่มีเงื่อนไข** และผมก็เชื่อว่าสมาชิกของพระราชตระกูลตั้งแต่สมเด็จพระบรมราชินีนาถลงมา ก็ทรงเจริญรอยตามพระยุคลบาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตลอดเวลา ๑๒ ปี ที่ผมอยู่ในตำแหน่งนายตำรวจราชสำนักประจำ ผมแลเห็นแต่ว่าทุกพระองค์ทรงคิดและทรงปฏิบัติอยู่ตลอดเวลาเฉพาะในพระราชกรณียกิจที่จะเป็นคุณประโยชน์แก่ประชาชนเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นโครงการในพระราชดำริต่าง ๆ ซึ่งมีจำนวนมาก หรือจะเป็นพระราชกรณียกิจที่ทรงปฏิบัติไปในตำแหน่งพระมหากษัตริย์ก็ตาม จะทรงคำนึงถึงประชาชนเป็นที่ตั้ง ซึ่งตำรวจเองน่าจะยึดเอาวิธีปฏิบัติพระองค์ วิธีปฏิบัติพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นตัวอย่าง ตัวอย่างของการอุทิศพระองค์ ตัวอย่างของการอุทิศทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่

ให้กับประชาชนโดยไม่มีเงื่อนไข

ผมคิดว่าทุกครั้งที่ตำรวจหรือข้าราชการสังกัดใดก็ตามเกิดความท้อแท้ในเรื่องการทำงานของตัวเอง ลองหยุด แล้วหันขึ้นไปมองดูพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเราว่ากำลังทรงทำอะไรอยู่ และทรงทำอย่างไร แล้วก็จะทำให้เกิดกำลังใจขึ้นได้ว่า เราไม่ได้ลำบากอยู่คนเดียว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระราชตระกูลก็ทรงลำบากเช่นกัน และประทับอยู่เคียงข้างพวกเราในแง่ของการทำงานตลอดเวลา ไม่เคยทรงมีเวลาพักผ่อนที่เพียงพอ และจะเห็นว่าในขณะที่พวกเราเองว่างงาน ว่างราชการ ก็สามารถที่จะไปหย่อนใจที่โน่นที่นี่ได้ เราแทบจะไม่ได้เห็นเลยว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงสำราญพระวรกายอย่างพวกเรา เป็นประมุขที่ทรงมีเวลาสำหรับพระองค์เองน้อยที่สุด จะเป็นการกีฬาหรือดนตรีที่ทรงอยู่ทุกวันนี้ ซึ่งคนโดยทั่วไปจะมองดูว่าเป็นเรื่องของการสำราญพระราชหฤทัยนั้น ที่จริงทรงปฏิบัติประหนึ่งว่าเป็นหน้าที่ เพราะเป็นเหตุให้กิจกรรมทั้ง ๒ ประเภทนี้มีความเจริญก้าวหน้า ทรงถือว่าเป็นการพัฒนาวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง และถ้าหากใครเคยเข้าไปดูใกล้ชิดก็จะเห็นว่า แม้แต่ในการทรงดนตรี หรือการกีฬา ก็จะทรงปฏิบัติเสมือนหนึ่งว่าเป็นนักดนตรีหรือนักกีฬาสามัญเหมือนคนอื่น โดยทรงเคารพในกติกา ฉะนั้น ไม่ว่าจะเป็นพระราชกิจอย่างใดก็ตาม ส่วนพระองค์หรือราชการ เรายึดถือเป็นตัวอย่างได้ทั้งหมด

วารสารไทย : ในความรู้สึกของท่าน งานในฐานะตำรวจราชสำนักประจำ กับตำแหน่งปัจจุบันนั้นมีความแตกต่างกันอย่างไรคะ

พล.ต.ท.วสิษฐฯ : ก่อนอื่นต้องให้เข้าใจว่า ตำรวจราชสำนักประจำนั้นเป็นแต่เพียงหน่วยงานหนึ่งในกรมตำรวจ ส่วนหน้าที่นั้นจัดได้ว่าเป็นหน้าที่สำคัญที่สุดก็คือ การถวายความปลอดภัยให้แก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระราชตระกูล ถ้าจะดูแล้วก็เป็นงานเฉพาะด้าน นายตำรวจราชสำนักประจำนั้นมีสำนักงานเทียบเท่ากองบัญชาการ หัวหน้านายตำรวจราชสำนักประจำ มีตำแหน่งเทียบเท่ากับผู้บัญชาการ เป็นตำแหน่งรองลงไปจากตำแหน่งผู้ช่วยอธิบดีตำรวจ สำนักงานตำรวจราชสำนักประจำจะอยู่ในบังคับบัญชาของอธิบดีตำรวจในด้านการบริหารการธุรการ แม้ว่าในทางปฏิบัติจะอยู่ในบังคับบัญชาของสมุหราชองครักษ์ก็ตาม ส่วนงานในตำแหน่งรองอธิบดีตำรวจ ก็เป็นงานกว้างขวางกว่า ส่วนผมเองนั้นรับผิดชอบงานบริหาร ก็คืองานใดก็ตามที่จะอำนวยให้การปฏิบัติหน้าที่หลักของตำรวจ คือการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมเป็นไปโดยเรียบร้อย โดยมีประสิทธิภาพ เว้นเรื่องเดียวคือเรื่องการลงไปไล่จับผู้ร้ายซึ่งเป็นงานทางด้านปราบปรามเขา คือถ้าจะว่าไปแล้วขอบเขตของงานปัจจุบันกว้างขวางกว่า และก็ไม่ได้เข้าไปรับผิดชอบโดยเฉพาะถึงเรื่องความปลอดภัยของพระยุคลบาท ถ้าจะให้เทียบเคียงก็คงจะเทียบเคียงกันไม่ได้

วารสารไทย : จากการที่ท่านเคยตามเสด็จฯ ท่านคงเคยเห็นชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนชาวไทยตามท้องถิ่นต่าง ๆ ท่านมีความเห็นอย่างไรคะ?

พล.ต.ท.วสิษฐฯ : ความรู้สึกทั่ว ๆ ไปก็คือว่า คนไทยยังยากจนอยู่ และที่ผมเห็นได้ชัดอย่างนี้ ก็เพราะว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มักทรงเจาะจงท้องถิ่นที่ประชาชนมีความแร้นแค้น และยังต้องหวังพึ่งความช่วยเหลือจากทางราชการ การตามเสด็จฯ ก็เลยทำให้ได้เห็นความยากจน ความขัดสน ความยากไร้ของชาวบ้านโดยใกล้ชิด และค่อนข้างจะกว้างขวาง นอกจากความยากจนค่นแค้นเหล่านี้ที่ได้เห็นแล้ว ก็ยังได้เห็นความห่วงใยที่ทรงมีต่อคนเหล่านี้ เวลาเสด็จฯ ไปประทับอยู่ท่ามกลางคนไทยที่ยากจนเหล่านี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะไม่ทรงเร่งร้อน แต่จะทรงใช้เวลาอยู่กับเขานาน ๆ จะทรงศึกษาปัญหาของประชาชนเหล่านี้อย่างละเอียดละออและอย่างใกล้ชิดโดยไม่ถือพระองค์ โดยเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการประกอบอาชีพ ด้วยเหตุนี้จึงทรงสนพระราชหฤทัย และทรงมีความรู้โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องดิน เรื่องน้ำ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการประกอบอาชีพของคนไทยส่วนใหญ่ซึ่งเป็น

"....ผมคิดว่าทุกครั้งที่ตำรวจหรือข้าราชการสังกัดใดก็ตามเกิดความท้อแท้ในเรื่องการทำงานของตัวเอง ลองหยุด แล้วหันขึ้นไปมองดูพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเราว่า กำลังทรงทำอะไรอยู่ และทรงทำอย่างไร แล้วก็จะทำให้เกิดกำลังใจขึ้นได้ว่า เราไม่ได้ลำบากอยู่คนเดียว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระราชตระกูลก็ทรงลำบากเช่นกัน และประทับอยู่เคียงข้างพวกเราในแง่ของการทำงานตลอดเวลา....."

กสิกร การที่จะได้เห็นคนไทยเหล่านี้ และเกิดความประทับใจที่ได้เห็นพระราชกรณียกิจที่เกี่ยวพันถึงเขาแล้ว ผมก็มีความรู้สึกเลยไปอีกด้วยว่า เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท่านทรงตระหนักในความขัดสน ความยากไร้ของชาวบ้านอย่างนี้ ข้าราชการก็ควรจะตามรอยพระยุคลบาท โดยตระหนักในความลำบากของประชาชนเช่นเดียวกัน และการจะตระหนักอย่างเดียวไม่พอ ผมคิดว่าเราควรจะเอาอย่างพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว *พระองค์ท่านนั้นแม้จะทรงเป็นพระเจ้าแผ่นดิน แต่ทรงดำรงพระชนม์ชีพอยู่อย่างง่าย ๆ ผมอยากจะขอใช้คำสามัญว่า "การกินการอยู่" ของท่านไม่ได้เกินประชาชนเลย* เสวยก็ง่าย การปฏิบัติพระองค์ในเวลาทรงงานต่าง ๆ ก็เป็นไปอย่างง่าย ๆ ก็คงจะเห็นว่าเวลาเสด็จฯ ออกไปเยี่ยมชาวบ้านจะทรงขับรถยนต์เอง และเมื่อไปถึงแล้วจะทรงงานเอง ทรงถือแผนที่เอง หลังจากที่รับสั่งถามเรื่องที่ทรงสนพระราชหฤทัยเสร็จเรียบร้อยแล้ว การบันทึกพระราชกระแสพระราชดำรัสนั้น แม้จะมีเจ้าหน้าที่คอยช่วยบันทึกอยู่อีกแรงหนึ่งแล้วก็ตาม ก็จะทรงบันทึกด้วยพระองค์เองด้วย ระหว่างที่ผมอยู่ใกล้ชิดพระยุคลบาทนั้น ผมไม่เคยเห็นทรงมีหรือทรงปฏิบัติอะไรที่เกี่ยวกับความหรูหราฟุ่งเฟ้อต่าง ๆ เลย ข้าราชการจึงควรเอาอย่างพระองค์ท่าน อย่าให้การกินการอยู่เกินหน้าประชาชน และข้ออ้างที่ว่าเกิดมารวย เลยจำเป็นต้องอยู่อย่างเศรษฐีให้มันเหนือชาวบ้านนั้น แม้จะมีสิทธิที่จะทำได้ แต่ผมว่ามันไม่เหมาะกับ *"สารูป"* พระท่านมีศัพท์คำนี้กำกับในการปฏิบัติตนของพระอยู่ คือไม่ผิดวินัย แต่ไม่เหมาะกับสารูป เช่น เป็นพระแล้วขับรถเก๋งซึ่งไม่เหมาะ ในวินัยของพระไม่ได้ห้าม ฉะนั้น ถ้าพระจะขับรถย่อมได้ แต่ดูแล้วไม่เหมือนพระ เช่นเดียวกัน ตำรวจก็ควรจะนึกอย่างเดียวกัน คือ ทำอะไรไปแล้วเหมือนเป็นตำรวจหรือเปล่า? พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท่านทรงเป็นตัวอย่าง ท่านเป็นถึงพระมหากษัตริย์ แต่ท่านปฏิบัติพระองค์เยี่ยงสามัญชน เราก็ควรถือเป็นตัวอย่าง ผมว่าวิธีนี้จะลดช่องว่างระหว่างประชาชนกับตำรวจหรือข้าราชการสังกัดอื่นลงได้มาก การขี่รถยนต์คันยาว ๆ แพง ๆ กินข้าวตามเหลากันไม่เว้นแต่ละมื้อ ดื่มเหล้าฝรั่ง เข้าดิสโก้เธคดริ๊งค์ละหลายร้อยบาทนั้น ผมเห็นว่า แม้ว่าจะอยู่ในฐานะที่ทำได้โดยส่วนตัว แต่ดูแล้วไม่เกิดคุณค่าอะไร ชาวบ้านเขาดูแล้ว เขาก็ตำหนิ แล้วเขาก็มีสิทธิจะคิดเหมือนกันว่ารวยอย่างนี้ อาจจะรวยด้วยเหตุอื่น ไม่ใช่รวยเพราะว่าพ่อรวย

วารสารไทย : ในชีวิตการทำงานของท่าน มีสิ่งใดที่ท่านประทับใจที่สุดคะ?

พล.ต.ท.วสิษฐฯ : ความประทับใจในชีวิตการทำงานของผมคงจะมีอยู่ ๒ ครั้ง ครั้งแรกเกิดขึ้นเมื่อผมออกไปทำงานร่วมกับตำรวจซึ่งคนไม่ค่อยได้เห็นเท่าไหร่ คือ ตำรวจภูธร และตำรวจตระเวนชายแดน ผมเคยมีประสบการณ์หลายหนในการปราบปรามในต่างจังหวัด ซึ่งก็เป็นเรื่องการปราบปรามผู้ก่อการร้าย แต่ว่าที่ประทับใจผมเพราะเหตุว่าผมได้ไปเห็นความเสียสละของตำรวจเล็ก ๆ เหล่านี้ ซึ่งทำให้ผมเกิดศรัทธาที่จะเป็นตำรวจมาจนกระทั่งทุกวันนี้ คงจะไม่ต้องปิดบังอะไรที่ว่าในการทำงานราชการนั้นก็มีหลายครั้งหลายหนด้วยกันที่มันเกิดความท้อถอยด้วยเหตุต่าง ๆ จนเกือบจะลาออกจากราชการไปก็หลายครั้ง *แต่เนื่องจากการที่ได้เคยไปประจักษ์ในความเสียสละของตำรวจเล็ก ๆ เงินเดือนน้อย ๆ ซึ่งมีความเป็นอยู่ไม่ได้ดีบดีไปกว่ากรรมกรในสนามข้างเคียงกันมา ผมก็เลยยังเชื่ออยู่ว่าเมืองไทยทุกวันนี้ยังมีคนที่เต็มใจเสียสละทุกสิ่งทุกอย่างให้กับบ้านกับเมืองโดยไม่คำนึงถึงตัวเองหรือครอบครัว และคนเหล่านี้ได้พิสูจน์ความเสียสละของเขาด้วยชีวิตแล้ว ทั้งตำรวจภูธรและตำรวจตระเวนชายแดน*

ตำรวจตระเวนชายแดนนั้น โดยเฉพาะตำรวจพลร่มนั้นแม้กระทั่งปัจจุบันนี้ บางคนที่เสียชีวิตไปแล้วแต่ยังไม่ได้เก็บศพขึ้นมาเลยก็มี เพราะเหตุว่าเขาได้ไปสละชีวิตในที่ที่ไม่อาจเอาศพขึ้นมาได้ นี่เป็นความประทับใจ เป็นเหตุให้ผมมีปณิธานที่อยากจะเสียสละอย่างเขามาจนกระทั่งขณะนี้ และคิดว่าจะรับราชการไปจนถึงที่สุด เพื่อที่จะทำงานที่เขาเหล่านี้ทำค้างไว้ต่อไปด้วย

วารสารไทย : ความประทับใจอีกครั้งหนึ่งล่ะคะ?

พล.ต.ท.วสิษฐฯ : ความประทับใจอีกครั้งหนึ่งที่เกิดขึ้นก็ในระหว่างที่รับราชการอยู่ในตำแหน่งนายตำรวจราชสำนักประจำที่อยู่ใกล้เบื้องพระยุคลบาทที่ผมได้พูดในตอนต้นบ้างแล้ว คือความประทับใจที่ได้เห็นการเสียสละพระวรกายและพระราชหฤทัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผมเองเชื่ออย่างแน่นแฟ้นเลยว่าที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเราทรงพระประชวรหนักถึง

"....พระองค์ท่านนั้นแม้จะทรงเป็นพระเจ้าแผ่นดิน แต่ทรงดำรงพระชนม์ชีพอยู่อย่างง่าย ๆ ผมอยากขอใช้คำสามัญว่า "การกินการอยู่" ของท่านไม่ได้เกินประชาชนเลย....."

๒ ครั้ง ก็เพราะเหตุว่าทรงมีพระราชปณิธานที่จะสละพระวรกายให้แก่บ้านแก่เมือง และความน่าชื่นใจก็อยู่ตรงที่ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเรา และตำรวจตระเวนชายแดนเล็ก ๆ ตำรวจภูธรเล็ก ๆ เหล่านั้นทรงมีและมีอะไรร่วมกันอยู่ที่คนไทยทุกคนควรจะมองให้เห็นนั่นคือ ความตั้งพระราชหฤทัยและความตั้งใจที่จะสละพระองค์เองและสละตัวเองให้แก่เมืองไทย

วารสารไทย : ทราบว่าท่านเคยมีประสบการณ์ที่น่าตื่นเต้นอีกอย่างหนึ่งคือ ถูกตำรวจจับเข้าห้องขังข้อหาขโมยของของท่านเอง ท่านจะกรุณาเล่าให้ฟังได้ไหมคะว่ามีข้อเท็จจริงประการใด?

พล.ต.ท.วสิษฐฯ : อันนี้เหตุมันเกิดมานานแล้ว ตั้งแต่ผมยังเรียนหนังสืออยู่ มันเป็นเหตุสำคัญอันหนึ่งที่ทำให้ผมต้องมาเป็นตำรวจ ตอนนั้นผมยังเรียนอยู่ชั้นเตรียมอุดม สมัยนั้นผมระเหเร่ร่อนมาก ก็มีอยู่ครั้งหนึ่งที่จำเป็นจะต้องย้ายบ้านเข้าไปอยู่ในบ้านของผู้ที่จะเรียกว่าเป็นญาติกันก็ได้ ไปอาศัยเขาอยู่ และต่อมาผมก็ต้องไปเที่ยวหาบ้านอยู่ใหม่ จนกระทั่งพบบ้านแล้วก็จะขนของออกนอกบ้าน ก็ปรากฏว่าของบางชิ้นมันหายไป ถามใครก็ไม่รู้เรื่อง ความจริงถ้าเป็นสมัยนี้ ของนั้นก็ไม่มีราคาค่างวดอะไร เป็นเพียงเครื่องเงิน ๒ - ๓ ชิ้น กับหัวจักรซิงเกอร์ แต่เผอิญมันเป็นของของคุณพ่อคุณแม่ผม ก็เสียดาย และตอนที่จะออกจากบ้านนั้นมา น้องชายคนหนึ่งของผมก็เดินด้อม ๆ รอบ ๆ บ้านหลังที่ไปอาศัยเขาอยู่ ก็ไปเจอะรอยขุดดินกลบใหม่ ๆ พอคุ้ยขึ้นมาก็เป็นของ ๆ เราที่หายไป เข้าใจว่าคงเป็นคนในบ้านนั่นแหละที่เอาไปฝัง จึงเอาขึ้นมาแล้วก็ใส่รถย้ายไปบ้านใหม่ ก็มีตำรวจตามไปแจ้งข้อหาว่าขโมยของคือเจ้าของบ้านที่เราไปอาศัยเขาอยู่นั้น เขารู้จักกับนายตำรวจและเขาก็อยากได้ของนั้น เราก็ชี้แจงกับตำรวจว่า มันเป็นของของเราเอง ตำรวจก็ไม่ฟัง เขาก็ว่าของของตัวเองทำไมถึงเอาไปฝังไว้ เผอิญตำรวจเขาถือเอาความชอบพอกันเป็นที่ตั้ง ขู่จะให้คืนของท่าเดียว ผมก็ไม่ยอมคืน เขาก็บอกว่าถ้าไม่คืนเขาจะเอาเข้าห้องขัง ผมก็โดนไปนอนในห้องขังคืนหนึ่งกับน้องชายที่โรงพักพญาไท *คืนนั้นเป็นคืนที่ผมตั้งใจว่าผมจะต้องเป็นตำรวจให้ได้ ด้วยเหตุผลนิดเดียวที่ว่าผมจะเป็นตำรวจ และก็จะให้นายตำรวจที่จับผมนั้นได้ทำความเคารพผมสักทีหนึ่ง ในที่สุดตำรวจทั้ง ๒ คนที่จับผมก็ต้องทำความเคารพผมคนละหลาย ๆ ที* คนหนึ่งตายไปแล้ว อีกคนหนึ่งเกษียณไปตอนยศ พ.ต.อ. คือพอผมกลับจากเมืองนอก จบปริญญาโท พอเข้าเป็นตำรวจ เขาก็ติดยศให้ผมเป็น ร.ต.อ.เลย พอมาถึงยศผมก็สูงกว่าตำรวจที่จับผมอยู่แล้ว คนหนึ่งยศไล่เลี่ยกันกับผม แต่ปรากฏว่าเขาก็เข้าไปเรียนโรงเรียนสืบสวน เลยกลายเป็นนักเรียนของผม เพราะฉะนั้นก็คำนับกันวันละหลายทีก่อนจะปลดเกษียณไป ดูเหมือนจะอยู่ในตำแหน่งซึ่งถ้าไม่ใช่ระดับผู้ช่วยผู้บัญชาการ ก็รองผู้บัญชาการ

วารสารไทย : เขาจำท่านได้ไหมคะ?

> *".....เนื่องจากการที่ได้เคยไปประจักษ์ในความเสียสละของตำรวจเล็ก ๆ เงินเดือนน้อย ๆ ซึ่งมีความเป็นอยู่ได้ได้ดิบได้ดีไปกว่ากรรมกรในสนามข้างเคียงกันมา ผมก็เลยยังเชื่ออยู่ว่า เมืองไทยทุกวันนี้ยังมีคนที่เต็มใจเสียสละทุกสิ่งทุกอย่างให้กับบ้านกับเมือง โดยไม่คำนึงถึงตัวเองหรือครอบครัว และคนเหล่านี้ได้พิสูจน์ความเสียสละของเขาด้วยชีวิตแล้ว ทั้งตำรวจภูธร และตำรวจตระเวนชายแดน....."*

พล.ต.ท.วสิษฐฯ : คงจำได้แน่นอน

วารสารไทย : **แล้วท่านออกจากห้องขังได้อย่างไรคะ?**

พล.ต.ท.วสิษฐฯ : รุ่งเช้าคุณพ่อก็ขอให้เพื่อนนายตำรวจยศสูงกว่าคนหนึ่งมาขอร้องให้ปล่อย ก็ถือว่าไม่ได้เป็นคดีอะไร เพราะไม่มีการลงบันทึกประจำวัน เป็นการขังที่ผิดกฎหมายครั้งแรกในชีวิตที่ผมเจอ แสดงให้เห็นถึงอำนาจอันมากมายของตำรวจในสมัยโน้น หวังว่าสมัยนี้จะไม่มี

ความจริงพอผมหายโกรธแล้ว ผมก็จะลาออกจากตำรวจ แต่เผอิญผมไปเจอตำรวจเล็ก ๆ คือตำรวจภูธร และตำรวจตระเวนชายแดนที่พูดไปแล้วตอนต้น ทำให้ผมออกไม่ได้

วารสารไทย : **ท่านมีหลักในการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างไรบ้างคะ?**

พล.ต.ท.วสิษฐฯ : หลักในการปกครองลูกน้อง ผมใช้ ๒ หลัก หลักอันหนึ่งที่หนีไม่พ้น และเราจะต้องยึดถือ คือระเบียบข้อบังคับเรื่องกฎหมาย ฉะนั้น เราจะต้องเอาตัวนั้นเป็นสำคัญ แต่ว่าการยึด

อยู่แล้วตั้งแต่เบาจนไปหาหนัก แต่ถ้าเป็นการออกนอกกรอบโดยที่ไม่ได้เป็นเรื่องของเจตนา อาจเป็นเรื่องของความพลั้งพลาด หรือความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และไม่เสียหายมันก็เป็นเรื่องที่พอจะอภัยกันได้ นี่เป็นหลักที่ยึดถือตลอดมา

และอันหนึ่งที่ผมกำกับใจตัวเอง คอยเตือนตัวเองไว้เสมอว่า ถ้าเราจะครองคน คนนั้นมีทั้งความสามารถและความไม่สามารถ คนเดียวกันนั้นไม่จำเป็นต้องเก่งไปทุกอย่าง บางอย่างอาจไม่รู้เรื่องก็ได้ และโดยเฉพาะตัวเราเองก็เหมือนกัน เพราะฉะนั้นการปกครองบังคับบัญชาเพื่อนร่วมงานนั้น ควรจะต้องทำโดยมีความสำนึกอันนี้กำกับใจตัวเองไว้ตลอดเวลา และก็ไม่ทะนงตัวเอง แต่ต้องคอยเตือนตัวเองว่า เพื่อนร่วมงานนั้นไม่ว่าจะเป็นยศชั้นไหน ตำแหน่งสูงต่ำอย่างไรก็ตาม เขาอาจจะรู้อะไรที่เราไม่รู้ หรือรู้ไม่เท่าเขาก็ได้ ด้วยเหตุนี้ผมจึงถือหลักฟังความเห็นผู้ใต้บังคับบัญชา เปิดโอกาสให้แม้แต่พลตำรวจได้แสดงความคิดเห็น ผมคิดว่าถ้าใช้หลักอันนี้โอกาสที่จะพลาดพลั้งในการใช้ดุลยพินิจจะมีน้อย ฉะนั้นในการทำงานของผม ผมจึงใช้วิธีหารือเพื่อนร่วมงานทุกครั้ง แต่ว่าเมื่อใช้ดุลยพินิจ ดุลยพินิจเป็นของผม ถ้ามีการพลาดพลั้งผมรับผิดชอบ ไม่เคยที่จะบอกว่าเพราะนายคนนั้นหรือนายคนนี้แนะนำให้ผมทำอย่างนี้นะ ผมไม่เคย และผมจะรับผิดชอบคนเดียว

วารสารไทย : ท่านแบ่งเวลาอย่างไรระหว่างงานกับด้านส่วนตัวและครอบครัว

พล.ต.ท.วสิษฐฯ : ที่ปฏิบัติอยู่ทุกวันนี้ก็คือว่า อยู่ที่ทำงานผมจะไม่เอาเรื่องส่วนตัวมาทำ นอกจากจำเป็นเหลือเกิน ซึ่งก็น้อยครั้งและนับครั้งได้ ถ้ากลับไปถึงบ้านแล้ว ผมไม่หอบงานกลับไปด้วย

"....คืนนั้นเป็นคืนที่ผมตั้งใจว่าผมจะต้องเป็นตำรวจให้ได้ ด้วยเหตุผลนิดเดียวที่ว่าผมจะเป็นตำรวจ และก็จะให้นายตำรวจที่จับผมนั้นได้ทำความเคารพผมสักทีหนึ่ง ในที่สุดตำรวจทั้ง 2 คนที่จับผมก็ต้องทำความเคารพผมคนละหลาย ๆ ที....."

ผมจะทิ้งไว้ที่นี่ ผมแบ่งทั้ง ๒ อย่าง อย่างเด็ดขาด ฉะนั้นใครที่จะไปหาผมที่บ้านด้วยเรื่องราชการ ผมจะบอกทันทีว่าขออย่ามา นอกจากว่าเป็นราชการด่วน ซึ่งจำเป็นต้องทำงานให้ต่อเนื่องกันโดยปกติ อันนั้นเป็นข้อยกเว้น แต่ผมจะขีดเส้นระหว่าง ๒ ฝ่ายนี้ค่อนข้างจะเข้มงวด และค่อนข้างจะเด็ดขาดด้วย ที่บ้านของผมนั้นเป็นที่พักจริง ๆ หรือเป็นที่อ่านหนังสือ เขียนหนังสือ ซึ่งเป็นงานอีกงานหนึ่งของผม ถ้าผมเอามาปนกัน ป่านนี้ก็คงป่วยไปแล้ว ผมถึงได้แนะนำเพื่อนร่วมงานให้หัดฝึกสมาธิ เพราะถ้าไม่ฝึกจะไม่

แต่ระเบียบข้อบังคับของกฎหมายอย่างเดียวมันแข็งเกินไป และในฐานะที่เราปกครองคนด้วยกัน เราจะใช้หลักนั้นโดยเคร่งครัดเกินไปไม่ได้ เพราะฉะนั้นเราก็ต้องใช้หลักความเห็นอกเห็นใจ บางครั้งก็เป็นเรื่องของการอลุ้มอล่วย การประนีประนอมกับผู้ใต้บังคับบัญชาด้วย แต่ว่าผมตีกรอบไว้ก่อนว่า ต้องอยู่ในระเบียบข้อบังคับของกฎหมายโดยเฉพาะ ถ้าเผื่อมีนอกกรอบ ต้องมาดูว่าจะออกนอกกรอบเพราะอะไร ถ้าออกเพราะเป็นเรื่องของการจงใจที่จะฝ่าฝืน ก็ต้องลงโทษ การลงโทษก็มีกำหนดไว้ตามกฎหมาย

"...และอันหนึ่งที่ผมกำกับใจตัวเอง คอยเตือนตัวเองไว้เสมอว่า ถ้าเราจะครองคน คนนั้นมีทั้งความสามารถและความไม่สามารถ คนเดียวกันนั้นไม่จำเป็นต้องเก่งไปทุกอย่าง บางอย่างอาจไม่รู้เรื่องก็ได้ และโดยเฉพาะตัวเราเองก็เหมือนกัน เพราะฉะนั้นการปกครองบังคับบัญชาเพื่อนร่วมงานนั้น ควรจะต้องทำโดยมีความสำนึกอันนี้กำกับใจตัวเองไว้ตลอดเวลา....."

สามารถแบ่งตัวเองได้

วารสารไทย : ปกติจะปฏิบัติประจำ?

พล.ต.ท.วสิษฐฯ : ผมฝึกมาราว ๆ ๒๐ ปีแล้ว ผมจะทำทุกครั้งที่มีโอกาส เวลาทำงานถ้าหนัก ๆ ขึ้นมา หรือกำลังเริ่มจะสับสนขึ้นมา ก็จะทำสมาธิ โดยมากก็ก่อนนอนที่บ้าน คือการฝึกสมาธินี้เพื่อสามารถที่จะให้ใจตัวเองอยู่ที่หนึ่งที่ใดในขณะที่ต้องการ

วารสารไทย : ท่านมีงานอดิเรกอะไรบ้างไหมคะ?

พล.ต.ท.วสิษฐฯ : ส่วนมากเวลาสำหรับผมน้อย จะเรียกว่างานอดิเรกหรือเปล่าไม่ทราบ คืองานอ่านหนังสือและเขียนหนังสือ ผมอ่านหนังสือทุกประเภท แม้ว่าใจจะชอบหนักไปทางประวัติศาสตร์โบราณคดี และทางรัฐศาสตร์ซึ่งเป็นวิชาที่ผมเรียนมา แต่ว่าผมก็ชอบสะสมหนังสือเกือบทุกประเภท นี่ก็วิตกอยู่ว่าถ้าผมเกิดล้มตายไปนี่ จะทำยังไงกับหนังสือเหล่านี้ คงจะต้องหาทางทำเป็นห้องสมุด หรือให้กับห้องสมุดที่จะเป็นประโยชน์กับคนอื่น ๆ ให้มาก ถ้าลูกเขาไม่ใช้นะ

อีกอย่างหนึ่งที่ผมทำคือ เล่นกีฬาตอนเย็น ๆ โดยวิ่งรอบสวนลุม ๑ รอบ วิ่งนี่ติดมาตั้งแต่ตามเสด็จฯ เมื่อครั้งรับใช้ใกล้เบื้องพระยุคลบาท เพราะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงบริหารพระวรกายด้วยวิธีนี้ คือทรงพระดำเนินและทรงวิ่ง

วารสารไทย : วิทยุ หรือโทรทัศน์ล่ะคะ ท่านชอบฟัง หรือดูไหมคะ?

พล.ต.ท.วสิษฐฯ : วิทยุผมก็ไม่ชอบฟัง ถ้าฟังก็ฟังดนตรีประเภทคลาสสิคทั้งไทยทั้งฝรั่ง โทรทัศน์ก็ดูเป็นเฉพาะรายการไป โดยมากจะดูหนัง และผมก็นิสัยไม่ดีอย่างหนึ่ง คือถ้าดูหนังก็ต้องดูหนังฝรั่ง เพราะว่าผมทนหนังพากย์ไม่ไหว มันทนไม่ได้ที่จะดูหนัง ๑๐ เรื่อง โดยพระเอกและนางเอกเสียงเดียวกัน

วารสารไทย : ท่านคงเคยดูเรื่องสารวัตรเฉื่อน ซึ่งท่านเขียนเอง?

พล.ต.ท.วสิษฐฯ : เคยดูหนังใหญ่ แต่ดูแล้วต้องผิดหวังออกมา ส่วนในโทรทัศน์นั้นดู ๒ ตอนเลิกเลย เพราะว่ามันไม่ใช่เรื่องที่ผมเขียน สคริปต์เขาเพิ่มเติมเยอะ คนเขียนหนังสือและคนทำหนังนี่รู้สึกว่าจะไม่ค่อยมีอะไรตรงกันนัก คนเขียนหนังสือนั้นมักจะ

หวงแหนสาระสำคัญ คือสปิริตของหนังสือไว้ แต่คนทำหนังเขาจะนึกถึงคนดู ไม่ได้นึกถึงสปิริตอันนั้น ฉะนั้นก็เลยมีการดัดแปลงเพิ่มเติม ซึ่งผมก็เชื่อว่านักเขียนทุกคนเจอมาแล้ว

วารสารไทย : ท่านเขียนหนังสือมานานหรือยังคะ?

พล.ต.ท.วสิษฐฯ : เขียนมาตั้งแต่อยู่จุฬาฯ ปี ๓ เริ่มเขียนตั้งแต่ปี ๒๔๙๓ เรื่องแรกที่เขียนเป็นเรื่องรัก ซึ่งไม่ค่อยจะฮิตเท่าไหร่ ใช้ชื่อว่า *"พระจันทร์ขึ้นที่เหนือตึกอักษร"* เป็นเรื่องของพระเอกที่เป็นอาจารย์และก็หลงรักนิสิต พระเอกนั่งดูพระจันทร์ขึ้นที่เหนือตึก

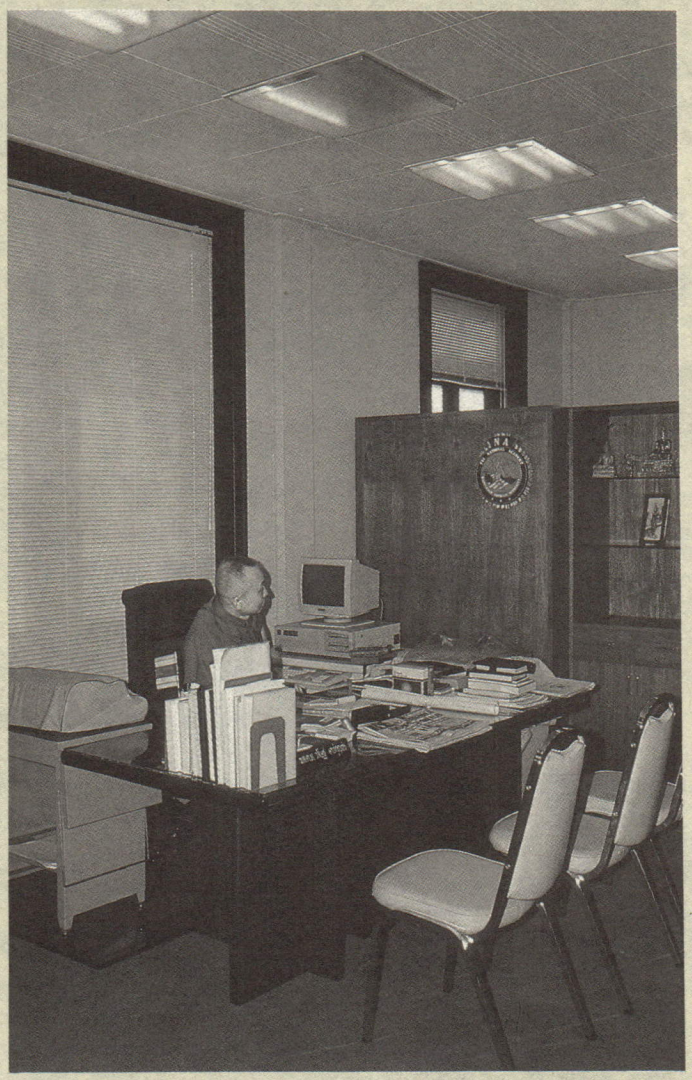

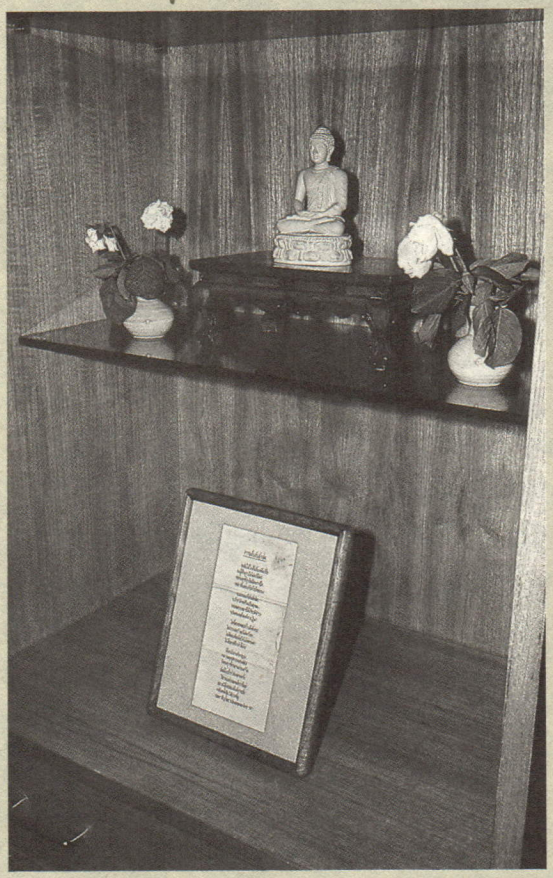

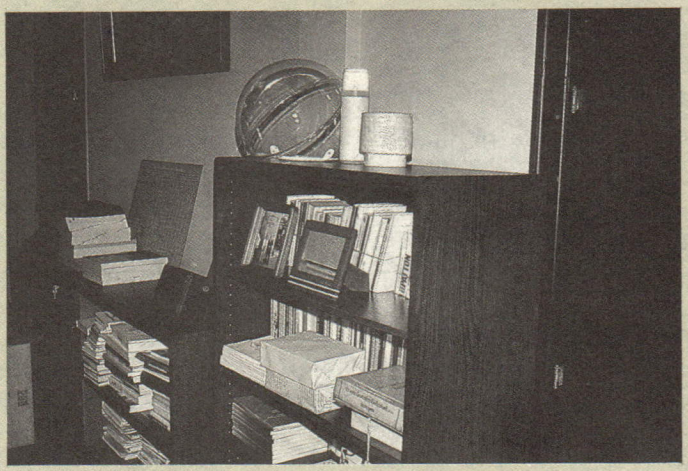

ภายในห้องทำงานของ พล.ต.ท.วสิษฎ เดชกุญชร ที่ตู้โชว์มีพระพุทธรูป ซึ่งเจ้าของห้องได้มาจากที่ต่าง ๆ วางประดับอยู่ (รูปกลาง) เนื้อเพลง "ความฝันอันสูงสุด" ที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระราชทานให้เมื่อครั้งไปปฏิบัติราชการต่างจังหวัด (รูปล่าง) กระดิ่งข้าวเหนียว ซึ่งเจ้าของห้องบอกว่า "เครื่องระลึกชาติ" เพราะท่านเกิดที่ จ.อุดรธานี

อักษร พอเขียนไปแล้วถึงได้รู้ว่า จากตำแหน่งที่พระเอกนั่งแถว ๆ สนามเทนนิสอยู่ใกล้ ๆ ศาลาพระเกี้ยวนั้น พระจันทร์ขึ้นไม่ได้หรอก เหนือตึกอักษรน่ะ เรื่องนี้เป็นเรื่องสั้นจบในเล่ม พิมพ์ลงหนังสือของจุฬาฯ

หลังจากนั้นจึงหันมาเขียนประเภทเสียดสี ตลกเฮฮา ถึงได้กลายเป็นอาชีพข้างเคียงมาจนบัดนี้

วารสารไทย : ท่านชอบเขียนเรื่องสั้นหรือเรื่องยาวคะ?

พล.ต.ท.วสิษฐฯ : เขียนเรื่องยาวมันฝอยได้เยอะกว่า ให้เขียนเรื่องยาวนี่ถ้าเป็นเล่านิทานด้วย ยิ่งเขียนได้ไม่มีที่สิ้นสุด เขียนเป็นเรื่องจีนก็ยังได้เลย แล้วถ้าเรายิ่งมีประสบการณ์มาก อ่านหนังสือมาก มีข้อมูลเยอะ เขียนไปได้ไม่มีที่สิ้นสุดเลย เพราะฉะนั้นพระเอกเรื่องสารวัตรเถื่อนถึงได้กลายเป็นพระเอกได้เมื่อตอนที่ ๓

เรื่องที่ยาวที่สุดของผมคือเรื่อง "ลาดตระเวนสุดท้าย" หรือ "ลว.สุดท้าย" พิมพ์ลงชาวกรุงไม่จบ ผมมาเขียนจบนอกเล่ม แถมยังไปได้รางวัลหนังสือนวนิยายดีเด่น ปี ๒๕๒๓ ของคณะกรรมการหนังสือยูเนสโก เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ผมเขียนยาวที่สุด และเป็นเรื่องที่ผมรักที่สุดด้วย เพราะเหตุว่าเป็นเรื่องที่ผมเขียนจากความประทับใจในภารกิจของตำรวจตระเวนชายแดน

วารสารไทย : เดี๋ยวนี้ท่านยังเขียนอยู่หรือเปล่าคะ?

พล.ต.ท.วสิษฐฯ : เรื่องยาวยังลงมติชนสุดสัปดาห์อยู่ทุกอาทิตย์ เรื่อง *"หักลิ้นช้าง"* เป็นพฤติการณ์ตอนที่ ๓ ของ ธนุส พระเอกเรื่องสารวัตรเถื่อน

วารสารไทย : คิดว่าจะจบตอนไหนคะ?

พล.ต.ท.วสิษฐฯ : คิดว่าจะจบตอนนี้ แต่ว่าพอจะจบทีไรมีคนมาขอให้เขียนอีกทุกที

วารสารไทย : ในด้านสุขภาพ ท่านมีวิธีรักษาสุขภาพอย่างไรบ้างคะ?

พล.ต.ท.วสิษฐฯ : สุขภาพของผมนั้น ถ้าจะว่าไปก็ไม่ดีนัก ก็มีโรคเป็นไปตามระเบียบของคนมีอายุแล้ว แต่ว่าก็อยู่มาได้นะครับ

ผมจะบริหารร่างกายค่อนข้างสม่ำเสมอ คือวิ่ง เพราะว่าไม่มี

"เรื่องที่ยาวที่สุดของผมคือเรื่อง "ลาดตระเวนสุดท้าย" หรือ "ลว.สุดท้าย" พิมพ์ลงชาวกรุงไม่จบ ผมมาเขียนจบนอกเล่ม แถมยังไปได้รางวัลหนังสือนวนิยายดีเด่น ปี ๒๕๒๓ ของคณะกรรมการหนังสือยูเนสโก เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ผมเขียนยาวที่สุด และเป็นเรื่องที่ผมรักที่สุดด้วย....."

อย่างอื่นที่จะทำ จะเล่นกอล์ฟหรือก็ไม้กอล์ฟมันราคาแพง ทั้งยังค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ตามกอล์ฟมาอีก ที่สำคัญคือ เวลาที่จะเสียไปในสนามกอล์ฟ ซึ่งเสาร์ - อาทิตย์ ผมจะทำงานที่บ้าน ฉะนั้น จึงไม่เล่น ผมเคยหัด แต่ไม่ได้เล่น จึงหันมาวิ่งอย่างเดียว ในขณะวิ่งไม่นึกถึงอย่างอื่นเลย นึกถึงแต่ลมหายใจเข้า-ออก กับจังหวะเท้าที่วิ่งจะได้ ๒ อย่าง คือ ได้สมาธิ และได้ออกกำลังด้วย และก็ไม่ต้องไปแข่งกับใคร เหนื่อยก็เดินเอา ถ้าหายเหนื่อยก็วิ่งใหม่ วิ่งช้าก็ได้ เร็วก็ได้ ผมใช้เวลาวิ่งรอบสวนลุม ๑ รอบ ประมาณ ๑๗ - ๑๘ นาที ซึ่งก็พอสมควรกับอายุขนาดนี้

วารสารไทย : ท่านจะกรุณาให้ข้อแนะนำอะไรบ้างคะในการวางแนวทางชีวิต เพื่อนำไปสู่ผลสำเร็จ?

ข้อนี้ผมว่าผมคงตอบไม่ได้ เพราะผมเองผมไม่ยอมรับว่าผมสำเร็จอะไร เพราะฉะนั้นผมก็เลยไม่รู้จะบอกแนวว่าอย่างไร จริง ๆ ครับ คือผมคิดว่าเวลานี้ผมมีหน้าที่ที่จะทำอยู่ ๓ อย่างหยาบ ๆ คือ หน้าที่ต่องานราชการ หน้าที่ต่องานเขียนหนังสือต่อผู้อ่านของผม และก็หน้าที่ต่อครอบครัว พยายามทำให้มันดีที่สุดเท่านั้นเอง และก็ไม่ค่อยแน่ใจนักว่าจะสำเร็จแค่ไหน ถ้าจะถือว่าอยู่มาได้โดยพ้นปากเหยี่ยวปากกา คือความสำเร็จ มันก็สำเร็จ แต่ว่าพูดไปอย่างนั้นนะฮะ ไอ้ปากเหยี่ยวปากกามันจะ

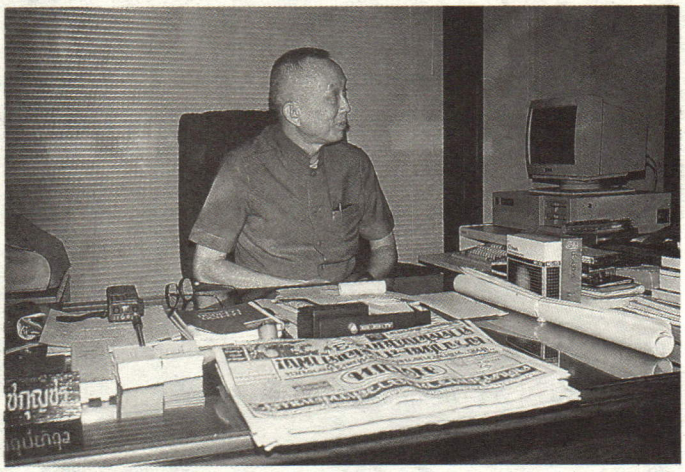

มาเจอะเราเข้าเมื่อไหร่ก็ไม่รู้ เพราะฉะนั้นผมจึงถือว่าตราบใดที่เรายังมีชีวิตอยู่ จะถือว่ามันสำเร็จไม่ได้ มันไม่สมบูรณ์ นอกเสียจากว่ามันจะจบชีวิต หรือมันจะเตลิดหลุดจากชีวิตไปได้ คือเป็นพระอรหันต์ไปเลย ในเมื่อมันไม่สมบูรณ์จึงจะเรียกว่าผลสำเร็จไม่ไหว ความสำเร็จแต่ละคราว ๆ ซึ่งมันกระจัดกระจายทีละเล็กทีละน้อย เมื่อนำมาแล้วมันหาผลลัพธ์รวมไม่ได้ เพราะฉะนั้นผมถึงถือว่าตัวเองยังไม่ได้รับความสำเร็จ ไม่ว่าจะในเรื่องอะไร การเดินกลับไปบ้านเย็นวันนี้ ไม่ได้แปลว่าเราจะไม่กลับไปบ้านอีกในวันพรุ่งนี้

กรุงกบิลพัศดุ์

ศาสตราจารย์ เสฐียร พันธรังษี

กรุงกบิลพัศดุ์ *(พาดาเรีย)* เป็นนครหลวงของราชวงศ์ศากยะ (ปัจจุบันอยู่ในเขตประเทศเนปาล) ครอบครองโดยกษัตริย์สุทโธทนะพระชนกของเจ้าชายสิทธัตถะ ผู้ได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในภายหลัง

สมัยพุทธกาล กบิลพัศดุ์เป็นนครขึ้นอยู่ในแคว้นโกศล เมื่ออังกฤษเข้ามาปกครองประเทศอินเดีย เกิดกบฏต่อการปกครองของอังกฤษในพ.ศ. ๒๓๙๐ อังกฤษยอมมอบเขตกบิลพัศดุ์ คือ **พาดาเรีย** ให้เข้าไปอยู่ในครอบครองของมหาราชแคว้นเนปาลมาแต่เวลานั้น

หลักแหล่งของเมืองกบิลพัศดุ์ ตั้งอยู่เชิงมหาภูผาหิมาลัยไปทางเหนือ มีอากาศเจือลมหนาวอยู่เป็นนิจ มีแม่น้ำไหลใสจืดสนิทสายหนึ่ง ชื่อ โรหิณี *(ปัจจุบันเรียกว่า โคหัน)* ไหลผ่านในสมัยโบราณ กบิลพัศดุ์เป็นนครแห่งความสุข สนุกสนาน เป็นสถานรื่นเริงของมหาชน ยามใดมีอากาศแจ่มใส จะมองเห็นยอดหิมาลัยปกคลุมด้วยหิมะขาวสะอาดตัดกับท้องฟ้า ความงามของยอดภูผา และความใสสะอาดของกระแสแม่น้ำโรหิณีส่อความมีศักดิ์ของนครนี้ อันควรแก่การเป็นสถานที่รื่นรมย์ ในปัจจุบันมีโบสถ์ฮินดูเล็ก ๆ หลังหนึ่ง ตั้งอยู่บนเนินดินของซากกบิลพัศดุ์ เป็นที่บูชากราบไหว้ของชาวแม่น้ำสินธุและผู้จาริกแสวงบุญ แต่หากมิได้มีความผูกพันด้วยเรื่องของพุทธศาสนาแต่อย่างใด

ประวัติของกบิลพัศดุ์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ เคยเป็นที่อาศัยของมหาฤาษีนามว่า กบิลมุณี ชื่อกบิลพัศดุ์ ได้มาจากชื่อของมหาฤาษีองค์นั้น กษัตริย์แห่งนครกบิลพัศดุ์ทุกสมัยปกครองพลเมืองโดยธรรม ใช้ธรรม คือ ความสามัคคีเป็นหลักปกครอง กษัตริย์สุทโธทนะพระชนกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นกษัตริย์ครองนคร

กบิลพัศดุ์ในศตวรรษที่ ๖ ก่อนคริสต์ศักราช ตามประวัติของศากยวงศ์พรรณนาว่า วงศ์นี้สืบเนื่องมาจากกษัตริย์อิกศวากุแห่งอาทิตย์วงศ์ จริงอยู่ แม้การปกครองมีกำหนดให้เป็นไปตามแบบประชาธิปไตยก็ดี แต่กษัตริย์หลายพระองค์ทรงมุ่งหมายให้เป็นไปโดยแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เมื่อสิ้นกษัตริย์พระองค์หนึ่งไปแล้ว ก็หาทางให้ราชบัลลังก์ตกอยู่แก่ผู้สืบสันตติวงศ์ ดังนั้นการปกครองของกรุงกบิลพัศดุ์ จึงเป็นไปตามนัยพระปรารถนาของพระมหากษัตริย์

สิทธัตถกุมาร เป็นโอรสองค์เดียวของพระเจ้าสุทโธทนะ การประสูติของพระกุมารยังความโสมนัสให้แก่พระราชบิดามาก เพราะกษัตริย์สุทโธทนะทรงหวังให้ราชโอรสได้ครอบครองเมืองแทนพระองค์ต่อไปในภายหน้า แต่ความปรารถนาของสุทโธทนะอันนี้ไม่สำเร็จ เมื่อเจ้าชายมีพระชนมายุได้ ๒๙ ปี ก็เสด็จออกจากพระราชวัง ยอมทอดทิ้งราชสมบัติ ซึ่งพระองค์จะทรงได้รับโดยความเป็นรัชทายาท ทอดทิ้งพระชายาและพระโอรสน่ารัก คือ ราหุลกุมาร ออกไปบำเพ็ญเพียรอยู่จนตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ ได้เสด็จกลับมาโปรดคณะญาติในกรุงกบิลพัศดุ์ ในคราวนั้นทรงเทศนาให้ราหุลกุมารเลื่อมใส ชักชวนเสด็จตามไปแล้วให้บวชเป็นภิกษุเสียด้วย ในภายหลัง

เรื่องนี้ยังความโทมนัสให้เกิดแก่กษัตริย์สุทโธทนะเป็น ๒ เท่า ประการแรก ความหวังที่จะได้พระราชโอรสครองสมบัติ เมื่อพระองค์มีพระชนม์มาหาไม่แล้ว เป็นอันผิดหวังไปประการหนึ่ง แต่เมื่อเสียลูกก็ยังมีหวังมีหลาน คือ ราหุลกุมาร แต่ต้องผิดหวังอีก เพราะพระพุทธเจ้ามาพาเอาราหุลกุมารไปบวชเสียอีก จึงเป็นอันกรุงกบิลพัศดุ์หมดวงศ์ศากยะครอบครองโดยผู้สืบสมบัติตามความประสงค์ของกษัตริย์สุทโธทนะ

แต่พร้อม ๆ กันอีกด้านหนึ่ง พระโอรสและพระราชนัดดาของกษัตริย์สุทโธทนะออกไปทั้งอาณาจักรขึ้นไปเรียกว่า **"พุทธอาณาจักร"** มีขอบเขตขยายออกไปอย่างกว้างขวาง มีพวกศากยะ ชาวเมืองใกล้เคียงและนักบวชในนิกายอื่น ๆ กลับใจมีความเลื่อมใส พากันเข้ามาบวชในอาณาจักรแห่งใหม่ อันเป็นอาณาจักรแห่งความสงบ และตรงกันข้ามเมื่ออาณาจักรของพระพุทธเจ้ารุ่งโรจน์ขึ้น อาณาจักรของพระเจ้าสุทโธทนะก็เริ่มอับเฉาเศร้าหมองลง จนกระทั่งมาประสบกับเคราะห์ร้ายปลายสมัยพุทธกาล ถูกรุกรานอย่างทารุณของเจ้าวิฑูฑภะกษัตริย์ผู้ครองแคว้นโกศลสิ้นสลายไป

ตามรายงาน การเดินทางของหลวงจีนฟาเหียน *(พ.ศ. ๙๔๒-๙๔๗)* จาริกจากเมืองจีนไปสืบพระพุทธศาสนายังประเทศอินเดีย ว่าได้เห็นซากปรักหักพังของนครกบิลพัศดุ์ อันเกิดขึ้นเพราะน้ำมือของผู้รุกราน ความมีขัตติยมานะอันเกินควรของราชวงศ์ศากยะ เป็นเหตุ

จดหมายเหตุของหลวงจีนฟาเหียน พรรณนาเรื่องเกี่ยวกับนครกบิลพัศดุ์ที่ได้ไปเห็นดังนี้

"เมื่อเดินทางเข้าไปทางทิศตะวันออก (ประเทศจีน) เข้าสู่ชมพูทวีปก็มาถึงนครแห่งหนึ่งมีชื่อ เคเว้ โลเว้ (กบิลพัศดุ์) ในนครแห่งนี้ไม่มีกษัตริย์และไม่มีพลเมืองอาศัยอยู่ มองดูเวิ้งว้างโดดเดี่ยว เปลี่ยวเปล่า เห็นแต่พระ ๒-๓ รูป และบ้านเรือนเป็นหย่อม ๆ พอนับดูได้ราว ๆ ๒๐ หลัง นอกนั้นไม่มีอะไรอีก"

"ณ ที่นี้เป็นที่ตั้งพระราชวังโบราณของพระมหากษัตริย์เปสิง (สุทโธทนะมหาราช) ยังมีเครื่องหมายที่ทำไว้บางอย่าง แสดงเป็นรูปเจ้าชายสิทธัตถะและพระมารดา ในขณะเจ้าชายเสด็จประทับบนหลังเศวตกุญชร เสด็จจากสวรรค์ชั้นดุสิตเข้าสู่พระครรภ์ (ในนิมิตร) ของพระมารดา"

"เจ้าชายสิทธัตถะนั้นเมื่อเวลาออกบวชเสด็จโดยประตูทางทิศตะวันออก ณ ที่นั้นพระองค์ทอดพระเนตรเห็นคนป่วย ซึ่งเป็นนิมิตรเหตุอันหนึ่งใน ๔ ประการ คือ คนแก่ คนเจ็บ คนตาย และสมณะ พระองค์รับสั่งให้สารถีชักพระราชรถกลับ (แล้วเสด็จออกบวช เพราะความเบื่อหน่ายต่อภาพที่ทรงเห็นนั้นในภายหลัง) บริเวณรอบเมืองมีป้อมนอกนั้น มีที่ซึ่งอสิตดาบสเข้ามาทำนายมหาปุริสลักษณะของราชกุมาร มีสถานที่ซึ่งนันทมานพและเจ้าศากยะอื่น ๆ ลองกำลังกับช้าง ที่ประลองการยิงศร ที่ลูกศรตก ห่างไปทางตะวันออกเฉียงใต้ไปประมาณ ๓๐ ลี้ (๑ ลี้ ประมาณ ๑๐ เส้น) ที่ลูกศรตกนั้นแทงลงไปในดิน ทำให้เกิดเป็นบ่อน้ำ (ต่อมาบ้านเมืองขุดก่อบ่อน้ำ ให้เป็นที่ขังน้ำสะอาด เป็นที่ดื่มของคนเดินทาง)"

"สถานที่ต่อไป คือสถานที่พระพุทธเจ้าเสด็จกลับมาเยี่ยมพระบิดา เมื่อได้ตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว สถานที่ซึ่งชาวศากยะ ๕๐๐ คน เข้านั่งฟังธรรมของพระพุทธเจ้าแล้วถวายบูชาต่อพระอุบาลีเถระ (ผู้ตามเสด็จพระพุทธเจ้าเข้ามา) สถานที่ซึ่งแผ่นดินแตกแยก (เพราะพระพุทธานุภาพ) ออกเป็น ๖ เสี่ยง สถานที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมต่อท้าวจาตุมหาราช และสถานที่ซึ่งพระบิดาของพระองค์ไม่สามารถจะเข้าร่วมประชุมฟังธรรมพร้อมกับท้าวจาตุมหาราชได้ สถานที่ซึ่งดาบสองค์หนึ่ง ทูลถวายสังฆาฏิแด่พระพุทธเจ้าผู้ประทับนั่งอยู่ ณ โคนต้นไทรหันพระพักตร์ไปทางตะวันออก ต้นไทรนั้นยังมีชีวิตอยู่ นอกนั้นมีสถานที่ที่เจ้าวิฑูฑภะทำลายวงศ์ศากยะ ผู้ได้บรรลุอริยธรรมขั้นพระโสดาเป็นปฐม ตามสถานที่เหล่านี้มีเครื่องหมายเป็นป้อมบอกไว้เป็นหลักฐาน"

หนึ่งแห่งความพินาศ บ้านแตกสาแหรกขาด พวกศากยะต้องพากันหนีกระจัดกระจายไปตามภูผาป่าไม้ เพื่อเอาชีวิตรอด ยังมีราชวงศ์ศากยะพระญาติของพระพุทธเจ้าเหลือสืบมาอยู่ตระกูลหนึ่งคือ ตระกูลของราชอารากาล (Raja of Aragal) มีหัวหน้าควบคุมกันเป็นหมู่เล็ก ๆ อยู่ใน United Province คือ แคว้นอุตรประเทศ และตระกูลโมริยะ ผู้ครองปาตลีบุตรอีกตระกูลหนึ่ง

"เมื่อได้ฟัง (คำสั่งจากบิดาให้ออกหาที่ตั้งเมืองใหม่) ราชกุมารทั้ง ๔ (พร้อมด้วยราชกุมารีอีก ๔ ซึ่งเป็นพี่น้องกัน) ก็เสด็จออกจากเมืองพร้อมด้วยข้าราชบริพาร ราชสมบัติมนตรีน้อยใหญ่อีกกว่า ๑,๐๐๐ คน พราหมณาจารย์ คหบดีพ่อค้าวานิชอีกหลายพันคนพากันเดินทางมาสู่กลางไพร วันแรกที่เสด็จออกเดินทางไปได้อย่างไกลเพียง ๔๐ เส้น วันที่สองไปได้ ๓๒๐ เส้น วันที่สามไปได้ ๔๘๐ เส้น

การเดินทางที่ผ่านมา พบแต่ความเปล่าเปลี่ยวห่ามกลางป่าทึบ มีเมือง (ร้าง) อยู่เมืองหนึ่ง ชื่อเบนาเรส (พาราณสี) อยู่ในป่านั้น พวกราชกุมารพี่น้องจึงปรึกษากันว่า ถ้าขืนใช้กำลังเข้ายึดเอาพื้นที่ซึ่งไม่ใช่ของตนมาเป็นของตน ก็จะทำให้เสียชื่อเสียงเกียรติคุณของวงศ์ตระกูล ดังนั้นจึงตกลงกันตั้งเมืองใหม่ (เมืองหนึ่งในที่มีชัยภูมิดี) กุมารองค์หนึ่งพร้อมกับราชบริพารลงมือแผ้วถางที่ทางสร้างเมืองใหม่แล้วประทับในที่นั้น"

"ราชกุมารองค์อื่น ๆ พาบริพารเดินทางต่อไปผ่านป่าดงพงทึบแสวงหาที่ตั้งเมืองใหม่ เมื่อไกลออกไปได้พบฤาษีองค์หนึ่งนามว่า กบิละ กำลังนั่งสมาธิอยู่ใต้ต้นโพธิ์ข้างหน้ามีทะเลสาบด้วยอิริยาบถของนักพรตผู้มั่นคงอยู่ในฌาน พระฤาษีมองเห็นราชกุมารพาบริวารมามาก จึงร้องถามว่ากำลังมาแสวงหาสิ่งอันใด ราชกุมารเล่าเรื่องถวายให้ฟังโดยตลอด ฤาษีแนะนำให้สร้างเมืองที่พักลงตรงบริเวณของตนแล้วเล่าเรื่องมงคลต่าง ๆ เกี่ยวกับแผ่นดินตรงนั้นให้ฟัง เป็นการส่งเสริมกำลังใจแล้วขอร้องให้ราชกุมารสร้างเมือง และใช้ชื่อเมืองตามนามของตน (กปิละ) ว่านคร **"กบิลพัศดุ์"** *ราชกุมารทั้ง ๔ จึงช่วยกันสร้างเมืองและให้ชื่อเมืองตามนามพระฤาษี"*

ตามประวัติที่ค้นกันได้ปรากฏว่าผู้ครองนครกบิลพัศดุ์สมัยหลัง ๆ เคยมีความสัมพันธ์ไมตรีติดต่อกับกษัตริย์แห่งประเทศจีน นักปราชญ์จีนชื่อมาตวยสิน กล่าวไว้ว่าในปีที่ ๕ ของศักราชยุนกี่ (?) ในรัชสมัยจักรพรรดิ์เวงตี่แห่งราชวงศ์สุง *(โดยประมาณ)* กษัตริย์ยูไอแห่งเกียปิลีในเทียนจู *(กษัตริย์แห่งนครกบิลพัศดุ์)* ได้ทรงตั้งเอกอัครราชทูตเจริญสัมพันธไมตรีไปยังจักรพรรดิจีนองค์นั้น อัครราชทูตได้นำพระราชสาส์นพร้อมด้วยราชบรรณาการถวาย มีแหวนเพชร เครื่องอาน ม้าทองคำ และสัตว์ประเภทต่าง ๆ ที่หายากอีกหลายชนิด มีนกแก้วสีแดง และสีขาว เป็นต้น ในรัชสมัยจักรพรรดิ์มิ่งตี่แห่งราชวงศ์ฮั่น *(ประมาณ*

"ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของนครกบิลพัศดุ์ไกลออกไปอีกหลายสิบเส้น เป็นทุ่งเกษตรของหลวง ณ ที่นี้เจ้าชายสิทธัตถะเคยเสด็จประทับ ณ โคนต้นไม้แห่งหนึ่งทอดพระเนตรดูกสิกรไถหว่านในราชพิธีแรกนาขวัญ"

ตอนหนึ่ง หลวงจีนฟาเหียนอ้างหนังสือพงศาวดารฉบับสิงหลเล่มหนึ่ง ชื่อ *ราชวัลลิยะ* พรรณนาไว้ในหมายการเดินทางฉบับเดียวกัน กล่าวถึงการสถาปนาเมืองกบิลพัศดุ์ไว้ดังนี้

เฮี่ยนจัง หรือ "ถังซัมจั๋ง" เล่าเรื่องเมืองกบิลพัศดุ์ไว้ว่า

"ภายในแคว้นนี้ระยะวัดโดยรอบ มีประมาณ ๔,๐๐๐ ลี้ มีเมืองเล็กน้อยที่รกร้างอยู่ ๑๐ หัวเมือง ทุกหัวเมืองเหลือแต่ซากปรักหักพัง หัวเมืองใหญ่คือกบิลพัศดุ์ มองเห็นอิฐหักและกากปูน คำนวณไม่ได้ว่ากว้างยาวสักเพียงใด ราชสำนักของราชวงศ์ภายในนครกบิลพัศดุ์กะว่ากว้างยาวราว ๑๔-๑๕ ลี้ ตัวเมืองนี้ก่อสร้างด้วยอิฐ รากกำแพงยังแข็งแรงตั้งอยู่ให้เห็นเป็นแนวยาว มีหมู่บ้าน มีคนอาศัยอยู่เพียงเล็กน้อย นอกนั้นเป็นที่ว่างเปล่าแห้งแล้ง"

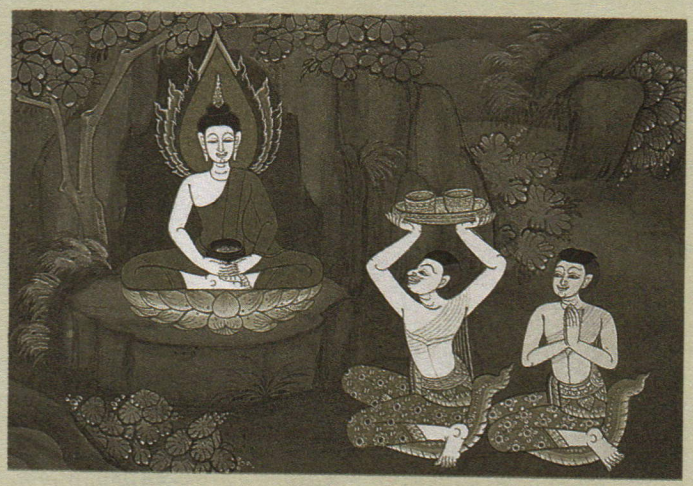

"การปกครองในแคว้นนี้มีผู้ปกครองเฉพาะแต่ละหัวเมือง พื้นที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก อากาศไม่ร้อนจัดหนาวจัด พอเย็นสบาย ประชาชนพลเมืองเป็นคนอ่อนน้อมละเมียดละไม มีสังฆารามร้าง เห็นซากเหลืออยู่ประมาณ ๑,๐๐๐ หลัง หรือกว่านั้น ตรงบริเวณติดกับพระราชฐานยังมีสังฆาราม มีสงฆ์สาวกอาศัยอยู่อีกประมาณ ๓๐ หลัง ภิกษุสงฆ์เหล่านี้เป็นฝ่ายหินยานสังกัดนิกายสัมมีติยะ"

"มีเทวสถานอยู่ ๒ แห่ง มีรูปเทวะมากมายตั้งอยู่ในเทวสถานทั้ง ๒ นั้น ภายในบริเวณราชฐานยังมีกำแพงกั้นเป็นส่วนสัดราชวังส่วนพระองค์ของกษัตริย์สุทโธทนะยังเหลือเป็นซากอยู่ บนซากกองอิฐแห่งนั้นสร้างไว้เป็นวิหารเล็กหลังหนึ่ง ภายในวิหารมีรูปปั้นของกษัตริย์สุทโธทนะถัดออกไปจากวิหารแห่งนี้ไม่มาก มีซากฐานที่ประทับของพระนางมหามายาอัครมเหสีของสุทโธทนะ แต่มีวิหารเล็กสร้างไว้หลังหนึ่ง ประดิษฐานรูปปั้นของพระนาง ข้าง ๆ บริเวณมีวิหารแสดงเครื่องหมาย เมื่อพระโพธิสัตว์ เสด็จลงสู่พระครรโภทรของพระมารดา"

"ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของพระราชฐาน มีพระสถูปแสดงเครื่องหมายว่า เมื่อพระโพธิสัตว์ประสูติจากครรภ์พระมารดาแล้ว อสิตตาบสและคณะได้รับนิมนต์มาเพื่อทำนายมหาปุริสลักษณะของสิทธัตถกุมาร ทางประตูทิศใต้ของนครกบิลพัศดุ์ก็มีพระสถูปอีกองค์หนึ่งที่ตรงนั้นเป็นเครื่องหมายว่า สิทธัตถกุมาร เคยทรงเล่นกีฬาประลองกำลังกับพระยาช้างต่อหน้าศากยะราชวงศ์ นอกนั้นมีวิหาร มีพระรูปของเจ้าชายสิทธัตถะ มีที่ประทับของเจ้าชายกับพระชายา (ยโสธรา) และกุมารราหุล"

"ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเมือง มีวิหารอีกหลังหนึ่ง ภายในมีพระรูปปั้นของสิทธัตถกุมารกำลังทรงม้ากัณฐกสีขาว

พ.ศ. ๖๐๐) กษัตริย์ผู้ครองนครกบิลพัศดุ์ก็ได้จัดส่งอัครราชทูตพร้อมด้วยเครื่องบรรณาการไปยังราชสำนักจีนอีกครั้งหนึ่ง มีหลักฐานต้องกันว่าภายในราชสาส์นทุกฉบับที่กษัตริย์กบิลพัศดุ์ส่งไปถวายมีข้อความเกี่ยวกับคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเป็นส่วนมาก

มีรายงานการเดินทางไปสืบพระศาสนาในชมพูทวีป (พ.ศ. ๑๑๗๐-๑๑๘๘) ของหลวงจีนมีชื่ออีกรูปหนึ่ง ชื่อ

ที่ตรงนี้เองเป็นที่ที่เสด็จหนีออกนอกเมือง ที่ประตูเมืองทั้งสี่ทิศมีวิหารแต่ละหลัง ในวิหารแต่ละหลังมีรูปคนแก่ รูปคนเจ็บ รูปคนตาย และรูปสมณะโดยลำดับ"

"ไปทางทิศใต้ของตัวเมืองประมาณ ๕๐ ลี้ เราเดินทางไปถึงเมืองเก่าแห่งหนึ่ง และ ณ ที่นั้นมีสถูปองค์หนึ่ง ณ ที่นี้เป็นที่ประสูตรของพระกกุสันธพุทธเจ้าในระหว่างภัทรกัลป์โน้น ซึ่งกล่าวไว้ว่ามนุษย์ในกัลป์นั้น มีอายุยืนถึง ๖๐๐,๐๐๐ ปี"

"ไปทางทิศใต้ของตัวเมืองไม่ไกลนัก มีพระสถูปตั้งเป็นเครื่องหมายไว้อีกองค์หนึ่งว่า ณ สถานที่นี้ คือ สถานที่สำเร็จพระสัมมาสัมโพธิญาณของพระพุทธเจ้าพระองค์นั้น และเป็นสถานที่ที่ทรงได้พบพระบิดาของพระองค์ในที่นั้นด้วย"

"มีพระสถูปอยู่อีกองค์หนึ่งอยู่ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเมือง เป็นที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ข้างหน้าพระสถูปมีเสาหิน สูงประมาณ ๓๐ ฟุต บนยอดแกะเป็นรูปสิงโต ที่เสาหินจารึกเรื่องพุทธปรินิพพาน และมีจารึกว่าเสานั้นสถาปนาขึ้นโดยศรัทธาของอโศกมหาราช"

"ทางตะวันออกเฉียงเหนือบริเวณที่ประสูตรของพระกกุสันธพุทธเจ้าประมาณ ๓๐ ลี้ เรามาถึงเมืองเก่าอีกเมืองหนึ่ง มีพระสถูปประดิษฐานเป็นเครื่องหมายว่าในสมัยภัทรกัลป์นั้นเมื่ออายุมนุษย์ย่างเข้า ๔๐,๐๐๐ ปี พระนาถมุนีพุทธเจ้าเสด็จมาอุบัติ (น่าจะขัดกับข้อความตอนต้นที่ว่ากัลป์หนึ่งย่อมมีพระพุทธเจ้าอุบัติแต่พระองค์เดียว) และไปทางตะวันออกเฉียงเหนือของตัวเมืองไม่ไกลนักมีพระสถูปอีกองค์หนึ่ง ณ ที่นี้เป็นที่ประสูตรแห่งพระกนกมุนีพุทธเจ้า (โกนาคม) และเป็นเมืองที่พระองค์ได้พบกระชนกของพระองค์ด้วย"

"ไปทางตะวันออกเฉียงเหนือ ของเมืองประมาณ ๔๐ ลี้ มีพระสถูปอีกองค์หนึ่งเป็นเครื่องหมายว่าครั้งหนึ่งสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สมัยเป็นสิทธัตถกุมาร เคยเสด็จมาประทับ ณ โคนไม้แห่งหนึ่งในพิธีแรกนาขวัญ ไปทางตะวันตกเฉียงเหนือ ยังมีพระสถูปอยู่อีกหลายร้อยองค์สร้างไว้เป็นที่ระลึกว่าราชวงศ์ศากยะเป็นอันมากต้องถูกพระเจ้าวิฑูฑภะฆ่าตายกันที่นี้ ทางตะวันออกเฉียงใต้มีพระสถูป ๔ องค์ เป็นเครื่องหมายของเจ้าศากยะ ๔ คน ต่อสู้กับศัตรู"

"ออกไปทางใต้ประมาณ ๓ หรือ ๔ ลี้ มีต้นไทรอยู่หลายต้น มีพระสถูปองค์หนึ่ง อโศกมหาราชมาทรงสร้างไว้ สถานที่ตรงนี้เป็นเครื่องหมายว่าสมัยหนึ่งในอดีตกาลพระตถาคตพุทธเจ้าภายหลังตรัสรู้พระอนุตรสัมโพธิญาณแล้วเสด็จมาโปรดพระพุทธบิดา"

"ใกล้ๆ สัมฆารามหลังหนึ่ง อยู่ไม่ไกลจากตำบลที่กล่าวข้างต้น มีพระสถูปสร้างไว้เป็นเครื่องหมายว่า ครั้งหนึ่ง ณ ที่นี้ มีต้นไม้ใหญ่ พระตถาคตเจ้าเสด็จมาประทับนั่งหันพระพักตร์ไปทางตะวันออก แล้วทรงรับเครื่องทรง (ไตรจีวร) ขลิบริมเป็นทอง (เป็นไทยทาน) จากสมเด็จพระเจ้าน้า"

"ข้างในด้านประตูเมืองทิศตะวันออก ข้างซ้ายของถนน

แสดงฝีพระหัตถ์ยิงลูกศรตรงไปที่เป้าเหล็ก"

การเดินทางไปสู่กรุงกบิลพัศดุ์ ตั้งต้นจากสถานีสหรัตตคานแห่งรถไฟสายอินเดียตะวันออก จากสถานีเข้าเขตเนปาล แล้วมีถนนสายดีต่อไปยังเมืองทอว์ลิวาห์ ต่อจากนั้นไปอีกราว ๑ ไมล์ ก็ถึงนครกบิลพัศดุ์

อีกทางหนึ่ง มีทางตรงจากอุทยานลุมพินีอันเป็นที่ประสูติ ห่างจากกันราว ๑๐ ไมล์ หนทางสายนี้ต้องเดินเท้า ผู้จาริกแสวงบุญต้องเดินทางผ่านทุ่งนาไปเป็นบางแห่ง

การเดินทางข้ามเขตแดนอินเดียเข้าสู่เนปาล เพื่อไปสู่นครกบิลพัศดุ์ *(ในเวลานั้น)* ไม่จำเป็นต้องใช้หนังสือเดินทาง แต่ที่เมืองทอว์ลิวาห์ จะได้รับการตรวจตราและแนะนำบางอย่างจากเจ้าหน้าที่เนปาล เราอาจต้องค้างคืนที่เมืองนี้ ซึ่งจะหาที่พักได้โดยสะดวก

ออกจากเมืองทอว์ลิวาห์แล้ว มีสถานที่ควรดูเกี่ยวกับโบราณคดีอยู่ ๒ แห่ง คือ เสาหินนิกลิวาห์ อโศกมหาราชทรงสถาปนาไว้แห่งหนึ่ง และพระสถูปนิลประภา ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า กรมโบราณคดีค้นพบเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๖ อีกแห่งหนึ่งกล่าวกันว่าพระสถูปองค์นี้สร้างขึ้นทันทีภายหลังพุทธปรินิพพานเมื่อกษัตริย์ทั้ง ๘ หัวเมืองได้รับส่วนแบ่งพระสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้าจากนครกุสินาราไปแล้ว เท่าที่กรมโบราณคดีค้นพบ ปรากฏว่าภายในสถูปมีพระบรมสารีริกธาตุบรรจุอยู่ในหีบศิลา เมื่อเปิดหีบศิลาออก ยังมีผอบแก้วอีกชั้นหนึ่งภายในสถูปแห่งเดียวกัน ค้นพบแผ่นทองคำและเพชรนิลมีค่าอีกมากชนิด ขณะนี้กรมโบราณคดีนำไปรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑ์ในกัลกัตตา พระบรมสารีริกธาตุจำนวนนี้รัฐบาลอินเดียได้เคยอัญเชิญแบ่งทูลถวายพระมหากษัตริย์ของประเทศไทยมาแต่อดีต

ทรากของกรุงกบิลพัศดุ์เป็น ๑ ในสรรพสิ่งที่ตกอยู่ในทางแห่งธรรมดา คือ ความเป็นอนิจลักษณะ ยังใจให้เกิดความสังเวชได้โดยธรรม อันบัณฑิตพึงกำหนดไว้ให้มั่นด้วยประการฉะนี้

สายหนึ่งมีพระสถูปที่ตรงนี้สมัยหนึ่งเจ้าชายสิทธัตถะเคยทรงเล่นกีฬากับพวกพระสหาย ออกนอกประตูไปมีโบสถ์พระอิศวร ในโบสถ์มีเทวรูปทำด้วยหิน ตามตำนานว่า เมื่อพระตถาคตเจ้าทรงเป็นราชกุมาร เคยเสด็จเข้าไปเนือง ๆ อนึ่งข้างนอกประตูด้านใต้ริมซ้ายของถนนสายหนึ่ง มีพระสถูปเป็นเครื่องหมายว่า ณ ที่นี้ครั้งหนึ่ง สิทธัตถกุมารเคยทรงเล่นกรีฑากับพวกเจ้าในวงศ์สากยะ และเคยทรง

ภาษาไทย ของเรา

ท่านผู้หญิง สมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา

หัวข้อเรื่องใน *"ภาษาไทยของเรา"* ในวารสารเล่มนี้ อาจมีเนื้อหาซ้ำซาก เบื่อหู เบื่อตา กันมานานนับสิบ ๆ ปี เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความกังวลห่วงใยของผู้ที่รักภาษาไทยกลาง คือ ภาษาไทยมาตรฐานที่ใช้สื่อสารเป็นทางการทั่วประเทศไทย และที่บังคับใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทยระดับประถม มัธยม ตลอดไปถึงอุดมศึกษา *(ยกเว้นการเรียนภาษาไทยในวิชาภาษาศาสตร์)* ทำไมจึงพากันกังวลห่วงใยกันนักในเรื่องนี้ ก็เพราะผู้ใหญ่และผู้เยาว์ชาวไทยส่วนมากในขณะนี้ กำลังละเลย**การออกเสียงคำควบกล้ำ** อันมีอยู่ในภาษาไทยมาตรฐาน ที่ถือเป็นภาษาประจำชาติไว้รวบรวมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนไทย ให้เข้าใจกันในเวลาสื่อสาร ทั้งการพูดการเขียน อันที่จริงชนชาติไทยก็พูดภาษาไทยอยู่แล้วทั่วประเทศ แต่ก็เป็นภาษาถิ่น และสำเนียงออกเสียงก็ต่างกันตามถิ่น จึงจำต้องมีภาษากลางให้เรียนรู้ไว้เพื่อความเข้าใจดีต่อกันทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านสื่อสาร คือ ส่งสาร รับสาร ส่วนเรื่อง**สำเนียง**ในการออกเสียงคำให้ถูกต้องนั้น**เป็นเรื่องรองลงมา**และก็แล้วแต่จะฝึกได้มากน้อยเพียงใด เมืองไทยของเราโชคดีนักที่มีภาษาไทยของตนเองและใช้กันทั้งประเทศไม่ต้องวิวาทกันในเรื่องใช้ภาษาไทยราชการ

บัดนี้ ผู้ที่วิตกกังวลในเรื่องออกเสียงคำควบกล้ำไม่ชัดเจนนั้น น่าจะมีความยินดีบรรเทาความกังวลลงได้บ้างแล้ว เพราะหัวหน้าคณะรัฐบาลท่านก็กำลังกังวลอยู่ ได้ปรารภขึ้นและขอร้องให้สถาบันราชการและบุคคลหลายฝ่าย ช่วยกันแก้ไขคนไทยที่พูดคำกล้ำไม่ชัด และกำลังจะทำให้ภาษาไทยระดับของชาติวิบัติยิ่งขึ้นในเวลาพูด อ่านออกเสียง และเขียนผิด ๆ ไปตามคำพูดที่เคยชิน *(ทั้งในวงราชการ ในสาธารณสถาน ในสื่อสารมวลชน ในวงการสนทนาของสังคมไทย และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถาบันการศึกษารวมทั้งบุคคลด้วย :- ผู้เขียนบทความนี้ใส่ไว้เองในวงเล็บ)* ข้อนี้เป็นข้อควรยินดีสำหรับภาษาไทย *(ระดับมาตรฐาน)* เพราะบรรดาบุคคลที่อยู่ในวงราชการ และครูอาจารย์จะได้พูดคำกล้ำชัดเจนในการออกเสียงพูดกับสาธารณชน และกับนักเรียนโดยระมัดระวังขึ้น เป็นการช่วยทางบุคลิกภาพ

ของผู้พูดให้งดงามขึ้นอีกด้วย

เช้าวันอาทิตย์วันหนึ่งในเดือนกุมภาพันธ์ศกนี้เอง ข้าพเจ้าได้ฟังปาฐกถาธรรมของพระราชาคณะอาวุโสรูปหนึ่ง ท่านจบปาฐกถาก่อนให้พรผู้ฟังว่า ขอให้คนไทยช่วยกันพูดและเขียนภาษาไทยกลางที่ใช้เรียน และใช้เป็นทางการเพื่อรวมคนไทยให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ให้ถูกต้องชัดเจนโดยเฉพาะในเวลาออกเสียงหรือเขียนคำควบกล้ำ เพื่อความเป็นเอกราชของชาติ และของภาษาประจำชาติจะได้ยืนยงมั่นคงต่อไปชั่วกาลนาน

เคยมีนักภาษาไทยบางคนค้านว่า คนไทยย่อมใช้ภาษาไทยกันอยู่แล้วทุกท้องถิ่นมาเป็นร้อย ๆ เป็นพัน ๆ ปี ภาษาไทยดั้งเดิมที่เห็นได้จากท้องถิ่นรักษาไว้นั้นส่วนมากก็ไม่ใช้คำควบกล้ำ ตัว *ร. ล. ว.* ดังนั้นใครพูดคำกล้ำ *ร. ล. ว.* ไม่ชัดก็ไม่น่าจะถือว่าเป็นความผิดในการใช้ภาษา แต่ก็มีคนค้านนักภาษาคนนั้นว่า ขอให้ฟังภาษาถิ่นของไทยใต้ *(ซึ่งก็กล่าวว่า พูดคำกล้ำได้ดี พูด* **ร.เรือ** *ชัด ก็เพราะอยู่ใกล้เคียงกับภาษามาลายูอาหรับ อินโดนีเซีย)* ภาษาไทยเก่ามี อะหมหรืออัสสัม ก็มีคำควบกล้ำมาก ภาษาไทยสุโขทัย *(ถิ่นใต้ของภาคเหนือ)* ก็มีคำกล้ำปรากฏอยู่ในศิลาจารึก เช่น หลักที่ ๑ *(ซึ่งกล่าวหากันอยู่ว่าเป็นจารึกปลอม แต่ ดร. ประเสริฐ ณ นคร ได้เขียนเรื่อง ๆ หนึ่งไว้ว่า "ใครจะเก่งปลอม")* ภาษาถิ่นไทยเหนือ *(พายัพ)* ใช้ตัว **ฮ.นกฮูก** แทน **ร.เรือ** *ฮัก - รัก เฮือน - เรือน ฮ้าง - ร้าง* ภาษาไทยถิ่นตะวันออกเฉียงเหนือ คือ อีสาน ไม่มีคำกล้ำ (มีนัก*ปราชญ์รุ่นใหม่เคยเสนอไว้ว่า ภาษาไทยอีสานควรจะให้เป็นภาษากลาง (มาตรฐาน) ใช้เป็นภาษาประจำชาติ จะเป็นการถูกต้องกว่าใช้ภาษาไทยกลางปัจจุบัน ซึ่งมีอักษรกล้ำยุ่งยากแก่การออกเสียง ให้เป็นภาษารวมชาติไทย ในเมื่อผู้บริหารสมัยราชาธิปไตยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ใช้กันอยู่แต่หมู่คณะของตนในราชธานี แล้วบังคับให้คนไทยทั่วไปต้องใช้เล่าเรียนเพราะเป็นภาษาทางการของรัฐบาลในสมัยนั้น ผู้เสนอเรียกว่าภาษาศักดินา?)*

คำกล้ำหรือคำควบกล้ำ คือ คำที่พยัญชนะต้นมีตัว **ร.เรือ** บ้าง **ล.ลิง** บ้าง **ว.แหวน** บ้าง ควบหรือกล้ำอยู่กับพยัญชนะตัวหน้า เช่น **ก.** ควบ **ร.** ใช้สระตัวเดียวกัน ตัวสะกดตัวเดียวกัน เช่น *กรุง เกราะ* **ค.** ควบ **ล.** เช่น *คลำ คล้าย* **ข.** ควบ **ว.** เช่น *ขวาง ไขว้* **ค.** ควบ **ว.** เช่น *ควัน ควำ่* หรือ **ก.** ควบ **ว.** เช่น *กว่า กวาด กวัดไกว*

ตัวควบกล้ำหรือพยัญชนะควบกล้ำนี้มีประโยชน์ในการ**ช่วยเพิ่มคำ**ขึ้นใช้ในภาษาไทย เป็นคำที่มีความหมายแตกต่างออกไปจากคำที่มีพยัญชนะต้นตัวเดียว ซึ่งมีการประสมสระหรือตัวสะกดตัวเดียวกับคำที่มีพยัญชนะต้นสองตัวควบกล้ำกัน เช่น *กอง-กรอง-กลอง กาง-กวาง ไก-ไกร ไกล-ไกว ปา-ปลา ดู-ดรู ดั้ง (ค้าง)คาว-ครั้งคราว* ตัวพยัญชนะต้นที่มีตัว **ว.** ควบอยู่นั้นก็เช่นกัน ถ้าอ่านไม่ชัดก็ทำให้ฟังความหมายผิด และมักจะออกเสียงคำที่มีตัวกล้ำ **ว.** เป็นเสียง **ฝ.** หรือ **ฟ.** เช่น *ไม้กวาด-ไม้ฝาด ขวาง-ฝาง ควาย-ฟาย ความ-ฟาม ขวน-ขวาย-ฝนฝาย ขวัญ-ฝัน* ถ้าพูดเป็นประโยคแต่ออกเสียงคำกล้ำไม่ชัด เช่น **"ควายขวิดขาข้างขวา"** มักออกเสียงเป็น **"ฟายฝิดขาข้างฝา" "ควันดำ"** เป็น **"ฟันดำ"** บางทีผู้ฟังอดนึกขันไม่ได้ ข้าพเจ้าฟังวิทยุสถานีหนึ่งล้อเลียนเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารซึ่งออกสนทนาทางโทรทัศน์ด้วยภาษาราชการ แต่ท่านพูดคำกล้ำไม่ชัด *"ลัดถะมนตีลัดถะมนต่อยท่านจะปับปุงโคงการให้ค่องตัว"* อย่างนี้เจ้าของคำพูดไม่ชัดก็ออกจะเสียหน้าอยู่ไม่น้อย การพูดคำกล้ำไม่ชัดต่อหน้าที่ประชุม หรือออกทางสื่อสารมวลชนก็ทำให้เสียภูมิ เสียบุคลิกภาพ หากเป็นผู้ทำหน้าที่สำคัญ ไม่ใช่เป็นเยาวชนหรือคนสามัญธรรมดา แต่หากจะพูดคำถิ่นในท้องถิ่นที่ไม่มีคำกล้ำ และใช้สำเนียงของท้องถิ่น เพื่อความจำเป็นหรือได้ประโยชน์บางอย่างในด้านสื่อสารให้ชาวถิ่นเข้าใจ ทั้งให้เกิดความนับถือว่า เป็นผู้ใหญ่ทรงภูมิ มีหน้าที่การงานสำคัญ แต่ไม่เคยลืมภาษาถิ่นของตน อย่างนี้เป็นเรื่องที่ไม่มีใครบังอาจตำหนิได้ กลับชื่นชมเสียอีก

ภาษาถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งไม่มีตัว **ร.เรือ** และไม่มีคำควบกล้ำนั้น เมื่อรับภาษาบาลี สันสกฤต อันเป็นภาษาพุทธศาสนาเข้าไปใช้แทรกอยู่ในภาษาถิ่น ก็เกิดคำกล้ำขึ้นหลายคำ นอกเสียจากจะออกเสียงและสำเนียงตามคำถิ่นและเขียนตามเสียงที่ออกเป็นภาษาปากก็มี ในจารึกสุโขทัยมีคำบาลี สันสกฤตมาก เช่น *ปราชญ์ ปีฎกไตร* แต่ภาษาถิ่นสุโขทัยมีคำกล้ำ

อยู่แล้ว เช่น *ปลา ไพร่ ใคร ตระพัง (เขมร)* จึงไม่ยากที่จะออกเสียงกล้ำที่รับมาจากภาษาอื่น โดยเฉพาะภาษาของไทยภาคกลางที่ใช้ในทางการและในการศึกษา แต่สำเสียงอาจออกผิดเพี้ยนไปบ้างตามสำเนียงท้องถิ่น ซึ่งก็ได้กล่าวแล้วว่า ฝึกได้มากน้อยตามความพอใจของบุคคลผู้พูด

อนึ่ง การอ่านคำกล้ำที่เป็นตัวสะกดไทยก็มีวิธีอ่านตามวิธีออกเสียงของคำภาษาสันสกฤต อย่างคำกล้ำที่เป็นตัวสะกดแล้วเป็นคำสมาส เช่น *อัครศิลปิน อัครมเหสี อัครชายา อัครมหาเสนาบดี* **คำกล้ำ (คร)** ที่เป็นตัวสะกดเช่นนี้ออกเสียงสมาสเป็นเสียงสระอะเพียงครึ่งเดียว คือ **อัครศิลปิน** อ่านว่า *อัก-คระ (ออกเสียงควบกล้ำสระอะเป็นเสียงสระอะครึ่งเดียว)-สิน-ล(ออกเสียงสระอะครึ่งเดียว)-ปิน* **อัครมเหสี** อ่านว่า อัก-คระ *(ออกเสียงควบกล้ำสระอะเป็นเสียงสระอาครึ่งเดียว)-ม(ออกเสียงสระอะครึ่งเดียว)-เห-สี* **อัครชายา** อ่านว่า *อัก-คระ (ออกเสียงสระอะครึ่งเดียว)-ชา-ยา* **อัครมหาเสนาบดี** อ่านว่า *อัก-คระ (ออกเสียงสระอะครึ่งเดียว)-ม (ออกเสียงสระอะครึ่งเดียว)-หา-เส-นา-บ(ออกเสียงสระอะครึ่งเดียว)-ดี* ดังนั้นจึงไม่นิยมออกเสียงตัวสะกดที่เป็นตัวกล้ำ โดยวิธีเรียงคำดังที่อ่านกันว่า *อัก-คะ-ระ-สิน-ละ-ปิน, อัก-คะ-ระ-มะ-เห-สี, อัก-คะ-ระ-ชา-ยา* และ *อัก-คะ-ระ-มะ-หา-เส-นา-บะ-ดี* เมื่อสมาสกับคำอื่น

ภาษาไทยของสุโขทัยจึงใช้สืบกันต่อมาตลอดสมัยอยุธยา ธนบุรี รัตนโกสินทร์ ในการพูด ในการเขียนเอกสารเก่า ๆ ต่าง ๆ ได้พัฒนารูปพยัญชนะและตัวสะกดไปตามกาลสมัย คำเก่า ๆ บางคำสูญหายไปเพราะไม่นิยมใช้ แต่ผูกคำใหม่ ๆ ขึ้นใช้ตามความจำเป็นของสังคม กาล เวลา และความเจริญทางวิทยาการหรือสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ คำเก่า ๆ จึงเหลืออยู่แต่ในเอกสารเก่า ๆ ตั้งแต่ ๘๐๐ ปีลงมา ซึ่งได้รักษาคำเก่าและคำท้องถิ่นอันเป็นคำเก่าของถิ่นไว้ได้เป็นอย่างดี นักปราชญ์รุ่นเก่าในด้านกฎหมาย *(เช่นในรัชกาลที่ ๕ และที่ ๖)* ได้พยายามฟื้นคำเก่า ๆ ของกฎหมายเอามาใช้หลายคำ ดังเห็นได้จากหนังสือกฎหมายตราสามดวง จึงเป็นบุญคุณแก่คนที่สนใจภาษาไทยอยู่มาก เพราะได้อาศัยค้นหาความรู้ในด้านคำไทยเก่า ๆ

ข้าพเจ้ากลับนึกเสียดายว่า ภาษาถิ่นต่าง ๆ ในปัจจุบันนี้ เช่น ถิ่นพายัพ อีสานต่อไปนี้จะมีคำไทยที่เป็นภาษากลางเข้าไปปะปนในภาษาพูด ภาษาเขียน ในชีวิตประจำวันของชาวถิ่น เพราะคนไทยจากท้องถิ่นเข้ามาศึกษาวิชาการต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร นิยมพูดภาษากรุงเทพฯ นอกจากจะออกสำเนียงเป็นสำเนียงถิ่นเท่านั้น ข้าพเจ้าไปภาคพายัพและภาคอีสาน พอจะฟังชาวตลาดหนุ่มสาวพูดสำเนียงถิ่นออก เพราะเขาใช้คำไทยภาคกลางปะปน แต่ไม่อาจฟังภาษาถิ่นของแม่อุ้ยพ่ออุ้ยชาวเหนือให้เข้าใจได้ จึงเหลือแต่ผู้มีอายุเท่านั้นที่ยังพูดคำถิ่นแท้ ๆ และสำเนียงยิ่งแท้กว่าสำเนียงหนุ่มสาวท้องถิ่น ผู้มีการศึกษาภาษากลางและพูดคำถิ่นปนคำกรุงเทพฯ

ดังนั้นคำถิ่นและคำไทยเก่า ๆ นับวันจะสูญไป จะเหลืออยู่ก็แต่ในเอกสารเก่า ๆ มีวรรณคดี วรรณกรรมทางศาสนา ฯลฯ ที่อาจจดไว้เป็นตัวอักษรถิ่นเช่น อักษรธรรมของล้านนาและอีสาน การศึกษาค้นคว้าเรื่องของภาษาไทยจะยิ่งยากลำบากขึ้น เพราะวิวัฒนาการของภาษาไทยจะชวนให้ลืมภาษาไทยของบรรพบุรุษมากขึ้น ความเปลี่ยนแปลงเป็นสภาวธรรมของโลกดังนี้แล

ความเจริญของโลกจึงมีทั้งคุณและทั้งโทษเข้าไปปนปลอมอยู่ นอกเสียจากพระสัทธรรมและสัจธรรมของพระศาสดา กระนั้นก็ยังมีเดียรถีย์เปลี่ยนปลอมจนได้ ผู้ที่นิยมพูดแผลง ๆ ใช้ภาษาแผลง ๆ เพื่อเรียกร้องความสนใจของผู้ฟัง จึงฉวยโอกาสกล่าวคำของนักปราชญ์ว่า *"ภาษาย่อมมีชีวิต มีเกิด มีดับ"* ภาษาแผลง ๆ ในภาษาโฆษณาธุรกิจการค้าจึงอาจได้รับยกเว้นว่าเป็นภาษาเฉพาะเหมือนภาษาเทคนิคทั้งหลาย เพราะภาษาโฆษณาใช้ความผิดทางภาษา เพื่อเด่นสะดุดหูตาคน

เรื่องของการออกเสียงคำควบกล้ำในภาษาไทย *(มาตรฐาน)* ให้ชัดเจน เพราะไทยยอมรับเป็นภาษาประจำชาติแล้ว ขอจบด้วยประการฉะนี้

ไปดูวิทยาศาสตร์ที่ญี่ปุ่น

ดร.เย็นใจ เลาหวณิช*

เมื่อต้นเดือนมีนาคม ๒๕๓๑ นี้ ผู้เขียนได้รับเชิญจากรัฐบาลญี่ปุ่นให้ไปเยี่ยมชมกิจการการวิจัย และพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ที่ **"เมืองวิทยาศาสตร์ สุขุบะ"** ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของโตเกียว ห่างออกไปประมาณ 70 กิโลเมตร เมืองนี้เมื่อ 2 ปีเศษมาแล้วเคยเป็นที่แสดงมหกรรมความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีใหม่ ๆ จนเป็นที่รู้จักกันทั่วโลก ประเทศไทยก็เคยนำเทคโนโลยีไทยไปแสดงด้วย รัฐบาลญี่ปุ่นมีนโยบายที่จะทำให้เมืองสุขุบะเป็นเมืองวิทยาศาสตร์มานานแล้ว ได้เตรียมการเป็นขั้นตอนค่อย ๆ ย้ายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการค้นคว้าวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาไว้ที่เมืองนี้ พร้อมทั้งตั้งมหาวิทยาลัยสุขุบะขึ้น เป็นมหาวิทยาลัยใหญ่ มีพื้นที่กว้างขวางบริเวณภายในมีรถบัสวิ่งรับส่งนักศึกษา ทราบว่ามีคนไทยไปศึกษาอยู่ที่นั่นราว 60 คน

เนื่องจากสุขุบะเป็นเมืองวิทยาศาสตร์ ไม่ใช่เมืองธุรกิจหรือท่องเที่ยวการเดินทางไปสุขุบะจึงไม่สะดวกนัก วิธีเดินทางจากสนามบินนาริตะไปสุขุบะมีวิธีเดียว คือ ใช้รถแท็กซี่ ใช้เวลาเดินทางชั่วโมงเศษ ๆ รถแท็กซี่ญี่ปุ่นทุกคันใช้มิเตอร์

---

*รองผู้ว่าการ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

ผู้เขียนถ่ายหน้ากังหันลมผลิตไฟฟ้าขนาด ๑๐ กิโลวัตต์

จึงไม่มีปัญหาเรื่องต่อรองราคาเหมือนรถแท็กซี่ไทย เราเองก็พยายามติดมิเตอร์กันหลายครั้ง แต่ไม่สำเร็จ ทั้ง ๆ ที่ชาติอื่น ๆ หลายชาติในโลกเขาทำกันได้ ปัญหามีเพียงอย่างเดียว คือ ตัวเลขมิเตอร์ขึ้นเร็วมาก พอเริ่มต้นถ้าจำไม่ผิดตัวเลขจะประมาณ ๓๖๐ เยน หรือ เยนละ ๒๐ สตางค์ ก็ตกประมาณ ๗๒ บาท จากนั้นยิ่งวิ่งไปก็ยิ่งเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว กว่าจะถึง สุขุบะ ตัวเลขก็ขึ้นไปถึง ๙๖,๐๐๐ เยน คิดเป็นเงินไทยก็เกือบ ๒ พันบาท

ผู้เขียนมีโอกาสไปเยี่ยมชมห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ๑๐ แห่ง ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณศูนย์วิทยาศาสตร์ เมืองสุขุบะ ใกล้ ๆ กับมหาวิทยาลัยสุขุบะ ใช้เวลาเยี่ยมชมทั้งหมด ๑ สัปดาห์เต็ม ความจริงก็เพียง ๕ วันทำการเท่านั้นเฉลี่ยแล้ว ชมวันละ 2 ห้องปฏิบัติการ ที่เรียกว่า ห้องปฏิบัติการ (Laboratory) นั้น มิได้หมายความว่าเป็นห้องทดลองวิทยาศาสตร์ ๑ ห้อง ความจริงมีมากมายหลายห้องทดลอง ต่อ ๑ ห้องปฏิบัติการ ๆ ที่เล็กที่สุดที่นั่นก็ประกอบด้วยกลุ่มถึงหลายหลังบางหลังก็มี ๗-๑๐ ชั้น มีเจ้าหน้าที่ไม่ต่ำกว่า ๑๐๐ คน ถ้าจะเทียบกับสิ่งที่พอใกล้เคียงกับที่มีในประเทศไทยก็เห็นจะเป็นคณะวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยใหญ่ ๆ แต่เขามีอุปกรณ์การค้นคว้าที่ทันสมัยพรั่งพร้อม ห้องปฏิบัติการที่ไปเยี่ยมชมมีตั้งแต่ห้องปฏิบัติการขนาดเล็ก เช่น ห้องปฏิบัติการเทคโนโลยีการหมัก ห้องปฏิบัติการเส้นใยและโพลีเมอร์ ไปจนกระทั่งห้องปฏิบัติการขนาดใหญ่ เช่น ห้องปฏิบัติการการสำรวจทางธรณีวิทยาแห่งญี่ปุ่น ซึ่งมีพิพิธภัณฑ์ธรณีวิทยาอันทันสมัย ห้องปฏิบัติการวิศวกรรมทางกล และห้องปฏิบัติการเทคนิคไฟฟ้า ซึ่งเป็นห้องปฏิบัติการที่ใหญ่ที่สุดและเป็นที่ซึ่งเจ้าหน้าที่ที่นั่นภูมิใจมาก เพราะมีชื่อเสียงก้องโลกในงาน มหกรรมที่สุขุบะ เมื่อ ๒ ปีเศษมาแล้ว มีบุคคลสำคัญระดับโลกมาเยี่ยมชมห้องปฏิบัติการนี้หลายท่าน ๆ หนึ่งคือ นางมาร์กาแร็ต แธทเชอร์ นายกรัฐมนตรีอังกฤษคนปัจจุบัน

เมื่อผู้เขียนไปถึงศูนย์วิทยาศาสตร์สุขุบะนั้นเป็นเวลาประมาณ ๒๑ น.แล้ว เจ้าภาพที่ไปรับเป็นนักวิทยาศาสตร์ ที่คุ้นเคยกัน ชื่อ *ดร.ฟูโตชิ อูชิยามา* เป็นนักวิจัยที่อุทิศตนให้กับงานอย่างน่าสรรเสริญ แม้ว่าขณะนั้นจะเป็นเวลาวิกาลมากแล้ว เขายังอุตสาห์นำชมบริเวณศูนย์ และ ห้องทดลองอันเป็นที่ทำงานของเขา ซึ่งเป็นงานเกี่ยวกับการใช้พลังความร้อนจากแสงเลเซอร์สลายโลหะและบังคับด้วยสนามไฟฟ้าให้โลหะนั้นไปเคลือบผิวเซรามิก เขาได้คิดค้นวิธีการนี้จนสำเร็จและนำไปจดสิทธิบัตรไว้เรียบร้อย กำลังอยู่ในระหว่างการเจรจาตกลงกับบริษัทเอกชนที่สนใจจะซื้อสิทธิบัตรไปใช้ประโยชน์ในทางอุตสาหกรรม สิ่งที่น่าสังเกต คือ แม้จะเป็นเวลาดึกดื่นแต่ไฟฟ้าในตึกต่าง ๆ ยังเปิดสว่างอยู่ทั่วไป ภายนอกตึกเงียบสงัดมีแต่ไฟถนนไม่มีคน แม้แต่คนเดียว ดร.อูชิยามาอธิบายว่า ห้องที่ไฟเปิดสว่างเหล่านั้นมีนักวิทยาศาสตร์

กำลังทำงานกันอยู่ ถามว่าเขามีการเบิกค่าล่วงเวลาหรือไม่ เขาหัวเราะและตอบว่าไม่มี รับแต่เงินเดือนเท่านั้น พร้อมกันนั้นก็ฉวยโอกาสคุยต่อว่าห้องปฏิบัติการเหล่านี้ประตูต่าง ๆ ไม่ต้องล็อคตลอดวันตลอดคืน ไม่มีโจรขโมยใด ๆ ทั้งสิ้นปลอดภัยกว่าในสหรัฐอเมริกา ฟังเขาว่าเช่นนี้ก็ต้องแสดงความยินดีกับนักวิทยาศาสตร์ญี่ปุ่น ที่สามารถ ทำการค้นคว้าวิจัยได้ในบรรยากาศที่ส่งเสริมการคิดค้นอย่างแท้จริง

นักวิทยาศาสตร์ญี่ปุ่นที่นั่นหลายคน เล่าเป็นเสียงเดียวกันว่า เมื่อแรกเริ่มคือประมาณ ๘ ปีมาแล้ว รัฐบาลสั่งให้ย้ายห้องปฏิบัติการมาที่ศูนย์สุขุบะ ก็มีการต้อต้านไม่อยากมาที่นี่ ส่วนมากเคยอยู่กันในโตเกียวมีความเคยชินสะดวกสบายกว่าไปอยู่สุขุบะ ซึ่งเปรียบเสมือน *"บ้านนอก"* แต่เมื่อมาอยู่นานปีเข้า ก็เกิดความเคยชินและพอใจในบรรยากาศอันเงียบสงบ สามารถทุ่มเทชีวิตจิตใจให้กับงานค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างเต็มที่ ปัจจุบันนี้เห็นว่าที่นี่เหมาะที่สุด

งานวิจัยที่สุขุบะถือว่าเป็นงานวิจัย *"พื้นฐาน"* คือเป็นงานที่ปูพื้นฐานให้อุตสาหกรรมภาคเอกชน รับไปทำต่อ หมายถึง รับความรู้ไปใช้ในการผลิตสินค้าออกจำหน่าย การค้นคว้าในเรื่องการผลิตสินค้าเป็นหน้าที่ของภาคเอกชน ซึ่งมีความสามารถสูงในการประดิษฐ์คิดค้น พัฒนาสินค้าใหม่ ๆ แต่พื้นฐานความรู้เอกชนได้มาจากภาครัฐบาล ซึ่งจะทำหน้าที่บุกเบิก มองไปข้างหน้า มองไปรอบ ๆ ดูประเทศที่ก้าวหน้า เช่น สหรัฐอเมริกา หรือ ประเทศในยุโรปว่ามีอะไรใหม่ ๆ ญี่ปุ่นจะต้องเรียนรู้ให้ทันกัน บางอย่างก้าวล้ำหน้าไปก็มี งานวิจัยที่ทำกันในลักษณะแข่งขัน คือ **การวิจัยเกี่ยวกับตัวนำยิ่งยวด**(Super Conductor) ซึ่งทำกันหลายโครงการ บางเรื่องก็ใหม่มาก เช่น การสังเคราะห์ *"กล้ามเนื้อเทียม"* จากสารโพลิเมอร์เพื่อใช้ในหุ่นยนต์ สามารถบังคับการเคลื่อนไหวให้ใกล้เคียงกับอวัยวะของมนุษย์ การประดิษฐ์รถยนต์ที่ใช้ก๊าซไฮโดรเจนเป็นเชื้อเพลิง การศึกษาการก่อกำเนิดของเส้น

(บน) ดร.ฟูโตชิ ภูชิยามา กับเครื่องเลเซอร์ที่ใช้ในการวิจัย

(ซ้าย) แบบผ่าซีกภูเขาไฟในพิพิธภัณฑ์ธรณีวิทยาที่หันสมัย ส่วนหน้าของภูเขาไฟกำลังเลื่อนลงข้างล่าง เผยให้เห็นช่วงไหลของลาวาในปล่องภูเขาไฟ

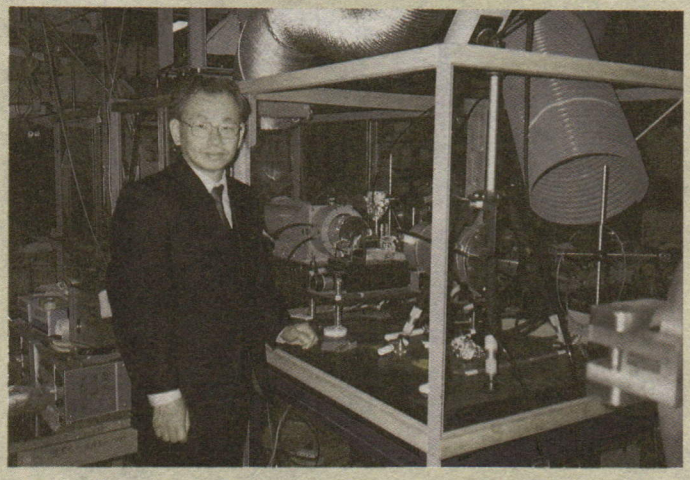

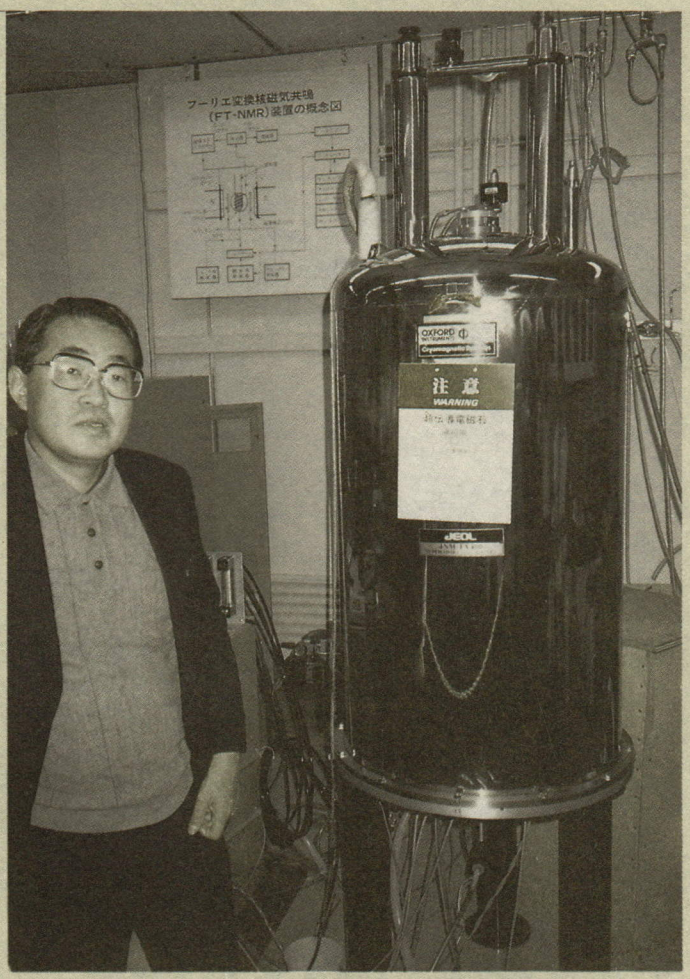

(บน) แม่เหล็กพลังสูงสร้างขึ้นจากหลักตัวนำยิ่งยวด

(ล่าง) ดร.ยูจิ มิตซุย ผู้เชี่ยวชาญเรื่องเซลล์ในห้องทดลอง ศึกษาการก่อตัวของเส้นโลหิตฝอย

(บน) ผู้เขียน (ขวา) กับ ดร. มาโคโต ชูชูกิ นักวิทยาศาสตร์ญี่ปุ่น ผู้คิดค้นกล้ามเนื้อเทียม ซึ่งติดตั้งอยู่กับขาตั้ง (เส้นสั้น ๆ ข้างล่างสุด)

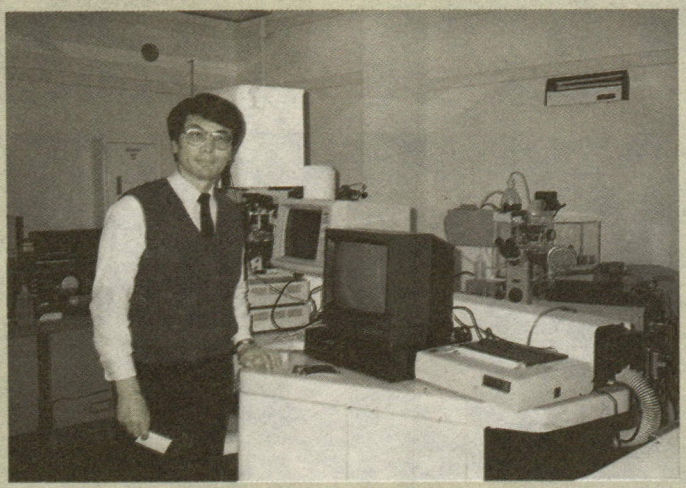

เลือดฝอยในร่างกายมนุษย์ การวัดสนามแม่เหล็กจากร่างกาย เช่น จาก ตา สมอง หู ฯลฯ ซึ่งเป็นสนามที่มีความเข้มน้อยมาก

ในทางตรงข้ามเขาสามารถสร้างสนามแม่เหล็กที่มีความเข้มสูงมากได้สำเร็จ โดยใช้หลักตัวนำยิ่งยวด เขาชี้ให้ดูเครื่องกำเนิดสนามแม่เหล็กแรงสูง เครื่องหนึ่ง ผู้เข้าไปในห้องนั้นจะต้องถอดนาฬิกาตลอดจนของใช้ที่มีเหล็กผสมอยู่ออกวางไว้นอกห้อง เพราะสนามแม่เหล็กแรงมาก เขาอธิบายว่า ครั้งหนึ่งเครื่องนี้สามารถสร้างแม่เหล็กที่มีความแรงสูงสุดในโลก แต่ต่อมามีการสร้างเพิ่มอีกหลายเครื่องจนตกอันดับไปแล้ว

ตลอดการเยี่ยมชมเขาเปิดโอกาสให้ซักถามได้เต็มที่ ไม่มีการปิดบังอะไรเขาอธิบายว่าสำหรับบางประเทศ โดยเฉพาะจากค่ายคอมมิวนิสต์ เขาจะไม่เปิดให้ดูเต็มที่ แต่สำหรับมิตรประเทศเช่นไทย เขาไม่มีอะไรจะปิดบัง อันที่จริงเขาคงจะตระหนักดีว่า ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ของไทยส่วนมากยังห่างไกลจากเขาหลายสิบปี เขาจึงไม่รู้สึกเป็นห่วงว่าเราจะไล่เขาทัน และเราก็คงจะไล่เขาทันยาก เพราะเขาเริ่มเรื่องนี้มานานร่วมครึ่งศตวรรษก็ว่าได้ รัฐบาลถือว่าการวิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเป็นการลงทุนที่สำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ ในยุคแรก ๆ ก็มุ่งวิจัยในด้านประยุกต์ คือ มุ่งจะนำมาใช้งาน ใช้ประโยชน์ผลิตสินค้าออกไปจำหน่าย ยังไม่คิดวิจัยแบบพื้นฐาน บางอย่างไม่ต้องคิด ก็ลอกแบบกันดื้อ ๆ ต่อมาภายหลังเมื่อมีความก้าวหน้าพอสมควร อุตสาหกรรมแข็งแกร่งพอสมควรแล้วก็ค่อย ๆ ถอยมาสู่การวิจัยแบบพื้นฐาน ปล่อยให้การวิจัย

(ต่อหน้า ๘๕)

มาเรียนแพทย์เกษตรกันเถอะ

วิจิตร อาวะกุล

หมอเกษตร นักเกษตร กำลังปฏิบัติงานในไร่ เพื่อช่วยเพิ่มผลผลิตแก่เกษตรกร

ทุก ๆ ปีที่มีการสอบเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย นักเรียนส่วนมากอยากสมัครเข้าเรียนในคณะแพทยศาสตร์ ด้วยเหตุผลหลาย ๆ ประการ

ประการแรก คะแนนของผู้ที่จะได้รับการพิจารณาให้เรียนในคณะแพทย์ศาสตร์ จะต้องได้คะแนนระดับสูงกว่าสาขาวิชาอื่น ๆ ใครเป็นนาย-แพทย์ เป็นอาชีพที่มีผู้คนยกย่องนับถือ *(เป็นค่านิยมอย่างหนึ่งของสังคมไทย)*

คนที่เป็นนิสิตนักศึกษาแพทย์ ถือว่าเป็นนักเรียนเก่งของประเทศ เป็นหัวกะทิ *(เป็นค่านิยมอีกอย่างหนึ่งเหมือนกัน)*

พ่อแม่อยากให้ลูกเรียนแพทย์เป็นนายแพทย์ ก็หวังว่าเมื่อตนแก่ชรา เจ็บป่วยจะได้มีคนดูแลรักษาเยียวยาเป็นที่อุ่นอกอุ่นใจไม่ว้าเหว่

บางคนให้ทัศนะว่า อาชีพหมอ ไม่ตกงาน หน่วยราชการอ้าแขนรับ ถ้าไม่มีตำแหน่งของทางราชการจะเปิดคลีนิคเองก็ร่ำรวย เป็นอาชีพที่หรูหรา มีเกียรติ และการหาเงินง่ายสะดวก เพราะทุกคนต้องเจ็บป่วยกันอยู่เป็นประจำปีละหลาย ๆ หน เสียค่ารักษาเป็นเงินจำนวนมาก

คงจะด้วยความ โก้ เก๋ เก่ง สามารถสร้างฐานะให้มั่งคั่ง ร่ำรวยได้รวดเร็ว หรือจะด้วยใจรักใจชอบอย่างไรก็ช่างเถอะ นักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จึงมีความกระหายที่อยากจะเรียนในคณะแพทย์ศาสตร์

บางคนถึงจะมีความรู้ความสามารถที่จะเรียนแพทย์ได้ แต่ก็บอกว่าไม่ชอบ ด้วยเหตุผลหลายอย่าง เช่น เป็นหมอเงินดีแต่ไม่มีความสุข ไม่ได้พบความสดชื่น พบแต่คนเป็นโรคซูบซีด เชื้อโรค พบแต่เลือดและหนอง ผ่าตัด เย็บแผล ไม่เอาไม่ชอบ แต่ชอบอาชีพอื่น เช่น วิศวะ สถาปัตย์ บัญชี ตามใจชอบ

นักเรียนเก่ง ๆ บางคนเลือก ตั้งแต่แพทย์จุฬา ศิริราช

รามา มหิดล เชียงใหม่ ขอนแก่น ฯลฯ ทั้ง ๖ อันดับไม่ติดเลยสักแห่งก็เป็นอันว่านักเรียนชั้นยอดแต่สอบเข้ามหาวิทยาลัยไม่ได้ *(เคยมีมาแล้ว)* เพราะเลือกไม่ถูกหลัก หรือเลือกไม่เป็น ยังสงสัยว่าตัวเป็นนักเรียนเก่งจะตาย ทำไมสอบเข้าเรียนมหาวิทยาลัยไม่ได้ คนอื่นเรียนแย่กว่าตัวยังสอบเข้าเรียนได้

ลองสอบถามบางคนว่าทำไมอยากเรียนแพทย์ ก็ได้รับคำตอบว่าจะได้ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่เจ็บป่วยให้พ้นทุกข์และเป็นการช่วยสังคมประเทศชาติด้านการรักษาคนเจ็บไข้ได้ป่วยที่ได้รับความทุกข์ทรมาน ไม่มีเงินทองรักษาตัวเอง ซึ่งประเทศไทยยังมีคนยากจน เจ็บไข้ได้รับทุกข์ทรมานมีเป็นจำนวนมาก คนที่หวังที่ตั้งใจดีอย่างนี้สอบเข้าเรียนแพทย์ไม่ได้เป็นจำนวนมาก

สรุปก็คือ มีคนเป็นจำนวนมากอยากเรียนแพทย์ แต่มีคนเป็นจำนวนน้อยที่สอบเข้าเรียนได้ อย่าว่าแต่จะเรียนแพทย์เลย แม้บางคณะที่ไม่ใช่แพทย์ก็สอบเข้าไม่ได้ เพราะนักเรียนสมัครสอบเข้ามหาวิทยาลัยต่าง ๆ เป็นจำนวนแสน ๆ

แต่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ของรัฐรับเข้าเรียนได้ไม่ถึงสองหมื่นคน ยิ่งคณะแพทย์ด้วยรับได้เพียงราวห้าร้อยคนเท่านั้น โอกาสที่จะเรียนแพทย์ยิ่งมีน้อยมากขึ้นไปอีก

ที่ใช้ชื่อเรื่องนี้ว่า **"มาเรียนแพทย์เกษตรกันเถอะ"** นี้ ก็ไม่ใช่ว่ามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เปิดคณะแพทย์-ศาสตร์ขึ้นแล้ว จึงมาเขียนเชิญชวนให้ไปเรียนแพทย์ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แต่คิดว่าในเมื่อมีผู้สนใจเรียนแพทย์ เภสัช กันมาก แทนที่จะไปเรียนแพทย์รักษาคน ก็อยากขอเชิญชวนให้มาเรียนแพทย์รักษาพืช และสัตว์กันบ้าง เพราะการเรียนเกษตรนี้ถ้าจะมองอีกแง่หนึ่งก็คือ การเป็นนายแพทย์รักษาต้นไม้

เป็นการรักษายากด้วย เพราะต้นไม้พูดไม่ได้ บอกอาการก็ไม่ได้ต้องอาศัยการสังเกต และวินิจฉัยโรคเองให้ยาให้อาหาร *(ปุ๋ย)* ตัดแต่งกิ่งไม่ต้องผ่าตัดหวาดเสียวเหมือนการรักษาคน การรักษาเยียวยาทำง่าย และสนุกสนานเพลิดเพลิน ไม่เคร่งเครียด คร่ำเคร่งเหมือนการรักษาคน และยังได้ช่วยเหลือสังคมเพื่อนร่วมชาติได้อย่างเต็มที่ นั่นคือได้ช่วยเกษตรกรผู้ยากไร้ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก

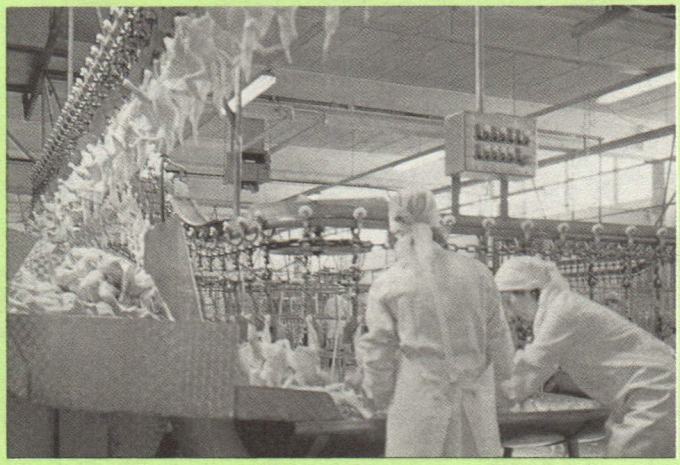

นักวิทยาศาสตร์เกษตร ปฏิบัติงานในโรงงานผลิตภัณฑ์สัตว์

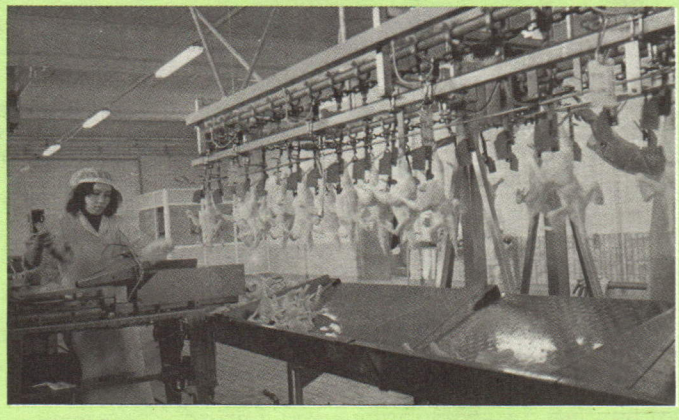

นักสัตวบาล ตรวจสอบ ปฏิบัติงานในโรงงานผลิตภัณฑ์สัตว์

ช่วยประเทศชาติพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมเกษตรกร ที่ว่าช่วยเกษตรกรก็คือ จะได้ช่วยแนะนำ การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการปลูกพืช การดูแลรักษาต้นพืชให้มีสุขภาพดี ช่วยให้คำแนะนำในการรักษาโรคพืช หรือถูกแมลงน้อยใหญ่ทำลาย จะได้สั่งยาให้ยา ศึกษาค้นคว้าวิจัยการรักษาโรคพืช และค้นคว้าตัวยาใหม่ ๆ ให้เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกร และวงการเกษตรที่กำลังตื่นตัวส่งผลิตผลการเกษตรออกไปขายต่างประเทศทำเงินให้ประเทศชาติหลายพันหลายหมื่นล้านบาท

หรือจะเป็นแพทย์เกษตรด้านประมง ในการรักษาโรคสัตว์น้ำ ให้คำแนะนำพันธุ์ปลาเป็นร้อยเป็นพันชนิด กุ้งต่าง ๆ หอย ปู สัตว์น้ำอีกมากมายก็ยังมีให้เลือกอย่างกว้างขวาง การเป็นแพทย์เกษตรด้านประมงเหมาะกับผู้ที่ชอบน้ำ ชอบทะเล อากาศบริสุทธิ์ เป็นธรรมชาติ

ถ้าใครชอบทางเภสัช การปรุงยา ผสมยารักษาโรคพืชโรคสัตว์ มีทั้งยาฆ่าแมลงชนิดต่าง ๆ ท้าทายให้ค้นคว้าวิจัย ยาฆ่าแมลง ยาปราบและป้องกันแมลง ยาที่เป็นอาหารของพืชของสัตว์ เกลือ กรด แร่

วิตามินต่าง ๆ ที่จะใช้กับพืชและสัตว์

ใครอยากเป็นนักวิทยาศาสตร์ที่ไม่อยากค้นคว้าจรวดข้ามโลก ก็เป็นนักวิทยาศาสตร์ด้านเกษตรได้อย่างกว้างขวางมากมาย ทำงานทั้งในห้องค้นคว้าทดลองและในทุ่งกว้างธรรมชาติ อากาศบริสุทธิ์ ที่จะทำให้สุขภาพ และจิตใจเบิกบานร่าเริงแจ่มใส อายุยืน และสนุกสนานบันเทิงเริงรมย์กับอาชีพที่เราทำให้มีความสุขและทำประโยชน์ให้สังคมประเทศชาติได้อย่างจริงจัง เพราะเป็นวิทยาศาสตร์ของการสร้างสรรค์สังคมมนุษย์ ไม่ใช่วิทยาศาสตร์ของการทำลายล้าง

ใครสนใจก็ลองพิจารณาสาขาวิชาต่าง ๆ ที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการรักษาพืช และรักษาสัตว์ดังต่อไปนี้ดู

คณะเกษตร

๑. ภาควิชากีฏวิทยา เป็นศาสตร์เกี่ยวกับแมลงเพื่อนำความรู้ไปแก้ปัญหาด้านแมลง

๒. ภาควิชาโรคพืช ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เกี่ยวกับโรคพืชต่าง ๆ

๓. ภาควิชาปฐพีวิทยา ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เกี่ยวกับดินและปุ๋ยเพื่อการเกษตร

๔. ภาควิชาพืชไร่นา ศึกษา ค้นคว้า วิจัยเกี่ยวกับพืชไร่นา เช่น ธัญญพืช พืชข้าว พืชน้ำตาล พืชอาหารสัตว์ พืชน้ำมัน ฯลฯ

๕. ภาควิชาพืชสวน ศึกษา ค้นคว้า วิจัยเกี่ยวกับการขยายพันธุ์ การจัดสถานเพาะชำ การเลี้ยงเนื้อเยื่อ ฯลฯ วิชาผัก ไม้ผล ไม้ดอกไม้ประดับ

๖. ภาควิชาสัตวบาล ศึกษา ค้นคว้า วิจัยเกี่ยวกับสัตว์ทุกชนิดที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศ

มีสาขาวิชาที่น่าสนใจ เช่น สาขาวิชาการผลิตสัตว์ สาขาวิชาการปรับปรุงพันธุ์สัตว์ สาขาวิชาโภชนศาสตร์สัตว์ สาขาวิชาผลผลิตจากสัตว์

คณะประมง

๑. ภาควิชาการจัดการประมง ศึกษา ค้นคว้า วิจัยในเรื่องการจัดการประมง เศรษฐศาสตร์ ประมง

๒. ภาควิชาชีวประมง วิเคราะห์พันธุ์ปลาและสัตว์น้ำอื่น ๆ

๓. ภาควิชาเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ศึกษาเกี่ยวกับหลักและวิธีการเพาะและการเลี้ยง การขยายและปรับปรุงพันธุ์ปลาและสัตว์น้ำอื่น ๆ

๔. ภาควิชาผลิตภัณฑ์ประมง ศึกษาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ได้จากการประมง ประโยชน์ คุณค่าทางเศรษฐกิจ

๕. ภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางทะเล ศึกษาเกี่ยวกับทะเลและมหาสมุทร การประมงทะเล เครื่องมือทำการประมง การพัฒนาการการใช้ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

คณะวนศาสตร์

๑. ภาควิชาการจัดการป่าไม้

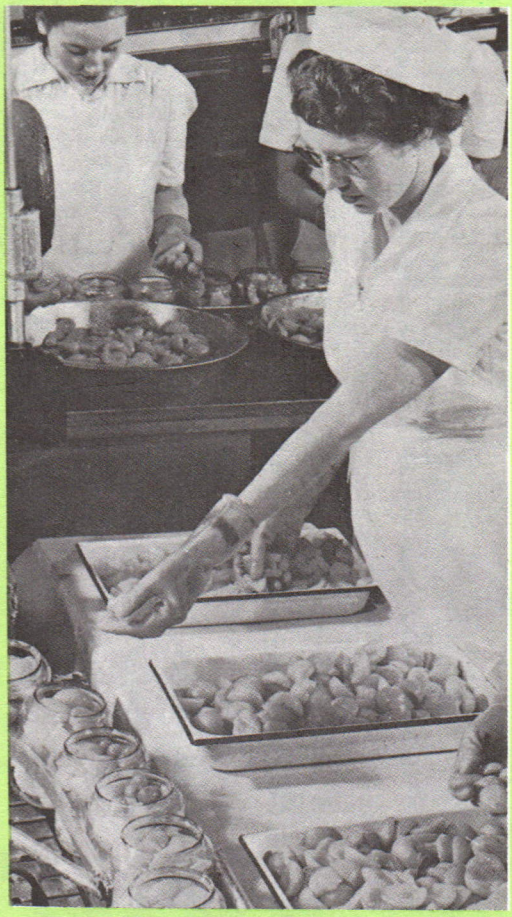

(บน) การศึกษา ค้นคว้า ปฏิบัติเกี่ยวกับการถนอมผัก ผลไม้ การบรรจุขวด

(ล่าง) นักเกษตรปฏิบัติงานในโรงงานอุตสาหกรรมกระป๋อง

นักสัตวบาลกับวัวนม

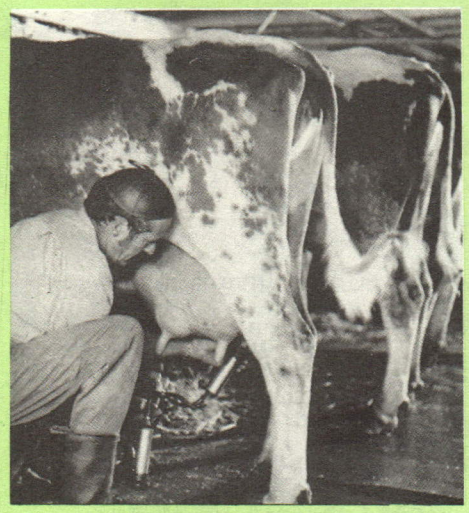

การจัดประกวด แข่งขัน คัดเลือกพันธุ์สัตว์ที่ดี ต้องใช้สัตวแพทย์ นักสัตวบาล นักวิทยาศาสตร์เกษตร ฯลฯ เป็นจำนวนมากในการดำเนินการ

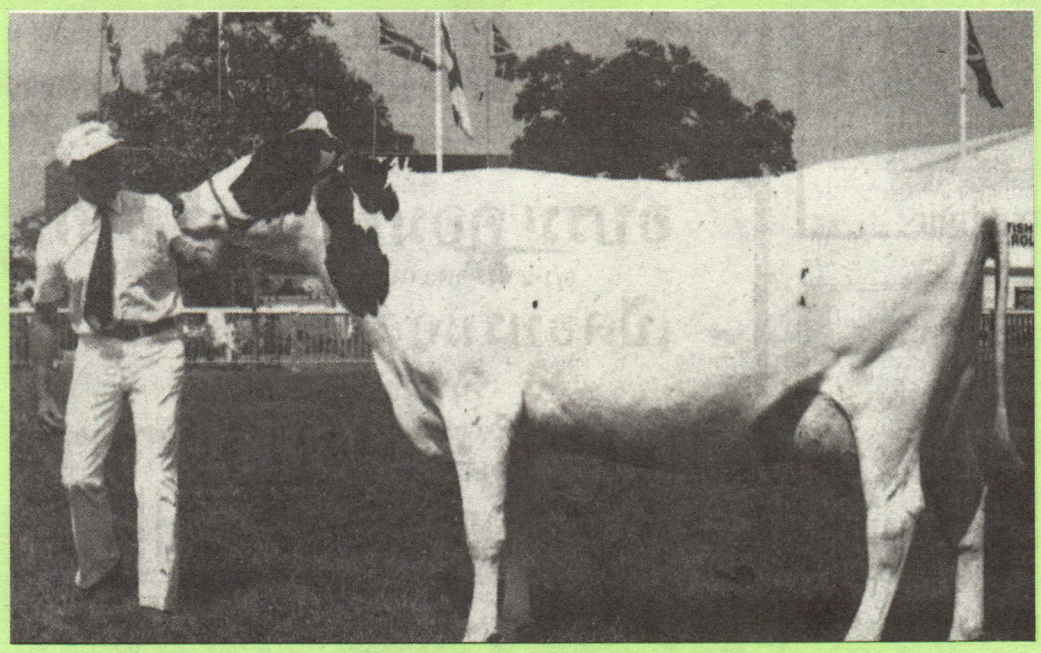

๒. ภาควิชาชีววิทยาป่าไม้

๓. ภาควิชาวนวัฒนวิทยา

๔. ภาควิชาวนผลิตภัณฑ์

๕. ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา

คณะวิทยาศาสตร์

๑. ภาควิชาคณิตศาสตร์

๒. ภาควิชาเคมี

๓. ภาควิชาจุลชีววิทยา

๔. ภาควิชาพันธุศาสตร์

๕. ภาควิชารังษีประยุกต์

๖. ภาควิชาสัตววิทยา

๗. ภาควิชาฟิสิกส์

คณะสัตวแพทย์ศาสตร์เป็นคณะแพทย์เพื่อเกษตรโดยตรง ที่ผู้ปรารถนาที่จะศึกษาแพทย์ศาสตร์ เพื่อช่วยเพื่อนมนุษย์ ช่วยชาวชนบทที่ลำบากยากเข็ญ ลองพิจารณาวิชาดังกล่าวข้างต้น เพื่อเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ดูอาจจะตรงกับความประสงค์และเจตนารมณ์ของคุณก็ได้

วัฒนธรรมท้องถิ่นกับการอนุรักษ์กล้วยไม้ธรรมชาติ

ระพี สาคริก

ก่อนการศึกษาวิเคราะห์สาระในเรื่องนี้ ใคร่จะขอชี้แนะไว้เป็นการล่วงหน้าว่า หากไม่มองอย่างยึดติดอยู่แต่เพียงรูปแบบของกล้วยไม้ น่าจะเห็นได้ว่า เป็นหลักการพื้นฐานซึ่งนำเอากล้วยไม้มาเป็นประเด็นตัวอย่างเท่านั้น

มนุษย์เป็นชีวิตที่มีอิทธิพลเหนือสิ่งอื่น ๆ และอิทธิพลดังกล่าวก็เป็นสิ่งซึ่งสืบเนื่องมาจากความคิดและพฤติกรรมของมนุษย์เอง ในแนวทางเดียวกัน เมื่อมนุษย์มีการอาศัยอยู่ร่วมกัน จึงต่างก็มีการสร้างอิทธิพลเหนือกันและกัน ตั้งแต่ระดับส่วนตัวจนถึงระดับชุมชน และเลยไปจนถึงระดับชาติอย่างเป็นระบบในกระแสที่

เป็นสัจธรรม

อย่างไรก็ตาม การที่มนุษย์แต่ละชีวิตมีการสร้างอิทธิพลเหนือสิ่งอื่น ๆ ที่อยู่ภายนอกตนเองเป็นนิสัย ก็เป็นเพียงการสร้างความเหนือซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางรูปวัตถุ แต่ในอีกด้านหนึ่งรูปวัตถุและการเปลี่ยนแปลงของสิ่งภายนอกมนุษย์ที่มนุษย์สัมผัสอยู่ในการดำเนินวิถีชีวิตประจำวัน ก็มีการสร้างอิทธิพลเหนือมนุษย์ เป็นเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจและความคิดของมนุษย์เช่นกัน

ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ทั้งในด้านที่มีภาวะเป็นรูปวัตถุและที่เป็นพลังงาน และไม่ว่าจะเกิดจากอิทธิพลธรรมชาติหรือเกิดจากความคิดและผลจากพฤติกรรมที่กระทำโดยมนุษย์เองก็ตาม ต่างก็ผลกระทบต่อจิตใจมนุษย์ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และกำหนดรูปแบบความคิดความเชื่อ ที่ทำให้มนุษย์หวนกลับมาประกอบกรรมอีกครั้งหนึ่งอย่างเป็นวัฏจักร

แต่ในเมื่อชีวิตมนุษย์ชาติได้มีการเกิดและมีความเป็นมาภายใต้การกำหนดโดยกฎธรรมชาติ ภาวะแวดล้อมธรรมชาติจึงเป็นพื้นฐานที่ผูกพันและกำหนดดุลชีวิตของมนุษย์ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงไว้อย่างเหมาะสม ทั้งที่เป็นทัศนียภาพและทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนบทบาทการเปลี่ยนแปลงที่สัมพันธ์อยู่กับเหตุผลทางภูมิศาสตร์ของแต่ละท้องถิ่น จึงทำให้ชุมชนของมนุษย์แต่ละชุมชนมีรูปแบบและวิถีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ที่มีความเหมาะสมเป็นการเฉพาะตัวเอง และทำหน้าที่ประสานชีวิตตลอดจนแนวคิดของมนุษย์ในแต่ละชุมชนให้มีการอยู่ร่วมกันและร่วมกันพัฒนาไปได้ด้วยดี

กระแสวัฒนธรรมที่

สัมพันธ์อยู่กับภาวะแวดล้อมธรรมชาติและทรัพยากรท้องถิ่น จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ชุมชนแต่ละแหล่ง ดำเนินวิถีชีวิตและพัฒนาตนเองไปได้อย่างศานติ และอยู่อยู่พื้นฐานที่กล่าวกันว่า *"พึ่งพาตนเองได้อย่างเสรี และรู้คุณค่าตนเองได้อย่างแท้จริง"*

ซึ่งโดยหลักการดังกล่าวนี้เอง ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์ด้วยกันเองก็ดี หรือระหว่างมนุษย์กับภาวะแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติก็ตาม ต่างก็มีหน้าที่ให้การเอื้ออำนวยระหว่างกันและกัน และภายใต้สภาวการณ์เช่นนี้ จิตมนุษย์ผู้เป็นสมาชิกของชุมชนควรอยู่ในสภาพซึ่งสามารถตระหนักได้เองว่าเมื่อมีการอาศัยประโยชน์จากสิ่งอื่น ๆ ตนจำเป็นต้องมีหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบต่อการปกป้องคุ้มครองและทำนุบำรุงเพื่อให้โอกาสแก่สิ่งทั้งหลายได้สืบทอดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาบนฐานตนเองได้อย่างเสรีและตลอดไปในระยะยาว

ในที่นี้ ใคร่ขอนำเอาหลักการดังกล่าวแล้ว มาเป็นแนวทางในการมองปัญหาการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยไม้ธรรมชาติ ซึ่งในปัจจุบัน หลายประเทศที่มีการเกี่ยวข้อง ได้หยิบยกขึ้นมาวิเคราะห์และแสวงหาแนวทางในการแก้ปัญหากันกว้างขวางยิ่งขึ้น

แนวคิดที่สะท้อนภาพออกมาปรากฏให้เห็นได้ทั่ว ๆ ไปอยู่ในขณะนี้ มีไม่น้อยที่เกิดจากการมองปัญหาไปที่กล้วยไม้กันพฤติกรรมปลายเหตุของมนุษย์อย่างจำเพาะเจาะจง จึงทำให้มีการกำหนดวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยการใช้อำนาจควบคุมบังคับเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเองประการหนึ่ง กับส่งเสริมให้แต่ละคนลงมือขยายพันธุ์เพื่อเพิ่มปริมาณอีกประการหนึ่ง ซึ่งยังมิใช่เป็นการมองปัญหาอย่างถึงแก่นแท้และมองเห็นภาพปัญหาที่ครบถ้วนกระบวนการ

เนื่องจากแนวทางการแก้ปัญหาในปัจจุบัน ยังมีการนำเอากล้วยไม้ธรรมชาติ มาไว้ภายใต้อำนาจของมนุษย์ ทำให้การณ์ซึ่งควรจะอยู่บนพื้นฐานธรรมชาติที่แท้จริงต้องสูญสิ้นไปเพราะขาดเสรีภาพในการพัฒนาตนเอง

กล้วยไม้ป่าที่ปรากฏอยู่ตามธรรมชาติ เป็นชีวิตที่ได้มีการสืบทอดการพัฒนาบนฐานตนเองตลอดมาอย่างอิสระเสรี มิได้ตกอยู่ภายในอิทธิพลมนุษย์ซึ่งแฝงไว้ด้วยความรู้สึกว่า ชนิดนั้นสวยงามควรแก่การสนับสนุนให้มีการสืบทอดพืชพันธุ์ ชนิดนั้นไม่สวยงาม ไม่ควรสนใจและปล่อยให้ตายไป ดังเช่นพันธุ์กล้วยไม้จากป่าที่มนุษย์นำมาปลูกเลี้ยงเอาไว้และคิดว่า จะอนุรักษ์ไว้ให้สืบทอดพืชพันธุ์ได้ตลอดไป และยังมีการแฝงไว้ด้วยความรู้สึกว่าต้นนั้นสวยต้นนี้ไม่สวย และกระทำการคัดพันธุ์

ยิ่งไปกว่านั้นยังมีการสร้างเงื่อนไขขึ้นอีกด้านหนึ่งว่า ต้นนั้นแข็งแรง ต้นนี้ไม่แข็งแรง และการนำมาไว้ภายใต้บรรยากาศของการเลี้ยงดู ซึ่งเป็นการบังคับให้พ้นจากอิทธิพลธรรมชาติ มาพึ่งพามนุษย์เพื่อผลประโยชน์ของมนุษย์เอง

เนื่องจากมนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิต และมีการสืบทอดเชื้อสายเผ่าพันธุ์ภายใต้อิทธิพลธรรมชาติมาแล้วช้านานหากมีความเป็นมาตามวิถีทางที่มุ่งเน้นคุณภาพ ย่อมภาวะที่อิสระเสรีเป็นพื้นฐานสำคัญอยู่ภายใต้จิตสำนึกตนเองและในอีกด้านหนึ่ง กล้วยไม้ก็เป็นชีวิตหนึ่งซึ่งมีอิสระเสรี สืบทอดชีวิตและการเปลี่ยนแปลงมาแล้วช้านาน ในเมื่อแต่ละสิ่งที่ปรากฏอยู่ไม่ว่าขณะใด ต่างก็ได้มีการสืบทอดมาจากอดีตและอยู่ร่วมกัน ย่อมมีความสัมพันธ์ระหว่างกันในด้านประโยชน์ โดยเฉพาะมนุษย์ซึ่งเป็นชีวิตที่มีจิตใจ ย่อมมีการผูกพันอยู่กับทัศนียภาพและทรัพยากรธรรมชาติ บนพื้นดินถิ่นเกิด อย่างเป็นระบบและกลไกลึกซึ้งในจิตสำนึกตนเอง

กล้วยไม้เป็นพืชวงศ์ใหญ่มีจำนวนปรากฏเป็นหมื่นชนิดกระจายอยู่ตามธรรมชาติทั่วโลกที่มีพรรณไม้ทั่วไปสามารถอยู่ได้ ซึ่งแต่ละแหล่ง ต่างก็มีชุมชนท้องถิ่นเป็นของตนเอง

ท่ามกลางปรากฏการณ์เปลี่ยนแปลง ทั้งในด้านชุมชนและในด้านกล้วยไม้ในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งมีความแตกต่างระหว่างกันและกันด้วยภาวะแวดล้อมธรรมชาติและทรัพยากรต่างก็มีความเป็นมาภายในกระแสการเปลี่ยนแปลงโดยกฎธรรมชาติอย่างอิสระเสรีแต่ก็มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน ติดต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน ทำให้เชื่อว่า ในบางชุมชนอาจมีการนำกล้วยไม้ธรรมชาติเข้ามาสู่กระแสวัฒนธรรมและประเพณีนิยมในชีวิตประจำวัน

ซึ่งหากเป็นจริงในชุมชนใดก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นการนำกล้วยไม้ชนิดใดมาใช้ กล้วยไม้ชนิดนั้น ๆ น่าจะทำหน้าที่เป็นสื่อสำคัญนำจิตสำนึกของบุคคลทั้งหลายผู้เป็นสมาชิกโดยชีวิต ของชุมชนนั้น ให้มีการสืบทอดอย่างหวนกลับไปโดยมิได้มุ่งแต่เพียงกล้วยไม้ชนิดนั้นชนิดเดียว หากมุ่งไปสู่การคุ้มครองทำเลและบรรยากาศธรรมชาติตลอดจนทิวทัศน์ธรรมชาติซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดอย่างตระหนักได้ถึงหน้าที่ของมนุษยชนที่จำเป็นจะต้องรับผิดชอบอย่างถึงรากถึงเหง้าที่แท้จริง เพื่อนำไปสู่ผลประโยชน์ของเชื้อสายเผ่าพันธุ์ของตนเองในอนาคต และของทุกคนซึ่งมีรากเหง้าอยู่ในชุมชนเดียวกัน

และหากมองสู่แนวทางเดียวกันนี้ แต่ลึกลงไปอีกระดับ

หนึ่ง จะเห็นภาพที่สำคัญยิ่งขึ้นไปอีก นั่นคือภาพของกระบวนการธรรมชาติและทรัพยากรที่มีความหมายเป็นศูนย์รวมจิตใจ เพื่อมุ่งวิถีสู่การพัฒนาที่แท้จริงของชุมชนนั้น ๆ เอง

ในเรื่องกล้วยไม้นี้ ใคร่ขอหยิบยกเอาประเด็นตัวอย่างซึ่งปรากฏเห็นได้ในประเทศไทยที่ยังคงเป็นปัญหา ซึ่งแสดงให้เห็นว่า พื้นฐานของชุมชนยังคงน่าจะถูกเรียกได้ว่าอยู่ในภาวะที่ด้อยพัฒนา มาประกอบการศึกษาและพิจารณา

ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๘๒ ถึง ๒๔๘๔ ซึ่งในขณะนั้น ผู้เขียนยังเป็นนักเรียน เรียนอยู่ที่โรงเรียนเตรียมวิทยาลัยเกษตรกรรมแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นเมืองศูนย์กลางภาคเหนือของประเทศไทย และมีสภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง มีภูเขาล้อมรอบและมีทิวทัศน์ที่สวยงาม ได้พบคนในท้องถิ่น นำเอา *"เอื้องแซะ" (Dendrobium scabrilingue LDL.)* ซึ่งเป็นกล้วยไม้สกุลหวาย อยู่ในหมู่ Nigrohirsutea มีกาบใบซึ่งเคลือบไว้ด้วยขนสีดำบาง ๆ ซึ่งกล้วยไม้ชนิดนี้มีแหล่งกำเนิดอยู่ในเขตจังหวัดแม่-ฮ่องสอน ระหว่างระดับความสูงจากน้ำทะเล ๘๐๐ ถึง ๑,๒๐๐ เมตร แถบลุ่มแม่น้ำสาละวิน ซึ่งเป็นจังหวัดใกล้เคียงกับจังหวัดเชียงใหม่ และมีเขตติดต่อกับประเทศพม่าตอนบน มาใช้งานหลักหนึ่งในประเพณีวันปีใหม่พื้นเมือง

เอื้องแซะ เป็นกล้วยไม้ที่มีฤดูดอกระหว่างเดือนมกราคมถึงเมษายนของแต่ละปี มีลำลูกกล้วยแต่ละลำสูงประมาณระหว่าง ๕ ถึง ๑๒ ซ.ม. ภาพที่เห็นได้เสมอนมีการออกดอก ชิดข้อของลำลูกกล้วย เนื่องจากดอกออกบนก้านช่อที่สั้นมาก การนำมาประดับเพื่อความสวยงามจึงจำเป็นต้องตัดโคนลำลูกกล้วยมาปักลงในขันเงินพื้นเมืองที่มีขนาดพอเหมาะพอสมกับต้นกล้วยไม้ชนิดนี้ แล้วใส่ทรายลงไปตามด้วยการใส่น้ำพอชื้น แล้วจึงปักลำลูกกล้วยที่กำลังมีดอกลงไป แต่งให้เป็นพุ่ม

ในโอกาสที่ครอบครัวและญาติสนิท มีการทำพิธีคารวะผู้ใหญ่ *(เช่นที่เรียกกันว่า "พิธีรดน้ำดำหัว")* เช่น ในวันปีใหม่พื้นเมือง ซึ่งอยู่ในช่วงต้นเดือนเมษายน มีการนิยมนำขันเงินใส่ดอกกล้วยไม้

เอื้องแซะดังกล่าวแล้ว ไปคารวะ ส่วนผู้รับคารวะก็จะนำไปตั้งประดับไว้ภายในห้อง ดอกมีกลิ่นหอมเย็น และกล่าวกันว่าบานได้ทนนานร่วม ๑ เดือนเต็ม ส่วนดอกที่ตูม ก็จะมีการทะยอยกันบานต่อมาได้อีกนานพอสมควร

ในหนังสือ *"กาพเจี้ยจามเทวีและวิรังคะ"* นิพนธ์โดยอาจารย์ไกรศรี นิมมานเหมินท์ พิมพ์ที่โรงพิมพ์ พี.เอ.ลิฟวิ่ง จำกัด เมื่อ ๑ มกราคม ๒๔๕๐ ในระหว่างหน้า ๗๔ กับหน้า ๗๕ มีภาพแทรก เป็นภาพเอื้องแซะและคำอธิบายใต้ภาพได้กล่าวไว้ดังนี้

เอื้องแซะ ในสมัยโบราณเป็นดอกไม้ที่ชนเผ่าลัวะ ใช้เป็นบรรณาการต่อพระเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ ถือกันว่าเป็นดอกไม้ที่หายากมาก และเหมาะสมกับเจ้าผู้ครองนคร

เอื้องแซะนี้ขึ้นอยู่ในป่าลึกตามลุ่มแม่น้ำคง *(สาละวิน)* ในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นดอกกล้วยไม้ที่ถึงแม้จะมีสีขาวและไม่ค่อยจะงาม แต่มีกลิ่นหอมเป็นที่ต้องใจ และถือกันว่าเป็นของสูง ที่จะใช้เป็นบรรณาการแด่พระเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ ตั้งแต่โบราณกาลตลอดมา

เมื่อสมเด็จพระปกเกล้าฯ และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีเสด็จประพาสนครเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. ๒๔๖๙ ชนเผ่าลัวะ ก็ได้นำขึ้นทูลเกล้าถวายทั้งสองพระองค์

สิ่งที่นำมากล่าวนี้ เป็นข้อความทั้งหมดในหนังสือซึ่งนำมากล่าวอ้างอิง

อนึ่ง ในช่วงปี พ.ศ. ๒๔๘๒ ถึง ๒๔๘๔ ผู้เขียนยังได้สังเกตุเห็นว่า บรรยากาศทั่ว ๆ ไปของจังหวัดเชียงใหม่ ยังคงมีความสงบ คนต่างถิ่นยังมิได้เข้าไปพลุกพล่าน ป่าไม้ก็ยังมิได้ถูกทำลายมากนัก ในตัวเมืองยังปลอดจากอาชญากรรม ประชาชนในท้องถิ่นมีการขยันและมีสมาธิในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม แต่ละคนมีฐานะพอมีพอใช้ เมื่อสิ้นฤดูเก็บเกี่ยวพืชผลซึ่งเป็นช่วงที่ย่างเข้าฤดูแล้ง ชาวบ้านจะมีการจัดขบวนแห่ไปตามถนนเพื่อเข้าวัดทำบุญซึ่งผสมผสานไว้ด้วยการสังสรรค์ผ่านประเพณี

ในขบวนแห่ จะมีสตรีชาวบ้านแต่งกายตามประเพณีพื้นเมือง ประดับเรือนผมด้วยช่อดอกกล้วยไม้พื้นเมืองซึ่งออกดอกในช่วงเวลาเดียวกัน ส่วนใหญ่เป็นดอก *"เอื้องคำ" (Dendrobium chrysotosum LDL.)* สีเหลืองแสด และ *"เอื้องม่อนไข่" (Den.thyrsiflorum)* สีเหลืองแสดตัดสีขาว ซึ่งมีอยู่ตามธรรมชาติทั่วไป

แม้ตามต้นไม้ใหญ่ที่ปลูกไว้ในบริเวณบ้านเพื่อให้ความร่มเย็น และอาจให้ผลด้วย ก็ปรากฏว่ามีกล้วยไม้พื้นเมืองที่ได้มาจากป่าในท้อง

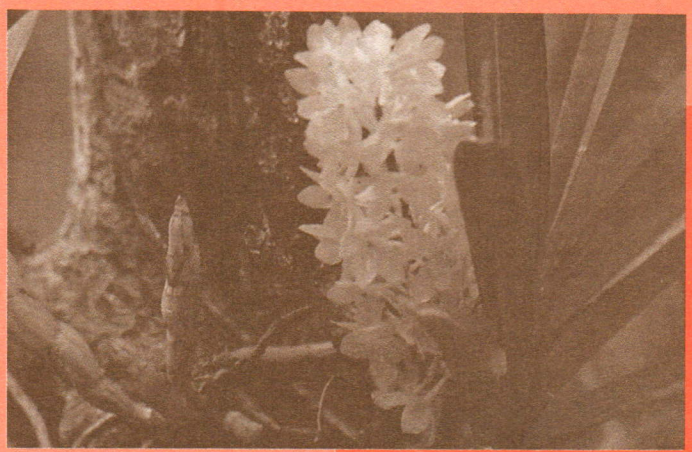

ถิ่นปลูกไว้ตามต้นไม้แบบธรรมชาติ และออกดอกตามฤดูกาลให้ชื่นชมและใช้งานในประเพณี

ในปัจจุบัน ผลของการถูกแทรกแซงทำลายโดยกระแสวัฒนธรรมในรูปแบบ *"วัตถุนิยม"* ที่เข้ามาจากภายนอกชุมชน ฉาบหน้าไว้ด้วยภาพซึ่งทำให้คนหลงเชื่อว่าคือความเจริญ ได้เข้าไปเป็นมลพิษทั้งทางจิตใจและทางวัตถุซึ่งเคยมีรากเหง้าอยู่กับท้องถิ่นได้ปรากฏอย่างเด่นชัด สำหรับผู้ที่พอจะยังมีภูมิปัญญาเหลืออยู่พอสมควร

เอื้องแซะ ซึ่งเชื่อกันมาช้านานแล้วว่า ไม่สามารถนำลงมาปลูกในระดับที่มีชุมชนอยู่อาศัยของจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีระดับความสูงจากน้ำทะเลประมาณต่ำกว่า ๔๐๐ เมตรเล็กน้อย ทำให้ต้องเก็บจากป่าจากเขามาใช้งานใน *"ประเพณี"* ที่มีการกระทำอย่างสืบทอดตลอดมา ซึ่งโดยเหตุผลพื้นฐาน คนในชุมชนท้องถิ่นน่าจะมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ไว้เพื่อการณ์นี้ในระยะยาว มาบัดนี้การใช้ประโยชน์ในรูปแบบของการสืบทอดวัฒนธรรมกลับบางตาลงไป แต่ได้เห็นภาพการเก็บส่งกรุงเทพฯ

ผ่านไปสู่ต่างประเทศเพื่อจำหน่ายเอาเงินเข้ามาแทนที่

ต้นกล้วยไม้เอื้องคำและเอื้องม่อนไข่ ก็ถูกส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศหนาตายิ่งขึ้นเป็นลำดับ ส่วนช่อดอกที่เคยใช้ประดับเรือนผมสตรีฟ้อนรำตามประเพณี ได้มีการเปลี่ยนแปลงมาใช้ดอกกล้วยไม้เทียม และยิ่งไปกว่านั้น การฟ้อนรำเพื่อการบุญการประเพณีที่มีรากเหง้าอยู่ในกระแสวัฒนธรรมที่แท้จริงก็เพี้ยนไปเป็นการฟ้อนรำเพื่อให้ความบันเทิงชาวต่างประเทศเพื่อ *"ส่งเสริมการหาเงิน"*

เมื่อหวนกลับไปมองสู่สภาพธรรมชาติของป่าไม้ซึ่งเป็นนิเวศน์ที่แท้จริงของกล้วยไม้มีชีวิตทั้งกระบวนการซึ่งเคยเป็นแหล่งที่มีชีวิตชีวาและให้การถ้อยทีถ้อยอาศัยระหว่างชีวิตในท้องถิ่น ทั้งที่

เป็นรากเหง้าจิตใจและอำนวยประโยชน์ในด้านวัตถุ ที่ควรเอื้ออำนวยระหว่างกันและกันได้อย่างเหมาะสมและเป็นผลดีที่สุดแก่ชีวิตคนในท้องถิ่นเอง ก็ได้พบกับสภาพของการถูกทำลายไปอย่างรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นการกระทำแบบผิดกฎหมายหรือใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือของกลุ่มบุคคลผู้อยู่ในอำนาจ ผู้ปราศจากรากเหง้าที่หยั่งลงผืนแผ่นดินในท้องถิ่นตนเอง

ดังนั้น ไม่ว่าจะมองสู่ทิศทางใด ผลที่ปรากฏให้เห็นเป็นสิ่งยืนยันซึ่งกันและกันได้ว่า วัฒนธรรมในทางความคิด

เพียงน้อยนิด ในชุมชนแต่ละแห่ง ให้ได้มีโอกาสพัฒนาตนเองและประสานเข้าหากันและกันอย่างเป็นกระบวนการด้วยความเข้าใจที่ดีเพื่อให้บังเกิดแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงที่มุ่งละจากพลังวัตถุนิยมได้ทีละน้อยเพื่อไปสู่แนวใหม่

การอนุรักษ์กล้วยไม้ธรรมชาติ ที่จำเป็นต้องมีการประสานซึ่งกันและกันกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในทุกรูปแบบ และพัฒนาพื้นฐานที่ก่อให้เกิดบรรยากาศและจิตใจ หากสามารถฟื้นคืนกลับทิศทางเดิมได้ ย่อมเป็นความหวังของการอนุรักษ์กล้วยไม้และสิ่งอื่น ๆ ที่ปรากฏและมีความเป็นมาอย่างเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตธรรมชาติให้บังเกิดประโยชน์แก่การพัฒนาได้อย่างแท้จริง

คงมีทิศทางเดียวที่จะสามารถทำให้เริ่มเห็นความหวังของการเปลี่ยนแปลงอย่างมุ่งทิศทางสู่การแก้ปัญหาได้อย่างจริงจัง คือการให้โอกาสแก่พลังซึ่งยังเหลืออยู่ในทิศทางที่ควรจะเป็น แม้ของความมีเสรีภาพร่วมกันน่าจะสามารถฟื้นฟูพื้นฐานตนเองให้กลับคืนมา และสร้างความเข้มแข็งมั่นคงยิ่ง ๆ ขึ้นไปในการตอบสนองการพัฒนาชีวิตและวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นให้อยู่บนฐานตนเองได้อย่างจริงจัง เพื่อความวัฒนาถาวรในระยะยาว

การสื่อสาร เพื่อสันติภาพ

สถิตย์ เล็งไธสง

การสื่อสารในที่นี้ หมายถึงการที่คนเราติดต่อกัน ไม่ว่าจะเป็นการพูดจา ไปมาหาสู่ หรือเพียงแต่มองดูกันด้วยความหมายอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้

ปัญหาว่า จะสื่อหรือติดต่อกันอย่างไรจึงจะเกิดสันติภาพ มีความเข้าอกเข้าใจกัน

ผมเห็นว่า เราจะต้องสื่อหรือติดต่อกันด้วยความเย็น คือ **ธรรมะ** ซึ่งมีอยู่มากมาย จะขอยกมากล่าวพอเป็นแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

ธรรมะที่สำคัญยิ่ง เป็นยาครอบจักรวาล คือ **เมตตาธรรม**ในพรหมวิหารธรรม ซึ่งมี ๔ ข้อ ข้อต้น ได้แก่ เมตตาที่สำคัญยิ่งนั่นเอง เป็นความสงสารผู้อื่น อยากให้เขาได้สุข ข้อ ๒) คือกรุณา อยากให้เขาพ้นทุกข์ ข้อ ๓) มุทิตา ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี และสำแดงความยินดีต่อเขา ไม่ริษยา และ

ข้อ ๔) อุเบกขา ความวางเฉยเมื่อตนหมดปัญญาที่จะช่วยผู้อื่นผู้มีทุกข์ ไม่ซ้ำเติม แต่เมตตาธรรมเป็นใหญ่ที่สุด พระพุทธองค์ตรัสว่าเป็นธรรมค้ำจุนโลก ดังพุทธภาษิตที่ว่า **โลโกปถัมภิกาเมตตา** ภาษาสันสกฤตใช้ *ไมตรี* เป็นคำเดียวกับคำว่าความรักในศาสนาคริสต์

พูดถึงความรัก หรือเมตตานี้ ต้องเข้าใจอีกเหมือนกันว่าเป็นรักที่ปราศจากอุปาทาน เช่น สามีภรรยารักกัน เป็นรักที่ประกอบด้วยอุปาทาน พอภรรยามีชู้หรือไปอยู่กับชู้ ก็แทบจะฆ่าตัวตาย แต่เมตตาหรือรักที่ปราศจากอุปาทานนั้น เป็นความปรารถนาที่จะให้ผู้อื่นพ้นทุกข์แต่อย่างเดียว ตราบใดที่ผู้อื่นยังมีทุกข์ ก็ยังมีความรักหรือเมตตาอยู่ตราบนั้น โดยไม่เลือกว่าเขาจะเป็นอะไรกับเราหรือไม่ รักได้แม้กระทั่งศัตรู เป็นความรักที่ไม่จืดไม่จาง มีนักปรัชญาอุปมาไว้ว่า เหมือนบิดารักบุตร ไม่ว่าบุตรจะเลวอย่างไรก็ยังรัก

คำสอนในพระพุทธศาสนาทั้งหมดรวมลงในเมตตาคำเดียว ครั้งหนึ่งพระอานนท์ทูลถามพระพุทธองค์ว่า

"คำสอนของพระองค์ครั้งหนึ่งเกี่ยวกับเมตตา ใช่หรือไม่พระเจ้าข้า"

พระพุทธองค์ตรัสตอบว่า *"ไม่หรอกอานนท์ คำสอนของตถาคตทั้งหมดเกี่ยวด้วยเมตตาทั้งนั้น"*

เวลาจิตเป็นสมาธิ
เราจะมีสติ
ความโลภ ความโกรธ ความหลง
มันจะลดลงไปเอง

เพราะฉะนั้น ถ้าคนเรามีความเมตตาแล้ว ก็ย่อมจะมีธรรมะทั้งมวล ไม่ว่าจะคิด จะพูด หรือจะทำอะไรกับใครก็ดีหมด

ปัญหาต่อไปก็คือว่า ทำอย่างไรคนเราจึงจะมีเมตตา

เมตตานั้นเป็นเรื่องของจิตของใจ เราจะต้องพัฒนาจิตใจ

การพัฒนาจิตใจนั้นทำได้หลายทาง คือ

(๑) **กรรมฐาน** คือ การกำหนดจิตให้นิ่ง ให้เป็นสมาธิอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ลมหายใจ สวดมนต์อย่างมุสลิม ท่านไหว้พระถึง ๕ หนนี้ได้มาก มี ๒ ขั้น คือ สมถกรรมฐานกับวิปัสนากรรมฐาน สมถกรรมฐาน เป็นการทำให้จิตนิ่งเฉย ๆ ส่วนวิปัสนากรรมฐานนั้นเป็นกรรมฐานที่พิจารณาไตรลักษณ์ คือ ความเป็นไปตามธรรมชาติของสังขาร ว่าสังขารทั้งหลายนี้เป็นอนิจจังทุกขัง อนัตตา โดยเฉพาะพิจารณาสรีระร่างกายของเรานี่แหละว่ามันไม่เที่ยง มันเปลี่ยนแปลงตั้งแต่เด็กจนแก่อย่างเนืองนิจ บางครั้งก็เจ็บ บางครั้งก็ไข้ ในที่สุดก็ร่วงโรยเสื่อมสภาพไป ไม่มีสิ่งใดเป็นของเรา ไม่มีประโยชน์ที่เราจะโลภ ที่จะโกรธ และริษยาผู้อื่น เวลาจิตเป็นสมาธิแล้วนี้เราจะมีสติ ความโลภ ความโกรธและความหลงมันจะลดลงไปเอง ท่านจะมองเห็นคนที่ท่านเกลียดมาก ๆ นอนแน่นิ่งน่าสงสารมาก ถ้าเราฝึกทุกวันแล้ว เมตตาจะคงอยู่กับเรา และรู้สึกเป็นสุขใจทั้งเวลาหลับและเวลาตื่น ไม่มีศัตรู และรู้สึกว่ามีเพื่อนอยู่เต็มโลก

ถึงไม่ไปนั่งคุยกับเขาก็รู้สึกว่าเขาอยู่กับท่าน

คุณของเมตตานั้นมากมายนัก แม้ศาสตราวุธก็ไม่อาจทำร้ายท่านได้ เคยมีตัวอย่างคนร้ายจะไปฆ่าคน เผอิญท่านที่จะถูกทำร้ายนั้นแจริญกรรมฐานและมีเมตตาธรรมสูง ทราบด้วยวาระจิตว่าคนนั้นจะมาทำร้ายตน จึงแผ่เมตตาให้ คนร้ายมาถึงยืนงงอยู่ครู่หนึ่งแล้วรีบได้มาทำผิดกฎหมายอย่างนี้ พอคนร้ายเข้ามาใกล้ ท่านก็แผ่เมตตาให้ และบอกให้คนร้ายเข้าไปเก็บเอาทรัพย์เท่าที่พอจะขนไปได้ คนร้ายมิได้ทำร้ายท่านหรอก มันเก็บเอาของใช้เล็กน้อยแล้วมันก็ไป แต่ชาวบ้านพากันล้อมแล้วจับตัวไว้ได้ พอท่านทราบก็ตามไปบอกให้ชาวบ้านปล่อยมัน นี่คือ แรงเมตตาที่เกิดจากสมาธิจิตแท้ ๆ ท่าน

รักษาตนให้พ้นจากทุกข์ภัยทั้งสิ้นนี้เถิด"

เราอาจเจริญเมตตาด้วยการยิ้ม รู้จักขอโทษด้วยน้ำเสียงที่มีความรักเมื่อทำผิด และขอบคุณด้วยเมตตาเมื่อได้รับประโยชน์ซึ่งจะทำให้การติดต่อเป็นไปด้วยความราบรื่น

(๓) **ให้ธรรมชาติสอนใจเราบ้าง** เช่น มีสัตว์เลี้ยงไว้ประจำบ้าน ไม่ว่าจะเป็นสุนัข

เราอาจเจริญเมตตา
ด้วยการยิ้ม
รู้จักขอโทษ เมื่อทำผิด
และขอบคุณด้วยเมตตา
เมื่อได้รับประโยชน์

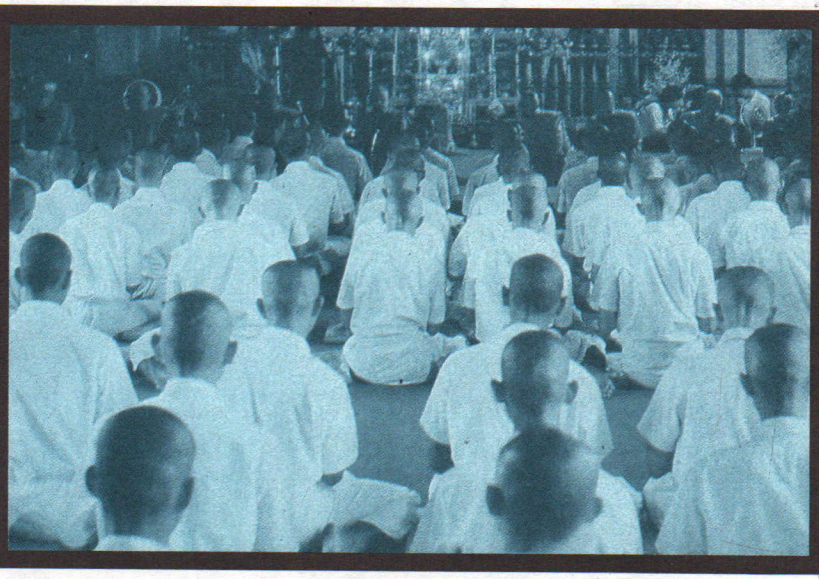

หนีไป เทวทัตส่งช้างไปประหารพระพุทธองค์ ไปถึงช้างนั้นก็หมอบ ส่งนายธนูไปยิงพระพุทธองค์ นายธนูนั้นก็ไปกราบและอุปสมบทเป็นสาวก

ตัวอย่างจริงที่ผมจะเรียกว่าประสบเองก็ว่าได้ คือ ญาติคนหนึ่ง เวลานี้ท่านยังมีชีวิตอยู่ ชื่อคุณหมออุไรวัณณ์ รสานนท์ คุณหมอผู้นี้ทำกรรมฐานมานานเช่นกัน เหตุเกิดเมื่อหลายปีมาแล้ว ขณะที่นั่งทำสมาธิอยู่ก็มีคนร้ายถืออาวุธเข้ามาจะชิงทรัพย์ ท่านบอกว่าพอเห็นคนร้ายก็นึกสงสาร คิดว่าลูกเมียเขาคงลำบากนะ เขาจึงจะเห็นว่าเมตตาธรรมนี้คุ้มครองโลกจริง ๆ ก่อให้เกิดอหิงสธรรมแม้กับคนที่ทำร้ายตน

(๒) **แผ่เมตตา** เป็นการพัฒนาจิตอีกแบบหนึ่ง คือ เราส่งความปรารถนาดีไปยังสรรพสิ่งที่มีชีวิตทุกเช้าค่ำ เวลาที่เหมาะที่สุดก็คือ หลังสวดมนต์ไหว้พระ และภายหลังทำสมาธิ คำแผ่เมตตาที่เราใช้กันก็คือ *"สัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนมนุษย์ เกิดแก่เจ็บตายด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น จงเป็นสุข เป็นสุขเถิด อย่าได้เบียดเบียนกันเลย อย่าได้อาฆาตพยาบาทจองเวรกันเลย จงมีแต่ความสุขกายสุขใจ

แมว นก หรือแม้แต่จิ้งจก ตุ๊กแก ก็ได้ เพราะสัตว์ต่าง ๆ นั้น เป็นที่ตั้งแห่งความเมตตาของเรา ทำให้เรามีจิตใจอ่อนโยนอยู่เสมอเมื่อเห็นมัน หรือว่าง ๆ ก็ไปเที่ยวตามป่า เขา หรือในที่สงบสงัด ธรรมชาติจะสอนให้เรามีความสงบและสันติ

ธรรมะที่ส่งเสริมสันติภาพในการติดต่อกันอีกกลุ่มหนึ่งก็คือ สังคหวัตถุธรรม ซึ่งมี ๔ ประการ คือ

๑) **การให้** เป็นกุศลกรรมที่ก่อให้เกิดความรัก ดังพุทธภาษิตที่ว่า **ททมาโนปิโยโหติ** แปลว่า ผู้ให้ย่อมเป็นที่รัก

โดยเฉพาะการให้ระหว่างศาสนา ขณะนี้จำเป็นมาก เพราะจะเป็นสื่อที่นำไปสู่ความเข้าใจกันระหว่างศาสนิกต่างเหล่า ซึ่งถ้าหากเกิดความขัดแย้งกันขึ้นแล้วจะสร้างปัญหาให้แก่สังคมนับร้อยปี สมเด็จพระสังฆราชองค์ปัจจุบัน เคยประทานที่ดินส่วนหนึ่งให้มูลนิธิเด็กกำพร้าของคุณหญิงแสงดาว ใช้ประโยชน์ คุณหญิงไปถึงไหนก็พูดชมถึงนั่น เมื่อไม่นานมานี้ พระหลานชายของผมจากเชียงรายไปธุดงค์ที่จังหวัดยะลา ได้ออกบิณฑบาตเปล่าอยู่ ๓ วัน ต้องล้างบาตรฉัน วันที่ ๔ เธอจึงอธิษฐานว่า ถ้าต่อไปข้างหน้าศาสนาจะมีความเข้าอกเข้าใจกันก็ให้มีคนใส่บาตร แล้วออกบิณฑบาตด้วยความหิวโหย ปรากฏว่าวันนั้นได้ข้าวพอฉัน โดยมีพี่น้องชาวมุสลิมใส่บาตรและมาสนทนาธรรมด้วย วันต่อมาก็มีผู้มาเรียนกรรมฐานด้วย ผมรับฟังด้วยความปิติอย่างยิ่ง ถ้าพี่น้องชาวคริสตังจะลองใส่บาตรบ้างในบางโอกาส ความเข้าใจผิดระหว่างศาสนาจะไม่มีอย่างแน่นอน เวลานี้พี่น้องชาวอินเดีย ซึ่งนับถือทั้งศาสนาซิกข์และฮินดู ก็ใส่บาตรอยู่เป็นนิจ การให้เหล่านี้มีผลต่อสันติสุขอย่างสำคัญ

การให้ที่สำคัญ ไม่ต้องเสียทรัพย์สินก็คือ **ให้อภัย** ซึ่งเราควรฝึกกันทุกคน ถือว่าเป็นการให้ธรรมะเป็น*ทาน* คือ *อภัยทาน* เป็นกุศลสูงสุด นำไปสู่สันติสุข โดยเฉพาะกับเพื่อนบ้าน สุนัขเพื่อนบ้านเคยกัดทั้งบุตรและภรรยาของผม แต่ผมก็ไม่ถือโกรธเขา เพื่อนบ้านขับรถทับสุนัขผมตาย ผมก็ไม่ปริปากว่าเขาแม้แต่คำเดียว เพราะผมเห็นว่าไมตรีเป็นสิ่งที่มีคุณค่ามากกว่าสุนัขตัวเดียวมากมายนัก

อนึ่ง การให้ที่คนไม่ค่อยนึกถึงกัน แต่มันมีความสำคัญพอ ๆ กับให้อภัยก็คือ **ให้ความคารวะ** แก่กัน ถ้าจะแถมด้วยการยิ้มด้วยก็จะเพิ่มคุณค่าขึ้นอีก อย่างญี่ปุ่น พอเห็นหน้ากันก็ก้มศีรษะทักกัน ทำให้ใจชื้นและเกิดความรักขึ้นมาทันที เป็นปรัชญาแห่งความดีขั้นพื้นฐาน ที่เราควรฟื้นฟู สมัยท่านจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี เคยถือการคำนับเป็นรัฐนิยมข้อหนึ่ง และในจุฬกรรมวิภังคสูตร ก็ถือคารวธรรม เป็นยอดธรรมข้อหนึ่ง เมื่อสิ้นชีพจะทำให้ผู้นั้นไปถือกำเนิดในตระกูลที่สูงขึ้น ตามตำนานฝ่ายมหายานกล่าวถึงภิกษุรูปหนึ่ง กอปรด้วยคารวธรรมอย่างไม่มีใครเสมอเหมือน ท่านพบใครก็จะแสดงความคารวะและกล่าวคำอำนวยพรว่า *"ท่านผู้เจริญด้วยธรรม ต่อไปท่านจะได้เป็นพุทธะ"* มีคนเห็นว่าท่านสติไม่ปกติ แต่ท่านก็ไม่ใยดี ในที่สุดท่านก็ได้มาถือกำเนิดในตระกูลกษัตริย์แห่งศากยวงศ์ คือ เจ้าชายสิทธัตถะหรือพระพุทธองค์ของเรานี่เอง สำหรับชาตินี้ ความ

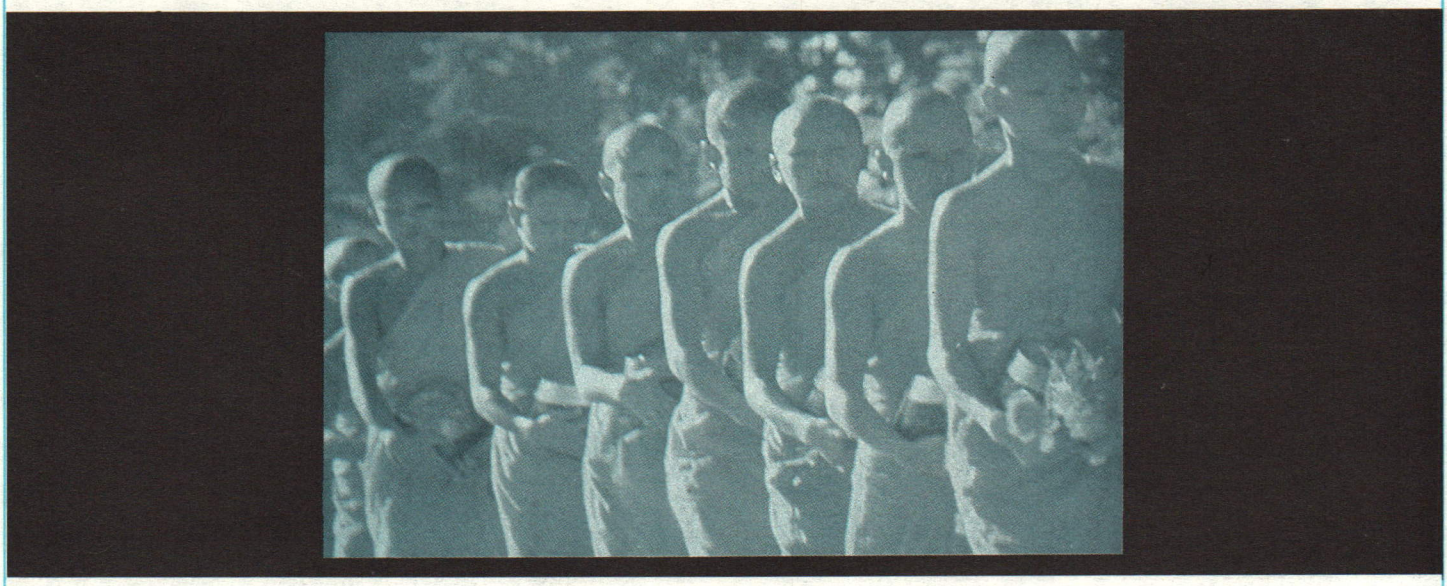

คารวะมีผลก่อให้เกิดสันติสุขแก่ผู้คบหาและสังคมโดยทั่วไป ส่วนการยิ้มนั้น ถือกันว่าเป็นมนต์ขลัง ทำให้ศัตรูกลายเป็นมิตรโดยไม่รู้ตัว

๒) **พูดจาไพเราะ** อันนี้แทบจะไม่ต้องอธิบาย เพราะทุกคนรู้ดีว่า การพูดดีนั้นเป็นศรีแก่ตัว แต่การพูดชั่วอัปราชัย มีคำพังเพยว่า *"พูดดีเป็นต่อ รูปหล่อเป็นรอง"* ถ้าฝึกกันทุกโดยเฉพาะเพื่อนบ้าน มีอะไรก็ช่วยกัน เช่น ประเพณีลงแขกควรได้รับการฟื้นฟูมากที่สุด เพราะมันก่อให้เกิดความรักความสามัคคีระหว่างเพื่อนบ้านอย่างสำคัญ

ตัวผมเองช่วยเหลือผู้แปลกหน้า โดยเฉพาะชาวต่างประเทศที่เข้ามาเที่ยวเมืองไทยอยู่เป็นประจำ วันหนึ่งผมได้พบหญิงวัยชราคนหนึ่งจากจังหวัดเพชรบูรณ์บนรถเมล์สายบางกรวย-นนทบุรี ถามดูได้ความว่าจะมาเยี่ยมลูกซึ่งย้ายจากบางกรวยไปบางใหญ่แล้ว แต่มาเย็นไปหน่อยจึงไม่ทันหลานที่โรงเรียน ผมถามว่าคุณป้าจะไปยังไงก็ได้รับคำตอบว่าจะไปข้างหน้าเห็นวัดตรงไหนก็จะลงแวะพักค้างคืนที่นั่น พอถึงรุ่งอรุณแล้วจึงจะออกไปดักหลานที่โรงเรียน ผมจึงพามาบ้านผมให้อาบน้ำและรับประทานอาหารแล้ว ขับรถไปส่งบ้านลูกสาวที่บางใหญ่ในตอนดึกคืนนั้น ตามที่อยู่ในแผ่นกระดาษ ซึ่งลำบากมากเพราะต้องไปหาบ้านกำนันแล้วไปบ้านผู้ใหญ่บ้าน แล้วจึงให้ผู้ใหญ่บ้านพาไป ซึ่งเป็นบ้านอยู่ในสวนค่อนข้างห่างถนน หลังจากคุณป้ากลับเพชรบูรณ์แล้วก็ได้ส่งจดหมายมาขอบคุณผม และต่อมาก็ส่งมะขามหวานมาให้รับประทาน ในที่สุดเราก็นับถือกันเสมือนหนึ่งญาติสนิท

๔) **การทำตนให้เสมอเหมือนกับผู้อื่น** ไม่โอ้อวดหรือยกตนข่มท่าน ทำให้เป็นคนเข้าไหนเข้าได้ รู้จักปรับตัว ไม่ขวยเขิน อย่างพระพยอม กัลยาโณ เป็นอาทิ ท่านสามารถเข้ากับทุกศาสนา เพราะท่านถือความดีเป็นมูลฐาน ไม่ถือความแตกต่างเป็นสาระ ตนกูอับดุลราห์มาน ก็เป็นบุคคลตัวอย่างอีกคนหนึ่ง ที่รู้จักปรับตัว เมื่อสมัยท่านเรียนอยู่ที่อังกฤษ ท่านทำตนเหมือนฝรั่งทั้ง ๆ ที่ท่านเป็นมุสลิม เมื่อเพื่อนล้อท่านว่าแขกกินหมู ท่านก็ว่าท่านกินแฮม ท่านจึงสามารถอยู่ในประเทศอังกฤษอย่างผาสุก และเมื่อท่านกลับมามะลายู ท่านก็เป็นมุสลิมที่ดี

หนแห่ง ก็จะเกิดความเรียบร้อยในสังคมอย่างเพิ่มพูน

การพูดที่พึงระวังก็คือพูดแล้วทำให้เกิดความเสียหายแก่ตนเองและผู้อื่น ไม่พึงพูดควรพูดแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ พูดแล้วไม่ได้ประโยชน์ แม้จะเป็นความจริงก็ไม่ควรพูด

ในกุศลกรรมบท กำหนดวจีกรรมที่พึงละเว้นไว้ ๔ อย่าง คือ (๑) ไม่พูดเท็จ (๒) ไม่พูดส่อเสียด (๓) ไม่พูดคำหยาบ และ (๔) ไม่พูดเพ้อเจ้อ เพราะพูดแล้วให้โทษ

๓) **การเกื้อกูลผู้อื่น** หรือทำตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น

และชีวิตของท่านก็รุ่งโรจน์จนในที่สุดกลายเป็นนายกรัฐมนตรีผู้ยิ่งใหญ่คนหนึ่งของมาลายา

สิ่งที่ควรสงวนก็คือ ความต่าง เพราะมันก่อให้เกิดความแตกร้าว เช่นเดียวกับความชั่ว ความไม่ดี ไม่ควรเผยแผ่ เช่น คนนี้ว่าคนนั้น ก็อย่าไปบอกคนนั้นว่าอย่างนี้ มีภาษิตพังเพยว่า

"ความไม่ดีเก็บไว้แต่ในอก อย่าหยิบยกออกขยายให้หลายหู"

อนึ่ง ควรหัดมองผู้อื่นแต่ในแง่ดี ซึ่งนอกจากจะก่อให้เกิดมิตรสัมพันธ์แล้ว ตนเองก็จะมีแต่ความสุขใจ นึกเสียว่าไม่มีใครที่จะมีความดีแต่ถ่ายเดียว ดังคำกลอนของท่านพุทธทาสภิกขุบทหนึ่งว่า

"ใครเขาทำขี้บ้างช่างหัวเขา
เป็นประโยชน์แก่โลกบ้างยังน่าดู
ไม่มีใครมีดีแต่อย่างเดียว
เหมือนเที่ยวหาหนวดเต่าตายเปล่าเลย

หลาย ๆ คน เมื่อได้ข่าวคนร้ายจับเด็กเรียกค่าไถ่ฆ่าเด็กตาย ก็โกรธแทนพ่อแม่เด็กอย่างเดือดดาล อยากจะให้ศาลตัดสินประหารชีวิตสักร้อยหน แต่ถ้าเราจะมองในแง่ดีก็จะเห็นว่า ไม่มีใครอยากจะทำชั่ว การที่เขาทำเช่นนั้นก็เพราะเขาอาจตกอยู่ในภาวะจำเป็นอะไรสักอย่างหนึ่ง คิดอย่างนี้แล้วเราก็จะไม่โกรธ ซึ่งเหมือนกับทำลายตนเอง พระพุทธองค์ทรงสอนพระอานนท์ว่า คนเขาด่ายังดีกว่าเขาตี ถึงเขาตีก็ยังดีกว่าเขาฆ่า และถึงแม้เขาจะฆ่าก็ยังดี เพราะเราไม่ต้องตายเอง ถ้าอย่างนี้แล้ว ไม่ว่าจะไปติดต่อกับใคร หรืออยู่ที่ไหน ก็จะพบแต่ความสงบ ศานติ

มีอีกสิ่งหนึ่ง ซึ่งคนมักไม่ค่อยนึกถึงกัน คือ การส่งความปรารถนาดีถึงกัน เป็นโทรจิต จะทำให้อีกฝ่ายหนึ่งคิดถึงเราเหมือนกัน ทำให้พูดถึงกันแต่ในแง่ดี ถ้ามีวัตถุ เช่น จดหมาย นามบัตร และรูปภาพ ก็ติดไว้ระลึกถึง อย่างผมนี่ ใส่กรอบไว้บูชาเลย เมื่อมีโอกาสก็ไปคารวะท่าน

ถ้าทุกคนปฏิบัติตามที่กล่าวมาแล้วอย่างสม่ำเสมอ ก็จะก่อให้เกิดความสงบ ผู้มีความสงบนั้น จะคุ้มผู้อื่น โดยเฉพาะผู้ใกล้ชิดให้เกิดความสงบด้วย อย่างเราไปกับพระธุดงค์ เรามีความสงบ มีปิติ หมดความหิวได้ อันนี้เป็นประสบการณ์ที่ผมพบมาด้วยตนเอง สำคัญที่สุดได้แก่บ้าน โดยเฉพาะสามีภริยาเป็นพื้นฐานทางจิตใจแก่กันและกัน ผู้มีภริยาที่ดีเหมือนมีแก้ว ออกจากบ้านไปทำธุรกิจด้วยจิตใจอันเบิกบาน ไม่ว่าจะติดต่อกับใคร ก็ราบรื่น มีผล การที่ภริยาเสียเวลาเพียง ๓ นาที เดินไปส่งสามีที่ประตูบ้าน จะทำให้สามีเข้ากับผู้ร่วมงาน

จงเลือกเอาส่วนดีเขามีอยู่
ส่วนที่ชั่วอย่าไปรู้ของเขาเลย
อย่าไปเที่ยวหาเลยสหายเอ๋ย
ฝึกให้เคยมองแต่ดีมีแต่คุณ"

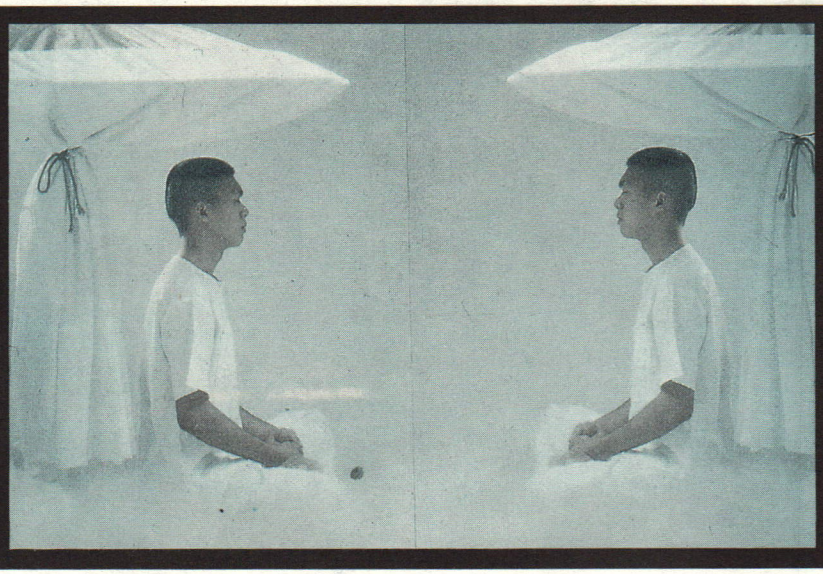

สัปปุริสธรรม

ให้รู้จักเหตุ รู้จักผล
รู้จักตน รู้จักประมาณ
รู้จักกาล รู้จักชุมชน
และรู้จักบุคคล

และผู้คบหาสมาคมด้วยความยิ้มแย้มราบรื่นตลอดทั้งวัน และการที่ภริยาเดินไปรับสามีที่ปากซอย หรือให้น้ำเย็นสักแก้วเมื่อมาถึง จะทำให้สามีภริยาอยู่กันด้วยความผาสุกตลอดชีวิต

ผมขอจบเรื่องด้วยการขอให้ท่านผู้อ่านยึดหลักความพอดีที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้ชื่อว่า **สัปปุริสธรรม** เป็นการกระทำที่ถูกที่ควรในการติดต่อคบหากับผู้อื่น โดย ให้รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และ รู้จักบุคคล คนที่นัดเที่ยงมาเอาบ่าย เรียกว่าไม่รู้จักกาล ทำให้เกิดความเสียหาย คบกันได้ครั้งเดียว บางคนไปเยี่ยมผู้อื่นโดยไม่ได้นัดหมาย ขณะที่เจ้าบ้านกำลังรับประทานอาหาร ทำให้เขาเลิกกินกลางคัน อย่างนี้ก็ย่อมจะคุยกันไม่ราบรื่น

ผมหวังในที่สุดนี้ว่าธรรมะง่าย ๆ ที่นำมาสาธกไว้นี้ พอจะเป็นประโยชน์ในการหยิบฉวยใช้สอย เพื่อการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น ด้วยความราบรื่น เป็นสุข และ ศานติ

ไปดูวิทยาศาสตร์ที่ญี่ปุ่น

(ต่อจากหน้า ๗๐)

ประยุกต์เป็นหน้าที่ของภาคเอกชน

ประเทศที่พยายามไล่ตามญี่ปุ่นมาติด ๆ ก็เห็นจะได้แก่ สาธารณรัฐเกาหลีหรือเกาหลีใต้ ซึ่งได้ทุ่มเทการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างมากจนบัดนี้เกาหลีมีความเจริญใกล้ญี่ปุ่นมาก บางเรื่องญี่ปุ่นต้องยอมให้เกาหลีชนะ เช่น อุตสาหกรรมการต่อเรือ บัดนี้ได้เปลี่ยนมือจากญี่ปุ่นมาเป็นเกาหลีไปแล้ว เหตุที่เกาหลีทำได้ เพราะเขาบรรจุการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีลงไปในแผนพัฒนาชาติตั้งแต่แผนที่ ๑ ซึ่ง เกิดขึ้น ช้ากว่าของประเทศไทยเพียงปีเดียว แต่เราเองบรรจุการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีครั้งแรกลงไปในแผนฉบับที่ ๕ ช้ากว่ากันถึง ๒ ทศวรรษ! และแม้กระทั่ง ปัจจุบันนี้คนไทยส่วนมากยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีว่าเป็นหัวใจของการพัฒนาเศรษฐกิจ ยังนึกว่า การพัฒนาเศรษฐกิจเกี่ยวกับการเงินการคลังแต่เพียงอย่างเดียว

ไปดูญี่ปุ่นแล้วก็อดที่หันกลับมามองตัวเองไม่ได้ ต้องยอมรับความจริงว่าเขามองการณ์ไกล และไม่อยู่นิ่งเฉย ขณะนี้สภาพต่าง ๆ ของไทยเขารู้หมดแล้วยิ่งไปกว่านั้นเขาได้หาประโยชน์จากความรู้เหล่านี้มานานโดยเราไม่รู้สึกตัว บางเรื่องเป็นของไทยแท้ ๆ แต่เขากลับเอาไปทำประโยชน์อย่างเต็มที่โดยเราไม่เคยคิด เช่นสมุนไพรไทยที่มีชื่อเรียกว่า *"เปล้าน้อย"* ซึ่งขึ้นได้ดีที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ขณะนี้ได้มีบริษัทญี่ปุ่นร่วมทุนกับคนไทยปลูกเปล้าน้อย และ แปรรูปส่งไปญี่ปุ่นผลิตเป็นยารักษาโรคกระเพาะอาหาร เขามาวิจัยเรื่องนี้อย่างเงียบ ๆ มาร่วม ๑๐ ปีแล้วนี่เป็นเพียงตัวอย่างเดียว ในหลายสิบตัวอย่างที่ไม่อาจนำมากล่าวได้หมดเพราะเนื้อที่จำกัด เขาได้มาศึกษาแม้กระทั่งสมุดข่อย ซึ่งเป็นจารึกคนโบราณว่าด้วยสมุนไพรไทย และยาไทยที่ใช้รักษาโรคต่าง ๆ เขารวบรวมชื่อสมุดข่อยจากวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศอย่างเงียบ ๆ ส่งไปแปรเป็นภาษาญี่ปุ่น แล้วส่งนักวิทยาศาสตร์มาศึกษา วิจัยสมุนไพรไทยจากความรู้ที่ได้รับ ถ้าจะพิจารณาความพยายามของเขาแล้ว ก็ไม่น่าประหลาดใจว่าทำไมญี่ปุ่นจึงก้าวหน้าไปสู่สภาพมหาอำนาจทางเศรษฐกิจได้ในปัจจุบัน

ถ้าไทยเราไม่อยากเป็นทาสทางปัญญาของใคร ก็เห็นจะต้องตื่นขึ้นมาคิดพึ่งตัวเอง สำรวจตนเอง และเริ่มต้นลงทุนพัฒนา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีไทยกันให้จริงจัง เพราะวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเป็นแกนหลักของการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ

การเรียนรู้จักวัฒนธรรมของประเทศอื่น โดยเฉพาะประเทศที่อยู่ห่างไกลกัน นอกจากจะเพิ่มพูนความรู้ ทำให้ได้เป็นข้อแตกต่างระหว่างกันและกันแล้ว บ่อยครั้งยังจะช่วยทำให้เราเข้าใจถึงวัฒนธรรมของตัวเองดียิ่งขึ้นอีกด้วย

สายตากับอาหาร

ตา เป็นอวัยวะที่สำคัญไม่น้อยต่อการดำรงชีวิตของคนเรา การรักษาตาให้อยู่ในสภาพดี จึงเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างที่สุด

สารอาหารบางชนิดมีความสัมพันธ์กับสุขภาพของตา หากร่างกายขาดสารอาหารจะมีผลทำให้ตาพิการหรือตาบอดได้ ไวตามินที่มีความสัมพันธ์กับสายตาโดยตรงก็คือ ไวตามินเอ และไวตามินบี

ไวตามินเอ มีหน้าที่สำคัญต่อร่างกาย คือ การมองเห็นและการเจริญเติบโตของเนื้อเยื่อต่าง ๆ ของร่างกาย การมองเห็นจอรับภาพหรือเรทินา (Retina) ของดวงตามีอวัยวะรับความรู้สึก ๒ ชนิด คือ ร็อดและโคน ร็อดทำหน้าที่มองเห็นได้ในแสงสลัว ส่วนโคนทำหน้าที่เห็นได้ในแสงสว่างและเห็นของที่มีสี หากขาดไวตามินเอ ความว่องไวของร็อดจะลดลงทำให้มองไม่เห็นในที่มืดต้องคอยเวลาสักครู่ สภาพเช่นนี้เรียกว่า บอดในเวลากลางคืน

การเจริญเติบโตของเนื้อเยื่อ ไวตามินเอมีบทบาทในการเกิดและการคงอยู่ของเนื้อเยื่อ ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวป้องกันการติดเชื้อ ถ้าขาดไวตามินเอ เนื้อเยื่อจะแห้งแบนและค่อย ๆ แข็งขึ้นจนกลายเป็นสะเก็ดลอกออก ถ้าเกิดขึ้นกับเนื้อเยื่อดวงตาจะทำให้กระจกตาหรือคอเนีย

อาจบอ

แหล่งข

ตามธรรมชาติ คือ

ได้จากสัตว์เท่านั้นและอยู่รว

กับไขมัน ได้แก่ ตับ ไต เนย

เนยเทียมเสริมคุณค่า นมสด

และครีม เนยแข็งที่ทำจากนมสด

ไข่แดง น้ำมันตับปลามีไวตามิน

เอสูง แต่ไม่จัดว่าเป็นอาหาร

ทั่วไป ส่วนใหญ่ของไวตามินเอ

ในอาหารมาจากโพรไวตามินเอ

คือสารที่สามารถเปลี่ยนเป็น

ไวตามินเอได้ จำพวกแคโรทีน

ซึ่งมีในผักใบเขียวจัดและเหลือง

จัด เช่น ผักคะน้า ผักกาดเขียว

มันเทศ ฟักทอง เป็นต้น และมี

มากในผลไม้ที่มีสีเหลือง ได้แก่

มะม่วงสุก มะละกอสุก ไม่

ควรซื้อไวตามินเอมากินเอง

เพราะร่างกายเก็บไวตามินเอ

ไว้ได้เป็นจำนวนมาก แต่ใช้

ปริมาณน้อย หากกินมากเกิน

ไปจะเป็นอันตรายต่อร่างกาย

ก็ได้ โดยมีอาการปวดข้อต่อ

กระดูกท่อนยาว เช่น แขน ขา

หนาขึ้น ผมหยาบและร่วง เบื่อ

อาหาร ตับและม้ามโต ซึ่งถ้า

หยุดกินไวตามินเอ อาการดัง

กล่าวจะหายไป เนื่องจาก

ไวตามินเอถูกดึงไปใช้ แต่

ต้องใช้ระยะเวลาหนึ่ง

ไวตามินบี การขาด

ไวตามินบี ๑ ทำให้ประสาท

หลังจากตาอักเสบหรือส่วนที่

หุ้มประสาทตาละลายจะเกิด

อาการตามัว การขาดไวตามิน

บี ๒ ทำให้ตาดำอักเสบ การ

ขาดไวตามินบีรวม จะทำให้

เกิดอาการทางสายตา ตาขาว

ไต ถั่วเม

ข้าวซ้อมมือ ข้า

ตับ ไข่ และผักใบเขียว

นอกจากนี้ สิ่งที่สำคัญที่สุด

สำหรับการป้องกันโรคเกี่ยว

กับตาที่สืบเนื่องมาจากการ

ขาดสารอาหารคือ ต้องกิน

อาหารที่มีคุณค่าทางอาหาร

อย่างครบถ้วนและเพียงพอ

ซึ่งแบ่งออกได้เป็น ๒ หมู่ ได้แก่

หมู่ที่ ๑ เนื้อสัตว์ต่าง ๆ

ไข่ ถั่วเมล็ดแห้ง นม

หมู่ที่ ๒ ข้าว แห้ง น้ำตาล

หัวเผือกมัน

หมู่ที่ ๔ ผลไม้ต่าง ๆ

หมู่ที่ ๕ ไขมันจากสัตว์

และพืช

และสิ่งสำคัญที่สุดที่

ร่างกายจะขาดไม่ได้ คือ น้ำ

มีโรคบางอย่างที่เกิดจากการ

เผาผลาญของร่างกายผิดปกติ

อาจทำให้ตาพิการได้ เช่น

โรคจากต่อมไม่มีท่อ โรคเบา

หวาน โรคไทฟอยด์ โรคข้อ

พิการต่าง ๆ หรือคนที่ดื่มสุรา

ปลอม ชนิดเมททิลแอลกอฮอล์

ทำให้ตาบอดได้

เมื่อมีอาการทางตาหรือ

มีอาการมึน ปวดศีรษะบ่อย ๆ

ควรปรึกษาแพทย์ เพื่อรับ

การตรวจรักษาเสียแต่แรก

เริ่ม เพราะจะช่วยให้ประหยัด

ทั้งเงินและเวลา รวมทั้งปลอดภัย

จากโรคตาพิการหรือตาบอดได้

เช่น โรคเยื่อตาอักเสบ ตาแดง

ริดสีดวงตา ต้อกระจก ต้อหิน

ต้อเนื้อโรคของจอรับภาพและ

เส้นประสาทตา หนองในเข้าตา

โรคขาดอาหาร สายตามัว

และแผลที่ตาดำ

นอกจากนี้อาจจะพบโรค

อื่นที่แสดงออกด้วยอาการตา

มัว หรือปวดศีรษะ เช่น โรค

เนื้องอกในสมอง โรคความดัน

โลหิตสูงและโรคเบาหวานซึ่ง

การไปพบหมอจะช่วยได้

โอกาสรักษาโรคต่าง ๆ

ก่อนที่จะสายเกินไป

การผลิตสื่อทางวิชาการของสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

มกราคม-มีนาคม ๒๕๓๑

ผลิตหนังสือภาษาไทย

๑. ตู้ลายทอง ภาค ๒ ตอน ๓ (สมัยรัตนโกสินทร์)
๒. วัฒนธรรมประเพณีไทย
๓. สมบัติของผู้ดี
๔. สดุดีบุคคลสำคัญ เล่ม ๗
๕. จดหมายเหตุกิจกรรมของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ปีพุทธศักราช ๒๕๒๔

ผลิตหนังสือภาษาอังกฤษ

1. THAI GEMS AND JEWELLERY (พิมพ์ครั้งที่ ๒)

ข่าวเอกลักษณ์ที่น่าสนใจ

สอช. จัดนิทรรศการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติในโอกาส "วันเด็กแห่งชาติ"

เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ศกนี้ สอช. ได้จัดนิทรรศการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติขึ้น ณ ตึกสันติไมตรีหลังนอก เนื่องในโอกาสวันเด็กแห่งชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรณรงค์และปลูกฝังการนิยมไทยให้แก่เด็กไทยและประชาชนผู้สนใจทั่วไป และในขณะเดียวกัน สอช. ได้นำเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ ของทางสำนักงานฯ ไปแจกให้แก่เด็กและประชาชนในงานนี้ด้วย

คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติทูลเกล้าฯ ถวายหนังสือ

เมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๑ เวลา ๑๔.๐๐ น. พล.ร.อ.สนธิ บุณยะชัย ประธานคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาตินำคณะอนุกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ และคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจจัดทำหนังสือสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เสด็จพระราชดำเนินเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน เข้าเฝ้าทูลละอองพระบาทสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร ณ กรมทหารมหาดเล็กราชวัลลภรักษาพระองค์ฯ เพื่อทูลเกล้าฯ ถวายหนังสือสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน ชนิดปกแข็งหุ้มผ้าไหมพิเศษ ๑๐๐ เล่ม เพื่อทรงพระกรุณานำไปใช้ประโยชน์ตามพระราชอัธยาศัย

ปฏิทินกิจกรรมของสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

วัน เดือน ปี	กิจกรรม	สถานที่/เวลา
๗ ม.ค. ๓๑	รายการวิทยุ **"จากฟ้าสู่ดิน"** เรื่อง *โครงการพระราชดำริสวนน้ำในสวนหลวง ร.๙*	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๑๙.๓๐-๒๐.๐๐ นาฬิกา
๑๔ ม.ค. ๓๑	รายการวิทยุ **"อยู่อย่างไทย"** เรื่อง *"แด่ครูผู้เมตตา*	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๑๙.๓๐-๑๙.๔๕ นาฬิกา
๑๖ ม.ค. ๓๑	รายการโทรทัศน์ **"รักแผ่นดินไทย"** เรื่อง *ประวัติและผลงานดีเด่นของ นางวัลลภา ตั้งจิตอนุสรณ์*	สถานีโทรทัศน์ ช่อง ๗ สี เวลา ๑๙.๐๐-๑๙.๓๐ นาฬิกา
๑๗ ม.ค. ๓๑	รายการวิทยุ **"สดุดีบุคคลสำคัญ"** เรื่อง *รัชกาลที่ ๖*	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๐๗.๓๐-๐๘.๐๐ นาฬิกา
๒๑ ม.ค. ๓๑	รายการวิทยุ **"จากฟ้าสู่ดิน"** เรื่อง *โครงการพัฒนาแหล่งน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ*	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๑๙.๓๐-๒๐.๐๐ นาฬิกา
๒๓ ม.ค. ๓๑	รายการโทรทัศน์ **"รักแผ่นดินไทย"** เรื่อง *ประวัติและผลงานดีเด่นของ นางวัลลภา ตั้งจิตอนุสรณ์*	สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง ๕ เวลา ๑๙.๐๐-๑๙.๓๐ นาฬิกา
๒๓ ม.ค. ๓๑	รายการโทรทัศน์ **"รักแผ่นดินไทย"** เรื่อง *ประวัติและผลงานดีเด่นของ นายเผชิญ กาญจโนมัย*	สถานีโทรทัศน์ ช่อง ๗ สุราษฎร์ธานี เวลา ๑๐.๐๐-๑๐.๓๐ นาฬิกา
๒๓ ม.ค. ๓๑	รายการโทรทัศน์ **"รักแผ่นดินไทย"** เรื่อง *ประวัติและผลงานดีเด่นของ นายเผชิญ กาญจโนมัย*	สถานีโทรทัศน์ ช่อง ๙ ภูเก็ต เวลา ๑๘.๐๐-๑๘.๓๐ นาฬิกา
๒๖ ม.ค. ๓๑	รายการโทรทัศน์ **"อยู่อย่างไทย"** เรื่อง *เมื่อยปวดนวดแบบไทย*	สถานีวิทยุโทรทัศน์ ช่อง 9 อสมท. เวลา ๑๘.๐๐-๑๘.๓๐ นาฬิกา
๒๗ ม.ค. ๓๑	รายการวิทยุ **"มรดกของชาติ"** เรื่อง *พระบรมมหาราชวัง*	สถานีวิทยุ ร.ด. เวลา ๒๐.๓๐-๒๐.๔๕ นาฬิกา
๒๘ ม.ค. ๓๑	รายการวิทยุ **"สดุดีบุคคลสำคัญ"** เรื่อง *พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าปฤษฎางค์*	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๐๗.๐๐-๐๗.๓๐ นาฬิกา
๒๙ ม.ค. ๓๑	รายการวิทยุ **"มรดกของชาติ"** เรื่อง *พระบรมมหาราชวัง*	สถานีวิทยุ กรป.กลาง เวลา ๐๖.๑๕-๐๖.๔๕ นาฬิกา
๓๑ ม.ค. ๓๑	รายการวิทยุ **"อยู่อย่างไทย"** เรื่อง *พระมหาธีรราชสุภาษิต*	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๑๙.๓๐-๑๙.๔๕ นาฬิกา
๔ ก.พ. ๓๑	รายการวิทยุ **"จากฟ้าสู่ดิน"** เรื่อง *ความก้าวหน้าของโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่*	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๑๙.๓๐-๒๐.๐๐ นาฬิกา

วัน เดือน ปี	กิจกรรม	สถานที่/เวลา
๑๑ ก.พ. ๓๑	รายการวิทยุ **"อยู่อย่างไทย"** เรื่อง *ชีวิตไทยในนิราศ*	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๑๙.๓๐-๑๙.๔๕ นาฬิกา
๑๘ ก.พ. ๓๑	รายการวิทยุ **"จากฟ้าสู่ดิน"** เรื่อง *โครงการหลวงกับการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*	สถานีวิทยุกระจายเสียง เวลา ๑๙.๓๐-๒๐.๐๐ นาฬิกา
๒๓ ก.พ. ๓๑	รายการโทรทัศน์ **"อยู่อย่างไทย"** เรื่อง *อุทยานรัชกาลที่ ๒*	สถานีโทรทัศน์ ช่อง ๙ อสมท. เวลา ๑๘.๐๐-๑๘.๓๐ นาฬิกา
๒๔ ก.พ. ๓๑	รายการวิทยุ **"มรดกของชาติ"** เรื่อง *วัดอรุณราชวราราม*	สถานีวิทยุ ร.ด. เวลา ๒๐.๓๐-๒๐.๔๕ นาฬิกา
๒๕ ก.พ. ๓๑	รายการวิทยุ **"สตุดีบุคคลสำคัญ"** เรื่อง *พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย กับบทละครนอก*	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย *เวลา ๑๗.๐๐-๑๗.๔๕ นาฬิกา*
๒๖ ก.พ. ๓๑	*รายการวิทยุ* **"มรดกของชาติ"** เรื่อง *วัดอรุณราชวราราม*	สถานีวิทยุ กรป.กลาง เวลา ๐๖.๐๕-๐๖.๔๕ นาฬิกา
๒๘ ก.พ. ๓๑	รายการวิทยุ **"อยู่อย่างไทย"** เรื่อง *จอมปราชญ์เชิงศิลป์*	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๑๙.๓๑-๑๙.๔๕ นาฬิกา
๓ มี.ค. ๓๑	รายการวิทยุ **"จากฟ้าสู่ดิน"** เรื่อง *มูลนิธิราชประชาสมาสัยในพระบรมราชินูปถัมภ์*	สถานีวิทยุกระจายเสียง เวลา ๑๙.๓๐-๒๐.๐๐ นาฬิกา
๑๐ มี.ค. ๓๑	รายการโทรทัศน์ **"รักแผ่นดินไทย"** เรื่อง *ประวัติและผลงานดีเด่นของนางวัลลภา ตั้งจิตอนุสรณ์*	สถานีโทรทัศน์ ช่อง ๘ ลำปาง เวลา ๒๓.๐๐-๒๓.๓๐ นาฬิกา
๑๖ มี.ค. ๓๑	รายการโทรทัศน์ **"รักแผ่นดินไทย"** เรื่อง *ประวัติและผลงานดีเด่นของ หม่อมหลวง ปิ่น มาลากุล*	สถานีโทรทัศน์ช่อง ๗ สี เวลา ๑๘.๓๐-๑๙.๐๐ นาฬิกา
๑๖ มี.ค. ๓๑	รายการโทรทัศน์ **"รักแผ่นดินไทย"** เรื่อง *ประวัติและผลงานดีเด่นของหม่อมหลวง ปิ่น มาลากุล*	สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕ เวลา ๑๘.๓๐-๑๙.๐๐ นาฬิกา
๑๙ มี.ค. ๓๑	รายการโทรทัศน์ **"รักแผ่นดินไทย"** เรื่อง *ประวัติและผลงานดีเด่นของหม่อมหลวง ปิ่น มาลากุล*	สถานีโทรทัศน์ช่อง ๔ ขอนแก่น เวลา ๑๒.๓๐-๑๓.๐๐ นาฬิกา
๑๙ มี.ค. ๓๑	คณะอนุกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ไทย ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติจัดอภิปราย เรื่อง *"ยุคทองของละครนอก*	ณ กรมประชาสัมพันธ์ เวลา ๑๓.๐๐-๑๖.๐๐ นาฬิกา
๒๐ มี.ค. ๓๑	รายการวิทยุ **"สตุดีบุคคลสำคัญ"** เรื่อง *พระยามไหสวรรย์*	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๐๗.๐๐-๐๗.๓๐ นาฬิกา
๒๒ มี.ค. ๓๑	รายการโทรทัศน์ **"อยู่อย่างไทย"** เรื่อง *ผองสัตว์หิมพานต์*	สถานีโทรทัศน์ช่อง ๙ อสมท. เวลา ๑๘.๐๐-๑๘.๓๐ นาฬิกา
๒๓ มี.ค. ๓๑	รายการวิทยุ **"มรดกของชาติ"** เรื่อง *วัดราชบพิธสถิต - มหาสีมาราม*	สถานีวิทยุ กรป.กลาง เวลา ๐๖.๑๕-๐๖.๔๕ นาฬิกา

วัน เดือน ปี	กิจกรรม	สถานที่/เวลา
๒๔ มี.ค. ๓๑	รายการวิทยุ **"สดุดีบุคคลสำคัญ"** เรื่อง *ขุนวิจิตรมาตรา ในด้านนักเขียนและนักค้นคว้า*	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๐๗.๐๐-๐๗.๓๐ นาฬิกา
๒๕ มี.ค. ๓๑	รายการวิทยุ **"มรดกของชาติ"** เรื่อง *วัดราชบพิธสถิต - มหาสีมาราม*	สถานีวิทยุ กรป.กลาง เวลา ๐๖.๑๕-๐๖.๔๕ นาฬิกา
๒๗ มี.ค. ๓๑	รายการวิทยุ **"อยู่อย่างไทย"** เรื่อง *แผ่นดินนี้ของไทย*	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๑๙.๓๐-๑๙.๔๕ นาฬิกา
๒๘ มี.ค. ๓๑ ๑ เม.ย. ๓๑	สอช.ร่วมกับธนาคารกรุงไทย จัดปฐมนิเทศคนไทยที่จะเดินทางไปต่างประเทศ ครั้งที่ ๑๑	ณ ธนาคารกรุงไทย สำนักงานใหญ่
๓๑ มี.ค. ๓๑	รายการวิทยุ **"จากฟ้าสู่ดิน"** เรื่อง *ทุนสมเด็จพระเทพฯ*	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๑๙.๓๐-๒๐.๐๐ นาฬิกา

หมายเหตุ เอกสารที่ สอช.ผลิตขึ้นนี้ ท่านจะหาอ่านได้ที่หอสมุดแห่งชาติ ห้องสมุด ร.ร.มัธยม ร.ร.เทศบาล วิทยาลัยครู มหาวิทยาลัย ห้องสมุดประชาชน ที่อ่าน น.ส.พ.ประจำหมู่บ้าน วัดพัฒนา ธนาคารบางแห่ง ศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์บริการการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยฯ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ ศาลากลางจังหวัด ตลอดจนหน่วยราชการ และรัฐวิสาหกิจทั่วประเทศ ฯลฯ ที่ใกล้บ้านท่าน

พระสามองค์

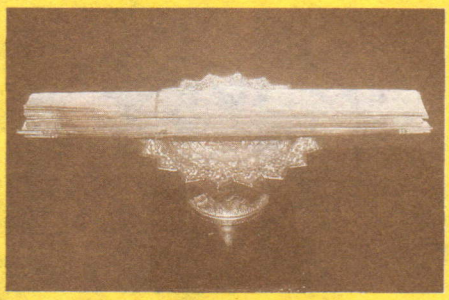

องค์หนึ่งนั้นคือพระพุทธ
พิเศษพิสุทธิ์โกศล
องค์สองพระธรรมนำดล
ความจริงเลิศล้นเลอคุณ

องค์สามนั้นคือพระสงฆ์
ดำรงพุทธศาสน์เกื้อหนุน
รวมเป็นไตรรัตน์วิบุล
ที่พึ่งอบอุ่นทางใจ

เชิญชวนมวลชนทั้งผอง
ปรองดองร่วมจิตแจ่มใส
มุ่งศึกษาธรรมอำไพ
เพื่อให้กิเลสเบาบาง

ไตรรัตน์เรืองรองผ่องแผ้ว
คือแก้วส่องใจใสสว่าง
ปัญญาเลิศล้ำนำทาง
เสริมสร้างสันตินิรันดร์

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ

อนุสาวรีย์รูปหมู

ประพัฒน์ ตรีณรงค์

อนุสาวรีย์แห่งนี้ ตั้งอยู่ริมถนนราชินี และริมคลองคูเมือง *(คลองหลอด)* เยื้องหน้าวัดราชประดิษฐ์สถิตย์มหาสีมาราม กรุงเทพมหานคร ลักษณะของอนุสาวรีย์เป็นรูปหมูหล่อด้วยโลหะรมดำ ยืนอยู่ก้อนหินอันเป็นแท่นฐานที่สร้างเหมือนภูเขาขนาดเล็ก ตบแต่งด้วยพันธุ์ไม้

สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี พันปีหลวง โปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นในวันเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๔๕ การที่โปรดเกล้าฯ ให้สร้างเป็นรูปหมูก็เพราะพระองค์ทรงพระราชสมภพปีกุน

ส่วนสถานที่สร้างนั้นคงจะเป็นบริเวณที่ใกล้พระบรมมหาราชวังนั้นประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งก็คือ สถานที่ใกล้ ๆ กันนั้นมีพระอารามหลวงสำคัญอยู่ ๒ พระอาราม คือ วัดราชประดิษฐ์สถิตย์มหาสีมาราม อันเป็นวัดที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ พระบรมชนกนาถ ทรงสร้าง และวัดราชบพิธสถิตย์มหาสีมาราม อันเป็นวัดที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ พระบรมราชสวามี ทรงสร้าง

ผู้ปั้นรูปหมูและสร้างแท่นฐาน คือ นายจิตร พิมพโกวิท และพระเทพรจนา ทั้งสองคนเป็นข้าราชการในราชสำนักกรมช่างมหาดเล็ก โดยปั้นรูปหมูกันคนละครึ่งตัว

พระเทพรจนา เป็นช่างสำคัญคนหนึ่งในสมัยรัชกาลที่ ๕ และร่วมสมัยกับพระลักษณพิมพการ ซึ่งเป็นบิดาของนายจิตร พิมพโกวิท

นายจิตร พิมพโกวิท ขณะปั้นรูปอนุสาวรีย์มีอายุได้ ๑๘ ปี และเป็นงานปั้นชั้นแรกของท่านผู้นี้ และในบั้นปลายของชีวิตได้เข้ามารับราชการอยู่ในกรมศิลปากร ได้ปฏิบัติงานช่างปรากฏเป็นเกียรติประวัติมากมาย ทั้งในด้านประณีตศิลป์และศิลปประยุกต์ และการซ่อมสร้างศิลปวัตถุของไทย เช่น สร้างหัวเรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์ปัจจุบัน เพราะหัวเรือลำเก่าถูกระเบิดในสงครามโลกครั้งที่ ๒ ชำรุดเสียหาย ต้องตัดออกสร้างใหม่ สร้างเรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์จำลองที่รัฐบาลนำไปทูลเกล้าฯ ถวายแด่สมเด็จพระจักรพรรดิ ฮิโรฮิโต ประเทศญี่ปุ่น สร้างเรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์จำลองไปแสดงในสินค้านานาชาติ ที่กรุงบริสเซล ประเทศเบลเยี่ยม ที่กรุงนิวยอร์ค สหรัฐอเมริกา เป็นต้น

ภาพ : ชมภูกา หงษ์สวรรณ

พระที่นั่งไชยมังคลาภิเษก

พระที่นั่งองค์นี้ รัฐบาลได้มอบให้คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดำเนินการจัดสร้างขึ้น ณ บริเวณท้องสนามหลวง สมมุติเป็นพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย เพื่อกราบบังคมทูลอัญเชิญ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช เสด็จออกมหาสมาคมรับการถวายชัยมงคล เฉลิมพระเกียรติและน้ำพระพุทธมนต์ศักดิ์สิทธิ์เพื่อเป็นน้ำสรงมุรธาภิเษก พระราชทานโอกาสให้ผู้แทนประชาชนทั้งประเทศทุกหมู่เหล่าได้เข้าเฝ้าฯ อย่างทั่วถึงเป็นพิเศษ เนื่องในวโรกาสที่ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๕ รอบ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๐

พระที่นั่งองค์นี้ *นายประเวศ ลิมปรังษี* ผู้อำนวยการกองสถาปัตยกรรม กรมศิลปากร เป็นสถาปนิก

เรื่อง : ประพัฒน์ ตรีณรงค์
ภาพ : ชมภูกา หงษ์สุวรรณ